

Lähtö ja Loitsu

Suomen ja Viron nuorisoyhteistyöstä

Tundeline teekond

Eesti ja Soome noorsookoostöö

Opetusministeriön julkaisu 2007:4

Minna Heikkinen

Lähtö ja Loitsu

Suomen ja Viron nuorisoyhteistyöstä

Tundeline teekond

Eesti ja Soome noorsookoostööst

Opetusministeriön julkaisuja 2007:4

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö/Undervisningsministeriet
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto/
Soome Haridusministeerium/Kulttuuri-, spordi- ja noorsoopoliitika osakond
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
<http://www.minedu.fi>
<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut>

Nuorisotyön perinteen tallentaminen -projekti/Nuoperi, Turku
Projekt „Noorsootöö ajaloo jäädvustamine”/„Nuoperi”, Turu
Kielenhuolto/Korrektuur: Marja Pajula
Suomennos/Tõlge soome keelde: Petteri Aarnos
Vironnos/Tõlge eesti keelde: Ursula Mälk
Toimitus/Toimetanud: Minna Heikkinen
Kansikuva/Kaanefoto: TMM/Mikko Kynnäräinen
Taitto/küljendus: Erja Kankala
Yliopistopaino/Trükikoht 2007

ISBN 978-952-485-288-3 (nid.)

ISBN 978-952-485-289-0 (PDF)

ISSN 1458-8110

Opetusministeriön julkaisuja /Soome Haridusministeeriumi publikatsioone 2007:4

Sisältö/Sisukord

<u>Lukijalle</u>	<u>5</u>
<u>Lugejale</u>	<u>7</u>
<i>Ilmar Talve</i>	
<u>Virolainen nuori ensimmäisen itsenäisyyden aikana</u>	<u>9</u>
<u>Eesti noor esimese vabariigi ajal</u>	<u>12</u>
<i>Toivo Sikk</i>	
<u>Nuorisopolitiikka Virossa – historia, nykypäivä ja tulevaisuus</u>	<u>16</u>
<u>Noortepoliitika Eestis – minevik, tänapäev, tulevik</u>	<u>22</u>
<i>Olli Saarela</i>	
<u>Suomen ja Viron nuorisoyhteistyöstä</u>	<u>28</u>
<u>Soome ja Eesti noorsookoostööst</u>	<u>31</u>
<i>Erik Häggman</i>	
<u>Tietoisen toiminnan, laulun ja spontaanisuuden välillä</u>	<u>35</u>
<u>Teadliku tegevuse, laulu ja spontaansuse vahel</u>	<u>41</u>
<i>Kimmo Aaltonen</i>	
<u>Lähtö ja loitsu...</u>	<u>48</u>
<u>Lähe ja loitsu...</u>	<u>58</u>
<i>Päivi Veikkolainen</i>	
<u>Rakkautta ensi silmäyksellä</u>	<u>69</u>
<u>Armastus esimesest silmapilgust</u>	<u>77</u>
<i>Kadi Ardel-Bruus</i>	
<u>Viron ja Suomen nuorisoyhteistyöstä</u>	<u>86</u>
<u>Eesti ja Soome noorsookoostööst</u>	<u>89</u>
<i>Matti Pekkarinen</i>	
<u>Uusia avauksia kansainväliseen nuorisotyöhön – itsenäinen uusi Viro halusi yhteistyötä</u>	<u>93</u>
<u>Rahvusvaheline noorsootöö suunab pilgu uues suunas – taasiseseisvunud Eesti avaldas soovi koostööks</u>	<u>96</u>

Mikko Lund

Narva ei ole Viron takapajula 100

Narva ei ole kolgas 105

Toomas Ponkin

Huomioita Viron ja Suomen yhteistyöstä kymmenen viime vuoden ajalta 110

Tähelepanekuid Eesti-Soome koostööst viimase kümne aasta jooksul 114

Leena Aho, Pirjo Lehtinen

Turkulaista yhteistyötä 119

Turulaste koostöö 122

Piret Talur

Minun suomalaiseni 126

Minu soomlased 129

Heidi Niemelä

Nuoren kokemuksia Tallinnan ulkopuolelta 132

Ühe noore kogemusi väljastpoolt Tallinna 134

Yhteistyöpöytäkirjat ajalta 8.1.1991–11.1.2006 136

Koostööprotokollid ajavahemikul 8.01.1991-11.01.2006 179

Lukijalle

Suomen ja Viron historiassa on 1900-luvun ensimmäisillä vuosikymmenillä paljon yhteneviä piirteitä, sillä molemmat maat kamppailivat itsenäisyytensä puolesta. Itsenäisissä valtioissa järjestötoiminta kasvoi voimakkaasti nuorisotyön saralla. Suomen sisällissodan seurauksena nuorisotyö oli jakautunut selkeästi omiin ”leireihinsä”, mikä näkyi mm. työväenliikkeen ja kirkon nuorisotyön voimakkaana eriytymisenä toisistaan. Vuonna 1925 voimaan tullut kirkkolaki velvoitti suomalaiset papit huolehtimaan rippikoulun käyneistä nuorista, ja näin kyseinen laki johdatti heidät nuorisotyöhön. Samalla vuosikymmenellä myös Suomen valtio alkoi osoittaa kiinnostustaan nuorisoa ja nuorisotyötä kohtaan, olihan suomalaisista tuolloin noin 40 prosenttia alle 20-vuotiaita. Valtiovallan kehotuksesta moniin kuntiin perustettiin nuoriso-ohjaajien virkoja 1940-luvulla. Kunnallisen nuorisotyön lasketaan alkaneen vuonna 1946, vaikka monissa kunnissa työtä jo tehtiin vapaaehtoisten ja puoli-päiväisten ohjaajien turvin tai esimerkiksi lastensuojelulautakuntien alaisuudessa. Ensimmäinen nuorisotyölaki astui Suomessa voimaan vuonna 1972.

Suomen ja Viron yhteistyö alkoi jo 1800-luvun lopulla, jolloin erityisesti kulttuurivaihto oli maiden välillä vilkasta. Yhteistyö jatkui Viron ensimmäisen itsenäisyyden aikana vuosina 1920–1940. Viron nuorisotyötä edistettiin nuoriso-organisaatiolla, joka tuli voimaan vuonna 1936. Neuvostoaika vuosina 1940–1990 lakkautti kaikki itsenäisyyden aikana toimineet järjestöt, ja tilalle perustettiin kolme uutta järjestöä: Neuvosto-Eestin kommunistinen nuorisojärjestö, pioneerijärjestö sekä Lokakuun Lasten Liitto (7–10-vuotiaille lapsille). Nuoren sukupolven kasvatus oli ”erittäin suurimerkityksellistä Kommunistiselle puolueelle”. 1980-luvulla järjestöihin kuului yli 70 prosenttia 7–28-vuotiaista nuorista.

Viron korkein neuvosto julisti maan suvereeniksi marraskuussa 1988. Maan nimi muutettiin Viron tasavalaksi keväällä 1990, jolloin osa vuoden 1938 perustuslaista palautettiin voimaan. Viro julistautui uudelleen itsenäiseksi elokuussa 1991. Vuonna 1988 alkoi nuorisotyön uudelleenjärjestäminen, ja neljä vuotta myöhemmin Virossa toimi jo yli 50 lasten- ja nuortenliittoa sekä oppilasyhdistystä. Myöhemmin toimintaan tulivat mukaan myös poliittiset liitot.

Pitkälti suullisiin sopimuksiin perustunut Suomen ja uuden Viron kahdenvälinen nuorisoyhteistyö virallistettiin vuonna 1991, jolloin Suomen opetusministeriön nuorisoyksikkö allekirjoitti sopimuksen Neuvostoliiton Viron alueen opetusministeriön nuorisoyksikön kanssa (ensimmäinen Viron tasavallan opetusministeriön kanssa allekirjoitettu sopimus tehtiin vuonna 1993). Mutta jo sitä ennen oli ollut esimerkiksi ystävyyskaupunkitoimintaa (Neuvostoliiton kanssa), kirkon Nuorten Keskuksen kautta ohjattua yhteistyötä sekä monenlaista yksityisten

henkilöiden ja järjestöjen kautta tapahtuvaa toimintaa. 1950-luvulla alkanut suomalaisten ja virolaisten yhteydenpito helpottui vuonna 1965, jolloin avattiin säännöllinen laivayhteys Tallinnan ja Helsingin välillä.

Tässä julkaisussa keskitytään lähinnä valtion sekä lääni- ja maakuntatason virkamiesten muistelmiin nuorisoyhteistyön alkua ajoista, vaikka tekijöitä olisi varmasti löytynyt monelta muultakin tasolta. Näiden virkamiesten kirjoitusten vastapainoksi on otettu mukaan osallistujien muistoja Viron ensimmäisen itsenäisyyden ajalta, kuntatasolta ja nykynuoren matkaraportista. Tavoitteena on esitellä Viron nuorisotyötä ja erityisesti Suomen ja Viron nuorisoyhteistyötä monipuolisesti niin, että mukanaolijoiden henkilökohtaiset tuntemukset pääsevät esille, eivät niinkään historialliset faktat. Ehkä juuri tästä syystä monissa kirjoituksissa nousevat samat tapahtumat esiin. Mielestäni tämä kuvastaa hyvin yhteistyön onnistumisen hetkiä, eikä niitä tämän vuoksi ollut syytä lyhennellä tai poistaa. Muisteluissa esiin tulevat tulevaisuuden visiot ennakoivat nuorisotyössä edessä olevaa työsarkaa. Vuosien päästä näemme, osuivatko ennustukset oikeaan.

Kansainvälisessä yhteistyössä kokoukset, päätökset ja asiakirjat luovat toiminnalle pohjan, jolle rakennetaan ”todellinen nuorisotyö”. Mutta, kuten tämänkin julkaisun muistelmista hyvin käy ilmi, ei yhteistyötä olisi, mikäli samanhenkiset ihmiset eivät kohtaaisi ja saisi asioita vietyä eteenpäin. Kansainvälinen nuorisotyö on suhdetoimintaa, jossa omilla kontakteilla on suuri merkitys.

Kontaktien merkitystä korosti myös Suomen opetusministeriön nuorisoyksikön kulttuuriasiainneuvos Ulla Helsingius, joka kertasi menneitä tapahtumia elokuussa 2005 Tallinnassa ja Kloogarannassa järjestetyssä suomalaisten ja virolaisten nuorisoyöntekijöiden perinnetapaamisessa. Lyhyessä katsauksessa hän totesi myös seuraavaa: 1) Yhteistyön taustalla oli luonnollisesti Neuvostoliiton hajoaminen. Suomessa Viron tilannetta seurattiin, varsin tarkastikin, mutta todellisuudessa Viron tilannetta ja Viroa ei tunnettu. Virolaista kirjallisuuttakin alkoi saada vasta 1990-luvulla. 2) Suomalaisten osalta runsas avunanto virolaisille johtui osittain myös syyllisyydentunteesta, sillä Suomi oli saanut pitää jotain sellaista, mikä Virolta riistettiin. 3) Ns. isoveliasenteesta on perää, vaikka Suomen ja Viron opetusministeriöiden yhteistyössä Helsingius ei tiedostanutkaan tätä ongelmaa. Hyvä esimerkki tästä asenteesta on Suomen suhde Ruotsiin, tai paremminkin Ruotsin suhde Suomeen. Virolaisilla vastaava tilanne on nykyisin venäläisten kanssa. 4) Suomalaisilla oli yhteistyön alkuaikoina sellainen käsitys, että tulkkeja ei tarvita, koska luonnollisesti kaikki virolaiset osaavat suomea. Tulkkien avulla olisi monelta väärinkäsitykseltä välttytty. 5) Järkevänä poliittisena avauksena Helsingius piti Suomenlahden liittoa eli kolmi-kantayhteistyötä Suomen, Venäjän ja Viron välillä.

Idea Suomen ja Viron nuorisoyhteistyön tallentamiseen lähti Suomen opetusministeriön nuorisoyksiköstä. Näin ollen on myös tämän julkaisun kirjoittajista suurin osa suomalaisia, ja heidän muistonsa ja ajatuksensa nuorisoyhteistyöstä tulevat korostetusti esiin. Voisi sanoa, että tämä julkaisu on suomalaisen nuorisotyön yhden osa-alueen tallentamista. Koska nuorisotyöhön liittyy monenlaista toimintaa ja tasoa, on muistojen tallentaminen osa-alueittain ainakin ulkopuoliselle selkeämpää. Kansainvälinen yhteistyö yhden maan kanssa on helpommin hallittava kokonaisuus, kuin jos käsittelyssä olisivat yhtäaikaaisesti kaikki maat, joiden kanssa Suomi tekee nuorisoyhteistyötä. Toisaalta kahden maan välisen yhteistyön tallentaminen tällä tavoin tuo kunkin maan nuorisotyöstä esiin sellaisia piirteitä, joita ei välttämättä itse (omassa maassaan) huomioikaan.

Uuden Viron nuorisotyö on vielä nuorta ja siihen osallistuneet ihmiset muistavat vielä alkuaajan tapahtumat ja toiminnot, sen ilot ja surut. Toivottavasti Virossa, Suomen mallista poiketen, otetaan asiasta vaari ja aloitetaan nuorisotyön tallentaminen ajoissa. Toivon myös, että kansainvälinen nuorisotyön tallentaminen saa tämän julkaisun myötä myönteisen vastaanoton ja että samankaltaisia hankkeita jatketaan myös tulevaisuudessa.

Minna Heikkinen
Tutkija
Nuoperi-projekti

Lugejale

Soome ja Eesti ajalugu kulges 20. sajandi esimestel kümnenditel paljuski sarnaselt, kuna mõlemad maad võitlesid oma iseseisvuse eest. Iseseisvates riikides kasvas jõudsalt organisatsioonide tegevus noorsootöö valdkonnas. Soome kodusõda põhjustas noorsootöö lahknemise mitmesse „leeri”, näiteks töölisliikumise ja kiriku poolt tehtav noorsootöö hoiti teineteisest järsult lahus. 1925. aastal jõustunud kirikuseadus kohustas Soome kirikuisasid kandma hoolt leeris käinud noorte eest ja nõnda juhatas antud seadus nad sisse noorsootöösse. Samal kümnendil hakkas ka Soome riik noorsootöö vastu huvi üles näitama – moodustasid ju alla 20-aastased tol ajal Soome elanikkonnast 40 protsenti. Riigivõimu ärgitusel loodi 1940ndatel valdades noortejuhtide ametikohad. Noorsootöö alguseks kohaliku omavalitsuse tasandil peetakse aastat 1946, kuigi paljudes valdades tehti noorsootööd vabatahtlike või poole kohaga noortejuhtide abil või lastekaitseameti alluvuses juba varem. Soome esimene noorsootööseadus võeti vastu aastal 1972.

Soome ja Eesti vaheline koostöö sai alguse juba 19. sajandi lõpul, mil maade vahel oli eriti tihe kultuurivahetus. Koostöö jätkus Eesti Vabariigi ajal 1920.–1930. aastatel. Eesti noorsootöö oli reguleeritud 1936. a. jõustunud Noorsoo organiseerimise seadusega. Nõukogude aja saabudes lõpetati kõikide vabariigiaegsete organisatsioonide tegevus ja asemele loodi kolm uut organisatsiooni: komsomol, pionieriorganisatsioon ja oktoobrilaste organisatsioon (7–10-aastastele lastele). Noorema sugupõlve kasvatamine oli „Kommunistliku Partei jaoks ülimalt oluline”. 1980ndatel kuulus nimetatud organisatsioonidesse üle 70 protsenti 7–28-aastastest noortest.

Eesti NSV Ülemnõukogu võttis 1988. a. novembris vastu deklaratsiooni Eesti NSV suveräänsusest. 1990. a. kevadel muudeti Eesti NSV nimi Eesti Vabariigiks ja rakendati osa 1938. aasta põhiseadusest. Eesti taasiseseisvus 1991. a. augustis. 1988. a. alustati noorsootöö reorganiseerimisega ja nelja aasta pärast tegutses Eestis juba rohkem kui 50 laste- ja noorteliitu ning õpilasorganisatsiooni. Hiljem liitusid tegevusega ka poliitilised ühendused.

Peamiselt suulistele kokkulepele põhinev Soome-Eesti noorsootööalane koostöö muudeti ametlikuks 1991. aastal, mil Soome Haridusministeeriumi noorsootalitus ja „Nõukogude Liidu Eesti regiooni” Haridusministeeriumi noorsoo-osakond kirjutasid alla koostööprotokollile (esimene Eesti Vabariigi Haridusministeeriumiga sõlmitud koostöökokkulepe allkirjastati 1993. a.). Varasemalt oli aga olnud näiteks koostööd (Nõukogude Liiduga) sõpruslinnade vahel, kiriku Noorte Keskuse vahendusel organiseeritud koostööd ning mitmesugust üksikisikute ja organisatsioonide vahelist tegevust. 1950ndatel alguse saanud eestlaste ja soomlaste vaheliste kontaktide alalhoidmine lihtsustus 1965. aastal, mil avati regulaarne laevaliiklus Tallinna ja Helsingi vahel.

Käesolevas väljaandes keskendutakse peamiselt riigi- ja maakonnaametnike mälestustele noorsootöölase koostöö algusaegadest, kuigi tegijaid oleks kindlasti leidunud teisteltki ametiastmetelt. Vastukaaluks ametnike mälestustele on ära toodud ka mälestusi esimese Eesti Vabariigi ajast, mälestusi koostööst kohalike omavalitsuste vahel ja tänapäeva noore reisiaruanne. Eesmärgiks on anda ülevaade Eesti noorsootööst, ja eelkõige Soome ja Eesti vahelisest noorsootöölasest koostööst, võimalikult mitmekülgsest, et esile tõuseks mitte niivõrd ajaloolised faktid, vaid osaliste isiklikud tunded ja mälestused. Ehk tõusevad just seetõttu mälestustes esile ühed ja samad sündmused. Arvan, et taoline lähenemine annab hea pildi koostöö õnnestumistest ning seetõttu polnud põhjust kärpimiseks. Mälestustes esile tõusvad tulevikuvisionid annavad aimu ees ootavast tööpõllust noorsootöö alal. Aastate pärast on näha, kas ennustused ka tõeks osutusid.

Rahvusvahelise koostöö puhul on koosolekud, tehtud otsused ja dokumendid tegevuse vundamendiks, millele hakatakse ehitama „tegelikku” noorsootööd. Sellegipoolest näitab ka käesolev väljaanne, et koostööd ei toimuks, kui sarnase mõttemaailmaga inimesed ei oleks omavahel kokku saanud ja tegevust edasi viinud. Rahvusvaheline noorsootöö põhineb suhtel ja oluline roll on kontaktidel. Kontaktide olulisust rõhutas ka Soome Haridusministeeriumi noorsootalituse kultuurinõunik Ulla Helsingius, kes kirjeldab 2005. a augustis Tallinnas ja Kloogarannas korraldatud Soome ja Eesti noorsootöötajate kohtumist. Lühikeses ülevaates märkis ta mh järgmist: 1) Koostöö taustal oli loomulikult Nõukogude Liidu lagunemine. Soomes küll jälgiti, tähelepanelikultki, Eesti olukorda, kuid tegelikult ei tuntud Eesti olukorda ega Eestit. Eesti kirjanduski muutus kättesaadavaks alles 1990ndatel. 2) Soomlaste rohke abi eestlastele tulenes osaliselt ka süütundest, kuna Soomele jäi alles midagi, mis Eestilt vägisi võeti. 3) Nn „suure venna hoiak” on olemas, kuigi Soome ja Eesti Haridusministeeriumite koostöös Helsingius seda ei täheldanud. Hea näide antud hoiakust on Soome suhe Rootsiga, või täpsemalt Rootsi suhtumine Soome. Eestlastel on hetkel vastav olukord Venemaaga. 4) Soomlastel oli koostöö algusaegadel arusaam, et tõlke ei vajata, kuna otse loomulikult oskasid kõik eestlased soome keelt. Tõlkide abil oleks suudetud ära hoida nii mõnigi vääritimõistmine. 5) Aruka poliitilise avalöögina nägi Helsingius „Soome lahe liitu” ehk kolmepoolset koostööd Eesti, Soome ja Venemaa vahel.

Mõtte Eesti ja Soome noorsootöölase koostöö jäädvustamisest algatas Soome Haridusministeeriumi noorsootalitus. Seetõttu on ka enamuse käesoleva raamatu kirjutistest soomlastelt ning esile tõusevad nende mälestused ja mõtted noorsootöölasest koostööst. Võib nentida, et käesolevas väljaandes on jäädvustatud üks soome noorsootöö valdkond. Noorsootöö hõlmab väga mitmesuguseid tegevusi ja tasandeid ning seetõttu on mälestuste jäädvustamine valdkonniti arusaadavam, vähemalt kõrvaltvaataja jaoks. Rahvusvaheline koostöö ühe riigiga on hõlpsamalt hõlmata tervik kui kõikide riikide, kellega Soome koostööd teeb, koos käsitlemine. Teisalt toob taoline kahe riigi vahelise koostöö jäädvustamine esile mõlema riigi noorsootööst seiku, mida muidu (oma maa puhul) ilmtingimata ei märkaks.

Taasiseseisvunud Eesti noorsootöö on alles noor ja selles osalenud inimesed mäletavad veel algusaegadel toimunut, seda rõõmu ja muret. Loodetavasti taibatakse Eestis, erinevalt Soomest, alustada noorsootöö ajaloo jäädvustamisega küllalt vara. Loodan ka, et rahvusvahelise noorsootöö jäädvustamine saab käesoleva raamatu näol positiivset vastukaja ja sarnaste ettevõtmisega jätkatakse ka tulevikus.

Minna Heikkinen
Uuri ja
Projekt „Nuoperi”

Virolainen nuori ensimmäisen itsenäisyyden aikana

Emeritusprofessori Ilmar Talve kertoo Kolme kotimaata -kirjassaan (2004) elämänvaiheistaan Virossa, Ruotsissa ja Suomessa. Omaelämäkerta ilmestyi vironkielisenä vuosina 1997–1999 kolmessa osassa. Vuonna 2004 oli suomenkielisen lyhennetyn version vuoro. Talve syntyi vuonna 1919 ja vietti nuoruusvuotensa maaseudulla Länsi-Virumaalla Tapalla, noin 80 kilometrin päästä Tallinnasta. Vuonna 1938 hän pääsi Tarton yliopistoon filosofiseen tiedekuntaan, josta hän valmistui vuonna 1942. Opiskeluaikana hän osallistui myös opiskelijaelämään ”Veljesto”-ylioppilasseurassa. Vuonna 1943 Talve liittyi vapaaehtoisena Suomen armeijaan. Seuraavat katkelmat ovat suoria lainoja Talven kirjasta ja antavat omalta osaltaan kuvaa siitä, mitä nuoriso teki vapaa-aikanaan, ja millaista nuoriso- ja opiskelijatoiminta oli Viron ensimmäisen itsenäisyyden aikana. Lainat ovat siis osa suurempaa kokonaisuutta, omaelämäkertaa, mutta puolustavat paikkaansa myös tässä julkaisussa, koska ne varsin oivallisesti kuvaavat nuoren elämää Virossa ennen neuvostoaikaa. Lainoihin on pyydetty Ilmar Talven lupa.

Olin vuoden 1931 syksyllä kansakoulun viidennellä luokalla, kun suojeluskuntien yhteyteen alettiin perustaa Nuorten Kotkien järjestöä – ilmeisesti ylemmältä taholta kouluille annettujen ohjeiden mukaisesti. Ennen tätä Tapalla toimi partiolaisten ryhmä, joka kuului Rakveren lippukuntaan, mutta kansakoulun oppilailta sen jäse-

nyys oli kielletty. Minkä takia, ja millä valtuuksilla, en tiedä. Ehkä partio oli liian ”vapaa” organisaatio, kun sen johtajat eivät olleet opettajia. Kun Nuorten Kotkien ryhmää alettiin muodostaa kansakouluun, ryhmän valvojaksi oli valittu paikallinen pastori ja koulun uskonnonopettaja ja ryhmän johtajaksi koulun voimistelunopettaja. Sopivassa iässä olevat pojat jätettiin koulun loputtua luokkiin, missä meille selitettiin, mikä Nuorten Kotkien järjestö on ja mitä siellä tehdään. Nuoret Kotkat, kuten myös vähän myöhemmin perustettu tyttöorganisaatio ”Kodutütred”, kuuluivat suojeluskuntien ja naisten suojeluskuntajärjestön (lottien) puoliviralliseen alaisuuteen. Niitä johdettiin ylhäältä alaspäin ja myös ryhmät muodostettiin samalla tavoin eli päinvastoin kuin partiossa, jossa asiat tehtiin alhaalta ylöspäin. Johtajina toimivat tavallisesti johtajiksi valitut tai tähän toimeen ehkä velvoitetutkin opettajat eivätkä poikien itsensä valitsevat johtajat kuten partiossa. Toiminnassa itsessään mukailtiin partion toimintamalleja. Nuorten Kotkien kanssa olin ensimmäistä kertaa elämässäni leirillä. Vuoden 1932 kesällä järjestettiin Varangussa Järva-Jaanin lähellä 67 osanottajan leiri. Siellä tein myös ensimmäiset päiväkirjanomaiset muistiinpanoni, sillä 13-vuotiaalle leiri telttayöpymisineen, nuotioineen ja monenlaisine metsäseikkailuineen oli tietenkin elämys.

Kansakouluaikaisten kesien ohjelmaa ajatellen yllämainittu leiri oli kuitenkin poikkeus. Meidän ajankäyttömme, kun kotoiset velvollisuudet oli hoidettu, oli vapaata. Amblan maantien varrella ja lähiympäristössä oli melkein joka talossa oman ikäisiäni

poikia, joista "porukkamme" koostui. Tavallisesti meitä oli yhdessä viisi tai kuusi, usein enemmänkin. Muistan vielä heidät kaikki, vaikka en monista tiedäkään, millaiseksi heidän myöhempi kohtalonsa muodostui. Yleensä tapasimme läheisen sahan tarhan takana olevalla aukioilla, josta alkoi Männikumäkeen saakka ulottuva metsä. Olimme yhdessä tehneet sinne urheilukentän, mikä tarkoitti sitä, että siellä oli pehmeä hyppypaikka, jossa olimme mullan joukkoon sekoittaneet sahalla tuotua sahanpurua. Hyppypaikan vauhdinottoradan olimme puhdistaneet ja kaivaneet maahan pituushyppyyn ja kolmiloikkaan tarvittavan lankun. Kaiken muunkin olimme tehneet itse. Korkeus- ja seiväshyppytelineiksi olimme tuoneet kaksi runkoa ja pystyttäneet ne maahan. Sahan varastoalueella oli ylijääneitä autojen rimoja, joita sopi hyvin käyttää korkeus- ja seiväshypyssä. Ne piti kuljettaa sieltä salaa, ja tätä varten sahan lankkuaitaan oli tehty aukko. Jos joku rikkoi riman hypätessään, hän oli velvollinen hakemaan varastoalueelta uuden tilalle. Seiväshyppyä varten olimme kaataneet metsästä sitkeän kuusiseipään. Keihään hankkiminen oli samaten helppoa, sillä metsässä oli paljon suoria pihlajia ja saarnia. Kiekkoa emme saaneet mistään, mutta siitä kävi pyöreä litteä kivi. Oikeaa kuulantyöntökuulaa emme ahkerasta etsimisestä huolimatta liioin olleet saaneet, ja niin käytimme siinäkin lajissa pyöreää kiveä.

Kun emme enää jaksaneet urheilla, elelimme metsässä usein myös eräänlaista intiaanielämää. Melkein kaikilla oli taskuveitsi, joka oli kiinnitetty hihnalla housunkaulukseen. Meillä oli katajasta tehtyjä jousia ja nuolia, joihin oli lyöty teriksi naulat. Niitä toki käytettiin lähinnä vain tarkkuusammutaan. Aikamme lautatehtaan takaisessa metsässä ei kulunut pelkästään leikkiessä. Teimme suojaisessa kohdassa myös nuotioita, paistoinimme perunoita ja silakoita ja syksyn lähestyessä yritimme tehdä kuivuneista lepänlehdistä ja sanomalehtipaperista myös "sätkiä" poltettaviksi. Usein tietenkin leikkiessämme ja urheilutouhuissamme naarmutimme jalkoja, polvia ja käsiä, kolhimme varpaamme verille ja vuolimme veitsellä sormeen, mutta näistä ei tietenkään sopinut ruveta valittamaan. Ensiapukin oli lähellä, sillä koko joukko auttoi pissimällä yhdessä veriseen paikkaan, jotta haava ei lähtisi märkimään.

Meillä oli monia muitakin leikkejä ja pelejä, jotka vaihtelivat, tulivat muotiin ja sitten taas unohtuivat. Yhteen otteeseen oli muodissa rautaisen tynnyrinvanteen pyörittäminen rautalangasta taivutetun koukun avulla, ja silloin näitä välineitä oli kaikilla. Puujaloilla käveleminen ja kahden ottelijan kilpakävely oli jossakin

vaiheessa myös suosittua. Varsinaisista peleistä oli suosittu "kurnimäng" eli Itä-Suomen kyykkää muistuttava peli, jossa maahan piirrettyihin ruutuihin pystytettyjä puupalikoita heitettiin kalikalla ulos. Vieläkin pidetympää oli lyöntipallopeli, johon tarvittiin hyvää palloa ja sen lyömiseen mailantapaista karttua. Peli muistutti vähän suomalaista pesäpalloa, mutta oli paljon helpompi. Ongelmanamme olivat pallot, sillä mustat täysikumiset olivat kalliita ja hävisivät usein pelatessa. Siksi palloja tehtiin myös itse kangasrievuista. Sisään pantiin painoksi pieni kivi ja pallo muotoiltiin räsyistä leikatuista kapeista nauhoista, jotka ommeltiin kiinni, ja pallon ympäri sidottiin lopuksi tiheästi vahvaa narua. Nämä olivat kuitenkin hätäratkaisuja eikä niistä kukaan pitänyt.

Kaiken kaikkiaan sen ajan pojat joutuivat tekemään paljon itse. Kaupasta ei juuri saanut muita urheiluvälineitä kuin suksia ja jalkapalloja. Myös suksia tehtiin ja teetettiin itse, sillä nekin olivat kaupassa kalliita. Halvemmalla suksia sai paikallisilta puusepiltä. Omatkin sukseni olivat paikallista tekoa, koivupuuta ja keltaisiksi maalatut, vähän liian pitkät ja painavat. Kun suksi meni poikki, se piti korjata pellillä, ja niinpä minunkin kumpikin sukseni oli sekä edestä että takaa paikattu. Vaikka sukset ostettiinkin, jouduimme silti itse tekemään siteet, sillä valmiina niitä ei saanut. Siteet ommeltiin rasva- tai juhtinahasta. Sauvat olivat puuta ja kaikki tehtiin itse, niin katajasta väännetyt sommat kuin yläosan käsilenkitkin. Sauvan päähän lyötiin suuri naula. Bambusauvoja oli noihin aikoihin harvassa. Sukset oli myös itse huollettava, tervattava ja keitettävä tarvittavat voiteet. Vasta 1930-luvun lopulla myyntiin tuli metallisia suksisiteitä ja valmiita voiteita, todennäköisesti suojeluskunnan välityksin.

Toinen talviurheilulaji, jota harrastettiin etupäässä kansakouluaikana, oli koulun luistinradalla voimistelutunneilla pelattu jääpallo eli "bandy". Jos joku ei halunnut pelata, hän sai luistella muuten vain. Luistimet (kenkään erikseen kiinnitettävät "nurmarit") meillä olivat jo tuolloin kaupasta ostettuja. Uudemmantyyppisiä kiinteästi omaan kenkäänsä asennettuja "hokkareita" ei vielä tuolloin käytetty. Minulla sellaisia ei koskaan ollutkaan, mutta veljelläni jo kyllä. Kokonaan itse valmistettuja olivat mailat, joita käytettiin jääpallon peluussa. Tarvittavat raaka-aineet hankimme myöhään syksyllä kaupungin pohjoislaidalla sijainneen hautausmaan takaa suolta. Käytimme katajia, joiden tyviosa oli sopivasti käyrä. Toimme kerralla kotiin 5–6 runkoa, joista riitti talveksi. Puuliiterissä veistettiin kirveellä rungon alaosa sivuilta ohuemmaksi ja yläosa kuorittiin veitsellä varreksi. Alaosan ympärille kierrettiin

juhtinahasta leikattua nauhaa ja kiinnitettiin se pienillä nauloilla paikalleen. Pitkän talven aikana jääpallomailoja kuitenkin kului paljon, ja joskus syksyllä tuodut eivät riittäneet, vaan metsästä piti hakea lisää.

[...] Pimeä talvi käytiin koulua, pelattiin jääpalloa, vapaa-ajalla hiihrettiin ja myöhemmin, kun pitkäjalaksiset potkukelkat tulivat käyttöön, ajelimme niillä kaduilla.

[...] Parin viimeisen kansakouluvuoden aikana poikien keskuuteen levisi äkkiä shakkiharrastus. Tammaa oli pelattu ennenkin. [...] Kaupungissa toimi myös pieni shakkiseura.[...] Eräs harrastukseni kansakoulun yläluokilla oli myös valokuvaus. Ehkä sen vuoksi, että kyseessä oli uusi taito, jota isä arvosti, hän osti minulle kameran. [...] Kaiken muun minunlaiselleni kansakoululaiselle ominaisen harrastustoiminnan ohella tärkein vapaa-ajan harrastukseni oli kuitenkin lukeminen.

[...] Heti kansakoulun lopetettuani olin liittynyt Tapan partiolaisiin, jotka muodostivat vuonna 1929 perustetun, Rakveren partiopiiriin kuuluvan Valgejõen lippukunnan. Kun Rakvere oli lähempänä kuin maakunnan pääkaupunki Paide ja yhteydet sinne olivat hyvät, aloite oli ilmeisesti tullut sieltä. Tapan lippukunta ei koskaan ollut kovin suuri. Rakveren piiristä eroaminen tapahtui vuonna 1936, ja seuraavana kesänä Tapan partionpiiri esiintyi Viron partiolaisten suurleirissä Paralepassa Haapsalun lähellä jo itsenäisenä. Huivimme oli väritään hopeanharmaa. Vuonna 1937 saimme uusiksi johtajiksemme kaksi panssarijunarykmentin nuorempaa upseeria, jotka olivat aikaisemmin toimineet partiossa. Minusta tuli viimeisellä luokalla vuodeksi piirin apulaisjohtaja. Tapan piirin edustajana kävin myös kaksi kertaa Viron partiolaisten vuosikokouksessa, vuonna 1937 Viljannissa ja seuraavana keväänä Tartossa. Sain myös esimerkillisen partiolaisen (e-skaut) merkin. Olen muistellut partioaikojani aina lämmöllä. Partiolaisten organisaatio oli vapaa ja demokraattinen, siinä pojat päättivät lähes kaikesta itse ja piirijohto toimi ainoastaan koordinaattorina, aloitteiden tekijänä ja varojen hankkijana. Partio toiminnan tukemiseksi Tapallekin oli perustettu Partion Ystävien Seura, jossa myös isäni oli jäsenenä. Neuvostovalloituksen aikana partio toiminta kuten kaikki muutkin yhdistykset lopetettiin heti vuonna 1940. Näitä rivejä kirjoittaessani partio toiminta on aloitettu Tapalla uudestaan. Piirin viimeinen johtaja, pakolaisena Yhdysvaltoihin siirtynyt Kalju Taada (1922–1993), oli onnistunut piilottamaan piirin lipun kotitalonsa ullakolle, mistä se nyt on löytynyt ja käytössä.

[...] Pääsykoepäivinä ylioppilasjärjestöt järjestivät tutustumisiltoja uusille opiskelijoille. [...] Jo toisena tutustumisiltana jätin jäsenhakemukseni. [...] Nyt olin myös Veljeston jäsen ehdokas. Suurin osa jäsenistä oli filosofisen tiedekunnan opiskelijoita. Veljesto oli jäsenmäärältään pienehkö sekaseura, kun muut olivat enimmäkseen mies- tai naisseuroja. Uudelta jäseneltä kyseltiin, mistä hän on kotoisin ja mitä aikoo opiskella. Nämä asiat toki kerroin, mutta urheiluharrastuksistani en, sillä siihen olisi suhtauduttu ironisesti ellei jopa kielteisesti. Virossa osakuntia ei tunnettu, ja liittyminen seuroihin tai korporaatioihin oli vapaaehtoista. Viimeksi mainituilla oli lippu ja jäsenet käyttivät rinnan yli kulkevaa värinauhaa ja korporaatioon värejä kantavaa ylioppilaslakkia. Niiden tausta oli saksalaisessa ylioppilaselämässä. Yleislakki oli samanlainen kuin Suomessa, mutta sitä käytettiin pääasiassa vain vappuna.

Lukijalle ja Virolainen nuori ensimmäisen itsenäisyyden -osuuksissa käytettyjä lähteitä:

Alajoki, Autio, Uusihaaro: Baltian historian yleispiirteet, 1990.

Klauson, V.: Neuvosto-Eestin kasvun vuodet, 1977.

Nieminen: Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia 1995.

Nuorisoperinteen keskusarkisto/opetusministeriön lahjoitus. Turku.

Talve, Ilmar: Kolme kotimaata. Omaelämäkerta. 2004.

(Alkuteokset: Kevad Eestis, Tartto 1997, Kutsumata külaline, Tartto 1998, Kolmas kodumaa, Tartto 1999) <http://fi.wikipedia.org/wiki/viro>, 31.5.2006.

Eesti noor esimese vabariigi ajal

Emeriitprofessor Ilmar Talve jutustab „Autobiograafias” (1997–1999) oma eluteest Eestis, Rootsis ja Soomes. Talve sündis 1919. aastal ja veetis oma noorpõlveaastad Lääne-Virumaal Tapal. 1938 asus ta õppima Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonda, mille ta lõpetas aastal 1942. Tudengielus osales ta EYS „Veljesto” liikmena. 1943. aastal astus Talve vabatahtlikuna Soome sõjaväkke. Järgnevad katkendid on laenatud Talve „Autobiograafiast”. Katkendid annavad hea ülevaate sellest, millega noored ja üliõpilased vabal ajal tegelesid. Katkendid on seega osa suuremast tervikust, autobiograafiast, kuid katkendite siikohal avaldamine on õigustatud, kuna see annab ilmeka pildi noore elust Eestis enne nõukogude aega. Ilmar Talve on andnud loa katkendeid siinkohal kasutada.

Ma olin 1931. a. sügisel algkooli viiendas klassis, kui hakati moodustama kaitseliidu juurde asutatud noorkotkaste organisatsiooni – ilmselt kõrgemalt poolt koolidele antud juhendite järgi. Tapal oli enne seda skautide rühm, mis kuulus Rakvere skautmalevasse, kuid algkooli õpilastel oli koolijuhataja sinnakuulumise ära keelanud. Mis põhjusel ja mis alusel, on mulle teadmatu. Võib-olla oli skautide ja koolijuhataja Krooni vahel mingi vastuolu, ja võib-olla olid skaudid liiga „vaba” organisatsioon, sest selle juhid polnud kooliõpetajad. [...] Kui noorkotkaid algkooli moodustama hakati, oli rühma vanemaks ette nähtud kohalik pastor ja kooli usuõpetaja Jaan

Gnadenteich ja rühma juhiks võimlemisõpetaja Karl (?) Lipping. Poisid, kes olid sobivas eas, jäeti pärast tunde klassiruumi, kus meile seletati, mis noorkotkaste organisatsioon on ja mida seal tehakse. [...] Noorkotkad, nagu veidi hiljem asutatud „kodutütred”, kuulusid kaitseliidu ja naiskodukaitse juurde poolkroonulike allorganisatsioonidena. Neid juhiti ülevalt alla ja ka rühmasid asutati samal viisil, mitte nagu skautidel „alt üles”. Juhtideks olid tavaliselt selleks valitud või ka kohustatud õpetajad, mitte poiste endi valitud juhid nagu skautidel. Tegevuses jälgendati skautide organisatsiooni. [...] Noorkotkastega olin ma siiski esimest korda oma elus laagris, kuigi ainult mõne päeva: 1932. a. suvel korraldati Tapa ja Järva-Jaani ümbruse noorkotkastele laager Varangul Järva-Jaani lähedal, kus oli 67 osavõtjat. Ma tegin seal oma esimesed päevikusarnased ülestähendused, sest 13-aastasele oli laager telgis magamisega, lõkketulega ja mitmesuguste metsamängudega siiski elamus.

Algkooli-aegses suvises tegevuses oli eelmainitud laager aga erand. Meie päevad, kui me kodused ülesanded olime täitnud, olid vabalt meie kasutada. Ambla maanteel ja lähiümbruses oli peaaegu igas majas minuvanuseid poisse, kellest meie „kamp” moodustus. Tavaliselt kogunes meid viis-kuus, mõnikord ka rohkem. Ma mäletan neid veel kõiki, kuigi ma paljudest ei tea, missuguseks nende hilisem saatuse kujunes. [...] Meie peamiseks kogunemiskohaks oli lähedase Rooba saeveski aia taga olev plats, kust algas Männikumäeni ulatuv mets. Sinna olime ühiselt ehitanud spordiplatsi, mis tähendas, et meil

oli seal pehmeks kaevatud hüppekast, mille mulla hulka olime seganud saeveskist kotiga toodud saepuru. Hüppekoha jooksuraja olime puhastanud ja kaugus- ning kolmikhüppeks vajaliku plangu maa sisse kaevanud. Ka kõik muu oli meie oma kätetöö. Kõrgus- ja teivashüppe tellingute jaoks olime metsast toonud kaks ritva ja need maa sisse püsti pannud. [...] Saeveski laoplatsil oli laudade kantimisest üle jäänud pindu, mis hüppelatiks hästi kõlbasid. Neid pidi sealt tooma salaja, ja selleks oli saeveski plankaeda auk tehtud. Kui keegi hüppamisel lati pooleks murdis, oli ta kohustatud viibimatult laoplatsilt uue hankima. [...] Teivashüppeks oli sealtsamast metsast raiutud sitke kuuseteivas. Oda hankimine oli lihtne, sest metsas oli küllalt sirgeid pihlakaid ja sarapuid. Ketast polnud kusagilt võtta, kuid selleks kõlbas ümmargune lapik kivi. Kuulitõukeks vajalikku kuuli polnud me kõigest otsimisest hoolimata kusagilt saanud, ja sellekski oli ümmargune kivi.

Kui sportimisest tüdinesime, elasime sealsamas metsas mõnikord ka indiaanielu. Peaaegu igaühel oli nööriaga püksivärvli külge kinnitatud taskunuga. Meil olid kadakapuust tehtud vibud ja nooled, millele teravikuks pilpanaelad otsa olid taotud. Neid kasutasime siiski peamiselt märkilaskmiseks. [...] Meie aeg lauavabriku taga metsas ei kulunud üksi mängudele. Me tegime varjulises kohas ka tuld, küpsetasime kartuleid ja silke ja sügise lähenedes proovisime kuivanud lepalehtedest ajalehepaberisse ka „plotskit“ ehk „pläru“ keerata ja suitsu tõmmata. Muidugi juhtus tihtipeale, kui me oma mängu mängisime ja sporti tegime, et me kriimustasime jalgu, põlvi ja käsi, lõime varbad veriseks või lõikasime noaga sõrme, kuid kellelgi ei sobinud töinama hakata. Esimene abi oli ka lähedal, sest verisele kohale pissisid teised ühel nõul peale, mis pidi tagama, et haav mädanema ei läheks.

[...] Meil olid mitmed muud mängud, mis vaheldusid, moodi tulid ja siis jälle kadusid. Omal ajal tuli moodi raudset tünnivitsa joostes enda ees ajada traadist keeratud konksu abil, ja siis oli neid igaühel. Puukarkudel kõndimine ja kahe kõndija vaheline võitlus oli samuti mõne aja moodis. Päris mängudest oli üsna tavaline kurnimäng ehk kaikaga visates püstiseatud puuklotside väljalöömine maha joonistatud ruudust. Veelgi populaarsem oli laptuu, milleks vajati head palli ja selle löömiseks kaivad. See meenutab veidi Soome pesapalli, kuid on palju lihtsam. Meie probleemiks olid pallid, sest parimad, mustad täiskummist, olid kallid ja läksid mängides tihtipeale kaduma. Seepärast tehti riidekaltsudest ise palle. Keskele pandi väike kivi raskuseks ja pall vormiti kaltsudest lõigatud ribadest

ja õmmeldi kinni ja seoti tervele pallile tugev nöör tihedalt ümber. Need olid siiski hädalahendused ega rahuldanud kedagi.

Üldse pidid poisid sel ajal palju ise tegema. Ostetavaid spordivahendeid ei olnud, kui suusad ja jalgpall välja arvata. Ka suuski tehti ise, sest needki olid kallid. [...] Suuski valmistasid odavamalt mõned kohapealsed puusepad. Minugi suusad, mida ma kuni gümnaasiumi lõpuni kasutasin, olid kohalik töö, kasepuust ja kollaseks värvitud, veidi liiga pikad ja rasked. Kui suusad murdusid, tuli neid ise plekiga parandada, ja nii olid minugi mõlemad suusad paigutatud nii eest kui tagant. [...] Kui suusad ostetigi, pidime sidemed ometi ise tegema, sest valmina ostetavaid ei olnud. Need õmmeldi rasva- või juhtnahast. [...] Suusakepid olid puust ja kõik tehti ise, niihästi alumises otsas olev kadakavitsast väänatud rihmadega kinnitatud rõngas kui ka teises otsas käe jaoks olevad rihmad. Kepi otsa löödi suur nael. Pillirookeppe nägi sel ajal harva. Ise pidime suuski hooldama, neid tõrvama ja suusamäärde ise keetma. [...] Alles kolmekümnendate aastate algupoolel tulid müügile metallist suusasidemed, arvatavasti kaitseliidu vahendusel.

[...] Teine talvesport, mis peamiselt kuulus algkooli-aastatesse, oli kooli õuel oleva liuväljal jääpalli ehk *bandy* mängimine võimlemistundide ajal. Kes mängida ei tahtnud, uisutas niisama ringi. Meie uisud ehk tritsud olid ikka juba ostetud. [...] Moodsamad uisud ehk pantsid polnud sel ajal veel kasutusel, vaid tulid alles 1930. aastate lõpul. Minul neid polnudki, küll aga juba mu vennal. Täielikult enda valmistatud olid jääpallimängus kasutatavad kepid. Vajaliku toormaterjali töime hilissügisel linna põhjaserval oleva surnuaia tagant rabast. Me kasutasime kadakaid, mille juurepoolne ots sobivalt kaarjas oli. Neid töime koju ikka 5–6, millest talveks jätkus. Puukuuris tahuti alumine ots kirvega külgedelt õhemaks ja ülemine kooriti ja puhastati noaga varreks. Alumise osa ümber keerutati juhtnahast lõigatud rihma ja löödi väikeste naeltega kinni. [...] Pika talve jooksul kulus jääpallikeppe palju ja mõnikord ei jätkunud sügisel toodetest, vaid pidime käima lisa hankimas. Pimeda talve käisime koolis, mängisime jääpalli, suusatasime vabal ajal, ja hiljem, kui pikkade jalastega tõuke- või „spordikelgud“ kasutusele tulid, sõitsime tänavatel nendega.

[...] Paaril viimasel algkooli-aastal levis poiste hulgas äkki malemängu harrastus. Kabet või „tamkat“ oli mängitud varemgi. Minu õpetajaks oli entusiastlik maletaja kooliõend Johannes Tiks, kes esimesel korral

tegi mulle muidugi „mati kahe käiguga”, kuid laenas ka maleõpikuid. Kooliõpetaja Litter, mu koolivennad Tiks, Otto Lahi ja pudukaupmees Markus olid ka Tapa Maleklubi asutajad. [...] Üheks harrastuseks algkooli viimastes klassides oli ka fotografeerimine. Võib-olla seetõttu, et see oli uus oskus, millest isa lugu pidas, ostis ta mulle fotoaparaadi. [...] Kõige muu juures, mida minusugune algkooliõpilane harrastas, oli vaba aja tähtsamaks tegevuseks siiski lugemine.

[...] Kohe pärast algkoolist pääsemist liitusin ma Tapa skautidega, kes moodustasid 1929. a. asutatud Valgejõe lipkonna, mis kuulus Rakvere skautmalevasse. Kuna Rakvere oli lähemal kui maakonnalinn Paide ja ühendused sinna olid head, tuli algatus ilmselt sealt, kus maleva juhiks oli energiline skautmaster Erna. Tapa lipkond polnud kuigi suur ja meie piirkond jäi juba seetõttu kitsaks, et me olime Rakvere ja Paide skautmalevate vahel. [...] Rakverest eraldumine teostus aastal 1936 ja järgmisel suvel esines Tapa skautmalev Eesti skautide suurlaagris Haapsalu lähedal Paralepal juba omaette malevana. Meie kaelarätt oli hõbehall. [...] Kui nooremskautmaster Kübar 1937. a. Tapalt ära läks ja teised olid gümnaasiumi lõpetanud, saime me uuteks juhtideks kaks soomusrongide rügemendi nooremat ohvitseri, kes varem skautidena olid tegutsenud, leitnant Tennola ja nooremleitnant Reia. [...] Tapa maleva esindajana käisin ma kahel korral skautide aastakoosolekul, 1937. a. Viljandis ja järgmisel kevadel Tartus. Ma sain ka Eskaudi (eeskujuliku skaudi) märgi. [...] Ma olen aga skaudiaastaid alati soojusega mäletanud. Skautide organisatsioon oli vaba ja demokraatlik, kus poisid ise peaaegu kõige üle otsustasid ja maleva juhtkond toimis ainult koordineerijana, algatuste tegijana ja toetuste hankijana. Tegevuse toetamiseks oli Tapale asutatud ka Skaudisõprade Selts, kus mu isagi oli liikmeks. [...] Kui neid ridu kirjutan, olen teada saanud, et Tapal on skaudid uuesti tegutsema hakanud. Maleva lipp, mille selle viimane juht Kalju Taada (1922–1993), kes pagulasena USA-sse siirdus, oma kodumaja põõningule ära oli peitnud, on üles leitud ja kasutusel.

[...] Neil päevadel korraldasid üliõpilasorganisatsioonid juba külalisõhtuid uutele üliõpilastele. [...] Teisel külalisõhtul „Veljestos” jätsingi soovivalduse liikmeks astuda. [...] Ma olin nüüd „Veljesto” liikmekandidaat. Liikmed olid ülekaalukalt filosoofiateaduskonnas õppijad, ja seda olid ka sel sügisel seltsi astujad, kellest enamik olid naised. [...] Muidugi päriti uult liikmelt, kust ta tuleb ja mida ta õppida kavatseb, ja seda ma ka rääkisin, kuid oma spordiharrastusest ma

vaikisin, sest sellesse oleks suhtunud kui mitte otseselt eitavalt, siis ometi irooniliselt.

Kasutatud kirjandus (Eessõna, Eesti noor esimese vabariigi ajal):

Alajoki, Autio, Uusihaaro. Baltian historian yleispiirteet. 1990.

Klauson, V. Neuvosto-Eestin kasvun vuodet. 1977.

Nieminen. Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia. 1995.

Noortetraditsiooni Keskarhiiv, Soome Haridusministeeriumi annetus. Turu.

Talve, Ilmar. Kolme kotimaata. Omaelämäkerta. 2004.

(orig.: Kevad Eestis, Autobiograafia I. Tartu 1997;

Kutsumata külaline, Autobiograafia II. Tartu 1998;

Kolmas kodumaa, Autobiograafia III. Tartu 1999).

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Viro>. 31.05.2006.

Kuva/Foto 1.

Toivo Sikk ja Kimmo Aaltonen avasivat Suomen ja Viron nuorisoyhteistyön perinnepäivät Tallinnassa 3.8.2005.

Toivo Sikk ja Kimmo Aaltonen avasid Soome ja Eesti noorsookoostöö ajaloo päevad Tallinnas. 3. august 2005.

Kuva/Foto: Toomas Ponkin.

Nuorisopolitiikka Virossa – historia, nykypäivä ja tulevaisuus

*Nuorisotyöntekijä vuosina 1980–2001, edelleen tekemisissä nuorisotyön kanssa
Toivo Sikk*

Haluan kiittää kaikkia Viron nuorisotyön hyväksi työskennelleitä. Valtaosan työstänne olette luonnollisesti kohdistaneet oman maanne nuorten ongelmien ratkaisemiseen ja heidän hyvinvointinsa kehittämiseen. Ette välttämättä ole tuolloin sen kummemmin ajatelleet, kuinka työnne voi auttaa myös muiden maiden nuoria. Suurin osa nuorista ei edes huomaa meidän olemassaoloamme. Käsitys yhteiskunnan toiminnasta hahmottuu vähitellen ikävuosien karttuessa. Aikuis-tuvat nuoret ymmärtävät, että tavoitteiden saavuttaminen edellyttää vankkoja rakenteita, pitkäjänteistä ja päämäärätietoista toimintaa, selviä pelisääntöjä ja – mikä tärkeintä – asialleen omistautuneita ihmisiä. He kiittävät meitä siinä vaiheessa, kun heidän omille lapsilleen on tarjottu mukavia ja sopivia, mutta samalla adrenaliinitasoa kohottavia harrastemahdollisuuksia. Silloin heille muistuvat mieleen omat lapsuudenkokemukset ja he ymmärtävät, että nuorisotyöntekijät olivat heillekin tarjottujen toimintamahdollisuuksien takana. Ja jos palvelut olivat vaivatta saatavissa ja niiden tarjonnassa otettiin huomioon myös lasten omat mielipiteet, tilanne oli ihanteellinen.

Voidaan sanoa, että nuorisotyöjärjestelmän jälleenrakennus alkoi Virossa vuonna 1990. Käytän sanaa jälleenrakennus sen takia, että lähes 50 vuoden miehitysaikana sovellettu nuorisotyömalli ei ollut meille itsellemme ominainen. Toisaalta vain harvat ylipää-tään muistavat vuosia 1936–1940. Ne olivat ensimmäiset neljä vuotta, jolloin Viron valtio kehitti omaa nuorisotyötään. Tuolloin luotiin nuorisotyön rakenteet ja luonne ja koulutettiin sen ensimmäiset tekijät. Muutosten aika oli saapunut, mutta se jäi liian lyhyeksi. Jokaiseen aikakauteen oloineen ja ihmisineen liittyy ongelmia, joita on tarkasteltava kokonaisuutena. Voimme olla ylpeitä siitä, että *Riigikogu* hyväksyi vuonna 1936 lain nuorison järjestäytymisestä ja että opetusministeriö alkoi huolehtia lain täytäntöönpanosta. Lakiin olisi täytynyt tehdä tiettyjä muutoksia varsin pikaisesti, kuten uusiin lakeihin aina. Kaiken kaikkiaan laki kuitenkin toimi käytännössä varsin hyvin, mutta näin ei jatkunut kovin kauan.

Vuosia 1940–1990 voidaan kutsua neuvostoajaksi. Olisi virheellistä väittää, että nuorisoalalla ei koko tuona ajanjaksona tehty mitään. Koko toiminta oli

kuitenkin yhden virallisen suunnan ja ideologian alaisuudessa. Omaa valtiollista nuorisopolitiikkaa meillä ei ollut, tai paremminkin se oli järjestetty koko suurvaltiossa yhtenäisesti ÜLKNÜ:n (Yleisliittolainen leniniläinen kommunistinen nuorisoyhdistys) keskuskomitean ohjeistuksen mukaisesti. Keskuskomitea puolestaan toimi Neuvostoliiton kommunistisen puolueen asettamien puitteiden rajoissa. Nuorisotyön rakenne, suuntauksat ja työmetodit ehtivät vakiintua lähes 50 neuvostovuoden aikana. Mahdollisimman monien nuorten haluttiin kuuluvan järjestöihin, ja suurimman osan nuorisotyöstä piti tapahtua järjestöjen kautta. Järjestöjen johtajat vetivät myös käytännön työtä, he eivät vastanneet pelkästään uusien jäsenten hyväksymisestä tai jäsenmaksujen keräämisestä.

Viron Komsomol oli 1980-luvun lopulla muutosten kynnyksellä. Tämän saattoi havaita monista seikoista: neuvostokauden alussa lakkautettujen nuorisojärjestöjen henkiin herättämisestä, Koillis-Viroon suunnitellun fosforiittikaivoksen nostattamasta vastalausemyrskystä, nuorten osallistumisesta yhteiskunnalliseen aktivismiin. ELKNÜ:n (Viron leniniläinen kommunistinen nuorisoyhdistys) kongressi päätti vuonna 1989 ensimmäisenä (ja ilmeisesti ainoana) vastaavana järjestönä Neuvostoliitossa ajaa toimintansa alas puolessa vuodessa ja lakkauttaa itsensä. Maaliskuussa 1990 opetusministeriöön perustettiin nuorisokysymysten ohjelmasektori, jonka tehtäväksi asetettiin nuorisotyön periaatteiden määrittely, tarvittavan lainsäädännöllisen perustan luominen, nuorisotyön rakenteiden muodostaminen ja rahoitus sekä uusien nuorisotyöntekijöiden koulutus. Aivan tyhjältä ei tarvinnut lähteä liikkeelle, sillä Viron korkeimman neuvoston puhemiesistössä oli jo parin vuoden ajan toiminut valtiollisen nuorisopolitiikan periaatteita määritellyt komitea. 1940–1990-luvuilla Viroon tulivat harrastekerhot, nuorten laulu- ja tanssijuhlat, nuorisoleirit ja koulujen harrastamahdollisuudet, jotka kaikki ovat edelleenkin olemassa. Työntekijät ja työn periaatteet ovat matkan varrella vaihtuneet, mutta yleinen ajatus nuorison sivistämisestä on säilynyt.

Nuorisotyö tarvitsi oman lainsäädäntönsä. Nuorisotyölakia valmisteltaessa analysoitiin tarkasti, millaisia hyviksi havaittuja malleja meillä olisi käytettävissä kotimaasta ja rajojen takaa. Toisin sanoen sekä nuorisotyön yleinen sisältö että sen eri osa-alueiden toimin-

taperiaatteet käytiin perusteellisesti läpi. Saatoimme ottaa mallia myös lännestä, ja lähin esikuvamme tässä mielessä oli luonnollisesti Suomi.

Voidaan sanoa, että jo vuosi 1993 oli nuorisotyön kannalta menestyksenkäs. Haluan korostaa, että vuosien takaista työtä ei voida arvioida objektiivisesti nykyisten mittareiden mukaan, vaan arviointi on tehtävä tuolloin käytettävissä olleiden mahdollisuuksien pohjalta. On ymmärrettävä tuon ajan yhteiskuntaa ja perinteitä sekä luonnollisesti myös taloudellisia oloja ja historiallisia kokemuksia. Arvioinnissa täytyy ottaa huomioon yhteiskunnan tuolloin tarjoamat mahdollisuudet ja, mikä tärkeintä, halu kehittää niitä. Alkuvuosina tärkeimpiä toimikenttiämme olivat esimerkiksi vuosikymmenten aikana kehitetyn harrastusopetusjärjestelmän säilyttäminen ja kehittäminen, uusien toimintaperiaatteiden laatiminen nuortenleireille sekä toimintatuen myöntäminen nuorisojärjestöille. Edessä oli kuitenkin suuria muutoksia. Lastensuojelulaki oli ensimmäinen valmiiksi saamamme lakialoite. Kun laki oli hyväksytty, siirryimme seuraavaksi harrastekerhoja, sitten alaikäisiin kohdistuvia vaikutuskeinoja ja nuorisotyötä koskevien lakialoitteiden valmistelun pariin.

Kun tarkastellaan Suomen ja Viron välisen yhteistyön kehitystä voidaan perustellusti sanoa, että henkilösuhteilla oli ja on tässä työssä tärkeä merkitys. Meidän välisemme suhteet eivät perustuneet virallisuuteen, vaan yhtäältä auttamishaluun ja toisaalta haluun hyödyntää tarjottu apu mahdollisimman tehokkaasti. Yhteistyö on ollut toimivaa. Muistelllessani suomalais-virolaisen nuorisoyhteistyön alkuvaiheita haluaisin tuoda erityisesti esiin yhden ensimmäisistä seminaareista, joka järjestettiin 26.10.1993. Viroon saapunut Taisto Kärkkäinen, Suomen opetusministeriön urheilu- ja nuorisosaaston nuorisotoimiston johtaja, alusti tuolloin aiheesta nuorisolait ja nuorisotyö. Hän kertoi meille historiallisessa katsauksessaan, että nuorisotyön alku yltää Suomessa 1600-luvulle, jolloin kirkot alkoivat pitää rippi- ja pyhäkouluja. Kaksisataa vuotta myöhemmin syntyivät ensimmäiset nuorisojärjestöt. Valtio alkoi Kärkkäisen mukaan osallistua nuorisotyöhön vasta vuonna 1920. Nuorisotyön perusperiaatteiksi Kärkkäinen nimesi seuraavat kaksi asiaa. Ensinnäkin nuorten toiminnassa on säilytettävä vapaus. Nuorten itsensä on saatava päättää, mitä he harrastavat. Toiseksi valtion ja kunnan on luotava

edellytykset nuorten toiminnalle. Tällä tarkoitetaan niin nuorisotilojen rakentamista, rahoituksen järjestämistä nuorisotyölle, koulutuksen organisointia kuin nuorisotapahtumien taloudellista tukemistakin. Taisto Kärkkäinen korosti, että Suomessa hallitukset olivat vuosina 1972–1991 suhtautuneet nuorisotyöhön kaikin puolin myönteisesti ja että nuorisotyöhön osoitetut rahavarat olivat kasvaneet kyseisellä ajanjaksolla 500 prosenttia. Kärkkäinen halusi myös korostaa, että nuorten on itse arvostettava omaa toimintaansa. Elleivät he pidä sitä niin tarpeellisena, että olisivat valmiit maksamaan siitä, toiminta ei ole tarkoituksenmukaista. Taiston mukaan suomalaisen nuorisotyön rakenteet olivat suurten muutosten edessä, mutta olennaista oli kyetä säilyttämään toimialan identiteetti. Nyt voimme todeta, että se on säilynyt, ja lähes 15 vuoden ajan olen ollut kateellinen yhdestä asiasta: valtiomiesmäisestä suhtautumisesta nuorisotyöhön. Työn tulokset nähdään nuorten arvomaailman hahmottumisessa. Suomen valtio arvostaa nuorisotyötä ja sen tekijöitä, ja tämä näkyy myös rahoituksessa.

Edellä mainittuun seminaariin osallistui myös Ulla Helsingius, jota haluan kiittää aivan erityisesti. Minun silmissäni hän on ollut nainen, joka on tunkeilematomalla tyylillään vienyt kahden valtion välistä nuorisoyhteistyötä kaikkein eniten eteenpäin. Ulla Helsingius työympäristössä ja vapaalla – en osaa kuvailla sitä, hänet täytyy tuntea. Ruohonjuuritason nuorisotyötä edusti tuolloin Päivi Veikkolainen, 22 000 asukkaan kunnan nuorisotoimenjohtaja. Hän kuuluu Suomen nuorisotyöntekijöiden senioriklubiin, mutta työskentelee alalla aktiivisesti yhä edelleen ja tuntee niin Suomen, Viron kuin Japaninkin nuorisotyön. Luonnehtiessaan erilaisia nuorisotyöntekijöitä hän totesi, että parhaita ovat ne, jotka itse haluavat tehdä juuri nuorisotyötä. Päivillä itsellään on ollut tahtoa ja energiaa näihin päiviin saakka, viime vuosina sitä on riittänyt jaettavaksi jopa Otepäälle asti. Yhtenä Viron edustajista seminaariin osallistui Aet Maatee, joka työskenteli tuolloin Pärnun maakunnan kulttuuri- ja opetusosaston metodikkona. Pärnumaan nuorisovirasto perustettiin 1.3.1990, eli se on täsmälleen saman ikäinen kuin opetusministeriön nuorisosasto; jälkimmäinen tosin oli 1.3.–1.10.1990 viralliselta nimeltään nuorisokysymysten ohjelmasektori. Pärnumaan nuorisovirastossa oli aluksi kuusi työntekijää, ja heille tarjosi

korvaamatonta apua Vaasan läänin nuorisolautakunnan sihteeri Erik Häggman. Vuonna 1993 maakunnan nuorisotyön kokonaisbudjetti oli 15 000 kruunua eli 1000 kruunua kuntaa kohden. Oliko se vähän vai paljon? Vertailun vuoksi voi todeta, että kokonaissumma vastasi sadan ihmisen saamaa kruunumäärää Viron valuuttauudistuksessa. Pärnumaan nuorisotyö lähti hyvin käyntiin, sillä Aet sanoi jo lähes 12 vuotta sitten, että vaikeuksista huolimatta Pärnumaan nuoret ovat säilyttäneet optimisminsa ja alkaneet toimia yhä aktiivisemmin.

Jälkikäteen voidaan todeta, että vuonna 1993 virallisesti uudelleen käynnistynyt kahden valtion välinen yhteistyö oli ainakin Viron näkökulmasta katsottuna aluksi melkoisen vaivalloista. Nyt voin jo tunnustaa, että ensimmäisten kolmen tai neljän vuoden ajan uusi yhteistyövuosi käynnistyi omalta osaltani aina samalla ajatuksella: kykenemmekö täyttämään joulukuussa solmittuun nuorisotoimen yhteistyöpöytäkirjaan kirjatut tehtävämmekö? Epäröinnin taustalla oli se, ettei kaikkiin sopimuskohtiin ollut tiedossa rahoitusta. Ilmeisesti olemme kuitenkin onnistuneet.

Kuntien nuorisotyöntekijöiden yhteisseminaari pidettiin 8.–9.3.1994 KIT:n vapaa-ajankeskuksessa, jossa meitä opettivat suomalaisista Päivi Veikkolainen ja Riitta Hurttia ja virolaisista Tiina Mander, joka tuolloin työskenteli neuvoksena ministeriössä. Tiina vastasi meillä ulkosuhteiden hoidosta ennen Kadi Ardelia, ja hän tapasi viettää syntymäpäiviään joka toinen vuosi Suomessa – merkkipäivä kun sattui aina yksin seuraavan vuoden suomalais-virolaisen nuorisotalan yhteistyösopimuksen vahvistamisen kanssa.

Keväällä 1995 käynnistimme Viron nuorisopolitiikan konseptin suunnittelun ja saman vuoden loppuun mennessä keskustelimme Nelijärven vapaa-ajankeskuksessa mm. nuorisolain konseptista, opetusministeriön rakenneuudistuksesta ja nuorisotyöntekijöiden koulutusohjelmasta. Suomalaisen nuorisovirkamiehen tehtäväkenttää esitteli meille Hämeen lääninhallituksen sivistystoimentarkastaja Mikko Lund. Noista ajoista alkaen nuorisolaki on muotoutunut yhdeksi tärkeimmistä työkentistämme. Viron ylioppilaskuntien liitto (*Eesti Üliõpilaskondade Liit*, perustettu 1990) oli jo saavuttanut vahvan aseman, ja Viron opiskelijajärjestöjen liitto (*Eesti Õpilasmavalitsuste Liit*) etsi oikeaa toimintasuuntaansa. Järjestöjen yhteisseminaarissa

3.–5.1.1996 Jüri Rute esitti katsauksen opiskelijan asemaan nuorisolaissa, Tiina Mander puhui infopäivistä ja ystävämme lahden pohjoisrannalta kertoivat aihepiiriin liittyvistä kokemuksista Suomessa. Saman vuoden marraskuussa järjestetyssä maakunta- ja kaupunginhallitusten nuorisotyöntekijöiden seminaarissa hahmoteltiin nuorisotyön suuntia vuodelle 1997 ja analysoitiin nuorisolakialoitteen eri aspekteja.

Jo pelkästään erilaisia seminaareja on vuosien varrella ehditty järjestää niin paljon, että luettelo venyy melkoisen pitkäksi. Jokaisessa niistä ihmiset ovat kertoneet kokemuksistaan ja saaneet nähdä ja kuulla hyvin konkreettisesti, millaisissa oloissa Suomenlahden molemmin puolin työskennellään. Seminaarit ja vastavuoroiset vierailut ovat olleet nuorisotyön näkökulmasta suunnattoman arvokkaita. Niiden avulla olemme ymmärtäneet, mitä osapuolet haluavat ja mitä on mahdollista saavuttaa. Samalla olemme tutustuneet toisiimme ja oppineet naapureidemme kieltä ja kulttuuria. Seminaarien lisäksi yhteistyöhön on kuulunut paljon muitakin tapahtumia ja tilaisuuksia. Kanneljärven opiston rehtori Risto Kaukiainen ja Suomen Nuoriso-opiston rehtori Raimo Jenu kouluttivat virolaisia nuorisotyöntekijöitä. Heidän työnsä ei rajoittunut neljän virolaisnuoren suoranaiseen kouluttamiseen, vaan he kehittivät jatkuvasti uusia ideoita siitä, millainen meidän nuorisotyöntekijöidemme koulutusjärjestelmä voisi Tallinnan kasvatustieteellisessä seminaarissa Maie Reimannin johdolla olla. Nuorisotyöntekijöitä olemme kouluttaneet vuodesta 1992 lähtien.

Tämän yhteenvedon osalta viimeisenä yhteisseminaarina haluan nostaa esiin virolais-suomalaisen nuorisotyön asiantuntijoiden tapaamisen Piritalla 20.–21.2.2001. Seminaarin otsikko oli Viron nuorisoraportti – virolaisen nuorisotyön uudet rakenteet ja mahdollisuudet. Piritalla keskusteltiin monista kysymyksistä, mutta valtaosassa esityksistä korostettiin stabiiliuden merkitystä nuorisotyössä. Tämä koskee myös nuorisotyöntekijöitä – jatkuva kouluttautuminen ja henkilökohtainen hyvinvointi eivät ole tässä suhteessa merkityksettömiä asioita. Kulttuuriasiainneuvos Kimmo Aaltonen kertoi tilaisuudessa kymmenen vuoden aikana kertyneistä kokemuksistaan Viro-yhteistyöstä. Pöimintoja hänen puheenvuorostaan: nuorten lukumäärä vähenee; Suomen viidestä läänistä kolme on liian suuria, minkä vuoksi kulttuuri-identiteetti alkaa

heiketä; nuorisobarometri on yhteenvedo tietyn hetken tilanteesta ja sitä on tulevaisuudessa tarkasteltava juuri tuon ajan nuorten olotilan kuvastimena; on luotava verkosto, jossa nuoret itse voivat osallistua päätöksentekoon. Nämä ovat vain yksittäisiä seikkoja, joita myöhemmin puntaroimme monet kerrat suunnitellessamme toimintaamme Virossa. Seminaari antoi meille hyvän kuvan siitä, mitä hyötyä nuorisoraportin koostamisesta meille oli ja kuinka meidät nähtiin ulkomailla. Sanotaan, että ensimmäinen askel on aina vaikein, mutta se on otettava, sillä vasta sen jälkeen helpottaa.

Yhteistyösopimuksiin, jotka solmittiin vuoden lopussa seuraavaksi kalenterivuodeksi, kirjattiin kohtia, jotka syntyivät elämästä itsestään. Alkuvaiheessa sovittu periaate – sopimuksen on hyödynnettävä molempien maiden nuorisotyötä – osoittautui viisaaksi. Myönteistä oli sekin, että sopimuskohdista saattoi vuosien mittaan lukea yhteistyön kehittyneen pitkäjännitteiseksi, vuosia kestäväksi. Yhtenä esimerkkinä voi pitää vuosia 1998–2000, jolloin järjestettiin Suomen, Italian ja Viron yhteinen työpajahanke. Se oli esimerkki yhteisestä toiminnasta, josta ei jäänyt tulokseksi pelkkiä arkistomerkintöjä, vaan tapahtumista muistuttavat kaikkien osallistujien saamat kaunis kolmikielinen kirja, video ja cd-rom-levy. Haluaisin kiittää Eila Ahlrothia ja Hellevi Bengsiä Suomesta ja Kadi Bruusia kollegoineen Virosta. Hankkeen onnistumisesta vastasivat tietenkin myös osallistujat ja tapaamisten järjestäjät, mutta toisaalta myös äsken mainitsemiä henkilöiden osuus oli korvaamaton. Samassa yhteydessä kiitän myös sopimuskumppaneitamme kannustavasta asenteesta – ja siitä, että nämä suhtautuivat äärimmäisen rauhallisesti merellä sattuneeseen onnettomuuteen. (Virolainen kantosiipialus ajoi karille ja meidät kuljetettiin takaisin Suomeen, minkä vuoksi Italian delegaation Viron-vierailu jäi lopulta erittäin lyhyeksi.)

Koko tähänastisen yhteistyön perustan muodostavat sopimukset ja ihmisten henkilökohtainen ja vastavuoroinen halu toimia. Suomen opetusministeriön ja Viron kulttuuri- ja opetusministeriön edustajat perustivat neuvotteluissa Tallinnassa 1.–2.4.1993 Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän. Neuvotteluista muodostui samalla työryhmän ensimmäinen kokous. Sitten neuvotteluita on käyty yli kym-

menen vuoden ajan – eikä yhteistyö ole jäänyt pelkiksi neuvotteluiksi, sillä pöytäkirjoihin merkittyjä tavoitteita on myös täytetty. Mainitsen seuraavassa vain joitakin esimerkkejä vuosituhanen vaihteesta.

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 7. kokous Tallinnassa 16.–17.12.1999

Neuvotteluihin osallistui 16.12.1999 myös ministeri Tõnis Lukas. Vuoden 2000 sopimusta koskeviin neuvotteluihin osallistuivat Olli Saarela, Ulla Helsingius ja Kimmo Aaltonen Suomesta sekä Madis Lepajõe, Toomas Ponkin ja Toivo Sikk Viron edustajina. Esillä olivat venäläis-suomalais-virolainen ympäristönsuojelun yhteisseminaari, nuoriso- ja leirikeskusten turvallisuus, nuorisoleirien ja leirikoulujen järjestäminen Virossa, KOTA ry:n järjestämä seikkailuohjaajakoulutus virolaiselle nuorisotyöntekijälle sekä vuoden 2000 yhteiset laulu- ja tanssijuhlat (laulujuhlat 17.6.2000 Tallinnassa ja tanssijuhlat 18.6.2000 Helsingissä). Jälkikäteen on mukava todeta, että juhlal onnistuivat hyvin ja 9.7.2005 järjestettiin taas yhteiset tanssijuhlat Tartossa. Nämä juhlal olivat hieno tilaisuus tehdä jotain todellista yhdessä. Kaikkein eniten tuloksia luonnollisesti osaavat arvostaa laulajat ja tanssijat itse.

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 8. kokous Helsingissä 12.–13.12.2000

Kokoukseen osallistuivat Olli Saarela, Ulla Helsingius ja Kimmo Aaltonen pöydän toisella puolella ja Kadi Bruus, Toomas Ponkin ja tämän kirjoittaja toisella. Yhteistyöpöytäkirjaan kirjattiin 18 kohtaa. Erillisenä kohtana on lisäksi yhteistyö Venäjän kanssa (huume- nuoret ja Suomenlahden pienet joet). Työpajatoiminta on meidän kannaltamme teema, jonka kehittämisessä olemme yhä alkuvaiheessa. Lisäksi käsitelimme mm. yhteistyötä, joka liittyy kysymyksiin siitä, millaista tietoa nuoret tarvitsevat ja kuinka se saadaan perille, sekä EU-aiheita ja nuorisotyön rahoitusmahdollisuuksia. Suomen ja viron kielen kurssien jatkaminen kirjattiin pöytäkirjaan, ja mukaan yhteistyökuvioihin tulivat

myös nuorten vapaaehtoistyö ja Avartti-päivä.

Nyt olemme ehtineet vuodesta 1990 vuoteen 2006, ja on kiinnostavaa miettiä, mitä olemme tämän ajan kuluessa saavuttaneet, mutta myös sitä, mitä meidän pitäisi tehdä tästä eteenpäin. Tämänhetkiset toimintatavoitteet on kirjattu vuoteen 2013 yltävään kehityssuunnitelmaan. Nuorisotyön nykyiset suunnat on vahvistettu vuonna 2001.

Minun mielestäni elämämme on näiden vuosien kuluessa mullistanut todellinen informaatiovallankumous. Välillä tuntuu mielikuvitukselliselta ajatella, mitä kaikkea nykyään teemme tietokoneillamme päivittäin. Ensimmäiset tietokoneet tulivat työpöydillemme vasta 1980-luvun lopulla. Vanhan ajan monistus- ja painokoneet ovat käyneet tarpeettomiksi. Tietokoneet ovat laajentaneet suunnattomasti jokaisen ihmisen ulottuvilla olevaa tiedon määrää. Tiedonvälitys ja -vaihto ovat nopeutuneet merkittävästi. Nuorten ei enää tarvitse kantaa huolta tiedon puutteesta; nyt kysymys on siitä, kuinka tietotulvan seasta onnistuu löytämään itseään kiinnostavan osan, ja siitä, minkälaista osaamista tiedon omaksuminen lopulta edistää. Usein kysytään, onko elämä todella muuttunut niin kiireiseksi kuin tuntuu. Vastaan, että pöytälaatikkotiedon tarve on vähentynyt selvästi, toisin sanoen informaatio on nykyään kaikille käden ulottuvilla. Nuorisotyön hankkeiden toteuttamisessa tarvittavien resurssien hankkimiseen tarvitaan silti edelleen myös kirjoitustaitoa. Hanke on heti alkuvaiheessa puettava sanoiksi. Ei riitä, että kuvaillaan hankkeeseen saadulla varoilla toteutettavaa toimintaa, vaan on kyettävä kirjoittamaan myös sisällöllisistä tuloksista eli siitä, mitä hankkeen avulla opitaan. Tämän voi oppia vain ja ainoastaan tekemällä. Toisin sanoen voimme nyky maailmassa vastaanottaa tietoa nopeasti ja paljon, mutta taito esittää omat ideansa kirjallisessa muodossa kehittyä yhä edelleen vähitellen, ajan kanssa.

Ajatellaanpa nuorisotyöntekijää, joka suunnittelee työtään nuorisotyön kehityssuunnitelma käsissään. Yleiset kehitystavoitteet ja suuntaviivat on lyöty lukkoon korkeammalla tasolla, mutta nuorisotyöntekijän on itse selvitettävä, millainen toiminta sopii paikallisille nuorille, mihin nämä ovat valmiita itse aktiivisesti osallistumaan. Nuorisotyöntekijän tehtävä on tarjota eri ikäisille nuorille toimintaa, joka edesauttaa tietojen ja kokemusten kartuttamista. Nuori kulkee siis osan

matkasta kohti yhteiskunnan toiminnan ymmärtämistä nuorisotyöntekijän avustuksella, meidän kaikkien avustuksellamme.

Lopuksi haluan kysyä, millaista voisi olla nuorisotyö vuonna 2030. On myönnettävä, että tulevaisuuden kuvitteleminen on vaikeaa. Ajatellaanpa vaikka vuotta 1980 – mitä me silloin ajattelimme vuodesta 2005? Seuraavassa esittelen omia käsityksiäni nuorisotyöstä vuonna 2030.

1) Maailman väestönkasvu hidastuu seuraavien 25 vuoden aikana. Kokonaisväestömäärä on tuolloin luultavasti noin 10 miljardia. Kasvu hidastuu ennen muuta siksi, että väestön koulutustaso nousee niissä maissa, joissa se on nykyään suhteellisen matala. Energiantuotantoon ja puhtaan veden saantiin liittyvät ongelmat kärjistyvät. Nuorisoioiden merkitys korostuu koulutuksen ja suvaitsevaisuuden painoarvon kasvun myötä. Perheen merkitys yksilön kehitykselle vahvistuu. Valtio osoittaa nuorten käyttöön entistä enemmän resursseja. Nuorisotyön merkitys kasvaa ennen muuta osana ihmisen kehitysprosessin tukemista.

2) Nuorten opiskeluajat venyvät ja työnsaanti vaikeutuu. Koneiden kallistuessa työnantajat haluavat niiden käyttäjiksi entistä paremmin asiansa osaavia työntekijöitä.

3) Nuorten liikkuvuus kasvaa varsinkin opiskeluaikana. Ihmiset vaihtavat asuinpaikkaansa 17–40-vuotiaana mutta haluavat tämän jälkeen palata kotimaahansa. Englanti on edelleen kansainvälisen kanssakäymisen valtiokieli, mutta ihmiset säilyttävät myös äidinkielensä. Liikkuvuus heijastuu nuorisotyöhön, jonka on huomioitava sekä kotimaan tarjoamat mahdollisuudet että kansainvälisten kokemusten hankkiminen.

4) Osa nuorisotyön toimintamuodoista säilyy, esimerkiksi harrastekoulutus (ihmisten kiinnostuksia vastaavien toimintamuotojen tarjoaminen), lasten terveyslomat (lomailua luonnonkauniissa ympäristössä kehittävää tekemistä tarjoten), kansainvälinen nuorisotyö (nuoret matkustelevat entistä enemmän ja myös heidän vanhempansa työskentelevät aiempaa useammin ulkomailla).

5) Nuorisotutkimukset ja -analyysit (tämän osa-alueen merkitys kasvaa, sillä valtiot haluavat tietää entistä tarkemmin, mitä nuoret ajattelevat, mistä he pitävät ja

mistä eivät pidä), nuorten työllisyys (pääimmäisenä kysymyksenä työllistyminen opinnoista valmistumisen jälkeen). Myös uusia toimintamuotoja saattaa syntyä.

6) Luonto ja luonnon säilyttäminen puhtaana saavat yhä suuremman merkityksen nuorten elämässä. Myös erilaiset ekologiaa sivuavat aiheet kasvattavat merkitystään.

7) Terrorismista tulee päivänpolttava aihealue jo lähivuosina. Ongelman ratkaisua saadaan kuitenkin odottaa yli 20 vuotta, sillä tilanne helpottuu vasta yleisen koulutustason noustessa maailmanlaajuisesti.

8) Ihmisten tarve rentouttavaan toimintaan kasvaa, ja esimerkiksi urheilumahdollisuuksia kaivataan yhä enemmän. Ihmiset haluavat tutustua toisiin kansoihin ja heidän kulttuureihinsa, mutta myös tuoda omaa kulttuuriperintöään muiden ulottuville. Koska työaika lyhenee 6–7 tuntiin päivässä, aikaa jää enemmän itselle.

Nämä ovat minun arvioitani, mutta kehitys voi osoittautua täysin toisenlaiseksi. Kuten sanotaan, maapallo on pyöreä, ja mikä tahansa yllättävä keksintö tai ekologinen mullistus voi muuttaa ihmisten elintapoja merkittävästi.

Noortepoliitika Eestis – minevik, tänapäev, tulevik

Noorsootöötaja aastatel 1980–2001, seotud noorsootööga senini
Toivo Sikk

Tahan tänada kõiki Eesti noorsootöö hüvanguks tööd teinud inimesi. Loomulikult olete te peamise osa oma tegemistest suunanud oma maa noorte ees seisvate probleemide lahendamisele, nende parema käekäigu hüvanguks ega mõelnudki siis, kuidas see võib aidata noori teistes riikides. Enamus noortest ei taju meie olemasolu, vanuse saabudes ja ühiskonna toimimisest aru saades mõistavad nad aga, et millegi saavutamiseks on vaja kindlat struktuuri, pidevat samasuunalist tegevust ja selgeid reegleid ning mis peamine – valdkonnale pühendunud inimesi. Nad ütlevad meile „täna“ siis, kui nende omad lapsed on saanud meeldivaid ja jõukohaseid, kuid samas adrenaliini tekitavaid noorsooalaseid teenuseid. Siis meenub neile midagi oma lapsepõlvest ja nad mõistavad, et ka neile pakutud tegevusvõimaluste taga pidid olema noorsootöötajad. Ja kui need teenused olid hästi kättesaadavad ning nende pakkumisel arvestati ka laste arvamusi – mis võiski veel parem olla.

Võib öelda, et noorsootöö süsteemi taasrajamine algas Eestis 1990. a. Taasrajamine seetõttu, et okupatsioonist tingitud ligi 50 aastane noorsootöö mall oli meile mitte päris omane ning teisalt, aegu 1936–1940 mäletasid meist vähesed. Need olid aga esimesed neli aastat, mis Eesti riik pühendas noorsootööle, kujundades välja noorsootöö struktuuri,

tema olemust, tegijaid. Oli kätte jõudnud muutuste aeg, kuid aeg selleks oli liiga napp. Igal ajastul, seal valitsevatel oludel ja tegijail on oma probleemid, mida tuleb mõista oludest tulenevalt. Võime olla vaid uhked selle üle, et aastal 1936 võttis Riigikogu vastu Noorsoo organiseerimise seaduse ja Haridusministeerium hakkas seaduses sätestatud täitma. Nagu iga uue seadusega, nii ka siin oli näha muudatusi, mida oleks lähimal ajal teha tulnud. Seaduses sätestatu hakkas toimima ja seda päris hästi, kuid seda mitte kauaks.

1940–1990ndaid aastaid saab nimetada nõukogude ajaks. Ei saa öelda, et noorsoo alal siis midagi ei tehtud, kuid kõik see oli vaid ühe ametliku suuna ja ideoloogia all. Siis puudus meil riiklik noorsoopoliitika või õigemini selle korraldus oli riigis ühtne ning tulenes ÜLKNÜ Keskkomiteest, kes omakorda sai suunised NLKP-st. Ligi 50 aasta jooksul kujunes välja oma noorsootöö struktuur, omad suunad ja töömeetodid. Sooviti, et võimalikult palju noori oleks organisatsioonide liikmed ja enamus tegevust käiks läbi organisatsiooni. Organisatsiooni liidrid olid ka tegevuste eesotsas, mitte ei tegelenud ainult vastuvõtu ja liikmemaksuga.

1980ndate lõpul oli Eesti komsomolis ees muutuste aeg – seda nägi nii noorteorganisatsioonide taasloomisest, fosforiidivastast „sõjast“, kaasalömisest

ühiskondlikest ettevõtmistest. Aastal 1989 võttis ELKNÜ Kongress esimesena (ja vist ka ainukesena) NSVL-s vastu otsuse – lõpetada Eestis poole aasta pärast organisatsiooni tegevus. Nii moodustatigi märtsis 1990 Haridusministeeriumis noorsoo probleem-programmi sektor, mille ülesandeks sai noorsootöö põhimõtete määratlemine, vajaliku seadusandliku baasi kujundamine, noorsootöö struktuuride ülesehitamine, rahastamine ja uute noorsootöötajate koolitus. Midagi sellel alal oli juba tehtud, sest ligi kaks aastat töötas riikliku noorsoopoliitika põhimõtete kallal Ülemnõukogu Presiidiumis vastav komisjon. 1940.–1990. aastatel tulid meie ellu ja on siin senini töötanud huvialakoolid, noorte laulu- ja tantsupidu, noortelaagrid ja huvialaharidus koolis. Muutused töötajad, töö põhimõtted, kuid noorte harimise üldine idee jäi.

Oli vaja noorsootöö riigis seadustada. Tehes ettevalmistusi noorsootöö seaduse vastuvõtmiseks, analüüsiti läbi kõik see, mis oli meil positiivset võtta nii kodunt kui ka raja tagant. Ühesõnaga sai päris põhjalikult läbi analüüsitud nii noortetöö sisu kui ka ühe või teise valdkonna põhjendused. Näiteid võtta oli meil Läänest ja kõige lähim maa selleks oli loomulikult Soome.

Võib öelda, et juba aasta 1993 kujunes noorsootöös edukaks. Tahan siin öelda vaid seda, et aastakümnete tagust tegevust ei saa objektiivselt hinnata praeguste mallide järgi, vaid seda tuleb teha selle ajahetke võimalusi arvestades, neid olusid hästi tundes. Tuleb mõista tolle aja ühiskonda, siis valitsenud traditsioone, loomulikult ka majanduslikku olukorda ja ajaloolist kogemust. Hinnata on vaja ühiskonna võimalusi, ja mis peamine, soovi neid paremaks muuta. Algul oli meie peamiseks tegevusteks aastakümnete jooksul loodud huvialahariduse süsteemi säilitamine ja edasiarendamine, noortelaagrite uute põhimõtete väljatöötamine, noorteorganisatsioonide tegevusele abi osutamine jne. Kuid ees seisis suured muudatused. Esimene seaduseelnõu, millega sai toona tegeletud, oli Lastekaitse seadus. Peale selle seaduse vastuvõtmist hakati edasi töötama huvialakoolide, sellele järgnevalt alaealiste mõjutusvahendite ja noorsootöö seaduseelnõudega.

Vaadates Soome ja Eesti vastastikuse koostöö arengut, võib kindlasti öelda, et selles töös oli, ja on ka

nüüd, suur tähtsus inimestevahelistel suhetel. Oluliseks meievahelistes suhetes ei olnud mitte ametkondlikkus, vaid hea soov aidata ning abi kasulikult omaks võtta. Ja see on ka toiminud.

Meenutades Soome-Eesti noorsooalase koostöö algust, tooksin siin ära ühe esimestest seminaridest, ja nimelt 26. oktoobri 1993. Sellel päeval viibis Eestis Taisto Kärkkäinen, toonane Soome Haridusministeeriumi spordi ja noorsoo-osakonna noorsootalituse juhataja, kes pidas ettekande teemal „Noorsooseadused ja noorsootöö”. Ta andis meile ülevaate sellest, et Soome noorsootöö algus ulatub tagasi 17. sajandisse, kui kirikute juures avati leer- ja pühapäevakoolid. 200 aastat hiljem tekkisid esimesed noorsoo-organisatsioonid. Oma esinemises väitis ta, et noorsooliikumisega tuli riik kaasa alles 1920. aastal. Kärkkäinen tõi välja kaks noorsootöö põhiprintsiipi. Esiteks, noorte tegevuses on vaja säilitada vabadus. Tuleb jätta nende endi otsustada, millega nad tegelevad. Teiseks riik ja vald peavad looma eeldused noorte tegevuseks. Siia kuulub nii noorteruumide ehitamine, vahendite hankimine noorsootööks, koolitus, noorte ettevõtmiste rahaline toetus jne. Taisto Kärkkäinen tõi välja ka selle, et aastatel 1972–1991 oli noorsootöö saanud Soome Vabariigi valitsuselt igakülgselt toetust ning sellel perioodil olid valdkonda investeeritud summad kasvanud 500%. Veel tahtis ta toonitada, et noored peavad ise väärtustama oma tegevust. Kui noored ise ei austa seda niipalju, et on valmis selle eest maksma, siis see tegevus ei ole noorte väärline. Taisto nägi ette, et Soome noorsootööl ootasid ees suured muudatused, tähtis aga oli tema arvates säilitada selle tegevusala identiteet. Võib öelda, et see on säilinud ja mind on juba ligi 15 aastat kadedaks teinud vaid üks asi – see on riigimehelik suhtumine noorsootöösse, kus selle töö väljundit nähakse noortes vajalike väärtuste kujundamisel. Soome riik hindab noorsootööd ja selle töö tegijaid ning seda ka vastavalt finantseerib.

Seminaril osales ka Ulla Helsingius, keda ma sooviksin eriti tänada. Ta on minu jaoks olnud naine, kes oma mittepealetükkivusega on andnud kahe riigi vahelistes suhetes noorsootöö valdkonnas kõige enam. Ulla Helsingius töösituatsioonis ja vabas, koduses olekus – seda ei saa kirjeldada, seda peab ise tundma. Soome noorsootööd rohujuure tasandil esindas toona Päivi Veikkolainen kui 22 000 elanikuga valla noorsootalituse

juhataja. Ta kuulub Soome noorsootöötajate seeniorklubisse, kuid töötab noorsootöö alal ka praegu ja on hea selle valdkonna tundja nii Soomes, Jaapanis kui ka Eestis. Iseloomustades tollel ajal noorsootöötajaid, ütles ta, et parimad on need, kes ise seda tööd teha tahavad. Senini on Päivil seda energiat olnud, millest viimastel aastatel on osa omale võtnud ka Otepää. Eestit esindas sellel seminaril ka Aet Maatee, kes töötas siis Pärnu maakonna kultuuri- ja haridusosakonna metoodikuna. Pärnu Noorsooamet loodi 1. märtsil 1990, seega on viimane samaealine kui noorteosakond Haridusministeeriumis, ehkki 1. märtsist 1. oktoobrini 1990. a. kandis ministeeriumi struktuur nime probleem-programmi sektor. Pärnumaa Noorsooametis oli algul 6 töötajat ja väga suureks abimeheks Pärnumaale oli Vaasa lääni noorsootalituse sekretär Erik Häggman. 1993. a. oli maakonnas noortetöö eelarve 15 000 krooni, mis tegi valla kohta 1000 kr. Oli seda vähe või palju? Võrdluseks võib vaid öelda, et see oli rahareformi ajal saja inimese vahetusraha. Pärnumaa noorsootöö käivitus kõigele vaatamata hästi. Aet lausus juba ligemale 12 aastat tagasi, et vaatamata raskustele on Pärnumaa noored siiski säilitanud optimismi ja üha enam hakanud näitama end aktiivsest küljest.

Võib öelda, et 1993. a. algas taas ametlik kahe riigi vaheline koostöö, mis tagantjärele tunnistades oli algul Eesti poolt võetuna päris vaevarikas. Nüüd võib vast tunnistada, et esimesed kolm-neli aastat koostööd algasid mul mõttega – kas suudame detsembris sõlmitud noorsooalast kokkulepet edukalt täita. Selle kõhkluse taga oli asjaolu, et mitte kõik lepingu punktid ei olnud algselt rahadega kaetud. Kuid oleme vist seda suutnud.

Kohalike omavalitsuste noorsootöötajate ühisseminar toimus 8.–9. märtsil 1994. a. KIT Puhkebaasis, kus meid õpetasid nii Päivi Veikkolainen kui Riitta Hurttia Soomest ja eestlastest Tiina Mander, kes tol ajal oli ametis ministeeriumis nõunikuna. Tiina oli enne Kadi Ardelit meie välissuhete hoidja ja inimene, kes oma sünnipäeva pidas üle aasta Soomes – sünnipäev ja järgmise aasta Soome-Eesti noorsootööalase koostöökokkuleppe tegemine lihtsalt ühtisid.

1995. a. kevadel alustasime Eesti noorsoopoliitika kontseptsiooni väljatöötamist ja sama aasta oktoobris arutasime Nelijärve Puhkekeskuses noorsooseaduse

kontseptsiooni, Haridusministeeriumi tulevast struktuuri, noorsootöötajate õppeprogrammi jne. Soome maakonna noorsooametniku ülesandeid tutvustas meile Häme Läänivalitsuse noorsoonõunik Mikko Lund. Sellest ajast alates oli meie üheks peamiseks tegevuseks töö noorsooseadusega. Olid tugevnenud Eesti Üliõpilaskondade Liit (loodi 1990) ja õiget suunda otsis Eesti Õpilasmavalitsuste Liit. Nende seminaril 3.–5. jaanuaril 1996. a. andis Jüri Rute ülevaate õpilaste kohast noorsooseaduses, Tiina Mander rääkis infopäevadest, ülevaate Soome kogemustest andsid meie sõbrad üle lahe. Sama aasta novembris toimunud maa- ja linnavalitsuste noorsoonõunike seminaril lahati noorsootöö suundi 1997. aastaks ja analüüsiti noorsootöö seaduseelnõu erinevaid aspekte.

Kui vaadata nimistut, mis kujuneb välja ainuüksi erinevatest seminaridest, siis on see küllaltki pikk. Kõikidel nendel rääkisid inimesed oma kogemustest, said ihu ja hingega tunda, millistes oludes kumbki pool meist töötas. Seminarid ja vastastikused külaskäigud on andnud kahe riigi noorsootööle hindamatu väärtuse. Mõisteti, mida osapooled tahavad ja mida on võimalik saavutada. Tutvuti ka omavahel, õpiti keelt ja kultuuri. Kuid peale seminaride olid veel ka muud üritused ja ettevõtmised. Kanneljärvi kooli direktor Risto Kaukiainen ja Soome noorsoo õppeasutuse (*Suomen nuoris-opisto*) direktor Raimo Jenu koolitasid toona Eesti noorsootöötajaid. Ja mitte ainult ei koolitanud nelja Eestimaa noort, vaid andsid meile kogu aeg ideid, milline võiks meie noorsootöötajate koolitussüsteem Tallinna Pedagoogilises Seminaris Maie Reimanni käe all välja näha. Noorsootöötajaid koolitame aastast 1992.

Selle ettekande viimase ühisseminarina tahan ära tuua Eesti-Soome noorsootöö ekspertide seminari „Eesti Noorsooraport – uued struktuurid ja võimalused Eesti noorsootöös”. 20.–21. veebruaril 2001 arutati Pirital mitmeid küsimusi, kuid erinevates esinemistes rõhutati stabiilsuse vajadust noorsootöös – stabiilsus kõiges. See puudutab ka noorsootöötajaid – pidev enesetäiendamine ja isikliku rahulolu saavutamine. Nõupidamisel andis oma 10-aastasest kogemusest (võiks öelda, et igakülgsest koostööst) Eestiga ülevaate kultuurinõunik Kimmo Aaltonen. Mõtteid tema sõnavõtust – väheneb noorte arvukus; Soome kolm

lääni viiest on liiga suured, mistõttu hakkab kaduma kultuuriline identiteet; noorsooraport on kokkuvõtte teatud ajahetkest ja seda tuleb tulevikus vaadata kui selle aja noorte olukorda; tuleb luua võrgustik, kus noored saavad osaleda otsuste tegemises. Need on vaid mõned punktid, mille üle mõtlesime hiljemgi mitmeid kordi, ja millega tuli arvestada tegevuse planeerimisel Eestis. Seminar andis hea ülevaate sellest, mida meie võitsime noorsooraporti koostamisega ja kuidas välismaalased meist aru saavad. Õeldakse, et esimene samm on alati raske, kuid ta tuleb teha, sest alles siis läheb kergemaks.

Koostöölepingutes, mida sõlmiti aasta lõpul järgnevat aastaks, olid punktid, mis tulid elust enesest. Hea oli ka algselt võetud põhimõte – leping peab huvi pakkuma mõlema maa noorsootööle. Positiivne oli ka see, et lepingusse ilmusid punktid, mis tähistasid juba mitmeaastast ühistööd. Toon siin vaid ühe näitena aastad 1998–2000, mil viidi läbi Soome-Itaalia ja Eesti ühine tööpajavahetusprojekt. See oli omamoodi ühise tegevuse näide, mille tulemused ei ole ainult paber kaustas, vaid seda meenutavad kolmekeelne ilus raamat, video ja cd-rom kõigile osavõtjatele. Tahaks siin tänada Eila Ahlrothi ja Hellevi Bengsi Soomest ja Kadi Bruusi koos kaaslastega Eestist, sest ühelt poolt viisid projekti eduka lõpuni osalejad ja vahetute kohtumiste korraldajad, teiselt poolt aga kindlasti nimetatud isikud oma tegevusega. Ütlen siinkohal meie lepingupartneritele veel kord suur tänu toetava suhtumise eest ja ka selle eest, et võtsite juhtunut merel (Eesti tiiburlaev sõitis merel kivi otsa ja meid toodi tagasi Soome, mistõttu Itaalia delegatsiooni järgnev viibimine Eesti kujunes väga lühikeseks) ülima rahulikkusega.

Kogu senine ühistöö tuleneb lepingutest ja inimeste vastastikusest tahtest. Vastav tööühm loodi 1.–2. aprillil 1993. a. Soome Haridusministeeriumi ja Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi esindajate nõupidamisel Tallinnas. Sellest sai ka esimene koosolek. Me oleme nõu pidanud juba üle kümne aasta ja mitte ainult pidanud, vaid ka lepingusse kirja pandu täitnud. Toon siin vaid mõned näited aastatuhande vahetusest.

Soome-Eesti noorsootöö tööühma 7. koosolek, 16.–17. detsember 1999. a. Tallinnas.

Meie nõupidamisel osales 16. detsembril 1999. a. ka minister Tõnis Lukas. Aru pidasid ja uusi punkte 2000. a. lepingusse kirjutasid Olli Saarela, Ulla Helsingius ja Kimmo Aaltonen Soome ja Medis Lepajõe, Toomas Ponkin ja Toivo Sikk Eesti poolt. Arutuse all olid küsimused Vene-Soome-Eesti ühisest keskkonnakaitsealasest ühisseminarist; noortekeskuste ja noortelaagrite turvalisusest; noorsoolaagrite ja laagrikoolituse korraldusest Eestis; KOTA ry poolt Eestis vastavat teenust pakkuma hakkajate koolitusest (üks koolitatav); aasta 2000 ühisest laulu- ja tantsupeost (laulupidu 17. juunil 2000. a. Tallinnas ja tantsupidu 18. juunil 2000. a. Helsingis). Tagantjärele võib öelda, et toredad peod olid ja 9. juulil 2005. a. toimus järjekordne ühine tantsupidu Tartus. See on võimalus teha ühiselt midagi, mille tulemusi oskavad kõige paremini hinnata lauljad ja tantsijad ise.

Soome-Eesti noorsootöö tööühma 8. koosolek, 12.–13. detsember 2000. a. Helsingis.

Kokku said Olli Saarela, Ulla Helsingius ja Kimmo Aaltonen ning teisel pool lauda olid Kadi Bruus, Toomas Ponkin ja siinkirjutaja. Saime koostöölepingusse 18 punkti – eraldi on sees koostöö Venemaaga (noortenarkomaania ja väikesed Soome lahe jõed); meie jaoks teema, millega oleme praegugi algfaasis – noorte tööpajad; küsimused teemal „Millist teavet noored vajavad ja kuidas see jõuab kohale”; EU-ga seonduvad valdkonnad; rahastamisvõimalused noorsootöös; õpime ikka soome ja eesti keelt vastavatel kursustel; noorte vabatahtlik töö ja sisse tuli ka Avartti päev.

Täna oleme aastast 1990 jõudnud aastasse 2005 ja nii imelik on mõelda, mida me selle aja jooksul saavutanud oleme ja mis peaks veel ära tegema. Meie praegused plaanid ja tegevus on kirjas arengukavas 2013. aastani, noorsootöö suunad ja valdkonnad on paigas aastast 2001.

Minu arvates on meie elukorralduses nende aastate jooksul leidnud aset tõeline infoevolutsioon.

Vaadates, mida me täna teeme arvuti toel, võib öelda – see on fantastika. Esimesed arvutid jõudsid meie töölaudadele alles 1980ndate aastate lõpul, paljudamisel sai läbi faksiimile ajastu, trükkimisel saime trükimasinatest priiks. Tohutult on laienenud iga inimese võimalused tänu arvutitest kättesaadavale infole, samuti on kiirenenud infovahetus. Nüüd ei ole noortel enam probleemi, et infot on vähe, nüüd on küsimus, kuidas leida see, mis mulle on huvitav ja milliseid oskusi ma nende programmide läbimisel saan. Küsime, kas ka meie elu on kiireks läinud? Üten, et „sahtli kasutamine” on jäänud palju vähemaks ehk informatsioon on igale soovijale kättesaadav. Kuid noorsootöö projektide teostamiseks vajalike vahendite saamiseks on vaja kirjutamisoskust ja mitte ainult. Vajalik on esmalt projekt kirja panna ja seda teha nii, et seal oleks kirjas peale selle, mida saadavate vahenditega tehakse, st tegevuse kirjelduse, ka projekti sisulised tulemused ehk mida me sellest projektist õpime. See kogemus tuleb aga ainult tehes. Seega info saame küll tänapäeval kiirelt kätte, kuid oma idee formeerimine paberil on see, mis tuleb aastatega. Siin seisabki noorsootöötaja, käes noorsootöö arengukava. Arengusuunad on määratud kõrgemal tasandil, vaja on vaadata, mis sobib noortele kohapeal ja mille nimel on viimased valmis ka ise kaasa lööma. Nüüd on noorsootöötaja töö pakkuda erinevas vanuses noortele tegevust, mis viib sisemise teabe ja kogemuste kasvule. Seega ühe osa teest ühiskonna käitumise mõistmisele astub noor noorsootöötaja abil, meie kõigi abil.

Lõpuks tahaksin küsida – missugune võiks olla noorsootöö aastal 2030? Ütleme, et seda on raske ette kujutada, kuid mõtleme end aastasse 1980 – mida me võisime siis ette näha aasta 2005 kohta? Minu nägemus noorsootööst aastal 2030:

1) Eelseisva 25 aasta jooksul maailmas inimkonna kasv pidurdub, kuigi meid saab olema, arvan, umbes 10 miljardit. Pidurdumine leiab aset eeskätt tänu hariduse levikule riikidesse, kus see on praegu suhteliselt madal. Suurenevad probleemid energiakandjate ja puhta veega. Noorsoo problemaatika tähtsustub veelgi, sest üha olulisemaks saab haritud ja tolerantne inimene. Inimese kujunemise faasis suureneb perekonna roll ja tõuseb riigipoolne abi noorte arengule. Suureneb noortetöö osakaal ja seda just inimese kujunemise protsessis.

2) Pikeneb noore inimese haridustee ja töö leidmine muutub keerulisemaks. Seoses kallinevate masinatega soovib tööandja üha enam saada omale selliseid töötajaid, kes on asjaga kursis.

3) Suureneb noorte liikuvus ja seda eeskätt hariduse omandamisel. Inimeste ringirändamise ajaks kujuneb 17–40 aastat, misjärel soovitakse pöörduda tagasi oma kodumaale. Üldiseks ülemaailmseks keeleks jääb inglise keel, kuid inimesed säilitavad ka oma emakeele. Noorsootöö kujuneb kaheks – koduriigi võimalustega tutvumine ja rahvusvaheline kogemus.

4) Alles jäävad sellised noorsootöö suunad, nagu huviharidus (inimesele vastavalt tema huvidele tegutsemisvõimaluste pakkumine), laste tervistav puhkus (puhkus lastele looduslikult kaunis kohas koos hariva tegevusega), rahvusvaheline noorsootöö (seoses noorte suurema reisimise ja vanemate tööga eri riikides).

5) Noorsoouuringud ja -analüüsid (selle valdkonna osa suureneb, sest riigid soovivad enam teada, mida noored mõtlevad, mis neile meeldib, mis mitte), noorte tööhõive (siin on probleemiks just noorte lülitumine tööellu peale hariduse omandamist). Võivad tekkida ka mõned uued tegevussuunad.

6) Üha enam hakkab noorte eluolu puudutama loodust ja looduse puhtana hoidmist. Siit ka üha enam päevakorda kerkivad ökoloogiatemad.

7) Lähiaastatel kerkib päevakorda väga tõsiselt terrorismi teema, millele on lahendust oodata alles enam kui 20 aasta pärast, s.o. peale üldist hariduse kasvu maailmas.

8) Suureneb inimeste vajadus tööst lõõgastava tegevuse järele ja kasvab näiteks sportimisvõimaluste soov. Inimesed tahavad näha teisi rahvaid ja nende kultuuri, aga samas tahetakse ka välja pakkuda oma kultuuritraditsioone. Kuna tööaeg lüheneb 6–7 tunnini päevas, siis inimestel jääb rohkem aega oma elu sisustamiseks.

See on minu arvamus, kuid elu võib minna hoopis teisiti. Nagu öeldakse, maakera on ümmargune, ja nii võib nii mõnigi avastus, nii mõnigi muutus ökoloogilises plaanis esile kutsuda inimeste elustiili muutusi.

Kuva/Foto 2.

Ryhmäkuva:

Toivo Sikk, Ulla Helsingius, Tiina Mander, Luule Press, Pekka Vihervuori, Ullrike Hjelt-Hansson, Päivi Veikkolainen, Kimmo Aaltonen, Taisto Kärkkäinen, Lasse Hallamurto, Sinikka Haapanen, Kadri Kurve, Alpo Kejonen, Minna Heikkinen, Kadi Bruus ja Risto Kaukiainen matkalla Kloogarannan leirikeskukseen 3.8.2005.

GrupiFoto:

Toivo Sikk, Ulla Helsingius, Tiina Mander, Luule Press, Pekka Vihervuori, Ullrike Hjelt-Hansson, Päivi Veikkolainen, Kimmo Aaltonen, Taisto Kärkkäinen, Lasse Hallamurto, Sinikka Haapanen, Kadri Kurve, Alpo Kejonen, Minna Heikkinen, Kadi Bruus ja Risto Kaukiainen teel Kloogaranna Noortelaagrisse. 3. august 2005.

Kuva/Foto: Irma Toodo.

Suomen ja Viron nuorisoyhteistyöstä

*Suomen opetusministeriön nuorisoyksikön johtaja
Olli Saarela*

Suomen ja Viron nuorisoyhteistyö alkoi kehittyä nopeasti Viron uuden itsenäisyyden aikana. Yhteistyön perustaksi katsottiin 1930-luvun lopun kulttuurivaihtosopimus, jonka kansainoikeudellisesti katsottiin jatkuvan, eikä varsinaisia neuvotteluja uudesta sopimuksesta tarvittu. Ministeriötasolla on vuosittain pidetty neuvottelut, joihin nuorisopuolelta ei ole aktiivisesti osallistuttu, vaan olemme pitäneet omat neuvottelumme Viron opetusministeriön nuorisopolitiikan osaston kanssa.

Neuvottelut olivat ja ovat vuosittain erittäin tärkeä menossa olevien uudistusten arviointi. Ne ovat kattaneet koko toimialan ja nähdäkseni voimistaneet koko nuorisotyön ja -politiikan tehoa Virossa. Käsitykseni mukaan Suomi-yhteistyö pohjusti Viron nuorisotyön rakenteen ja sisällön. Viron nuorisotyölaki on käsitteistön ja järjestöjen tuen osalta laadittu Suomen nuorisolain pohjalta. Viron nuorisotyökeskus (Eesti Noorsootöö Keskus) ja sitä edeltänyt kehittämiskeskus on virolainen sovellus ja ministeriön alainen virasto.

Yksi osa yhteistyötä on ollut seurata Viron edustajien kanssa yhteiskunnan yleistä kehitystä ja keskustella

siitä. Rakentaako Viro pohjoismaista hyvinvointivaltiota vai uusliberalistista markkinataloutta, jossa yksilö on enemmän oman onnensa seppä tai kuten sanotaan “vähemmän valtiota ja enemmän markkinataloutta”? Yhteiskunnallinen kehitys on Virossa nopeaa, ja valtio pyrkii ensisijaisesti tarjoamaan nuorilleen maksutoman koulutuksen. Hyvin tärkeä kysymys on ollut valtion rooli kansalaisyhteiskunnan rakentamisessa ja nuorten oman ajankäytön aktivoinnissa, kun taustalla on hyvin koulujohtoinen yhteiskuntamalli. Viron lahjakas kansa löytää oman tiensä. Olemme täysin riittävän yrittäneet kuvata ja näyttää suomalaista nuorisotyön mallia osana hyvinvointiyhteiskuntaa. Tämä on yksi perimmäinen osa yhteistyötä: antaa nopeasti kehittyvälle naapurille hyvät eväät tehdä omia ratkaisujaan. On tyydytyksellä todettava sen sujuneen hyvin.

Yhteistyön avainhenkilöt olivat Viron puolella opetusministeriön nuoriso-osaston osastopäällikkö Toivo Sikk ja saman osaston kulttuurineuvos Tiina Mander. Molempien tausta on jo edellisen hallinnon puolella. Toivo Sikk loi Viron uudenaikaisen nuorisotyöjärjestelmän. Hän oli koko 1990-luvun avainhenkilö.

Tiina Mander kehitti Teeviit-messut, jotka ovat olleet Viron nuorisopolitiikan suuri manifestaatio. Hänen panoksensa kahdenvälisissä suhteissa on Toivo Sikkin kanssa ollut ratkaiseva. Toivo Sikkin osuus väheni 2000-luvulla ministeriön siirryttyä Tarttoon ja hänen siirryttyään työskentelemään Viron integraatiosäätiön ja Nuorisoinstituutin puheenjohtajana. Toivo Sikkin vakava sairastuminen oli suuri takaisku. Hänen osittainen toipumisensa on ollut meidän kaikkien suuri ilo, ja hänen työnsä on edelleen tärkeä. Toivo Sikkin panos sekä yleisten laulujuhlien että etenkin nuorten laulu- ja tanssijuhlan osalta on ollut ratkaiseva.

Osuuteni Suomen ja Viron nuorisoyhteistyössä on kestänyt koko Viron itsenäisyyden ajan. Se on antanut paljon. Käsittelen seuraavassa eräitä toimintoja, joihin olen voinut vaikuttaa vuosittaisten neuvottelujen ja yhteistyöasiakirjojen laadinnan lisäksi.

Yhteistyöasiakirjojen toimeenpano on luonnollisesti jokapäiväistä työtä, ja niiden ratkaisuihin liittyneet neuvottelut ovat edesauttaneet hyvää mahdollisuutta tukea kehitystä, joka on luonut uuden, nykyaikaisen Viron ja lähes liittovaltion maittemme välille. Neuvottelumuistioiden rakenne oli alun perin se, että joka vuosi yritettiin avata jokin uusi asia, ja kun muistiassa jo olevalle asialle löytyi toimija, siirtyi asia muistiosta pois.

Kloogaranta on suomalais-virolaisen nuorisotyön toiminnallinen keskus. Kloogarannan keskus (jäljempänä Klooga) sijaitsee Keilan kunnassa, Suomenlahden rannalla, noin 40 kilometriä länteen Tallinnasta. Se on vanhaa valtioneuvoston huvila-alueita; keskuksen päärakennus on 1930-luvulta, entinen Viron parlamentin puhemiehen huvila. Alue on noin 12 hehtaaria idyllistä hiekka-havumetsäaluetta. Neuvostoaikana alueella oli pioneerikeskus. Suomalaisten toimesta keskuksessa järjestettiin nuorten työttömien leirejä, ja sinne hankittiin mm. keittiökalusteita. Hyvää tahtoa oli paljon ja varmasti tuloksiakin on tullut. Minä satuin paikalle Kimmo Aaltosen kanssa kesällä 1994, kun pulmia oli syntynyt molemmin puolin. Helposti oli nähtävissä, että suomalaisten asenne koettiin ylimieliseksi, eivätkä avuntuojat saaneet mielestään riittävästi myönteistä vastakaikua. Olikin hyvä, että tämä kehitysvaihe meni melko nopeasti ohi. Virolaisten ylpeys esti heitä nöyrymästä – tämä oli oikein, ja meidän oli analysoitava huolellisemmin työmme elintasorojen madaltamiseksi.

Kloogan arviointiin ja kehittämiseen tuli mukaan

Turun kaupungin johto. Kaupunginjohtaja Armas Lahoniitty ja nuorisotoimenjohtaja Lasse Hallamurto ovat olleet Kloogan kansainvälisen yhteistyökomission jäseninä vuodesta 1995 lähtien. Viron puolelta mukana ovat olleet Toivo Sikk ja Mart Meier (Viron nuorisotyökeskuksen apulaisjohtaja), joka on vastannut rakennustyöstä. Hänen panoksensa on ollut ratkaiseva. Turku on hoitanut nuorisoasiainkeskuksensa toimesta rakentamisen taloushallinnon esimerkillisesti. Avustukset on myönnetty Turun kaupungin Sauvo-Ahtelan nuorisokeskuksen avustuksen osana, ja kun nuorisoasiainkeskus on käynyt läpi komission hyväksymien suunnitelmien edellyttämät tilitykset, on avustukset maksettu. Systeemi on ollut mutkaton. Miksi Suomi osallistui kustannuksiin? Ylijohtaja Kalervo Siikalan mukaan avustukset olivat mahdollisia, koska Suomen valtion voitiin katsoa hyötyvän niistä. Kloogan investointi avasi ”vihreän linjan” suomalaisille nuorille. Tällä haavaa noin 600 nuorta on vuosittain Kloogassa leirikoulussa tai muilla leireillä, esimerkiksi työleireillä. Lähes jokaiseen leirikouluun sisältyvät yhteiset päivät Keilan nuorten kanssa ja matka Saarenmaalle. Esimerkiksi sadat käpyläläiset nuoret ovat avartaneet maailmankuvaansa Kloogassa. Leirikoulut ovat olleet erittäin suosittuja.

Leirikeskusta on rakennettu asteittain. Ruokalarakennus on ollut suuri hanke. Ministerit Mait Klaassen ja Claes Andersson vahvistivat hankkeen paljastamalla laatan vuosille 1996–2006. Molemmat ihastuivat alueeseen. Kulttuuriministeri Tanja Karpela (nyk. Saarela) ja Viron opetusministeri Toivo Maimets vahvistivat uuden yhteistyösopimuksen Kloogan kehittämiseksi vuoden 2006 loppuun. Nuorisokeskus on hyvätasoinen ja osin talviasuttavassa kunnossa. Majoitustilat ja leirialue ovat kansainvälistä tasoa. Kloogaa voidaan perustellusti pitää suomalais-virolaisen nuorisoyhteistyön keskuksena. Suomen puolelta yhteistyökomissioon ovat osallistuneet Kimmo Aaltonen ja Olli Saarela (pj.).

Poliittisesti tärkein yhteistyön muoto on ollut suomalais-venäläis-virolainen kolmikantayhteistyö, joka alkoi 1990-luvulla aluksi nuorisotyön johtotasojen tapaamisina ja sittemmin teematapaamisina, viimeiset vuodet huume- ja päihdetyön informaatio- ja menetelmäseminaareina. Vierumäellä 1990-luvun lopulla aloitettu seminaaritoiminta toteutui osaltani ensimmäisen kerran Venäjällä Nižni Novgorodissa vuonna

1996. Siellä oli Moskovan Nuorisokomitean edustajana Juri Detistov ja isäntänä Nižni Novgorodista Sergei Naumov. Nižni Novgorodista on sanottu, että se on Venäjän lompakko, kun Moskova on pää ja Pietari sydän. Hyvin siellä onkin nuorisotyö organisoitu. Sergei Naumov on entinen kansanedustaja ja kova kuntoilija (3 000 metriä 8.05.00 ja maraton 2.40). Hän on asemaltaan korkea osastopäällikkö alueella, ja siksi varmasti osaltaan nuorisotyön asema on alueella hyvä, ja seminaari onnistui hyvin.

Virossa pidetyt kolmikantatapaamiset olivat poliittisesti vaikeita. Niitä varjostivat selvästi venäläisten sopeutumisvaikeudet maiden väliseen uuteen tilanteeseen. Osaltaan prosessi kuitenkin edesauttoi sitä, että 1990-luvun lopulla Viro ja Venäjä solmivat kahdenvälisen nuorisoyhteistyösopimuksen. Sopimus oli poliittisesti tärkeä, koska rajasopimusta maiden välillä ei ollut allekirjoitettu. Sisältöseminaarit onnistuivat huumeiden vastaisessa työssä hyvin. Erityisesti oli esillä erilainen suhtautuminen huume politiikkaan, kuten neulojen vaihtoon, jota Venäjä ja Viro vieroksivat. Toinen kolmikantaa muoto on ollut nuorten luontoaiheiset seminaarit, jotka saivat alkunsa tutkikokeile-kehitä -toiminnan innovaatiosta seurata pienten Suomenlahteen laskevien jokien rehevöitymistä. Leirit järjestettiin vuorotellen ja ne ovat olleet hyvä työmuoto. Klooga on ollut yksi leiripaikka. Suomesta mukana on ollut Luontoliitto.

Teeviit-messut ovat virolaisten kopio Next step-messuista. Viron messut ovat olleet kertakaikkinen menestys; ne ovat aina loppuvuodesta olleet mainio näyteikkuna Viron nuorisoon, kouluun ja nuorisotyöhön. Suomesta Nuorisoyhteistyö Allianssi ja Turun kaupunki ovat olleet tunnollisia osallistujia.

Viron nuorten laulu- ja tanssijuhlat ovat suuri kulttuurisen nuorisotyön manifestaatio. Mahtavan yhteistyön muoto kruunautui kesäkuussa 2000, kun lauantaina nuoret tanssivat Helsingin olympiastadionilla ja sunnuntaina puolestaan lauloivat Tallinnassa. Molempien maiden presidentit osallistuivat tapahtuman päätilaisuuteen Helsingin olympiastadionilla. Juhlat ovat parasta mahdollista kulttuurivaihtoa, jonka toivoisi jatkuvan. Suomesta partnerina on ollut nuoriseuraliike. Virossa Toivo Sikk oli tämän toiminnan sielu ja käytännön organisoija.

Kansainvälinen Award-ohjelma on prinssi Philipin vuonna 1951 perustama nuorten itsensäkehittämisohjelma (taito, seikkailu, palvelu), joka rantautui Viroon Suomen mentoroimana. Ohjelma on 1990-luvun lopusta lähtien toiminut muun muassa Tallinnassa, Tapassa ja Tartossa. Itse ohjelmaa seuranneena olen voinut nähdä omin silmin lukuisten ohjelmien tarpeellisuuden nuoruutensa alkua hahmottaville nuorille. Erityisesti Tapan kaupungin tytöt ovat ottaneet ohjelman ja Suomen leireille osallistumisen omakseen.

Tärkeää maiden väliselle yhteistyölle on ollut Viron nuorisoinstituutin perustaminen. Toivo Sikk perustama instituutti tekee yhteistyötä Suomen nuorisotutkimusverkoston kanssa ja on saanut aikaan merkittävää tutkimusyhteistyötä. Mikk Titman johdolla virolaiset tutkijat tapaavat säännöllisesti suomalaisia nuorisotutkijoita. Tärkein tutkimus on ollut Viron nuorten suhtautumisesta EU:hun – Viron nuoret matkalla Euroopan unioniin. Toimintaan on palannut 1930-luvun perinne, samoin kuin yhteydet pohjoismaiseen yhteistyöhön. Ministerit keskenään, virkamiehet säännöllisesti, läänit keskenään, kunnat yhteistyössä, koulut ja viime vaiheessa nuoret, ihmisinä. Tämä on se kudelma ja verkko, jota Suomen ja Viron nuorisoyhteistyö on.

Toivo Sikkin jälkeen keskeinen toimija on ollut Viron nuorisotyökeskuksen johtaja Toomas Ponkin. Hän on tarmokas yhteistyömies, joka laskettelee talvisin Suomessa ja on säännöllinen Suomen-kävijä eri seminaareissa. Ministeriön puolella yhteistyökollegoja ovat varakansleri Madis Lepajõe ja nuoriso-osaston johtaja Anne Kivimäe. Molemmat ovat Tarton opetusministeriöstä, joka näyttää yhä enemmän siirtävän toimintojaan takaisin Tallinnaan. Euroopan unionissa toimittaessa tärkeää on löytää oikeat yhteistyöihmiset. Kalmar Kurs Viron opetusministeriön edustajana EU:ssa on ollut Suomelle erinomainen yhteistyöhenkilö.

Monet ovat ne retket ja seminaarit, jotka Opm:n nuorisoyksikkö on joko laivassa tai Käsmussa järjestänyt. Viro on meille toinen koti. Voinet lukijana eläytyä siihen tunteikkaaseen hetkeen, kun Viron presidentti ojensi tämän kirjoittaneelle Maarjamaan ritarikunnan neljännen luokan ansiomitalin 22. helmikuuta 2006 Kadriorgin linnassa. Se oli yhden yhteistyön täyttyminen. Nöyrin kiitokseni.

Soome ja Eesti noorsookoostööst

*Soome Haridusministeeriumi noorsootalituse juhataja
Olli Saarela*

Soome ja Eesti koostöö noorsoo alal sai taasiseseisvunud Eestis kiiresti hoo sisse. Koostöö aluseks võeti 1930ndate lõpul sõlmitud kultuurivahetuskokkulepe, mida peeti rahvusvahelise õiguse järgi endiselt kehtivaks ning läbirääkimisi uue lepingu suhtes ei peetud vajalikeks. Ministeeriumide tasandil on peetud igal aastal läbirääkimisi. Noorteosakond ei ole siiski nendest aktiivselt osa võtnud, vaid on pidanud läbirääkimisi Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi noorsoopoliitika osakonnaga.

Käimasolevate uuenduste hindamise seisukohast on läbirääkimised olnud äärmiselt vajalikud. Läbirääkimised on katnud tervet tegevusala ja minu arvates tõhustanud tervet Eesti noorsootööd ja -poliitikat. Olen aru saanud, et koostöö Soomega valmistas ette Eesti noorsootöö struktuuri ja sisu. Eesti noorsootööseadus on mõistete ja ühingutele jagatavate toetuste osas koostatud Soome noorteseaduse põhjal. Eesti Noorsootöö Keskus oma eelkäija ehk Eesti Noorsoo Algatuskeskusega on eestistatud versioon ja ministeeriumi alluvuses olev asutus.

Üheks koostöö osaks on olnud koos Eesti esindajatega jälgida ühiskonna üldist arengut ning arutleda selle üle. Kas Eesti ehitab põhjamaist heaoluühiskonda või uusliberaalset turumajandust, kus üksikisik on pigem oma õnne sepp, või nagu öeldakse: „vähem riiki ja rohkem turumajandust”? Ühiskondlik areng on Eestis olnud kiire ja eelkõige püüab riik pakkuda noortele tasuta haridust. Äärmiselt oluliseks küsimuseks on olnud riigi roll kodanikuühiskonna ülesehitamisel ja noorte vaba aja aktiveerimisel, kui taustaks on väga koolikeskne ühiskonnamudel. Andekas Eesti rahvas leiab oma tee. Oleme igati püüdnud kirjeldada ja näidata Soome noorsootöö mudelit kui osa heaoluühiskonnast. See on olnud üheks peamiseks osaks koostööst – anda kiiresti arenevale naabrile teadmisi ja oskusi teha omi otsuseid. Võib rahulolevalt tõdeda, et see on õnnestunud.

Koostöö võtmeisikuteks on Eesti poolelt olnud Haridusministeeriumi noorteosakonna juhataja Toivo Sikk ja sama osakonna kultuurinõunik Tiina Mander. Mõlemad töötasid erialal juba eelmise valitsuskorra

ajal. Toivo Sikk lõi Eestisse kaasaegse noorsootöösüsteemi. Tema oli 1990ndate võtmeisikuks. Tiina Mander töötas välja infomessi Teeviit, mis on olnud Eesti noorsooliitika suureks manifestatsiooniks. Manderi ja Toivo Siku panus kahepoolsetesse suhetesse on olnud otsustava tähtsusega. Toivo Siku osa vähenes uue sajandi alguses, mil ministeerium kolis Tartusse ning Sikk asus tööle Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutuse ja Eesti Noorsoo Instituudi juhatuse esimehena. Toivo Siku raske haigestumine oli suur tagasilöök. Meid kõiki on rõõmustanud tema osaline paranemine ning tema töö on endiselt olulise tähtsusega. Toivo Siku osa üldlaulupidude, ja eriti noorte laulu- ja tantsupidude, korraldamisel on olnud ülimalt oluline.

Olen osalenud Soome ja Eesti noorsookoostöös Eesti taasiseseisvumisest alates. See on olnud tänuväärt tegevus. Vaatlen järgnevalt mõningaid tegevusi, mida mul on, lisaks iga-aastastele läbirääkimistele ja koostööprotokollide koostamisele, olnud võimalik mõjutada.

Koostöödokumentide täidesaatmine on loomulikult igapäevane töö ja sellega seotud läbirääkimised on võimaldanud aidata kaasa arengule, mis on loonud uue, modernse Eesti ja vaat et liitriigi meie maade vahele. Läbirääkimiste protokollide ülesehitus põhines algselt sellele, et iga aasta püüti alustada millegi uuega ja kui protokollis juba olemas olevale punktile leiti tädeviija, kustutati punkt protokollist.

Kloogaranna Noortelaager on Soome-Eesti noorsootöö keskuseks. Kloogaranna asub Keila vallas, Soome lahe rannikul, umbes 40 km Tallinnast lääne suunas. See on endine valitsuse suvituspiirkond; laagri peahooneks on 1930ndatel ehitatud endine riigikogu esimehe suvila. Territoorium hõlmab umbes 12 hektarit idüllilist liivast männimetsa. Nõukogude ajal oli seal pioneerilaager. Soomlaste algatusel korraldati laagris noorte töötute laagreid ja sinna muretseti muuhulgas köögisisustust. Heast tahtest puudust polnud ja kindlasti on see andnud ka tulemusi. Mina sattusin sinna suvel 1994 koos Kimmo Aaltoneniga, kui oli tekkinud mõlemapoolseid probleeme. Oli näha, et soomlaste suhtumist peeti üleolevaks ja abistajate meelest ei saanud nad piisava tänulikkuse osaliseks. Teisalt oli hea, et taoline arenguetapp sai piisavalt kiiresti läbi. Eestlaste uhkus takistas neil ennast alandamast, mis oli õige, ja me pidime hoolikamalt analüüsima oma tegevust elatusasemete erinevuse vähendamiseks.

Kloogaranna hindamise ja arendamisega tuli kaasa Turu linnavalitsus. Linnapea Armas Lahoniitty ja noorsooameti juhataja Lasse Hallamurto on Kloogaranna rahvusvahelise koostöö juhtrühma liikmed aastast 1995. Eesti poolelt on olnud kaasatud Toivo Sikk ja Mart Meier (Eesti Noorsootöö Keskuse asedirektor), kelle vastutusalaks on olnud ehitustööd. Viimase panus on olnud ülioluline. Turu linn on tänu noorsootöökeskusele saanud eeskujulikult hakkama ehitustööde majandamisega. Toetused on eraldatud osana Turu linna Sauvo-Ahtela noortekeskuse toetusest ja kui noorsootöökeskus on vaadanud läbi juhtrühma vastuvõetud projektide arveldused, on toetused välja makstud. Süsteem on olnud lihtne. Miks Soome osales kulude katmisel? Peadirektor Kalervo Siikala sõnul oli toetuste maksmine võimalik, kuna nähti, et Soome riik sai sellest kasu. Investeeringuline Kloogaranda andis Soome noortele võimaluse osaleda. Tänu sellele osaleb igal aastal umbes 600 noort Soomest Kloogaranna koolilaagris või muudes laagrites, näiteks töölaagrites. Pea iga laagri osaks on ka ühised päevad Keila noortega ja reis Saaremaale. Näiteks sajad Käpylä linnaosa noored Helsingist on käinud Kloogarannas oma maailmavaadet avardamas. Laagrid on olnud äärmiselt populaarsed.

Kloogaranna laagrit on ehitatud etappide viisi. Sööklahoone on olnud suur projekt. Ministrid Mait Klaassen ja Claes Andersson kinnitasid projekti avades pareljeefi aastatele 1996–2006. Mõlemad olid kohast võlutud. Soome kultuuriminister Tanja Karpela (praegu Saarela) ja Eesti haridus- ja teadusminister Toivo Maimets sõlmisid uue koostöölepingu Kloogaranna arendamiseks kuni 2006. a. lõpuni. Laager on hea-temeline ja osaliselt on seal võimalik elada ka talvel. Majutusruumid ja laager tervikuna on rahvusvahelise tasemega. Kloogaranda võib põhjendatult pidada Soome-Eesti noorsookoostöö keskuseks. Soome poolelt on juhtrühmas osalenud Kimmo Aaltonen ja Olli Saarela (esimees).

Poliitiliselt on koostöö tähtsaimaks vormiks olnud Soome-Venemaa-Eesti koostöö, mis sai alguse 1990ndatel, algselt noorsootöö kohtumistena juhtide tasemel ja hiljem temaatiliste kohtumistena, viimastel aastatel narkootikumide ja uimastite vastase töö info- ja metoodiliste seminaridena. Osalesin esmakordselt taolisel seminaril, milliseid

hakati 1990ndate lõpul korraldama ka Vierumäel, Nižni Novgorodis Venemaal aastal 1996. Seal esindas Moskva Noorsookomiteed Juri Detistov ja võõrustajaks oli Sergei Naumov Nižni Novgorodist. Kui Moskvat on peetud Venemaa peaks ja Peterburi südameks, on Nižni Novgorodi kohta öeldud, et see on Venemaa rahapada. Noorsootöö on seal tõepoolest hästi korraldatud. Sergei Naumov on endine rahvasaadik ja tubli tervisesportlane (3000 m 8.05.00 ja maraton 2.40). Tal on piirkonnas kõrge osakonnajuhi positsioon ja tõenäoliselt tänu sellele on piirkonnas noorsootöö olukord hea ja seminar õnnestus.

Eestis peetud kolmepoolsed kohtumised olid poliitiliselt keerulised. Neile heitsid varju venelaste ilmsed kohanemiskasutused kahe riigi vahel valitseva uue olukorraga. Osaliselt aitas protsess siiski kaasa sellele, et 1990ndate lõpul kirjutasid Eesti ja Venemaa alla kahepoolsele noorsookoostöölepingule. Leping omas poliitilist tähtsust, kuna piirilepingut kahe riigi vahel ei olnud sõlmitud. Seminarid olid edukad uimastite vastase töö seisukohalt. Eriliselt tõusis esile erinev suhtumine uimastipoliitikasse, nagu süstalde vahetamise, millesse Venemaa ja Eesti suhtusid võrristavalt. Teiseks koostöövormiks on olnud loodusteemalised seminarid noortele, mis said alguse uuenduslikust uuriproovi-arenda -meetodist jälgida väikeste Soome lahte suubuvate jõgede eutrofeerumist. Laagreid korraldati järgemööda ja need on olnud heaks töömeetodiks. Kloogaranna noortelaager on olnud üheks laagrikohaks. Soomest on olnud kaasatud Soome Loodusliit.

Infomess Teeviit on eestlaste koopia messist Next Step. Eesti messid on olnud täielik kordaminek; need annavad iga aasta lõpul suurepärase ülevaate Eesti noortest, koolidest ja noorsootööst. Soomest on messidel osalenud kohusetruult Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi ja Turu linn.

Eesti noorte laulu- ja tantsupeod on suur noortega tehtava kultuuritöö manifestatsioon. Suurepärase koostöö sai pärjatud juunis 2000, kui laupäeval tantsisid noored Helsingis Olümpiastaadionil ja pühapäeval taas laulsid Tallinnas. Mõlema riigi presidendid viibisid laulu- ja tantsupidude peaüritusel Helsingi Olümpiastaadionil. Peod on parimaks kultuurivahetuse vormiks ja loodetavasti tuleb neile lisa. Soomest oli partneriks Soome noorsooliikumine (nuorisoseuraliike). Eestis oli ürituse hingeks ja peaorganisaatoriks Toivo Sikk.

Rahvusvaheline Award-liikumine on prints Philipi 1951. a. algatatud noorte enesearendusprogramm (oskus, seiklus, teenus), mis jõudis Eestisse Soome juhendamisel. Programm on 1990ndate lõpust alates toimunud muuhulgas Tallinnas, Tapal ja Tartus. Ise programmi jälginuna olen saanud oma silmaga näha rohkete programmide vajalikkust nooreks olemise tähendust otsivatele noortele. Näiteks Tapalinnas tüdrukud on meelsasti osalenud nii programmis kui Soome laagrites.

Maadevahelise koostöö seisukohast on olnud oluliseks Eesti Noorsoo Instituudi loomine. Toivo Siku loodud instituut teeb koostööd Soome noorsoo-uuringuvõrgustikuga ja on tootnud märkimisväärse hulga uurimiskoostööd. Mikk Titma juhtimisel kohtuvad eesti uurijad regulaarselt soome noorsoo-uurijatega. Tähtsaimaks uurimistööks on olnud Eesti noorte suhtumine ELisse – Eesti noored teel Euroopa Liitu. Tagasi on 1930ndatel alguse saanud traditsioonid, nagu ka kontaktid Põhjamaadega. Ministrid omavahel, regulaarne koostöö ametnike vahel, länid ja maakonnad omavahel, valdade omavaheline koostöö, koolid ja viimases faasis noored ise, inimestena. Kõik see moodustabki Soome ja Eesti vahelise noorsookoostöö.

Peale Toivo Siku on keskseks tegijaks olnud Eesti Noorsootöö Keskuse direktor Toomas Ponkin. Ponkin on energiline koostöömees, kes käib talviti Soomes suusatamas ja osaleb regulaarselt Soomes seminaridel. Ministriumis on koostööpartneriteks veel asekancler Madis Lepajõe ja noorteosakonna juhataja Anne Kivimäe. Mõlemad on Haridusministeeriumist, mis tundub aina enam siirdavat oma tegevust Tartust tagasi Tallinna. Euroopa Liidus tegutsedes on tähtis leida õigeid inimesi, kellega koostööd teha. Kalmar Kurs Eesti Haridusministeeriumi esindajana Euroopa Liidus on olnud Soome jaoks suurepäraseks koostööpartneriks.

Soomes Haridusministeeriumi noorsootalitus on korraldanud rohkeid reise ja seminare nii laevadel kui Käsbus. Eesti on meile kui teine kodu. Lugeja suudab ehk ette kujutada seda liigutavat hetke, mil Eesti president ulatas allakirjutatud 22. veebruaril 2006 Kadrioru lossis Maarjamaa risti IV klassi teenetemärgi. See oli ühe koostöö täitumus. Täna andlikult.

Kuva 3 a.

Pärnun maakunnan nuorisotyön johtaja Helve Mänd ja Vaasan läänin nuorisosihteeri Erik Häggman allekirjoittivat Pärnun maakunnan ja Vaasan läänin ensimmäisen nuorisoyhteistyöpöytäkirjan 9.10.1991 Pärnun maakunnan juhlahuoneistossa. Kuva: Aino Reinikka (Länsi-Suomen lääninhallitus).

Foto 3 a. Pärnu maakonna noorsootöö juhataja Helve Mänd ja Vaasa lääni noorsoosekretär Erik Häggman allkirjastasid Pärnu maakonna ja Vaasa lääni esimese noorsookoostööalase protokolli Pärnu maavalitsuse suures saalis. 9. oktoober 1991. Foto: Aino Reinikka (Lääne-Soome läänivalitsus).

Kuva/Foto 3 b.

Aet Maatee tutvustab suomalaiset Itämeren Rivieraan eli Pärnu beachiin. Neljäs vasemmalta Erik Häggman.

Aet Maatee tutvustab soomlastele Läänemere Rivierat ehk Pärnu randa. Vasakult neljas: Erik Häggman. 1991.

Kuva/Foto: Aino Reinikka (Länsi-Suomen lääninhallitus/Lääne-Soome läänivalitsus).

Tietoisen toiminnan, laulun ja spontaanisuuden välillä

*Länsi-Suomen läänin sivistystoimen tarkastaja
Erik Häggman*

Mistä se kaikki sai alkunsa... Lähtikö se rockista ja laulusta, uteliaisuudesta, aktiivisista ihmisistä vaiko tietoisesta toiminnasta? Vai oliko toimintaympäristö innostava? Tai oliko hetki oikea? Ehkä siinä oli vähän kaikkea.

Vaasan läänin nuorisolautakunta oli 1980-luvun lopussa aktiivisesti mukana kehittämässä Pohjanmaan alueen nuorisokulttuuritoimintaa. Toiminta pyöri Provinssirockin, rockin läänitaitelijan Veltto Virtasen, Pohjanmaan Rocktapahtuman ja Pohjanmaan Botnia Beat -lehden ympärillä. Tässä toimintaympäristössä haettiin myös kansainvälisiä yhteyksiä mm. Pohjoismaihin ja Viroon. Vuonna 1988 Botnia Beat -lehti ja virolainen Noorus-lehti järjestivät Kuva-tapahtuman Virossa. Tapahtumaan osallistuivat läänin alueelta nuorten taiteilijoiden näyttely, tanssiryhmä sekä Kolmas Nainen -yhtye. (Mainittakoon, että hankkeen puuhamies toimittaja Risto Vuorinen on tätä nykyä YLE:n Tarton kirjeenvaihtaja.) Läänin nuorisolautakunta osallistui tapahtumaan.

Läänin nuorisolautakunnan yhteistyö Itävallan Vorarlbergin alueen kanssa oli käynnistynyt vuonna 1984 ja lähtenyt hyvin liikkeelle. Tämä oli omiaan innostamaan uusien kumppaneiden etsintään. Saman-

aikaisesti Vaasan kaupungin ystävyyskuntana oli neuvostovaltion aikanaikin Pärnun kaupunki, jonka kanssa ystävyyskuntatoiminta oli vilkasta. Läänin nuorisolautakunnan kansainvälistä aktiivisuutta osoitti myös osallistuminen YYA-seminaarin organisointiin vuonna 1987 sekä Naapuri tutuksi -kampanjan suunnitteluun ja toteutukseen vuosina 1987–1988.

Vuonna 1989 läänin nuorisolautakunta käynnisti sisäisen keskustelun ja seminaarisarjan, jonka tarkoituksena oli pohtia ja etsiä 1990-luvun nuorisopolitiikan kehittämislinoja ja painopistealueita. Prosessi johti siihen, että lautakunta asetti Vaasan läänin nuorisopolitiikalle ja -työlle neljä kehittämislinjaa: nuorisosoasumisen, Euroopan yhdentymisen ja kansainvälisen toiminnan, osallistumisen ja hyvinvointipalvelujen sekä nuorisopalvelujen kehittämisen. Näille linjoille hyväksyttiin erilliset kehittämissuunnitelmat. Kansainvälisen toiminnan kehittämissuunnitelma hyväksyttiin tammikuussa 1990. Se luovutettiin myös opetusministeriölle. Suunnitelman keskeisenä elementtinä oli ajatus eurooppalaisen nuorisovaihtoverkoston perustamisesta. Verkostoon oli tarkoitus saada mukaan aluetasoisia nuorisotyön ja -politiikan vastuutahoja eri Euroopan maista. Eurooppalainen Platform-verkosto

perustettiin Itävallan Lechin kylässä maaliskuussa 1990.

En voi sanoa, että tiesimme kovinkaan paljoa tai olisimme analysoineet mitä Virossa ja maailmalla silloin tapahtui. Osin ne tapahtumat kulkivat tapaamisten pohjavireenä, ja ne saattoivat tulla esille lukuisissa sauna-, laulu- ja illanistujaisissa. Oli kyseessä sitten Gorbatšovin valtaantulo, satojen virolaisten reservien lähettäminen korjaamaan Tšernobylin ydinonnettomuuden jälkiä kesäkuussa 1986, ympäristöliikehdintä 1987, laulujuhlat 1988 tai Viron ”kotiseutuliikkeen” herääminen. Viro joka tapauksessa avautui, haki itsenäisyyttä ja haki asemaansa kansakuntana uudelleen. Tämän toimintaympäristön innoittamana myös Vaasan läänin nuorisolautakunta suuntasi katseensa Viroon.

Hullun rohkeaa toimintaa

Yhden evästyksen allekirjoittanut sai pyynnöstä opetusministeriön nuorisotoimistolta, kun lähti vuonna 1989 ensimmäiseen tapaamiseen Viroon: älä laita nimeä mihinkään sopimukseen. Aluksi kaikki vaihto tapahtuikin suullisin sopimuksin. Viron opetusministeriön nuorisotoimiston päällikkö Toivo Sikk osallistui marraskuussa 1990 Vaasan läänin nuorisofoorumiin. Foorumin yhteydessä järjestettiin Alavudella iltatilaisuus, jossa suomalainen nuorisotyö, toiminta sekä kunnallishallinto esiteltiin Toivo Sikkille.

Marraskuun 23. päivän iltapäivänä Erik Häggman ja Toivo Sikk kävivät laajan keskustelun, jonka agenda oli seuraava: 1) Viron nuorisotoimen rakenne ja nykytila, 2) Suomen ja Viron välinen nuorisoyhteistyö, 3) lääni(e)n nuorisolautakunnan toiminta, 4) Vaasan lääni ja eurooppalainen nuorisovaihtoverkosto Platform. Keskustelun tuloksena syntyi mm. raportti Viron nuorisotyöstä ja sen rakenteesta, ja tämä raportti toimitettiin Suomen opetusministeriölle (Vaasan lääninhallituksen kirje XIB-130, 30.11.1990). Keskusteluissa vahvistui allekirjoittaneen käsitys, että Virolla oli kova halu rakentaa Suomen tyyppistä nuorisotyön järjestelmää Viroon, vaikka se ei vielä ollut itsenäinen valtio. Oltiin lähtökuopissa. Keskusteluissa Suomen ja Viron tulevasta yhteistyöstä Toivo Sikk toi esille, että yhteistyössä tulisi huomioida seuraavat seikat: 1) Viro haluaa laajaa vaihtoa kaikilla tasoilla (keskushallinto,

läänit ja kunnat). Erityisesti hän toivoi, että muut läänit tekisivät yhteistyösopimuksia Viron maakuntien kanssa; 2) Nuorisotyöntekijöiden harjoitteluvaihto tulisi saada käyntiin; 3) Viro tarvitsee apua asiantuntijoiden ja nuorisotyöntekijöiden koulutuksessa; 4) Viro haluaa laajaa nuorisopoliittisten asiakirjojen vaihtoa. Erityisesti ensimmäiseen nuorisotyölakiin ja sen laatimisajankohtaan liittyvät asiakirjat kiinnostivat; 5) Lisäksi todettiin pyrkimys saada Pärnun maakunta mukaan Platform-verkostoon.

Suomen opetusministeriön mandaatin turvin esitin keskustelujen yhteydessä Viron nuorisotoimelle toiveen opetusministeriöltä nuorisotoimistojen yhteisestä tapaamisesta. Yhdessä Toivo Sikk kanssa esitimme, että tapaaminen järjestettäisiin joulukuussa 1990. Tapaaminen toteutui tammikuussa 1991, jolloin allekirjoitettiin ensimmäinen ministeriöltä sopimus. Saman vuoden lokakuussa Vaasan lääni ja Pärnun maakunta allekirjoittivat ensimmäisen virallisen sopimuksensa.

Marraskuussa 1990 käyty keskustelu muovasi pitkälle Viron ja Suomen välisen nuorisotyön sisältöä. Yhteistyö rakentui alusta alkaen kolmelle pilarille: 1) Vaasan läänin ja Pärnun maakunnan nuoris- ja nuorisopoliittiseen vaihtoon, johon mukaan tulivat myöhemmin muut läänit; 2) Laajaan nuorisopoliittiseen yhteistyöhön Viron opetusministeriön kanssa. Myöhemmin mukaan tulivat Viron nuorisotyökeskus ja monet muut tahot; 3) Kansainvälisten yhteyksien luomiseen Virolle sekä oikean tiedon levittämiseen muualle Eurooppaan Virosta ja sen nuorisotyöstä. Virosta tuli Platform-verkoston jäsen.

Yhteistyön alku oli intensiivistä, nopeita ratkaisuja ja resursseja vaativaa toimintaa. Nyt jälkeenpäin on syytä nostaa esille muutamia seikkoja, koska ne olivat merkittäviä ja tärkeitä. Miten tämä nopea ja tuloksekas prosessi oli yleensä mahdollinen? Vapaus toimia oli mielestäni yksi merkittävä tekijä, joko otettu tai annettu. Vaasan läänin nuorisolautakunnalla ei esimerkiksi ollut yhteistyötä tai sopimusta minkään Neuvostoliiton alueen kanssa. Ehkä tämä sopimuksettomuus antoi meille mahdollisuuden toimia. Merkittävää oli myös, että maaherrat, alussa Kaarlo Kangasniemi ja hänen jälkeensä Tom Westergård, tukivat toimiamme. Opetusministeriön nuorisoyksikkö osoitti myös eräänlaista hullun rohkeutta, kun se tammikuussa 1991 al-

lekirjoitti sopimuksen Neuvostoliiton Viron alueen opetusministeriön nuorisoyksikön kanssa, huolimatta siitä, että sillä oli jo sopimus Neuvostoliiton kanssa. Nuorisoyksikkö oli varmaankin valtionhallinnossa ensimmäisiä, joka solmi Viron kanssa yhteistyöpöytäkirjan. Myös resurssit olivat merkittävä tekijä, sillä opetusministeriöllä oli kansainväliseen toimintaan taloudellisia mahdollisuuksia, ja niitä käytettiin. Kuvaavaa oli, että 1990-luvun alussa oli vuosia, jolloin läänin nuorisolautakunnan projektimäärärahat olivat suuremmat kuin toimintamäärärahat.

Kaikkein suurin mutta harvemmin muistettu asia oli kuitenkin virolaisten oma panostus yhteistyöhön. Kyse oli Viron mittakaavassa todella merkittävistä summista. Muistan, että viisumi Suomeen maksoi tuolloin 300 markkaa. Summa oli sama kuin virolaisen nuorisotyöntekijän/opettajan kuukausipalkka! Mietinkin nyt, että jos minun Viro-viisumini olisi maksanut lähes 10 000 markkaa, olisiko mitään tapahtunut?

Lounastapaamisesta se alkoi

Vaasan läänin sivistysosaston koulutoimentarkastaja Pauli Rautama oli, ja on edelleen, tulisieluinen kansainvälisen toiminnan edistäjä. Rautaman kontakteilla läänin sivistysosasto sai vuonna 1989 Pärnun maakunnan maaherran R. Kirsin lähettämän kutsun tutustua sivistystoimen toimintaan Pärnun maakunnassa kesäkuussa. Sivistysosasto pyysi läänin nuorisolautakunnan edustajia osallistumaan delegaatioon. Nuorisolautakunta nimesi edustajakseen allekirjoittaneen. Lähdinkin matkalle uteliaana. Kysyessäni toimintaohjeita ja -neuvoja opetusministeriöltä sanottiin vain, että suullisia sopimuksia yhteistyöstä voi käynnistää, mutta mitään ei kannata laittaa paperille. Ohjeiden perusteella läänin nuorisolautakunta asetti kokouksessaan 24.5.1989 vierailulle seuraavat tavoitteet: 1) Lautakunta ilmaisee tyytyväisyytensä mahdollisuudesta käynnistää henkilövaihtoa osapuolten kesken. Vaihdesta toivotaan pysyvää; 2) Molemmat osapuolet ilmaisevat halukkuutensa tukea ja kehittää jo olemassa olevaa ystävyyskunta- ja järjestövaihtoa; 3) Lautakunta toteaa, että tuleva vaihto voisi koostua mm. nuorten kulttuuriryhmien ja -ohjaajien vaihdosta (esimerkiksi Pohjanmaan Rocktapahtuma ja Nuorten taidetapah-

tuma), nuorisoryhmien vaihdosta luonnonsuojelua ja maatalouden ammatteja edistävän toiminnan merkeissä sekä nuoriso- ja varhaisnuorisoryhmien vaihdosta.

Nuorisotyön edustajien tapaamista tai tutustumista ei etukäteisohjelmaan ollut merkitty. Aloitinkin heti ankanan kerjäämisen saadakseni tavata nuorisotyön edustajia. En kyllä saanut hyvää vastakaikua. Asiaa vähäteltiin sanomalla, että ei ole nuorisotyötä. Sanottiin, että on vain Komsomol-järjestö, mutta... Vastaukseni oli aina, että olkoon mitä tahansa ja kuka tahansa, haluan keskustella jonkun kanssa nuorisotyöstä. Korostin vielä, että asialla on kiire, koska olin jättämässä delegaation ja palaamassa kotiin aikaisemmin kuin muut. Minulla oli nimittäin kiire omiin häihini. Matkani viimeisen päivän aamulla minulle ilmoitettiin, että saisin ehkä lounaalla tavata Komsomolin edustajat. Pärnun maakunnasta minun piti lähteä viimeistään kello kaksitoista ehtiäkseni laivalle. Viisitoista minuuttia ennen lähtöäni minulle esiteltiin viehättävä nuori nainen, Komsomolin Pärnun maakunnan ensimmäinen sihteeri Helve Mänd. Kerroimme lyhyesti taustoja ja sanoin, että haluan käynnistää yhteistyötä Pärnun maakunnan kanssa. Sovimme, että jatkamme vuoropuhelua faksilla ja että he kutsuvat delegaation vielä kuluvan vuoden aikana. Sovimme myös, että kutsun heidät vuonna 1990 Vaasan läänin alueelle vastavierailulle. Hyppäsin isäntien tarjoamaan taksiin, jolla ajettiin tuhatta ja sataa ostamaan meripihkakoruja tulevalle vaimolleni. Syyskuussa 1989 lähti ensimmäinen virallinen delegaatio Pärnun maakuntaan, ja helmikuussa 1990 tapahtui ensimmäinen vastavierailu.

Siitä alkoivat 1990-luvun hullut vuodet

Pärnun maakunnan ja Vaasan lääninhallituksen nuorisoyhteistyö lähti ripeästi ja laajasti käyntiin vuonna 1990. Ensimmäisen todellisen toimintavuoden aikana toteutettiin peräti viisi vaihto-ohjelmaa. Yhteistyömuodoiksi kristallisoituivat asiantuntijavaihdot lapsi- ja nuorisopolitiikan eri sektoreilla, nuorisopoliittinen yhteistyö ja nuorisotyöntekijöiden koulutus ja tutustumisvaihto sekä nuorisoryhmien vaihdot.

Asiantuntijavaihdot olivat kokonaiselämyksellisiä 24-h vaihtoja. Ensimmäinen asiantuntijavaihto toteu-

tettiin 12.–18.2.1990, kun kuuden hengen asiantuntijaryhmä Pärnun maakunnasta vieraili Vaasan läänin nuorisolautakunnan kutsusta läänin alueella. Vierailun aikana tarkennettiin vuoden 1990 yhteistyöohjelma sekä sovittiin vuoden 1991 yhteistyön suuntaviivoista. Alusta alkaen lähtökohtana oli pitää yhteistyö tiiviinä. Oli kiire syventää ja rakentaa syntynyttä yhteyttä. Vaasan läänin nuorisolautakunta lähetti 29.10.–2.11.1990 kuuden hengen asiantuntijaryhmän tutustumaan Pärnun maakunnan ja järjestöjen nuorisotoimintaan, koulujen nuorisotoimintaan sekä Viron nuorisotyöhön yleensä. Delegation vierailu oli monessa mielessä käänteentekevä Suomen ja Viron nuorisoyhteistyössä. Vierailun aikana allekirjoitettiin juhlallisesti ensimmäinen Vaasan lääninhallituksen ja Pärnun maakunnan nuorisotoimien välinen yhteistyöpöytäkirja Pärnun maakuntatalossa. Toinen merkittävä asia oli, että vierailun aikana järjestettiin myös ensimmäinen Suomen ja Viron nuorisotyötä käsittelevä seminaari. Kolmas tärkeä asia oli, että tutustuttiin ensimmäisen kerran Viron opetusministeriön johtajaan Toivo Sikkiin.

Asiantuntijavierailut kaksi kertaa vuodessa jatkuivat 1990-luvun jälkipuoliskolle asti. Vierailujen ohjelmat olivat monipuolisia, ja niihin osallistui 1990-luvun alkupuoliskolla lähes sata ihmistä. Teemat vaihtelivat vuodesta toiseen tarpeiden mukaan. Vierailujen aikana tarkennettiin myös tehtyä yhteistyösopimusta. En lähde erittelemään eri asiantuntijavaihtojen teemoja ja saavutuksia. Totean vain, että eräänlaisena tämän toiminnan huippusaavutuksena voidaan pitää vuonna 1996 toteutunutta seitsemän maan nuorisomusikaalia Pärnussa. Tällöin löysin virolaisen kirjailijan Jaan Krossin, jonka kirjat ovat merkinneet minulle todella paljon.

Nykypäivänä tarkasteltuna asiantuntijavierailut olivat loputtomia elämyksellisiä hetkiä. Vierailujen yhteydessä toteutetut ilta- ja yöohjelmat saunomiseen, lauluineen ja laululeikkeineen ja epävirallisine keskusteluineen olivat merkittäviä niin yhteistyön kuin Vaasan läänin nuorisopolitiikan kehittämisen kannalta. Niissä jalostettiin uusia ideoita ja saatiin pikaoppia Viron historiasta ja politiikasta. Niissä kuulin ensimmäisen kerran metsäveljistä ja niistä nuorista miehistä, jotka vuonna 1986 lähetettiin korjaamaan Tšernobylin vahinkoja. Joissakin tilaisuuksissa oli liikutuksen itku lähellä.

Esimerkki siitä, kuinka alkuvuosien yhteistyö toimi monella tasolla, oli niin sanottu Dreamklubi. Klubi perustettiin vapaamuotoisessa keskustelussa ensimmäisen delegaation kotimatkan aattona hotelli Vaakunan toisen kerroksen aulassa. Dreamklubin tavoitteiksi kirjattiin mm. seuraavaa: 1) Viro olisi jonain päivänä itsenäinen, 2) Viron kulttuuri ja kieli olisivat vahvoja, 3) Jäseniksi hyväksyttäisiin ne delegaatioihin osallistujat, jotka haluavat vaikuttaa näitten asioitten toteuttamiseen. Säännöt kirjattiin ensiksi Vaakunan serviettiin, ja kaikki läsnäolijat allekirjoittivat ne. Myöhemmin säännöt siirrettiin paperille, jonka delegaation osallistujat allekirjoittivat illanistujaisissaan. Ne olivat aina liikuttavia hetkiä. Muistaakseni allekirjoitukset loppuivat joskus vuosien 1994–1995 tienoilla. Silloinhan Viro oli jo itsenäinen maa.

Nuoria on, mutta ei nuorisopolitiikkaa

Nuorisopoliittinen ulottuvuus oli yhteistyössä alusta alkaen vahvasti läsnä. Seminaareja oli yksi vuosittain kummassakin maassa. Nuorisopolitiikan ottaminen mukaan oli luonnollista, sillä Vaasan läänin nuorisolautakunta haki omassa sisäisessä työssään omaa uutta 1990-luvun nuorisopolitiikkaa ja itsenäisyyteen pyrkivä Viro haki omaansa. Ensimmäinen Suomen ja Viron nuorisopoliittinen seminaari järjestettiin loka-kuussa 1990 Pärnussa. Teemana olivat nuorisotyö ja -politiikka ja nuorisopoliittiset rakenteet. Seminaarissa alustivat Erik Häggman Suomen nuorisotyöstä ja -politiikasta, Aija Järvenpää Kaustiselta kertoi pienen kunnan nuorisotyöstä ja Kyösti Kattilakoski sekä Liisa Itävuori kertoivat nuorisojärjestöjen toiminnasta. Viron nuorisotyöstä kertoi Viron opetusministeriön päällikkö Toivo Sikk. Seminaariin osallistui peräti 60 nuorisotyöntekijää ympäri Viroa. Yhden seminaarista kertovan lehtijutun otsikkona oli, että nuoria on, mutta ei nuorisopolitiikkaa.

Nuorisopoliittisessa yhteistyössä kulkivat rinnakkain alueiden tarpeet ja keskushallinnon intressit ja tavoitteet. Molemmat tarvitsivat toisiaan. Kuvaavaa oli, että kun Vaasan läänin nuorisolautakunta 22.–23.11.1990 järjesti Nuorisofoorumin, Viron edustajaksi ilmoitettiin Pärnun edustajien sijasta opetusministeriön nuo-

risoyksikön päällikkö Toivo Sikk. Tämä tapahtuma oli alkua ministeriöiden väliselle yhteistyölle, josta jo aiemmin kerroin.

Erilaiset nuorisopoliittiset seminaarit muodostivat tärkeän osan Suomen ja Viron nuorisoyhteistyön kehittymistä. Vaasan läänin ja Pärnun maakunnan vuosittaisten seminaarien lisäksi mainittakoon Viron opetusministeriön vuonna 1992 järjestämä nuorisopolitiikan kurssi Saarenmaalla. Aivan erityisesti on syytä mainita 25.–28.10.1993 Tallinnassa järjestetty nuorisopolitiikan kurssi. Sen toteutti opetusministeriön erityisrahoituksella Vaasan läänin nuorisolautakunta yhdessä Viron opetusministeriön kanssa. Läänin nuorisolautakunta oli palkannut Taisto Kärkkäisen kurssin suunnittelijaksi ja vetäjäksi. Kärkkäisen lisäksi kurssilla alustivat Matti Telemäki, Kari Anttila, Lasse Siurala, Kimmo Aaltonen, Risto Kaukiainen, Pentti Mäkelä, Päivi Veikkolainen ja Erik Häggman. Kurssi ja sen suunnittelu liittyivät olennaisesti Viron hallinnon sisällä Viron nuorisotyölainsäädännön valmisteluihin. Yleisesti ottaen seminaarit loivat pohjaa koko 1990-luvun aikana syventyneelle ja laajentuneelle nuorisopoliittiselle yhteistyölle Suomen ja Viron välillä.

Jobshadowing ennen EU:ta

Nuorisopoliittiset seminaarit poikivat jatkuvasti uusia konkreettisia ideoita. Suomen ja Viron yhteistyössä käytettiin alussa myös myöhemmin Eu:n nuoriso-ohjelman kautta tutuksi tullutta jobshadowing-toimintaa. Vuonna 1991 kolme virolaista nuorisotyöntekijää tuli työharjoitteluvaihtoon Alavuden, Lapuan ja Kuortaneen kuntiin kahdeksi viikoksi. Seuraavana vuonna Pärnun maakunnan nuorisotoimen johtaja oli kaksi viikkoa työharjoittelussa Vaasan lääninhallituksessa. Vuosina 1993–1994 Viron opetusministeriön nuorisoyksion työntekijöitä, mm. Tiina Mander ja Kadri Kurve, oli harjoitteluvaihdossa Vaasan lääninhallituksessa. Harjoitteluvaihtojen suurimpana ongelmana oli virolaisten nuorisotyöntekijöiden puutteellinen suomen kielen taito. Korjatakseen asiaa läänin nuorisolautakunta järjesti opetusministeriön taloudellisella tuella yhteistyössä Karhunmäen kansanopiston kanssa virolaisille nuorisotyöntekijöille Suomen kulttuurin, kielen ja nuorisopolitiikan kurssit. Ensimmäinen jär-

jestettiin Lapualla elokuussa 1992. Kurssiin sisältyi 75 tuntia kielen opetusta ja 30 tuntia nuorisopolitiikkaa. Seuraavana vuonna kielikurssi järjestettiin Kloogan leirikeskuksessa Harjumaan maakunnassa. Myöhemmin nuorisotyöntekijät ohjattiin Jyväskylän yliopiston kesäkursseille. Vuonna 1993 järjestettiin Tartossa opetusministeriöitten sopimuksella myös suomalaisille nuorisotyöntekijöille viron kielen ja kulttuurin kurssi.

Kansainvälistyttiin yhdessä

Viro-yhteistyön yksi tärkeä elementti oli alusta alkaen tukea Viron nuorisotyötä kansainvälisten yhteyksien luomisessa. Yhtä tärkeää oli antaa muille yhteistyötahoille ja -maille mahdollisuus saada oikeata tietoa Virosta ja sen nuorisotyöstä. Vaasan lääni pyrki jo vuonna 1992 saamaan Pärnun maakunnan Platform-verkoston jäseneksi. Hanke ei onnistunut, koska jotkut maat vastustivat jäsenyyttä. Vuoden 1992 aikana käytiin kuitenkin kaikkien Platform-jäsenalueiden kanssa neuvotteluja, joissa alueita informoitiin Viron nuorisotyöstä ja erityisesti kokemuksistamme Pärnun maakunnan ja Vaasan läänin yhteistyöstä. Vuosina 1993–1994 vietiin osa Platformin Suomen leireille osallistuneista vieraista (mm. Itävallan ja Luxemburgin edustajat) Viroon. Pärnun maakunta sekä nykyinen Viron Nuorisotyön Keskus hyväksyttiin jäseneksi vuonna 1993. Eesti Noorsootöö Keskus on sittemmin ollut aktiivisesti mukana kaikissa verkoston kokouksissa ja mm. järjestänyt Platform-verkoston vuositapaamisen vuonna 1997. Vaasan läänin nuorisolautakunta osallistui myös virolaisten kokousosanottajien matkakulujen peittämiseen Platform-verkoston kokouksissa vuosina 1993–95.

Platform-verkoston lisäksi kaikkia Vaasan läänin nuorisolautakunnan tilaisuuksia ja kontakteja käytettiin hyväksi pyrkimyksissä luoda yhteyksiä ja vakuuttaa muille, että Viro on tulevaisuuden yhteistyökumppani. Esimerkkinä tästä on nuorisolautakunnan vuonna 1992 järjestämä laaja Pohjoismaiden nuorisotapahtuma, joka liittyi Suomen itsenäisyyden juhla- vuoteen. Tapahtuman teemoina olivat mm. Pohjolan nuoret ja Eurooppa sekä alueellinen kansainvälinen nuorisovaihto. Tapahtuma keräsi yli 120 osanottajaa eri puolilta Pohjoismaita. Laajassa seminaarissa Viron

opetusministeriön päällikkö Toivo Sikk piti alustuksen Viron nuorisotyöstä ja sen valmiudesta kansainväliseen kanssakäymiseen. Seminaarin aikana Toivo Sikk tapasi mm. Ruotsin valtion nuorisoneuvoston pääsihteerin Erik Nilssonin, Islannin nuorisokomitean AESI:n edustajan, Pohjoismaitten Norden-yhdistysten pääsihteerin Lars Haugen sekä puolustusministeri Ole Norrbackin. Viron opetusministeriön päällikkö Toivo Sikk osallistui myös Vaasan läänin ja Itävallan Vorarlbergin maakunnan nuorisovaihtoon vuosina 1992–1993. Myöhemmin myös opetusministeriö otti toiminnassaan käyttöön ns. kolmikantaperiaatteen esimerkiksi Suomen, Viron ja Venäjän tapaamisissa. Kyseessä taisi olla ensimmäinen kerta, kun Venäjän ja Viron viranomaiset saatiin, ilman sarvia ja hampaita, yhteisen pöydän ääreen.

Kansainvälistymisen tuki oli molemminpuolista, sillä Viron opetusministeriön nuorisotoimisto auttoi Suomea ja Vaasan läänin luomaan yhteyksiä esimerkiksi Latviaan ja Liettuaan. Vuonna 1992 läänin nuorisolautakunnan edustajat tapasivat yhdessä Viron opetusministeriön edustajien kanssa Latvian ja Liettuan nuorisotyön edustajia Riiasa, ja vuonna 1993 Viron laulujuhlien yhteydessä läänin nuorisolautakunnan ja opetusministeriön edustajat tapasivat Latvian ja Liettuan nuorisotyöstä vastaavat ministerit.

Rohkaisua Itämeri-yhteistyöhön

Onnistunut Viro-yhteistyö ja sen luomat mahdollisuudet loivat pohjaa myös myöhemmälle kehitykselle. Vuonna 1994 järjestettiin Baltic Sea States Subregional Co-operationin – BSSSC:n – II aluekonferenssi, johon osallistuivat Vaasan, Uudenmaan sekä Turun ja Porin läänin nuorisolautakunnat. Konferenssissa läänien edustajat esittivät ensimmäisen nuorisotyön toimijoiden konferenssin järjestämistä. Aloite huomioitiin loppuasiakirjassa. Ensimmäinen Itämeren nuorisoyhteistyöhön liittyvä konferenssi järjestettiin Vaasassa 1996, ja se johti myöhemmin ensimmäiseen Itämeren nuorisoministerikokoukseen. Mutta se onkin sitten jo toinen tarina...

Aina tarvitaan se henkilökohtainen panostus

Historiaa tehdään aina, kun on oikea aika ja oikea paikka. Mutta se ei aina riitä. Tarvitaan myös ihminen, joka tekee ne oikeat ratkaisut. Nyt jälkikäteen tarkasteltuna haluan nostaa esille muutaman henkilön, jotka, jos nyt eivät tehneet kaikkea mahdolliseksi, ainakin kannustivat toimimaan. Lautakunnan puheenjohtajana toimi tuolloin Jukka Huhtiniemi Ähtäristä; hän sanoi aina ”paina päälle”. Ilman opetusministeriön Ulla Helsingiuksen ja Taisto Kärkkäisen henkistä tukea, näkemystä ja rahallista panostusta ei oltaisi nykytilanteessa. Mutta ennen kaikkea haluan nostaa esille Viron opetusministeriön Toivo Sikkien panoksen. Sille en löydä sanoja, no, riittäisiköhän jos sanoisin, että siinä oli oikea mies oikealla paikalla. Myös Pärnun maakunnan edustaja Helve Mänd osoitti ennennäkemätöntä ennakkoluulottomuutta silloin kun kaikki alkoi.

Viimeinen silaus ei ikinä toteutunut

Dreamklubilla oli visionsa, minulla oli omani. Olen enemmän kuin kiitollinen yhteistyölle, löysin sen kautta kirjailija Jaan Krossin. Olen sen jälkeen lkenut kaikki hänen kirjansa. Hänen kauttaan ymmärrän asiat tänään paremmin. Hänen kirjojensa lukemisen jälkeen en ole enää sama ihminen. Vastatuulen laiva, Silmien avaamisen päivä...

Vuonna 1999 Suomi toimi ensimmäisen kerran EU:n puheenjohtajamaana. Nuorisotoimen panostuksena oli kaksi laajaa seminaaria. Tarkoituksena oli, että Jaan Kross olisi osallistunut seminaareihin ja avannut eurooppalaisten silmiä Suomen ja sen lähiympäristön historiasta. Kaikki oli valmista, mutta Jaan Kross sairastui. Sain kuitenkin puhua idolini kanssa puhelimesta!!!! Nyt vain odotan lopullista huipennusta: kun Jaan Krossille annetaan kirjallisuuden Nobelpalkinto...

Harvemmin tarinoilla on sankaritar...Kiitos Ulla Helsingius! Tärkeintä on unelma...

Teadliku tegevuse, laulu ja spontaansuse vahel

*Lääne-Soome läänivalitsuse hariduse ja kultuuri spetsialist
Erik Häggman*

Millest see kõik alguse saigi.... Rokist ja laulust, uudishimust, aktiivsetest inimesest või teadlikust tegevusest? Või oli tegevuskeskkond inspireeriv? Või oli õige hetk? Võib-olla natuke kõike.

Vaasa lääni noorsookomisjon oli 1980ndatel kaasatud aktiivselt arendama Pohjanmaa piirkonna tegevust noortekultuuri alal. Tegevus tiirles Provinssirocki, roki läänikunstniku Velto Virtaneni, rockürituse „Pohjanmaan Rocktapahutama” ja ajakirja „Botnia Beat” ümber. Selles tegevuskeskkonnas otsiti rahvusvahelisi kontakte muuhulgas Põhjamaadest ja Eestist. Aastal 1988 korraldasid Botnia Beat ja ajakiri Noorus Eestis ürituse „Pilt”. Vaasa lääni esindasid üritusel noorte kunstnike näitus, tantsurühm ja ansambel „Kolmas Nainen”. (Märkuse korras olgu lisatud, et üks projekti aktivistidest, ajakirjanik Risto Vuorinen on hetkel YLE korrespondent Tartus). Lääni noorsookomisjon osales üritusel.

Lääni noorsookomisjoni koostöö Austria liidumaa Vorarlbergiga oli 1984. a. edukalt käima läinud. See andis indu otsida uusi partnereid. Samal ajal oli Vaasa linna sõpruslinnaks juba nõukogude ajal olnud Pärnu ning sõprustegevus oli olnud tihe. Lääni noorsookomisjoni aktiivsust rahvusvahelisel

rindel näitas ka osalemine YYA (Nõukogude Liiduga sõlmitud leping sõpruse, koostöö ja vastastikuse abi kohta) -seminari korraldamisel aastal 1987 ja osalemine kampaania „Naaber tuttavaks” kavandamises ja elluviimises aastatel 1987–1988.

Aastal 1989 algatas lääni noorsookomisjon sisese arutelu ja seminarisarja, mille eesmärgiks oli arutleda ja otsida 1990ndate noorsoopoliitika arengusuundi ja rõhuasetusi. Protsess viis selleni, et komisjon pani paika Vaasa lääni noorsoopoliitika ja -töö neli arenguliini: noorte eluase, Euroopa ühendumine ja rahvusvaheline tegevus, osalemine ning heaoluteenuste ja noortele suunatud teenuste arendamine. Nendele liinidele võeti vastu eraldiseisvad arengukavad. Rahvusvahelise tegevuse arengukava võeti vastu jaanuaris 1990. See anti üle Soome Haridusministeeriumile. Kava keskmes oli idee Euroopa noorsoovahetusvõrgustiku loomisest. Võrgustikku plaaniti kaasata piirkondlikke noorsootöö ja -poliitikaga tegelevaid tahke erinevatest Euroopa riikidest. Euroopa võrgustik Platform loodigi Lechi külas Austrias märtsis 1990.

Ma ei või väita, nagu oleksime olnud kuigi teadlikud tol ajal Eestis või mujal maailmas toimuvast või seda analüüsinud. Osaliselt kulgesid

need sündmused kohtumiste allhoovusena ja võisid esile kerkida rohkem sauna- või lauluõhtutel või lihtsalt olengutel. Oli siis tegemist Gorbatsovi võimuletulekuga, sadade eestlaste saatmisega Tšernobõli tuumakatastroofi likvideerimistöödele juunis 1986, keskkonnaliikumise aastal 1987, laulupeoga aastal 1988 või Eesti “kodukandiliikumise” tekkimisega. Nii või teisiti, Eesti avanes, püüdlas iseseisvuse poole ja otsis taas oma kohta rahvusena. Tänu taolisele keskkonnale suunas ka Vaasa lääni noorsookomisjon oma pilgu Eesti poole.

Hulljulge tegevus

Ühe õpetuse sai allakirjutanu Soome Haridusministeeriumi noorteosakonnast kaasa, kui läks aastal 1989 esimesele kohtumisele Eestisse: ära kirjuta ühelegi kokkuleppele alla. Alguses toimuski kogu vahetus suuliste kokkulepete najal. Eesti Haridusministeeriumi noorsoo-osakonna juhataja Toivo Sikk osales novembris 1990 Vaasa lääni korraldatud noorsoofoorumil. Foorumi raames korraldati Alavusis üritus, kus Toivo Sikkule esitleti Soome noorsootööd, tegevust ja kohalikku omavalitsust.

23. novembri pärastlõunal vestlesid Erik Häggman ja Toivo Sikk põhjalikult järgmistel teemadel: 1) Eesti noorsootöö struktuur ja hetkeseis, 2) Soome ja Eesti vaheline noorsookoostöö, 3) lääni(de) noorsookomisjoni(de) tegevus, 4) Vaasa lään ja Euroopa noorsoovahetusvõrgustik Platform. Vestluse tulemusel valmis mh. raport Eesti noorsootööst ja selle struktuurist ja antud raport toimetati Soome Haridusministeeriumile (Vaasa läänivalitsuse kiri XIB-130, 30.11.1990). Vestluse jooksul sai allakirjutanu kinnitust, et Eesti soovis endalegi Soome-tüüpi noorsootöösüsteemi, vaatamata sellele, et Eesti polnud veel iseseisev. Olime valmis tegutsema hakkama. Arutledes Eesti ja Soome koostöö üle, tõstis Toivo Sikk esile järgmised seigad, millega tuleks koostöös arvestada: 1) Eesti soovib koostööd kõigil tasanditel (keskvõimuorganid, läänid, kohalikud omavalitsused). Tema erisooviks oli, et teisedki läänid sõlmiksid koostöölepinguid Eesti maakondadega; 2) Noorsootöötajate praktikavahetus tuleks käima lükata; 3) Eesti vajab abi spetsialistide ja noorsootöötajate

koolitamisel; 4) Eesti soovib laiaulatuslikku noorsoopoliitikat puudutavate dokumentide vahetust. Eriliselt pakkusid talle huvi esimest noorsootööseadust ja selle koostamist puudutavad dokumendid; 5) Sellele lisaks märgiti ära püüdlused lülitada Pärnu maakond Platform-võrgustikku.

Soome Haridusministeeriumi poolt volitatuna edastasin vestluste käigus Eesti Noorsooametile soovi, et haridusministeeriumide noorteosakonnad kohtuks omavahel. Tegime koos Toivo Sikkuga ettepaneku kohtumiseks detsembris 1990. Kohtumine sai teoks jaanuaris 1991, mil kirjutati alla esimesele ministeeriumidevahelisele leppele. Sama aasta oktoobris kirjutasid Vaasa lään ja Pärnu maakond alla esimesele ametlikule lepingule.

1990. a. novembris toimunud kohtumine määras suures osas Eesti ja Soome vahelise noorsootöö sisu. Koostöö tugines algusest peale kolmele sambale: 1) Vaasa lääni ja Pärnu maakonna noorsoo- ja noorsoopoliitikavahetus, millele hiljem lisandusid teised läänid; 2) Laialdane noorsoopoliitiline koostöö Eesti Haridusministeeriumiga. Hiljem lisandusid Eesti Noorsootöö Keskus jt; 3) Rahvusvaheliste kontaktide loomine Eestile ja muu Euroopa teavitamine Eestist ja Eesti noorsootööst. Eesti liitus Platform-võrgustikuga.

Koostöö algus oli intensiivne, ressursse ja kiireid otsuseid nõudev. Tagantjärele on põhjust tõsta esile mõningaid tähtsamaid momente. Kuidas osutus taoline kiire ja produktiivne protsess üldse võimalikuks? Tegevusvabadus oli minu arust üks tähtsamaid tegijaid, oli see vabadus siis võetud või saadud. Vaasa lääni noorsookomisjon näiteks ei teinud koostööd ega omanud koostöölepeid ühegi Nõukogude Liidu piirkonnaga. Vahest andis taoline lepingute puudumine meile võimaluse tegutseda. Oluline on ka, et maavanemad Kaarlo Kangasniemi ja tema järel Tom Westergård toetasid meie tegevust. Soome Haridusministeeriumi noorteosakond näitas üles ka omamoodi hulljulgust, kui 1991 sõlmiti koostöölepe Nõukogude Eesti Haridusministeeriumi noorteosakonnaga, kuigi leping Nõukogude Liiduga oli juba olemas. Noorteosakond oli tõenäoliselt üks esimesi riigi haldussüsteemis, kes sõlmis Eestiga koostööprotokolli. Ressursidki mängisid tähtsat rolli – Soome Haridusministeeriumil oli majanduslikke

vahendeid rahvusvahelise tegevuse tarbeks ning neid ka kasutati. Ilmekaks näiteks on, et 1990ndate alguses oli aastaid, mil lääni noorsookomisjoni projektide sihtsummad olid suuremad kui tegevustoetus.

Sageli unustatakse, et tähtsaimaks osutus siiski eestlaste endi panus koostöösse. Eesti mõistes oli küsimus tähelepanuväärsetes summades. Mäletan, et Soome viisa maksis tol ajal 300 Soome marka. See võrdus Eesti noorsootöötaja/õpetaja kuupalgaga! Huvitav, mis oleks juhtunud ja kas üldse oleks juhtunud, kui minu Eesti viisa oleks maksnud pea 10 000 marka?

Kõik sai alguse ühisest lõunast

Vaasa lääni haridusosakonna kooliinspektor Pauli Rautama oli (ja on endiselt) tulihingeline rahvusvahelise tegevuse edendaja. Tänu Rautama kontaktidele sai lääni haridusosakond aastal 1989 Pärnumaa maavanem R. Kirsilt kutse tulla juunis tutvuma haridusameti tegevusega Pärnu maakonnas. Haridusamet kutsus lääni noorsookomisjoni esindajaid osalema delegatsioonis. Noorsookomisjon määras oma esindajaks allakirjutanu. Läksin uudishimulikuna reisile. Kui küsisin Soome Haridusministeeriumilt tegevusjuhiseid ja nõuandeid, vastati vaid, et koostöö kohta võib teha suuliseid kokkuleppeid, kuid midagi ei maksa teha kirjalikult. Juhenditest lähtuvalt asetas noorsookomisjon 24.05.1989 peetud koosolekul külastusele järgmised eesmärgid: 1) Komisjon näitab üles rahulolu võimaluse üle alustada isikute vahetust osapoolte vahel. Loodetakse, et vahetustegevus jääb kestma; 2) Mõlemad osapooled näitavad üles soovi toetada ja arendada juba olemasolevat sõprusvaldade ja organisatsioonide vahelist vahetust; 3) Komisjon leiab, et tulevased vahetused võiksid koosneda mh. noorte kultuurirühmade ja -juhendajate vahetusest (näiteks Pohjanmaa Rocküritus ja Noorte kunstüritus), noorterühmade vahetusest looduskaitset ja põlumajandusalaseid ameteid arendava tegevuse tähe all ning noorte- ja teismeliste rühmade vahetusest.

Noorsootöö esindajatega kohtumist ega tutvumist ei olnud programmis ette nähtud. Hakkasingi kohe nuruma, et mul võimaldataks kohtuda noorsootöö esindajatega. Ma ei saanud just head vastukaja.

Mulle püüti väita, et noorsootööd ei olegi. Et on küll Komsomol, kuid... Vastasin alati, et ükskõik mis või kes, aga ma tahan kellegagi noorsootööst vestelda. Rõhutasin veel, et asjaga on kiire, kuna olin delegatsioonist lahti löömas ning teistest varem koju naasmas. Ma nimelt kiirustasin oma pulma. Reisi viimasel hommikul teatati mulle, et mul oleks võib-olla võimalik lõunaajal kohtuda Komsomoli esindajatega. Pidin Pärnumaalt lahkuma hiljemalt kell 12, et jõuda laeva peale. Viisteist minutit enne mu lahkumist esitleti mulle võluvad noort naist, Komsomoli Pärnu maakonna esimest sekretäri Helve Mändi. Tutvustasime end lühidalt ja ütlesin, et soovin käivitada koostööd Pärnu maakonnaga. Leppisime kokku, et jätkame dialoogi faksi teel ning nemad kutsuvad delegatsiooni juba samal aastal külla. Leppisime ka kokku, et kutsun neid aastal 1990 vastuvisiidile Vaasa lääni. Hüppasin korraldajate kutsutud taksose, millega sõitsime tuhatnelja ostma merevaigust ehteid mu tulevasele abikaasale. Septembris 1989 läks esimene ametlik delegatsioon Pärnu maakonda ja veebruaris 1990 toimus esimene vastuvisiit.

Sellest said alguse pöörased 90ndad

Pärnu maakonna ja Vaasa läänivalitsuse noorsookoostöö läks käbedalt ja laiaulatuslikult käima aastal 1990. Esimese tegevusaasta jooksul viidi läbi koguni viis vahetusprogrammi. Koostööviisideks moodustusid spetsialistide vahetus laste- ja noorsoopoliitika eri sektoreis, noorsoopoliitiline koostöö ja noorsootöötajate koolitus ja tutvumisvahetus ning noorterühmade vahetus.

Spetsialistide vahetused pakkusid elamusi 24 h ööpäevas. Esimene spetsialistide vahetus sai teoks 12.–18.02.1990, kui kuueliikmeline ekspertgrupp Pärnu maakonnast külastas Vaasa lääni noorsookomisjoni kutsel lääni. Külastuse ajal täpsustati 1990. a. koostöökava ja lepitati kokku 1991. a. koostöö suunajoontes. Algusest peale oli lähtekohaks tiheda koostöö alalhoidmine. Oli rutt süvendada sündinud kontakte. Vaasa lääni noorsootalitus saatis 29.10.–2.11.1990 kuueliikmelise ekspertrühma tutvuma Pärnu

maakonna ja organisatsioonide noorsootegevusega, koolide poolt noortele pakutud tegevusega ja Eesti noorsootööga üldisemalt. Visiit oli nii mõneski mõttes pöördelise tähtsusega Soome ja Eesti noorsookoostöös. Visiidi ajal kirjutati Pärnu maavalitsushoones pidulikult alla esimesele Vaasa läänivalitsuse ja Pärnu maakonna noorsootalituse vahelisele koostööprotokollile. Teiseks märkimisväärseks sündmuseks oli visiidi ajal toimunud esimene Soome ja Eesti noorsootööd käsitlev seminar. Kolmandaks kohtusime esmakordselt Eesti Haridusministeeriumi juhi Toivo Sikuga.

Ekspertvahetused toimusid kaks korda aastas kuni 1990ndate teise pooleni. Visiitide programmid olid mitmekülgsed ja nendest võttis 1990ndate alguses osa pea sada inimest. Teemad vaheldusid aastate jooksul vastavalt vajadusele. Visiitide ajal täpsustati ka olemasolevat koostöölepet. Ma ei hakka ekspertvahetuste teemasid ja saavutusi eraldi välja tooma. Mainin vaid, et teatud tippsaavutuseks võib lugeda seitsme maa noortemuusikali Pärnus 1996. a. Avastasin sel ajal ka enda jaoks eesti kirjaniku Jaan Krossi, kelle raamatud on mulle äärmiselt olulised.

Tagantjärele vaadates tunduvad toonased ekspertvahetused tohutult elamuslikena. Visiitide raames korraldatud õhtused programmid sauna, laulu ja laulumängudega ja mitteametlike vestlustega olid olulised nii koostöö kui Vaasa lääni noorsoopoliitika arendustegevuse mõttes. Noil olengutel genereeriti uusi ideid ja saadi kiirülevaade Eesti ajaloost ja poliitikast. Kuulsin siis esmakordselt metsavendadest ja neist noortest meestest, kes 1986. a. saadeti likvideerima Tšernobõli tuumakatastroofi jälgi. Nii mõnigi kord oli raske pisaraid tagasi hoida.

Üheks näiteks, kuidas algusaastatel töötas koostöö mitmel eri tasandil, oli nn. Dreamklubi. Klubi loodi vaba vestluse käigus esimese delegatsiooni kojusõidu õhtul hotelli Vaakuna teise korruse vestibüülis. Dreamklubi eesmärgiks seati: 1) Eesti on ühel heal päeval iseseisev, 2) Eesti kultuur ja keel oleksid tugevad, 3) Liikmeteks võetakse vastu need delegatsiooni liikmed, kes tahavad eelpoolnimetatule kaasa aidata. Reeglid pandi kõigepealt kirja Vaakuna pabersalvrätile ja kõik juuresolijad andsid oma allkirja. Hiljem kirjutati reeglid ümber paberile, millele delegatsiooni liikmed kirjutasid koosviibimistel alla. Need olid liigutavad hetked. Mäletamist mööda

lõpetati allkirjade kirjutamine umbes 1994–1995. Oli ju Eesti siis juba iseseisev riik.

Noori on, aga pole noorsoopoliitikat

Noorsoopoliitiline haare oli koostöösse algusest saadik tugevalt kaasatud. Seminare korraldati kord aastas nii Eestis kui Soomes. Noorsoopoliitika kaasamine oli iseenesestmõistetav, kuna Vaasa lääni noorsookomisjon otsis oma tegevuses 1990ndatel uut suunda oma noorsoopoliitikale ning sama tegi iseseisvuse poole pürgiv Eesti. Esimene Soome ja Eesti noorsoopoliitikat käsitlev seminar korraldati Pärnus oktoobris 1990. Teemadeks olid noorsootöö ja -poliitika ja noorsoopoliitika struktuur. Seminaril pidasid ettekandeid Erik Häggman Soome noorsootööst ja poliitikast, Aija Järvenpää Kaustinenist rääkis väikese valla noorsootööst ning Kyösti Kattilakoski ja Liisa Itävuori kõnelesid noorteühingute tegevusest. Eesti noorsootööst rääkis Eesti Haridusministeeriumi juhataja Toivo Sikk. Seminaril osales koguni 60 noorsootöötajat üle Eesti. Ühe seminari kajastava ajaleheartikli pealkirjas seisis, et noori on, aga pole noorsoopoliitikat.

Noorsoopoliitika-alases koostöös kulgesid paralleelselt piirkondlikud vajadused ja keskviimuorganite huvid ja eesmärgid. Üks ei saanud teiseta hakkama. Seda iseloomustas ka tõik, et kui Vaasa lääni noorsookomisjon korraldas 22.–23.11.1990 Noorsoofoorumi, saadeti sinna pärnulaste asemel Eesti Haridusministeeriumi noorteosakonna juhataja Toivo Sikk. Sellest sai alguse ministeeriumidevaheline koostöö, millest oli juttu juba varem.

Noorsoopoliitikat käsitlevad seminarid moodustasid olulise osa Soome ja Eesti noorsookoostöö arengust. Peale Vaasa lääni ja Pärnu maakonna iga-aastaste seminaride olgu veel mainitud Eesti Haridusministeeriumi aastal 1992 korraldatud noorsoopoliitika kursus Saaremaal. Eraldi on põhjust välja tuua ka 25.–28.10.1993 Tallinnas toimunud noorsoopoliitika kursus. Selle korraldas Soome Haridusministeeriumi erifinantseerimisel Vaasa lääni noorsookomisjon koos Eesti Haridusministeeriumiga. Lääni noorsookomisjon oli palganud Taisto Kärkkäineni kursuse ettevalmistajaks ja läbiviijaks.

Kärkkäinenile lisaks osalesid kursusel Matti Telemäki, Kari Anttila, Lasse Siurala, Kimmo Aaltonen, Risto Kaukiainen, Pentti Mäkelä, Päivi Veikkolainen ja Erik Häggman. Kursus ja selle ettevalmistamine olid lähedalt seotud noorsootööseaduse ettevalmistamisega Eesti valitsuse poolt. Antud seminarid olid laias laastus aluseks 1990ndate jooksul süvenenud ja laienenud noorsoopoliitika-alasele koostööle Soome ja Eesti vahel.

Jobshadowing enne Euroopa Liitu

Noorsoopoliitika-alastel seminaridel sündis jätkuvalt uusi konkreetseid ideid. Soome ja Eesti vahelises koostöös kasutati alguses ka hiljem EL noorsooprogrammi kaudu tuntuks saanud jobshadowing-tegevust. Aastal 1991 tulid kolm Eesti noorsootöötajat vahetuse korras kaheks nädalaks Alavusi, Lapua ja Kuortane valdadesse praktikale. Järgmisel aastal oli Pärnu maakonna noorsooameti juhataja kaks nädalat Vaasa läänivalitsuses praktikal. Aastatel 1993–1994 oli Eesti Haridusministeeriumi noorteosakonna töötajaid, mh. Tiina Mander ja Kadri Kurve, vahetuse korras praktikal Vaasa läänivalitsuses. Praktika suurimaks probleemiks oli Eesti noorsootöötajate puudulik soome keel. Olukorra parandamiseks korraldas Vaasa lääni noorsookomisjon Soome Haridusministeeriumi majandusliku abiga ja koostöös Karhunmäe rahvaülikooliga Eesti noorsootöötajatele Soome kultuuri, keele ja noorsoopoliitika kursused. Esimene kursus toimus Lapuas augustis 1992. Kursus sisaldas 75 tundi keeleõpet ja 30 tundi noorsoopoliitikat. Järgmisel aastal korraldati keelekursus Klooga laagris Harjumaal. Hiljem osalesid noorsootöötajad Jyväskylä Ülikooli suvekursustele. Aastal 1993 korraldati Tartus haridusministeeriumide lepingu alusel Soome noorsootöötajatelegi eesti keele ja kultuuri kursus.

Koos rahvusvaheliseks

Koostöös Eestiga oli algusest saati üheks oluliseks elemendiks toetada Eesti noorsootööd rahvusvaheliste kontaktide loomisel. Sama oluliseks oli anda teistele koostööpartneritele ja -maadele võimalus saada

adekvaatsed infot Eesti ja selle noorsootöö kohta. Vaasa lään püüdis juba 1992. a. lülitada Pärnu maakonda Platform-võrgustikku. Projekt ei õnnestunud, kuna mõningad riigid olid selle vastu. Aastal 1992 peeti siiski kõikide Platform-liikmetega läbirääkimisi, mille jooksul neid informeeriti Eesti noorsootööst ja eriti meie koostöökogemustest Pärnu maakonna ja Vaasa lääni vahel. Aastatel 1993–1994 viidi osa Platformi Soomes toimunud laagrites osalejatest (mh. Austria ja Luksemburgi esindajad) Eestisse. Pärnu maakond ja praegune Eesti Noorsootöö Keskus võeti liikmeteks aastal 1993. Eesti Noorsootöö Keskus on seejärel olnud aktiivne kõigil võrgustiku koosolekuil ja muuhulgas korraldas Platform-võrgustiku aastakonverentsi aastal 1997. Vaasa lääni noorsookomisjon osales ka Eestist Platform-võrgustiku koosolekutele sõitnute reisikulude katmisel aastatel 1993–1995.

Peale Platform-võrgustiku kasutati ära kõiki Vaasa lääni noorsookomisjoni võimalusi ja kontakte, et luua sidemeid ja kinnitada teistele, et Eesti on tuleviku koostööpartner. Sellekohaseks näiteks on ka noorsootalituse aastal 1992 korraldatud suur Põhjamaade noorsooüritus tähistamaks Soome Vabariigi juubelit. Ürituse teemadeks olid mh. Põhjala noored ja Euroopa ning piirkondlik rahvusvaheline noorsoovahetus. Üritusel osales üle 120 inimese üle Põhjamaade. Seminaril pidas Eesti Haridusministeeriumi juhataja Toivo Sikk ettekande Eesti noorsootööst ja valmisolekust rahvusvaheliseks suhtluseks. Seminari jooksul kohtus Toivo Sikk muuhulgas Rootsi riigi noorsoonõukogu peasekretäri Erik Nilssoni, Islandi noorsookomitee AESI esindaja, Põhjamaade ühenduse Norden peasekretäri Lars Hauge ja Soome kaitseminister Ole Norrbackiga. Eesti Haridusministeeriumi juhataja Toivo Sikk osales ka Vaasa lääni ja Austria Vorarlbergi liidumaa noorsoovahetuses aastatel 1992–1993. Hiljem võttis ka haridusministeerium kasutusse kolmepoolse koostöö näit. Soome, Eesti ja Venemaa kohtumistel. Ilmselt oli see esimene kord, kui Venemaa ja Eesti ametnikud saadi, ilma liigse tsirkuseta, sama laua äärde.

Toetus rahvusvaheliste kontaktide loomisel oli vastastikune, Eesti Haridusministeeriumi noorteosakond aitas Vaasa läänil luua kontakte näiteks Läti ja Leeduga. Aastal 1992 kohtusid lääni noorsookomisjoni esindajad koos Eesti

Haridusministeeriumi esindajatega Läti ja Leedu noorsootöö esindajatega Riias ja aastal 1993 kohtusid lääni noorsookomisjoni ja haridusministeeriumi esindajad Eestis laulupeol Läti ja Leedu noorsootöö eest vastutavate ministritega.

Julgustus Läänemere-koostöoks

Õnnestunud koostöö Eestiga ja selle kaudu loodud võimalused löid aluse ka hilisemale arengule. Aastal 1994 korraldati Baltic Sea States Subregional Cooperation'i (BSSSC) II konverents, millest võtsid osa Vaasa, Uusimaa ning Turu ja Pori läänide noorsookomisjonid. Konverentsil pakkusid läänide esindajad välja esimese noorsootööametite konverentsi korraldamise mõtte. Ettepanek märgiti ära lõppdokumentides. Esimene Läänemere noorsookoostöö konverents korraldatigi Vaasas 1996 ja see viis hiljem esimese Läänemere noorsootöö eest vastutavate ministrite kohtumiseni. Kuid see on juba hoopis teine lugu...

Ei saa me läbi isikliku panuseta

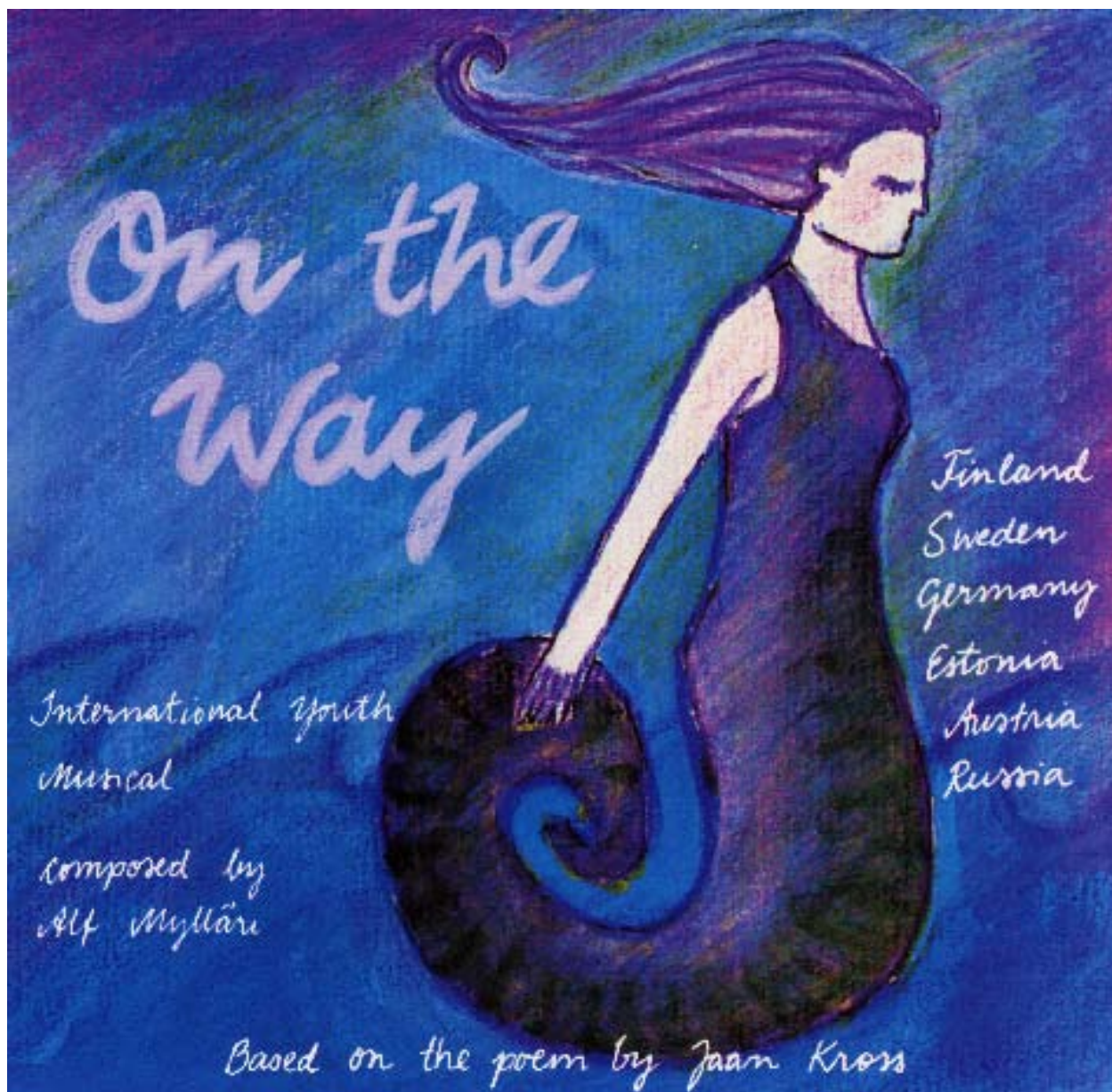
Ajalugu tehakse alati, kui selleks on õige aeg ja õige koht. Kuid alati sellest ei piisa. On vaja ka inimest, kes teeks neid õigeid otsuseid. Tahaksin tagasi vaadata tõsta esile mõningaid inimesi, kes kui just ehk ei reanud kõike seda võimalikuks, siis vähemalt julgustasid meid tegudele. Komisjoni esimees oli tol ajal Jukka Huhtiniemi Ähtärist, kes vastas alati, et „lase käia”. Ilma moraalse toe, nägemuse ja majandusliku panuseta, mida osutasid Ulla Helsingius ja Taisto Kärkäinen Soome Haridusministeeriumi esindajatena, ei oleks me seal, kus nüüdseks oleme. Kuid eelkõige tahaksin tõsta esile Eesti Haridusministeeriumi Toivo Siku panust. Suutmata leida õigeid sõnu, ehk piisab, kui ütlen, et tegemist oli õige mehega õigel kohal. Ka Pärnu maakonna esindaja Helve Mänd oli ajal, mil kõik alguse sai, ennekuulmatult eelarvamustevaba.

Endiselt on puudu viimane lihv

Dreamklubil oli oma visioon, mul oma. Olen enam kui tänulik koostööle, leidsin ma ju tänu sellele kirjniku Jaan Krossi. Olen seejärel lugenud läbi kõik tema raamatud. Tänu temale mõistan ma nüüd kõike paremini. Peale tema raamatute lugemist ei ole ma enam sama inimene. „Vastutuulelaev”, „Silmade avamise päev”...

Aastal 1999 oli Soome esimest korda Euroopa Liidu eesistujamaaks. Noorsooameti panuseks oli kaks suurt seminari. Jaan Kross pidi esinema seminaridel ja avama eurooplaste silmi Soome ja selle lähiümbruse ajaloost. Kõik oli ette valmis, kuid Jaan Kross haigestus. Mul õnnestus siiski rääkida oma iidoliga telefoni teel!!! Nüüd ootan vaid lõplikku kulminatsiooni – kui Jaan Krossile määratakse kirjanduse Nobeli preemia...

Mitte igal lool pole kangelannat... Suured tänud, Ulla Helsingius! Kõige tähtsam on unistus...

Kuva/Foto 4.

On the way -musikaali on kansainvälisen nuorisoyhteistyön helmiä.
Muusikal „On the way” – rahvusvahelise noorsookoostöö pärl.

Levyn kansi/Plaadi kaanekujundus: Mirka Johansson.

Lähtö ja loitsu...

*Kulttuuriasiainneuvos, Suomen opetusministeriön nuorisoyksikkö
Kimmo Aaltonen*

Suomen ja Viron nuorisoyhteistyö Viron uuden itsenäistymisen aikana, siis vuodesta 1991, on mielenkiintoinen ja haastava teema. Käsittelen asiaa henkilökohtaisten kokemusten perusteella. Toinen vaihtoehto olisi ollut tarkastella yhteistyötä käymällä lävitse vuosittaiset yhteistyöpöytäkirjat Viron ja Suomen opetusministeriöiden välillä.

Ennen kuin menen asiaan, niin tarkastelen omaa suhdettani Viroon, miten se on muodostunut ja miten se on muuttunut vuosien varrella. Ensimmäinen Viroon liittyvä muistikuva liittyy itse asiassa Virolahden ja veljeni kummisetään Viljo Heinoon, joka oli 1940-luvulla maailmanennätysmies 10 000 metrin juoksussa. Heinin juoksutyyli oli sellainen, että hän juoksi kädet poikkeuksellisen alhaalla. Perheeni piirissä kerrottiin, että tämä johtui siitä, että Viljo oli hankkinut peruskuntonsa kuljettamalla aikanaan Virosta tullutta pirtua apupoikana Virolahden rannalta metsien kautta asiakkaille. Mene ja tiedä pitikö tämä paikkansa. Voi olla, koska vanhempani olivat hyviä perhetuttuja Heinojen kanssa. Juttuna ainakin hyvä ja mieleenpainuva.

Seuraava Viro-muisto on jo henkilökohtainen. Harastin kouluvuosina telinevoimistelua. Seurallani Hel-

singin Voimistelijoilla oli vuonna 1966 kaupunkiotelu Tallinnan Kalevia vastaan. Matkustimme Viroon vanhalla Vanemuisella, joka oli laiva verrattuna nykyisiin vesillä liikkuviin tavaratalo- ja ravintolayhdistelmiin. Tallinnassa olimme majoittuneina vanhan kaupungin kupeessa sijaitsevaan Tallinn-hotelliin, silloin ainoaan suomalaisturistien käytössä olleeseen hotelliin. Jouduin kisoissa tuomariksi, koska olin loukannut selkäni juuri ennen matkaa. Minulla on muistona hieno ”kohtunik”- eli tuomarimerkki tästä kisasta. Kisoista on peräisin myös ensimmäinen vironkielinen virke, jonka muistan yhä: ”Jyrjö Luukko saavuttahe esimene koha hopusel”. Tätä tuskin tarvitsee kääntää.

Vuosina 1971–1973 olin opiskelun jälkeen ensimmäisessä työpaikassani Opiskelijoiden Liikuntaliitossa. Ensin liikuntapoliittisena sihteerinä ja sitten pääsihteerinä. Helsingin yliopistolla oli jo tuolloin hyvät ja säännölliset urheiluyhteydet Tarton yliopiston kanssa. Isännöimme tuolloin saunailtaa tarttolaisten johtoportaan kanssa yhdessä Helsingin yliopiston liikuntasihteerin Raimo Sarkaman kanssa. Vieraamme kritisoivat tuolloin aika avoimesti Neuvosto-Eestin järjestelmää. Sehän oli aikaa, jolloin Suomessa oli epäkorrektia sanoa Viroa Viroksi. Käytettiin ilmaisua Eestin Sosia-

listinen Neuvostotasavalta. Suhtauduin aika varauksellisesti vieraidemme kritiikkiin. Jaan Krossin ja Jaan Kaplinskin loistavat kirjat ovat avanneet myöhemmin toisenlaisen näkökulman tuohon aikaan. Olen joutunut korjaamaan käsityksiäni melko perusteellisesti Viron neuvostojasta.

Vuonna 1981, Moskovan olympiakisojen jälkeen, olin työn merkeissä Tallinnassa opetusministeriön ja valtion urheiluneuvoston neljän hengen valtuuskunnassa tutustumassa Piritan olympiapurjehduskeskukseen sekä Tallinnan muihin liikuntapaikkoihin. Meidät vietiin tuolloin Kalevin stadionille, johon oli tehty ajanmukainen kestopäällyste. Päällystettyä oli ollut tekemässä työporukka Neuvostoliiton eteläisistä tasavalloista. Päällyste oli laskettu liian kylmän sään aikaan, ja siten tietyt kemialliset reaktiot eivät olleet tapahtuneet ja kestopäällystysaine oli irtomuruina juoksuradan pinnalla. Meiltä kysyttiin asiantuntijalausuntoa siitä, mitä pitäisi tehdä. Rakennustarkastaja Pekka Lehtonen kysyi vaivihkaa minulta, jonka arveli jonkinlaiseksi neuvostojärjestelmän ”tuntijaksi”, mitä hän vastaa. Sanoin, että sano niin kuin asia on. Joten Pekka sanoi, että työ on täysi susi ja että koko päällyste pitää kuoria pois ja työ alottaa alusta. Isännät olivat tyytyväisiä vastukseen. Suuri maa ja suuret etäisyydet voivat aiheuttaa kaikenlaisia säätöongelmia. Matkan aikana saatoimme myös huomata, miten Tallinnan kaupunkikuvaa oli kohennettu Moskovan olympiakisoja varten.

Lähempi kiinnostukseni Viroa kohtaan alkoi vuonna 1983, kun luin Lennart Meren Hopeanvalkea-teoksen, joka rakentui Saarenmaalle noin 3 500 vuotta sitten pudonneen meteoriitin ympärille ja joka avasi näköalaa itämerensuomalaisuuteen. Lennart Meri kertoi ”Hopeanvalkeasta” ja omasta sampo-teoriastaan vuonna 1985 Neuvostoliiton tiede- ja kulttuurikeskuksessa Helsingissä. Olin kuulemassa häntä. Hämmästyttävää oli, kun vuosi pari tämän jälkeen Meri tuli minua vastaan Snellmaninkadulla Helsingissä. Hän tuli tervehdimään ja kysyi missä olemme tavanneet. Minä olen Merelle velkaa kiehtovasta yli 20 vuotta jatkuneesta meteoriitti- ja kansanrunousharrastuksesta.

Viron uuden itsenäistymisen aikaan meillä oli talo vuokrattuna viiden vuoden ajan Märjamaalla Kastin kylässä. Viehättävä Kosetalu (koskitalo) Vigala-joen varressa. Tällöin oli mahdollisuus verrata Viron nopeaa kehitystä Tallinnassa hieman verkkaisempaan

muutokseen maaseutuyhteisössä.

Vanhoja passeja tutkiessani laskin, että olen ollut Virossa ja Tallinnassa yli sata kertaa. Tallinna on kaupunki, jossa olen ollut useammin kuin missään suomalaisessa kaupungissa lukuun ottamatta Helsinkiä, pääkaupunkiseutua ja vapaa-ajan asutuseutuamme Pohja-Karjaata.

Suomen ja Viron nuorisoyhteistyöstä

Ensimmäiset opetukset

Viron uuden itsenäistymisen jälkeen, ja oikeastaan jo hieman ennen sitä, tehtiin ensimmäinen maittemme välinen yhteistyöpöytäkirja. Tämän pöytäkirjan tekemiseen en vielä osallistunut. Samaan aikaan tapahtui opetusministeriössä organisaatiouudistus, jonka seurauksena urheilu- ja nuoriso-osaston nuorisotoimisto ja liikuntatoimisto lakkautettiin, ja niistä muodostettiin liikunta- ja nuoriso-osasto (LINO). Osastopäälliköksi valittiin Harri Syväsalmi. Tämän seurauksena urheilu- ja nuoriso-osastoa Heikki Klemolan jälkeen johtanut nuorisotoimiston entinen päällikkö Taisto Kärkkäinen jäi eläkkeelle.

Taisto Kärkkäinen ja edesmennyt professori Matti Telemäki olivat sopimassa Viron opetusministeriön nuoriso-osaston päällikön Toivo Sikkien kanssa maittemme välisen nuorisoyhteistyön aloittamisesta. Lähes ensimmäisenä toimenpiteenä organisoitiin Suomen nuorisotyöjärjestelmää ja lainsäädäntöä esittelevä seminaari Tallinnassa. Tämä tapahtui vuonna 1993. Tapahtumaa oli keskeisesti organisoimassa osastolla nuorisotyön kansainvälisestä yhteistyöstä vastannut kulttuuriasiainneuvos Ulla Helsingius. Seminaarin ohjelmassa käytiin lävitse meidän nuorisotyöjärjestelmämme olennaiset osat. Itse selvitin kuntien nuorisotiloja koskevaa suunnittelu- ja avustustyöjärjestelmää. Muistikuvani mukaan meillä ei ollut riittävää tietoa Viron nuorisotyön tilanteesta eikä meidän järjestelmämme soveltuvuudesta Viron silloisiin oloihin. Ehkä oli myös hieman ”isoveliasennetta”, joka karsiutui yhteistyöstämme varsin pian. Virolaisena osapuolelta mukana olivat opetusministeriön nuoriso-osaston päällikkö Toivo Sikk, josta kehittyi kaikki kaikessa

Viron nuorisotyöhön, erityisasiantuntija Tiina Mander sekä rakennus-, tila- ja talousasioita hoitava Mart Meier.

Viron nuorisotyön uudelleen rakentamisessa oli suuri onni, että tätä prosessia veti neuvostoaikaisen nuorisotyöjärjestelmän hyvin sisältäpäin tunteva Toivo Sikk. Hänellä oli harvinainen kyky ottaa uusissa olosuhteissa vanhasta järjestelmästä mukaan hyvät ja sovellettavat osiot sekä arvioida meidän kokemuksiimme kriittisesti ja valikoiden. Tässä oli minulle ensimmäinen opetus virolaisen nuorisotyön itsenäisestä kehittämisestä. Vertaisin sitä Ruotsi-Suomi-tilanteeseen. Aika usein meillä uudistukset eri aloilla tehtiin Ruotsin esimerkkien mukaan. Virolaisten kriittinen ja valikoiva omiin oloihin suhteuttava lähestymistapa oli kiinnostava ja kunnioitusta herättävä.

Viron tilannetta tarkasteltaessa on välttämätöntä ottaa huomioon se, että uuden itsenäistymisen myötä vanhat neuvostoaikaiset yhteiskunnalliset arvot nollautuivat, ja Viro aloitti uuden rakentamisen puhtaalta, tai oikeastaan tyhjältä pöydältä.

Lasten ja nuorten leirikeskukset

Yksi asia kuitenkin oli, jossa mielestäni lapsi oli menä pesuveden mukana. Neuvosto-Eestin aikana lasten kerho- ja leiritoiminta oli hyvin hoidettua. Virossa oli muistaakseni 42 kesäleirikeskusta, joissa järjestettiin kasvatuksellisesti ja ohjaukseltaan korkeatasoisia pitkiä (21 vrk) kesäleirejä. Tietysti leiriohjelmien sisältö värittyi pioneeritoiminnan kautta, ja tämän vuoksi toimintaa karsittiin. Ehkä tilanteeseen vaikutti kuitenkin enemmän se, että leirien taloudellinen ja hallinnollinen perusta murtui itsenäistymisen myötä. Useat leirithän olivat ammattiliittojen ja suurten tehtaiden ylläpitämiä. Kun ammattiliitot menettivät asemansa ja tehtaiden omistukset järjestettiin uudelleen, oli selvää, että lasten leiritoiminta joutui kärsimään tästä.

Suomessa lasten kesäleiritoiminta oli kovaa vauhtia rappeutumassa 1980-luvulla. Kesäsiirtolatoiminta siirtyi lähes kokonaan historiaan. Järjestettyjen leirien määrä pieneni ja kesto lyheni. Toisin sanoen edellytykset kasvatustoimintaan heikkenivät. Kun yhteistyön keskeisenä ajatuksena oli yhteistyökumppanilta oppiminen, niin mielestäni koko yhteistyön ajan

meillä on ollut eniten opittavaa virolaisten kesäleirien organisoinnista, tukijärjestelmästä sekä kasvatuksellisesti rakenteesta.

Suomessa perustettiin vuosina 1981–1982 ensimmäiset neljä valtakunnallista nuorisokeskusta (aluksi valtakunnallisten nuorten leiri- ja kurssikeskusten nimellä). Tämä järjestelmä täydentyi 1990-luvun lopulla siten, että maassamme on nyt kymmenen valtakunnallista keskusta. Nuorisotyölain piiriin keskuksat tulivat vuoden 1986 alusta.

Viron leirikeskusten ja Suomen nuorisokeskusten tapaamiset ovat olleet vuosien varrella säännöllinen osa yhteistyöpöytäkirjojen teemoja. Tavoitteeksi asetettu keskusten välinen yhteistyö ei ole kuitenkaan käynnistynyt laajemmassa mitassa lukuun ottamatta Turun Ahtelan nuorisoleirikeskusta ja Viron nuorisotyökeskuksen Kloogarannan (aiemmin Kloogan) leiri- ja kurssikeskusta. Sen sijaan yhteistyö leirikeskusten turvallisuusauditoinneissa, seikkailukasvatuskoulutuksessa sekä lukuisina suomalais- ja virolaisryhmien vierailuina on onnistunut ja koettu hyödylliseksi. Esimerkiksi Kloogarannan leiri- ja kurssikeskuksesta on kehittynyt suosittu leirikoulukohde etenkin pääkaupunkiseudun ja Turun seudun kouluille. Useat nuorisotyöntekijöiden ammatilliset tapaamiset on myös toteutettu näissä em. keskuksissa sekä Suomessa että Virossa.

Yhteistyöhankkeena Klooga/ Kloogarannan leiri- ja kurssikeskus

Kloogarannan leiri- ja kurssikeskus on pitkäaikainen, yhtäjaksoinen kehittämissanke, josta tulokset ovat olleet hyviä. Keskuksen johtajana oli vuosina 1993–1994 Tiiu Pramann, erinomainen ja aikaansaava ihminen, joka ei säästänyt työtunteja keskuksen ja lasten hyväksi. Alku ei kuitenkaan ollut kovin ruusuinen. Vuonna 1994 keskusta pyrittiin korjaamaan ja sen varustusta uudistamaan laite- ja työllisyys Hankkeina Suomesta käsin. Asiaa hoidettiin Kymen läänin nuorisosihteerin Pekka Vihervuoren toimesta. Pekka organiso i erään oppilaitoksen käytöstä poistettujen (sinänsä täysin käyttökelpoisten) keittiökoneiden viemisen Viroon ja Kloogaan. Suomessa oli tuolloin vaikea työttömyystilanne, ja työllistämishankkeita oli jos jon-

kinlaisia. Niinpä Kouvolan seudulta ideoitiin ja organisoitiin Kloogaan työllisyyskurssina ryhmä nuoria ja vähän vanhempiaakin. Homma jäi kesken. Koskaan ei oikein selvinnyt, missä virolaisten isäntien ja suomalaisten työllistettyjen sukset menivät ristiin. Luulen, että suurimpana syynä olivat erilaiset toimintakulttuurit höystettynä suomalaisryhmän reippaanoloisella alkoholien käytöllä.

Pohdimme Olli Saarelan ja Pekka Vihervuoren kanssa tilannetta ja päädyimme siihen, että asia oli korjattava jollain tavoin. Lähdimme Ollin kanssa selvitysmatkalle Viroon ja sovimme Toivo Sikkien ja Viron nuorisotyökeskuksen Mart Meierin kanssa jatkotoimista. Siitä alkoi opetusministeriöidemme, Viron nuorisotyökeskuksen ja Turun kaupungin välinen hyvin sujunut yhteistyö Kloogan (myöh. Kloogarannan) leiri- ja kurssikeskuksen kehittämisessä suomalais-virolaiseksi lasten ja nuorten kulttuuri- ja toimintakeskukseksi sekä Viron nuorisotyökeskuksen koulutuskeskukseksi. Turun kaupungin puolelta kehittämistyöryhmässä ovat olleet mukana kaupunginjohtaja Armas Lahoniitty ja Lasse Hallamurto (aiemmin Turun nuorisoasiainkeskuksen johtaja), opetusministeriöstä Olli Saarela ja Kimmo Aaltonen sekä Virosta ensin Toivo Sikk, sittemmin Toomas Ponkin, Mart Meier ja Kloogarannan johtaja Helga Eichen. Työryhmä on pyrkinyt eri vaiheissa saattamaan myös ministeriöiden johdon mukaan yhteistyöhön. Rakennusten ensimmäisen vaiheen, joka käsitti ruokala- ja luentorakennuksen kunnostuksen, vihkivät käyttöön vuonna 1997 kulttuuriministeri Claes Andersson ja opetusministeri Mait Klaassen. Claes Andersson luki vihkiäispuheena runonsa ”Jos asut meren äärellä”. Se oli osuva valinta, ja koska olin tähän valintaan itsekin hieman syyllinen, niin lainattakoon runo tähän kokonaisuudessaan.

*Kun asuu meren äärellä on opittava
meren tavat.*

Älä häiritse isoja lintuja niiden pesiessä.

Älä koskaan luota jäihin virtapaikoissa.

Älä luule, että kesä jatkuu ikuisesti, hanki ruokaa ja lämpimiä vaatteita ennen kuin kurjet lähtevät etelään.

Elä täydesti joka vuodenaika, mutta niin että korjaat sadon aina ennen seuraavaa.

*Opi tuntemaan myös satunnaiset vieraat
ja tungettelijat.*

Opettele sukeltamaan suurten petokalojen kanssa.

Vältä koukkuja, verkkoja ja vedenalaisia karikoita.

Älä polta itseäsi auringossa.

*Älä palelluta jalkojasi ja sydäntäsi kun talvi
hyökkää kimppuusi.*

(Claes Andersson: Runoja meren pohjalta, 1996.

Suom. Pentti Saaritsa)

Vihkiäislounasta syötiin läheisessä Lohusalun vierassataman ravintolassa. Tämä vierassatama, jossa on myös tulli, mahdollistaa Kloogarannan tulon myös meritse. Tätä on muutaman kerran kokeiltu menestyksellä Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen organisoimina vierailuina. Lohusaluun liittyy toistaiseksi toteutumaton ajatus nuorten Itämeren-purjehduksista, jotka poikkeaisivat satamiin kaikissa Itämeren maissa kesän aikana. Olemme kuitenkin joutuneet toteamaan, että nuoret purjehtijat eivät halua juurikaan viettää aikaansa satamissa ja niiden lähellä olevissa keskuksissa. Nuoret haluavat olla merellä.

Rakentamisen toisen vaiheen, eli Riigikogun (eduskunnan) puhemiehen entisen huvilan (1930-luvulta) kunnostamisen keskuksen ympärivuotisen käytön mahdollistaviksi majoitustiloiksi, vihkivät vuonna 2000 käyttöön ylijohdaja Kalevi Kivistö ja Viron opetusministeriön kansliapäällikkö Peep Ratas. Kolmannen vaiheeseen, eli kesäaikaisten majoitusmökkien uudistamiseen, kävi tutustumassa vuonna 2004 kulttuuriministeri Tanja Karpela (nyk. Saarela).

Vanhoihin teltan mallisiin puisiin majoitusmökkeihin liittyy minulla mukava muisto. Olin vuosituhannen vaihteessa käymässä Kloogarannassa Viron nuorisotyöntekijöiden virkistyspäivillä. Taisi olla elokuuta. Minulta kysyttiin, kelpaavatko majoitustilaksi samat tilat, joissa hieman aikaisemmin oli yöpynyt Dalai

Lama, joka silloisen Helsingin vierailun jälkeen oli siirtynyt Viroon ja oleskellut lähes viikon Kloogaranassa. Sanoin, että eiköhän tuo yösija kelvanne minullekin. Jälkeenpäin tuli mieleen, että kun nyt majoitusmökkejä uudistetaan, pitäisi yksi mökki säästää historiallisena muistomerkkinä, ja miksipä se ei voisi olla juuri tuo Dalai Lama -mökki. Taidan olla ehdotukseni kanssa myöhässä.

Kulttuuri- ja kielikurssit

Koko 1990-luvun yhteistyöpöytäkirjojen vakio-osiona olivat nuorisotyöntekijöille tarkoitetut viron kielen ja kulttuurin kurssit Tartossa sekä suomen kielen ja kulttuurin kurssit Jyväskylän kesäyliopistossa. Vuosittain kummastakin maasta osallistui kolme toimialan ihmistä ko. kurseille. Suomen puolelta kurssilaiset lähetti Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry. Viron puolella toimijana oli aluksi opetusministeriön nuorisosasto ja Viron nuorisotyökeskuksen perustamisen jälkeen tämä keskus.

Olin itse tällä kahden viikon kurssilla Tartossa 1990-luvun lopulla. Opin jonkun verran viron kieltä, vähän enemmän Viron kulttuurista ja eniten suomalaisuudesta ja suomen kielestä. Sinänsä yksinkertaisia asioita, jotka avasivat ovia kieleemme ja kulttuurimme yhteiseen perustaan ja mielenkiintoisiin eroihin. Otan muutaman esimerkin. Vioksi vasen on *vasak* ja oikea *parem* tai *parempoolne*. Oikeakätisyyden enemmistövalta näkyy tässäkin. Useimmilla ihmisillä parempi käsi on oikea käsi. Toinen, ja mielestäni yksi upeimpia, sanaetymologioita on esitetty Lennart Meren Hopeanvalkea-teoksessa. Sana *tähdentää* on vioksi *tähele panna*. Virolainen muoto on lähempänä sanan alkuperäistä merkitystä. Muinaiset merenkulkijat laittoivat laivansa reitin tähden päälle ja suunnistivat sen mukaan.

Viron kieli kuulostaa hyvin tutulta suomalaisesta, mutta se sisältää monia merkityseroja ja sudenkuoppia. Piimän ostaja saa maitoa (= piimä). Halpa on huono. Itse putoisin tähän kuoppaan, kun olimme tutustumassa Tarton kurssimme aikana Tarton urheilukoulun majoitustiloihin. Kysyin huoneiden hintaa. Kun kuulin edullisen hinnan, totesin ”halpa huone”. Hetken aikaa kesti ennen kuin tajusin syyn isännän muuttuneeseen mielialaan ja korjasin ilmaisuni kohdalleen.

Kurssin päättäjäsissä pidin ensimmäisen vironkielisen kiitospuheen ja ehkä samalla viimeisen. Jää nähtäväksi. Kielikurssista ja Viro-harrastuksesta on sen jälkeen ollut se hyöty, että jokaista vironkielistä viestiä ei ole tarvinnut käännettä. Ja lyhyempiä vironkielisiä ohjelmia olen voinut myös suomentaa. Kunhan vain nämä osin hauskatkin kieleemme karikot huomaa välttää. Virolaiset kollegamme ovat oppineet suomen kielen huomattavan hyvin verrattuna meidän viron taitoomme. Liekö syynä neuvostoaikainen Suomen television seuraaminen. Kielitaitoraja näyttää kulkevan melko tarkkaan Suomen television näkyvyysrajan mukaan. Yhteistyöneuvotteluissa käytämme kuitenkin aina suomi-viro-suomi-tulkkeja. Etenkin Viron opetusministeriön siirryttyä Tarttoon on tulkkaus osoittautunut hyväksi ratkaisuksi, koska olisi hieman periaatteetonta käydä suomalais-ugrilaisen kieliperheen keskusteluja anglosaksisella englannilla.

Yhteistyömme helmet

Jos pitäisi nimetä yhteistyömme helmet 1990-luvulta, niin nostaisin esille Kloogarannan nuorisokeskusyhteistyön lisäksi On The Way -nuorisomusikaalin. Musikaali tehtiin suomalaisten, virolaisten, venäläisten, saksalaisten, ruotsalaisten ja itävaltalaisien nuorten yhteistyönä Kokkolan kaupungin musiikkityöpajan johtajan Alf Myllärin opastuksella. Musikaali tehtiin Jaan Krossin runoon ”Maailman löytäminen”. Maittain tapahtuneen valmistelun pohjalta nuoret kokoontuivat Pärnuun viikon leirille vuonna 1998. Leirin aikana musikaalia harjoiteltiin yhdessä. Viikko päättyi ensi-iltaan Pärnun teatterissa. Musikaalista tehtiin myös cd-äänite. Hanke oli hämmästyttävä osoitus nuorten kyvystä tuottaa lyhyessä ajassa kuuden maan yhteistyönä erinomainen esitys. Samalla se oli hyvä työnäyte myös maittemme nuorisotyöntekijöiden kyvystä ja halusta yhteistyöhön.

Tieto- ja neuvontapalvelujen ja järjestötoiminnan kehittyminen

Viron uuden itsenäistymisen alkuvaiheessa 1990-luvulla, kun Suomessa tietokonekantaa uudistettiin muutaman vuoden välein, saatoimme tukea virolaista nuorisotyötä viemällä Viroon käytöstä poistettuja si-

nänsä täysin käyttökelpoisia koneita. Tämän avun tarve poistui kuitenkin muutamassa vuodessa, kun Viro käynnisti "Tiikerinloikkansa" eli projektin virolaisen yhteiskunnan tietokoneistamiseksi. Tämän jälkeen olemme voineet huomata, miten nuorten tieto- ja neuvontapalvelut nopeasti organisoitiin rakenteellisesti erittäin korkealle tasolle. Samanaikaisesti kun Suomessa nuorten tieto- ja neuvontapalvelut eräällä tavalla jumiutuivat olemassa oleviin 26 tiedotuspisteeseen, Viroon rakennettiin alueellinen tieto- ja neuvontapalvelujärjestelmä. Vasta nyt, vuosituhatosen vaihduttua, tämän alueen kehittäminen on Suomessa päässyt uudelleen vauhtiin. Jälkeenpäin olen usein miettinyt Viron nuorisotyön nopeaa kehitystä tietoyhteiskuntasasioissa. Yksi syy voi olla siinä, että Viron uudessa yhteiskunnallisessa tilanteessa päästiin tietoyhteiskunnan kehittäminen aloittamaan korkeammalta tekniseltä tasolta kuin Suomessa, joka oli eräällä tavalla vanhojen käytäntöjen "vanki". Virossa kehittyi nopeasti 1990-luvulla moderni yhteiskunta.

Ehkä vielä selvemmin tämä vanhojen rakenteiden vaikutus näkyy nuorten kansalaisjärjestöjen kohdalla. Ihmettelimme, miksi Virossa nuorisojärjestöt ovat jääneet jäsenmääriltään aika pieniksi verrattuna suomalaisten nuorisojärjestöjen jäsenmääriin. Eniten nuorisojäseniä on Eesti kaitseliitissä (suojeluskuntajärjestö), noin 4 000–5 000. Nuorisojärjestöistä suurimpia ovat partiojärjestöt, joista suurimmassa on vajaat tuhat jäsentä. Ero Suomeen on erittäin suuri, väkilukujen eronkin huomioon ottaen (1,5: 5,2). Suomen Partiojärjestössä on 70 000 jäsentä.

Suomessakin nuoret järjestäytyvät toimintaan uudella tavalla. Enää ei liitytä "elinikäisiksi" jäseniksi, vaan pikemminkin sukkuloidaan joustavasti toiminasta toiseen. Virossa nuoret käyttäytyvät modernin yhteiskunnan pelisääntöjen mukaan. Meillä vanhat rakenteet puolustavat huomattavalla valtion tuella itseään ja toimivat eräänlaisena uuden kehityksen jarruna. Vertaileva tutkimus Viron ja Suomen nuorten kansalaistoiminnan kehityksestä vuodesta 1991 eteenpäin voisi olla mielenkiintoinen ja hyödyllinen.

Katkelmia

* Teeviit-messut ja Next Step -messut

Virolaiset lähtivät 1990-luvun loppupuolella kehittämään Sakki ry:n järjestämien Next Step -messujen mallista tapahtumaa. Tästä kehittyi nopeasti laaja, lähes 20 000 osanottajan koulutustapahtuma Viroon. Tapahtumassa on ollut edustettuna myös suomalaisia oppilaitoksia. Erityisesti turkulaiset ovat olleet säännöllisesti mukana. Next Step -messujen tavoin tapahtuma on laajin vuosittainen koulutuspoliittinen messutapahtuma Virossa. Näiden koulutusmessujen merkitys lisääntyy tulevaisuudessa, kun oppilaitokset joutuvat aikaisempaa enemmän kilpailemaan opiskelijoista nuorisoihkuokkien pienentyessä niin Suomessa kuin Virossakin. Olen vuosien varrella tutustunut Teeviit-messuihin kolmeen eri otteeseen ja voinut havaita Viron messujen monipuolisuuden ja virolaisten koululaisten ja opiskelijoiden laajan osanoton.

* Laulujuhlat

Nuorisoyhteistyöhön liittyivät 1990-luvulla olennaisesti vuosittaiset vierailut Viron laulujuhlilla.

Tämä johtui siitä, että Viron nuorisotyön kehittäjä ja hyvä yhteistyökumppanimme Toivo Sikk oli myös laulujuhlaorganisaation puheenjohtaja ja vetäjä. Olen pari kertaa osallistunut laulujuhlille, ja täytyy sanoa, että kun kymmenentuhannen kuorolaulajan "Mu Isamaa" kajahti laululavalla, niin siinä oli tunnetta. Ajattelin, miten se on sykhdyttänyt virolaisia uuden itsenäistymisen laulujuhlissa 1991.

* Käsmun merikapteenikylä

Käsmun merikapteenikylä sijaitsee Suomenlahden rannalla noin 80 kilometriä Tallinnasta itään.

Kylää kutsutaan merikapteenikyläksi, koska siellä on asunut väkilukuun nähden eniten merikapteeniteita koko maailmassa. Syy tähän oli se, että kylässä oli 1920- ja 1930-luvuilla merikapteenikoulu. Kylän kulttuuriin liittyi se, että merikapteenien talot oli maalattu valkoisiksi. Näitä valkoisia taloja oli kylässä paljon. Kylään on myös perustettu viehättävä ja mielenkiintoinen pieni merimuseo. Tämä pittoreski kylä on tarjonnut useaan kertaan hyvän ympäristön suo-

malais-virolaiselle yhteistyölle. Kylän majataloissa on pidetty monta yhteistä seminaaria. Opetusministeriön nuorisoyksikkö on pitänyt siellä myös kehittämis- ja suunnittelupäivät. Kulttuuriministeri Claes Anderssonkin vietti kylässä aikaansa, sillä hänen perheellään oli vuokrattuna kylästä huvila. Itselleni Käsmun rannat tulivat tutuiksi, kun juoksimme Toivo Sikkien ja Olli Saarelan kanssa saunalenkkejä hienoilla mäntykankailla.

*** Virolainen saunakulttuuri**

Virolainen saunakulttuuri ansaitsisi pitemmänkin tarkastelun. Totean vain lyhyesti, että missään en ole tavannut niin kuumaksi lämmitettyjä saunoja kuin Virossa. Muistan, kun olimme kerran kiertämässä virolaisia lasten ja nuorten leirikeskuksia. Saunoimme Luunjan leirikeskuksessa Tarton eteläpuolella. Sauna oli niin kuuma, että me suomalaiset istuimme alimalla lauteella, kun virolaiset isännät paiskoivat löylyä ylälauteilla. Saman nöyryyttävän tilanteen olen kokenut myös Kloogarannassa, Kotka-leirikeskuksessa sekä parissa muussa paikassa. Pientä lohtua ja virkistystä on tuonut virolaisten pienpanimoiden erinomainen olut. Valitettavasti globalisaatio on ajamassa näitä erinomaisia pienpanimoita ahtaalle.

Kun aikanaan Kloogarannan saunarakennusta tullaan korjaamaan tai kun se rakennetaan uudestaan, niin olen esittänyt toivomuksen, että saunan suunnittelussa suomalaiset voisivat olla mukana.

*** Seikkailukasvatus**

Elämys- ja seikkailupedagogiikasta kehittyi 1990-luvulla keskeinen nuorisotyömenetelmä.

Suomessa keskeisiä kehittäjiä olivat OutwardBound Finland Nurmeksessa ja sittemmin Lahdessa sekä turkulainen Suomen Seikkailukoulutuksen Tuki KOTArY., nykyisin KOTA - Lasten ja nuorten hyvinvointi ry. Seikkailupedagogiikkaa kehitettiin yhteistyössä virolaisten kanssa. Turvallisuus oli tärkeä osa koulutusta. Seikkailukasvatusta ja siihen liittyviä seikkailuratoja käytettiin myös nuorisotyössä ryhmäytämisen välineinä. Turussa koulutettiin Viron nuorisotyökeskuksessa toimiva seikkailukasvatusohjaaja. Virossa järjestettiin useita seikkailukasvatuskursseja, ja Kloogarannan nuorisokeskukseen rakennettiin seikkailukasvatuksen mallirata.

Jälkeenpäin on ollut mielenkiintoista havaita, että seikkailukasvatuksessa ei loppujen lopuksi ole kysymys sen kummemmasta asiasta kuin siitä, mitä isät ja pojat ovat maailman sivu harrastaneet yhdessä kalastuksen ja retkeilyn muodossa. Mutta nykyisessä modernissa, luonnosta vieraantuneessa elämäntavassa tarvitaan luontosuhteen palauttamiseen erityisiä metodologisia temppuja ja koulutusta. Tietysti seikkailukasvatuksessa on kysymys myös ryhmäytymisestä sekä nuorten sosiaalisesta vahvistamisesta elämyspedagogisin keinoin. Mutta ei kuitenkaan kovin paljon uutta auringon alla.

*** Viron opetusministeriö ja nuorisotyökeskus**

Virossa nuorisotoimi kuuluu opetusministeriön toimialaan. Opetusministeriössä on ollut vuodesta 1991 lähtien nuoriso-osasto, jonka johtajana oli vuoteen 2001 asti Toivo Sikk. Virossa on erikseen kulttuuriministeriö ja opetusministeriö. Tässä ministeriöidemme rakenne poikkeaa. Esimerkiksi liikunta-asiat kuuluvat kulttuuriministeriöön koululiikuntaa lukuun ottamatta.

Viron nuorisotyökeskus muodostui 1990-luvun jälkipuoliskolla opetusministeriön alaiseksi Viron nuorisotyön keskusvirastoksi. Aluksi nuorisotyökeskuksen johtajana oli Mart Meier ja vuodesta 1999 nykyinen johtaja Toomas Ponkin Meierin jatkaessa keskuksen talous- ja rakennusvastaavana.

Nuorisokeskuksen rooli korostui 2000-luvulla, kun Viron opetusministeriö siirtyi Tarttoon vuonna 2001. Samalla eräitä aikaisemmin opetusministeriön nuoriso-osastolla tehtäviä töitä siirrettiin nuorisotyökeskukselle, joka jäi Tallinnaan. Viron nuorisotyökeskuksesta kehittyi nopeasti 1990-luvun toisella puoliskolla nuorisotyön keskitetty palvelukeskus Viroon. Siten Viron nuorisotyön rakenne poikkeaa jonkin verran Suomen nuorisotyön rakenteesta. Suomessa vastaavat palvelutehtävät on osoitettu kansalaisjärjestörakenteille, kuten mm. Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:lle, Valtakunnalliselle työpajayhdistykselle, Nuorisotutkimuskeskulle ja Suomen Nuorisokeskukset ry:lle.

Ainoaksi Viron nuorisotyökeskuksen ”ulkopuoliseksi” organisaatioksi kehittyi Viron nuorisoinstituutti, jonka virolaiset perustivat Suomen Nuorisotutkimusseuran ja nuorisotutkimusverkoston yhteistyökumppaniksi. Instituutin luottamustoimisena johtajana

toimi Toivo Sikk, joka oli siirtynyt opetusministeriön muutettua Tarttoon nuoriso-osaston päällikön paikalta Viron integraatiosäätiöön hoitamaan EU-rahoitteista Viron venäläisnuorten integroimista virolaiseen yhteiskuntaan.

* **Hobbi-koulut - koulujen harrastustoiminta**

Neuvosto-Eestissä koululaisten harrastustoiminta organisoitui koulujen yhteydessä toimivien hobbi-koulujen eli harrastuskerhojen kautta. Tämä hyvin toimiva järjestelmä siirrettiin lähes sellaisenaan uuden Viron harrastusjärjestelmäksi, kuitenkin niin että kasvatustavoitteiden aatteellinen sisältö uudistettiin. Olen monesti ollut vähän kateellinen tästä järjestelmästä, sillä Suomessa nuorisotoimen ja koulun yhteistyön rakentaminen on ollut varsin takkuista. Vasta viime vuosina tällä alueella on päästy ensiaskelein eteenpäin. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan organisointi kouluyhteisön kautta tuntuisi järkevältä meillä Suomessakin, jossa asiaan herättiin vasta kansainvälisen keskustelun kautta kysyttäessä ”mitä lapsesi tekee iltapäivisin?” Tämä hobbi-koulujärjestelmä ja kasvatuksellisesti korkeatasoiset kesäleirit ovat mielestäni alueet, joissa virolainen nuorisotyö on huomattavasti meitä edellä.

* **Viron nuorisotyöfoorumi**

Osallistuin Viron ensimmäiseen nuorisotyöfoorumiin, joka vastaa osittain Suomessa pidettäviä nuorisotyöpäiviä. Seuraavassa on ote matkaa koskeneesta raportista:

Viron ensimmäiseen nuorisotyöfoorumiin 19.11.1999 Piritassa Tallinnassa osallistui noin 150 edustajaa, kunnista, maakunnista (lääneistä), valtionhallinnosta, yliopistoista (Tartto) ja muista oppilaitoksista sekä nuorisojärjestöistä ja nuorisotyötä tekevästä järjestöistä.

Nuorisotyöpäivien pääalustajina olivat:

- * Opetusministeri Tõnis Lukas
Nuorisotyön pitkän aikavälin tavoitteet
- * Osastopäällikkö Toivo Sikk,
opetusministeriön nuoriso-osasto
Viron nuorisotyöjärjestelmä, sen eri tasot ja rakenne

- * Professori Paul Kenkman,
Tarton yliopiston sosiologian osasto
Nuorisotutkija nuorista
- * Apulaiskansliapäällikkö Henn Vallimäe,
kulttuuriministeriö

Nuorisoliikunta ja yhteydet urheiluun

- * Erityisasiantuntija Signe Riisalo,
sosiaaliministeriö

Nuorisotyön ja sosiaalityön yhteydet ja erot

- * Opiskelija Martin Oja,
Rõngun keskikoulu

Nuori nuorista

- * Maisteri Terje Ots,
Tarton yliopiston sosiologian osasto
Puolueiden rooli Viron nuorisopolitiikan muodostumisessa

- * Kulttuurisihteeri Kimmo Aaltonen,
Suomen opetusministeriö, nuorisoyksikkö

Eurooppalaiset nuorisotyön käytännöt

Alustusten jälkeen osanottajat jakautuivat yhdeksään työryhmään, jotka olivat:

- 1 Informaatio nuorille ja nuorista, neuvonta ja tutkimus
- 2 Nuorisotyön koulutus
- 3 Erityisnuorisotyö ja rikosten ennaltaehkäisy
- 4 Nuorten integrointi (venäläisnuorten integrointi virolaiseen yhteiskuntaan)
- 5 Nuorten työllistäminen
- 6 Nuorisoleirikeskukset
- 7 Nuorten organisoituminen ja nuorisotyön rakenne
- 8 Kansainvälinen nuorisotyö
- 9 Nuorten harrastustoiminta

Ryhmätöitä varten oli valmistettu hyvä ennakkomateriaali. Tavoitteena oli rakentaa työryhmissä ennakkomateriaalien pohjalta vuosia 2000–2004 koskeva nuorisotyön kehittämisohjelma. Työskentelymalli näytti pääosin tuottavan odotetun tuloksen eli pohjamateriaalia jalostettiin eteenpäin, ja niissä esitettyjä

toimenpide-ehdotuksia pantiin kiireellisyysjärjestykseen. Ryhmätyöpalautteessa näytti korostuvan nuorisotiedotuksen ja infokeskusten merkitys.

Nuorten organisoitumista ja nuorisotyön rakennetta käsitellyt työryhmä tuotti järjestäjille yllätyksen, koska se pisti nykyisen järjestelmän liki kokonaan historian ”tunkiolle” ja rakensi uuden nuorisojärjestökeskeisen toimintamallin sekä valtion tasolle että läänin ja paikallistasolle. Ehdotus oli sen verran radikaali, että sen osalta foorumi siirsi asian todennäköisesti ”jatkovalmisteluun”, koska malli erosi niin radikaalisti voimassa olevasta järjestelmästä. Varmasti tätä en tiedä, koska poistuin ennen loppuäänestyksiä.

*** ”Suomenlahden liitto” – Suomi-Viro-Venäjä-yhteistyö**

Suomen ja Viron yhteistyössä ”Suomenlahden liiton” tavoitteen ja toimintalinjan kehitti kulttuuriasianneuvos Ulla Helsingius, joka vastasi 1970-luvun alusta lähtien opetusministeriön nuorisotoimen kansainvälisestä yhteistyöstä. Suomi-Viro-Venäjä-yhteistyössä oli Viron uuden itsenäistymisen jälkeen ongelmana se, että arasta poliittisesta tilanteesta johtuen Viron opetusministeriö ja Venäjän federaation nuorisokomitea eivät voineet olla suorassa yhteistyössä toistensa kanssa. Suomen opetusministeriöllä oli kuitenkin hyvät suhteet sekä Viroon että Venäjälle. Kolmikantayhteistyöstä voitiin sopia siten, että yhteiset hankkeet sijoitettiin Suomen opetusministeriön ja Venäjän federaation nuorisokomitean väliseen yhteistyöpöytäkirjaan ja toisaalta Suomen ja Viron opetusministeriöiden väliseen yhteistyöpöytäkirjaan.

”Suomenlahden liitolla” oli Viron ja Venäjän yhteistyötä kehittävä vaikutus. Ensimmäinen Viron ja Venäjän välinen yhteistyöasiakirja solmittiin nuorisotyöalueella. Kolmikantayhteistyössä käytännön hankkeita oli kaksi: ehkäisevä huumetyö sekä nuorten ekologinen yhteistyö Suomenlahti-teemalla. Ehkäisevää huumetyötä toteutettiin vuosittain yhteisen asiantuntijaseminaarin (viisi edustajaa kustakin maasta) muodossa. Seminaarit ovat jatkuneet edelleen, ja niistä on ollut hyvät kokemukset. Asiantuntijoina on ollut nuorisotoimen lisäksi sosiaali- ja terveysviranomaisien, poliisin sekä alan kansalaisjärjestöjen ja tutkijoiden edustajia. Seminaarit

on pyritty pitämään vuorovuosina Suomessa, Virossa ja Venäjällä. Venäjällä ne on pidetty Pietarissa.

Ekologinen yhteistyö käynnistyi ”Suomenlahden pienet joet” -projektilla. Ajatuksena oli käynnistää laajeneva nuorten luonnonsuojelujärjestöjen ja -ryhmien yhteistyö Suomenlahden pienten jokien suojelun ympärille. Hyvistä yrityksistä huolimatta tämä ajatus ei ole saanut pysyvää tuulta siipiensä alle. Nuorten ympäristönsuojeluyhteistyö on kuitenkin jatkunut muissa merkeissä. Suomen puolelta toimintaa on organisoinut Luontoliitto ry.

*** Työpajayhteistyö**

Nuorten työpajayhteistyö on ollut keskeinen yhteistyön muoto huolimatta siitä, että työpajatoiminnan rahoitusjärjestelmät ovat olleet Suomessa ja Virossa kovin erilaiset. Suomessa työpajatoiminta laajeni nopeasti 1990-luvun alun laman seurauksena, sillä vuosina 1993–1994 maassamme oli lähes 100 000 nuorta työttömänä. Maiden erilaisista nuorisotyöttömien tuki- ja koulutusjärjestelmistä huolimatta yhteistyö on koettu molemmin puolin hyödylliseksi, ja esimerkiksi Suomen työpajapäivillä on säännöllisesti vierailut virolaisia työpajaohjaajia ja -aktiiveja.

*** Läänien ja maakuntien yhteistyö**

Suomen lääninhallitusten ja Viron maakuntien yhteistyö käynnistyi välittömästi Viron uuden itsenäistymisen jälkeen. Yhteistyön aloitti Vaasan lääni, jossa läänin nuorisolautakunnan sihteeri Erik Häggman aloitti yhteistyön Pärnun maakunnan kanssa. Tähän yhteistyöhön liittyi myöhemmin myös yhteinen nuorisotutkimushanke sekä edellä esitetty yhteistyön ”helmi” On the Way -nuorisomusikaali.

Uudenmaan läänin yhteistyökumppanina oli alusta lähtien Harjun maakunta, Kymen läänillä ja Mikkelin läänillä Itä-Viron maakunnat, Lapin läänillä Hiidenmaa. Suomen läänituudistuksen (1997) jälkeen yhteistyö rakentui siten, että Etelä-Suomen lääni oli yhteistyössä Harjun maakunnan kanssa, Itä-Suomen lääni Itä- ja Länsi-Virumaan sekä Järvamaan kanssa ja Lapin lääni Hiidenmaan ja nyttemmin myös Läänemaan kanssa. Länsi-Suomen läänin yhteistyö on jatku-

nut Pärnumaan kanssa ja Oulun lääni on kehittänyt yhteistyötä Viljandimaan kanssa. Läänien ja maakuntien yhteistyö on ollut ensisijaisesti asiantuntijavaihtoa sekä erilaisten nuorisovaihtojen tukemista.

Ministeriöiden yhteistyöpöytäkirjoissa on ollut lähes vuosittain yhteisiä seminaareja, joissa on käsitelty nuorisotyön aluetason ongelmia. Kokonaan oma lukunsa olisi kaupunkien ja kuntien yhteistyö, mutta koska opetusministeriöllä ei ole ollut tässä yhteistyössä merkittävää roolia, en tätä asiaa tässä käsittele.

*** Nuorisotyön koulutusyhteistyö**

Nuorisotyön koulutusyhteistyötä on hoitanut Suomen puolelta lähinnä Kanneljärven opisto Lohjalla sekä Suomen Nuoriso-opisto Mikkeliissä. Yhteistyökumppaneina ovat olleet Virossa Tallinnan pedagoginen seminaari, Viljandi kultuurikolledž sekä Tarton yliopiston Narvan filiaali. Koulutusyhteistyön alkuvaiheessa edesmenneellä professori Matti Telemäellä Tampereen yliopistosta oli merkittävä rooli.

Olen ollut itse luennoimassa Tallinnan pedagogisessa seminaarissa kaksi kertaa. Tallinnassa koulutetaan pääosa Viron nuorisotyöntekijöistä. Tällöin minulle selvisi taas kerran Toivo Sikkin keskeinen rooli Viron nuorisotyössä. Hän vastasi muiden töidensä ohella myös Viron nuorisotyöntekijöiden koulutuksesta. Nytemmin koulutusvastuu on jakautunut laajemmalle.

*** Maatutkinta ja EU-yhteistyö**

Euroopan neuvoston nuorisokomitea käynnisti vuonna 1996 jäsenmaiden nuorisotyötä ja -politiikkaa käsittelevien maatutkintojen sarjan. Olin tekemässä Suomen puolesta ensimmäistä pilottihanketta. Sen seurauksena jouduin mukaan myös Viron vastaavan maatutkinnan valmisteluun. Kävin kaksi kertaa alustamassa teemasta. Viron maatutkinnasta tuli varsin korkeatasoinen ja nopeasti kehittyvää Viron nuorisotyötä ja -politiikkaa hyvin kuvaava.

Alustuksestani jäi taas kerran mieleen kieltemme pienet erot. Kun olin lopettanut oman maatutkintaproessimme ja siinä ilmenneiden ongelmien kuvaimisen, ensimmäinen kommentti oli: "Huvittava esitys". Mielenkiintoinen on viroksi huvittava.

Samaan aikaan Viro alkoi valmistautua tulevaan EU-jäsenyyteen. Olin pari kolme kertaa kertomassa suomalaisten valmistautumisesta EU-jäsenyyteen ja erityisesti nuorten työpajatoiminnan kehittämisestä. Yritimme myös kuvata omia kokemuksiamme EU:n raskaasta byrokratiasta, jota itse emme olleet uskoneet. Virolaiset omaksuivat jälleen kerran omiin olosuhteisiinsa parhaiten soveltuvat toimintamallit.

Lopuksi

Viro on ollut lähes koko myöhemmän historiansa (1200-) ajan valloitettu ja miehitetty maa. Itsenäisyyden jaksoja on ollut vähän: 1920- ja 1930-luvut sekä aika vuoden 1991 jälkeen. Siten ei voi olla jatkuvasti hämmästelemättä Viron vahvaa ja omaleimaista kulttuuria. Tarton yliopisto perustettiin vuonna 1632 Ruotsin vallan aikana. Ensimmäinen Tarton yliopistossa opiskellut virolainen oli runoilija Kristjan-Jaak Peterson (1801–1822). Tämäkin herättää ajatuksia, kuten Tartossa Petersonin patsaan jalustaan kaiverrettu Petersonin runo:

*Kas siis selle maa keel
laulutuules ei või
taevani tõustes üles
igavust omale otsida.*

Lähe ja loits...

*Kultuurinõunik, Soome Haridusministeeriumi noorsootalitus
Kimmo Aaltonen*

Soome ja Eesti noorsookoostöö Eesti taasiseseisvumisperioodil, seega alates 1991, on huvitav ja väljakutset pakkuv teema. Käsitlen teemat isiklikult tasandilt. Teine võimalus oleks olnud vaadelda koostööd igaaastaseid Eesti ja Soome Haridusministeeriumide koostööprotokolle läbi käies.

Enne asja juurde asumist vaatlen oma suhet Eestiga, kuidas see on moodustunud ja aastate jooksul muutunud. Esimene Eestisse puutuv mälestus puudutab õieti Virolahtit ja mu venna ristiisa Viljo Heinot, kes oli 1940ndatel maailmarekordiomanik 10 000 meetri jooksus. Heino jooksustiili tegi eriliseks see, et ta jooksis käed erandlikult madalal. Perekeskis räägiti, et see tulenes sellest, et Viljo oli omal ajal oma vormi saavutanud aidates Eestist saabunud salaviina Virolahti rannalt läbi metsade klientideni tassides. Võta kinni, kas see lugu ka paika peab. Võimalik, sest mu vanemad olid Heinode head perekonnatuttavad. Lugu on aga hea ja meeldejääv.

Järgmine mälestus Eestist on juba isiklik. Tegelesin kooliajal riistvõimlemisega. Minu klubil Helsingi Võimlejad oli aastal 1966 linnavõistlus Tallinna

Kalevi vastu. Sõitsime Eestisse vana Vanemuisega, mis oli võrreldes praeguste vetel seilavate kaubamajade ja restoranidega ikkagi laev. Tallinnas majutusime vanalinna serval asuvasse hotelli Tallinn, mis oli tol ajal ainuke Soome turistide teenindav hotell. Mind pandi võistlustel kohtunikuks, kuna olin just enne reisi oma selja ära vigastanud. Mul on sellest võistlusest mälestuseks uhke kohtunikumärk. Võistlustelt on pärit ka esimene eestikeelne lause, mis siiani mees: „Jyrjö Luukko saavutas esimese koha hobusel”.

Aastatel 1971–1973 oli õpingute järel mu esimeseks töökohaks Üliõpilaste Spordiliit. Töötasin esmalt spordipoliitika sekretäri ja seejärel peasekretärina. Helsingi Ülikoolil oli juba tol ajal Tartu Ülikooliga head ja regulaarsed kontaktid spordi vallas. Olime siis koos Helsingi Ülikooli kehakultuurisekretäri Raimo Sarkamaga Tartu juhtkonna võõrustajateks saunaõhtul. Meie külalised kritiseerisid tol ajal suhteliselt avalikult Nõukogude Eesti süsteemi. Oli see ju aeg, mil Soomes oli ebakorrektna kasutada Eesti kohta soomekeelset sõna „Viro”. Kasutati väljendit „Eestin Sosialistinen Neuvostotasavalta”. Suhtusin meie külaliste kriitikasse

ettevaatusega. Jaan Krossi ja Jaan Kaplinski võrratud raamatud on hiljem pannud toda aega vaatama hoopis teise nurga alt. Minu ettekujutus nõukogude ajast Eestis on muutunud põhjalikult.

Aastal 1981, peale Moskva olümpiamänge, olin töö tõttu Tallinnas Soome Haridusministeeriumi ja riikliku spordinõukogu neljaliikmelise delegatsiooni liikmena tutvumas Pirita Olümpiapurjespordikeskuse ja teiste spordiga seotud kohtadega Tallinnas. Meid viidi Kalevi staadionile, millele oli just pandud moodne püsikatend. Katendit olid olnud panemas tööliselised Nõukogude Liidu lõunavabariikidest. Katend oli liiga külma ilmaga maha pandud ja teatud keemilised reaktsioonid olid jäänud toimumata ning katendi materjal oli väikeste tükkidena jooksuraja pinnal. Meilt kui ekspertidelt küsiti, mida peaks tegema. Ehitusjärelvalve inspektor Pekka Lehtonen küsis salaja minult kui mingilt nõukogude süsteemi „asjatundjalt”, mida ta peaks vastama. Ütlesin, et vasta nii, kuidas asi on. Nii vastas Pekka, et töö ei kõlba kuskile ja kogu kate tuleb üles võtta ja tööd otsast alustada. Vastusega jäädi rahule. Suur riik ja pikad vahemaad võivad tekitada igasuguseid ilmastikust tingitud probleeme. Reisi jooksul märkasime ka, kuidas Tallinna linnapilt oli Moskva olümpiamängude jaoks kohendatud.

Lähem huvi Eesti vastu sai alguse aastal 1983, kui lugesin läbi Lennart Meri „Hõbevalge”, mis räägib Saaremaale umbes 3500 aastat tagasi kukkunud meteoriidist ja mis laiendas mu silmaringi läänemeresoomlaste kohta. Lennart Meri kõneles „Hõbevalgest” ja oma Sampo-teooriast 1985. a. Nõukogude Liidu Teadus- ja Kultuurikeskuses Helsingis. Olin teda kuulamas. Hämmastav, kuid paar aastat hiljem tuli Meri mulle Helsingis tänaval vastu. Ta tervitas mind ja küsis, kus me kohtunud oleme. Olen Merile tänu võlgu oma rohkem kui 20 aastat kestnud huvi eest meteoriitide ja rahvaluule vastu.

Peale Eesti taasiseseisvumist üürisime viis aastat Märjamaal Kasti külas maja. Võluv Kosetalu Vigala jõe ääres. See andis võimaluse võrrelda kiiret arengut Tallinnas pisut pikaldasemate muutustega maapiirkonnas.

Oma vanu passe uurides arvutasin, et olen külastanud Eestit ja Tallinnat enam kui sada korda. Tallinn on linn, kus olen viibinud kokku rohkem aega kui ükskõik millises Soome linnas, v.a. Helsingis ja

pealinnaregioonis ning oma suvila piirkonnas Pohja ja Karjaa valdades.

Soome ja Eesti noorsookoostööst

Esimesed õppetunnid

Peale Eesti taasiseseisvumist, ja õigemini ka juba pisut enne, sõlmiti esimene meie riikide vaheline koostööprotokoll. Antud protokoll koostamise juures mind veel ei olnud. Samaaegselt toimus Soome Haridusministeeriumis reorganiseerimine, mille tulemusel spordi- ja noorsoo-osakonna noorsootalitus ja sporditalitus likvideeriti ja neist moodustati kehakultuuri- ja noorsoo-osakond (LINO). Osakonnajuhatajaks valiti Harri Syväsalmi. Selle tulemusena spordi- ja noorsoo-osakonda Heikki Klemola järel juhtinud noorsootalituse endine juhataja Taisto Kärkkäinen jäi pensionile.

Taisto Kärkkäinen ja kadunud professor Matti Telemäki olid leppimas Eesti Haridusministeeriumi noorteosakonna juhataja Toivo Sikuga kokku kahe riigi vahelise noorsookoostöö käivitamises. Pea esimese asjana organiseeriti Soome noorsootöösüsteemi ja seadusandlust tutvustav seminar Tallinnas. See toimus 1993. a. Ürituse keskseks organisaatoriks oli osakonna noorsootöö rahvusvahelise koostöö eest vastutav kultuurinõunik Ulla Helsingius. Seminaril käidi läbi meie noorsootöösüsteemi kesksed osad. Ma ise esitlesin valdade noorteruume puudutavat planeerimis- ja toetussüsteemi. Mäletamist mööda ei olnud meil tol ajal piisavat informatsiooni Eesti noorsootöö hetkeseisust ega sellest, kas meie süsteemi oleks võimalik kohandada Eesti oludesse. Vahest oli meil ka kerge „suure venna hoiak”, mis kadus meie koostööst siiski kiiresti. Eesti poolt olid kaasatud Eesti Haridusministeeriumi noorteosakonna juhataja Toivo Sikk, kellest sai Eesti noorsootöö võtmeisik, peaekspert Tiina Mander ning ruumi- ja majandusküsimuste eest vastutav Mart Meier.

Eesti noorsootöö uuesti ülesehitamisel oli abiks see, et protsessi juhtis nõukogudeaegset noorsootöösüsteemi seestpoolt hästi tundev Toivo Sikk. Tal oli haruldane võime võtta vanast süsteemist kaasa kõik, mis selles oli hea ja mida oli võimalik

kohandada uutes tingimustes, ning analüüsida meie kogemusi kriitiliselt ning vajalikke valikuid tehes. See oli minu esimene õppetund selle kohta, kuidas Eestis arendatakse iseseisvalt noorsootööd. Võrdleksin seda Rootsi ja Soome vahelise olukorraga. Üsna sageli tehti meil muudatusi Rootsi eeskujul. Eestlaste kriitiline ja omade tingimustega sobivaid valikuid tegev lähenemine oli huvitav ja austust vääriv.

Eesti olukorda hinnates tuleb ilmtingimata võtta arvesse, et taasiseseisvudes nulliti vanad nõukogudeaegsed ühiskondlikud mudelid ja Eesti alustas uue mudeli ehitamist tühjalt kohalt.

Laste- ja noortelaagrid

Oli siiski üks koht, kus minu arust visati koos pesuveega peaaegu ka laps välja. Nõukogude Eestis oli hea laste huvirühmade ja laagrite süsteem. Mäletamist mööda oli Eestis 42 suvelaagrit, kus korraldati kõrgetasemelisi hea pedagoogika ja juhendamisega pikki (21 päeva) suvelaagreid. Loomulikult andis laagrite programmidele tooni pioneeeriideoloogia ja seetõttu laagrite tegevust vähendati. Vahest mõjutas protsessi siiski enam laagrite majandusliku ja haldusliku aluse muutumine iseseisvuse taastudes. Paljusid laagreid pidasid ju üleval ametiühingud ning suured tehased. Kui ametiühingud kaotasid oma staatuse ja tehaste omanikud vahetusid, oli selge, et lastelaagrite tegevus seeläbi kannatas.

Soomes oli laste suvelaagrite tegevus minemas 1980ndatel kiire tempoga allamäge. Pikad suvelaagrid (nn „kesäsiirtolat”) olid jäämas ajalukku. Laagrite arv ja laagrite kestus vähenes. Teisisõnu vähenesid eeldused kasvatuslikuks tööks. Kui koostöö olulisimaks eesmärgiks oli koostööpartnerilt õppimine, siis minu arust on meil enim olnud õppida eestlastelt suvelaagrite korraldamist, toetussüsteemi ja laagrite pedagoogilist ülesehitust.

Soomes asutati aastatel 1981–1982 esimesed neli üleriigilist noortekeskust (algselt üleriigiliste noorte laagri- ja kursusekeskuste nime all). Taoline süsteem täienes 1990ndate lõpul ja nüüdseks on Soomes kümme üleriigilist keskust. Noorsootööseaduse alla kuuluvad need keskused 1986. aastast alates.

Eesti laagrite ja Soome noortekeskuste kohtumised on aastate jooksul olnud üks koostööprotokollide

regulaarsetest teemadest. Eesmärgiks seatud keskuste koostöö ei ole aga nii laialdaselt käima läinud, v.a. Turu Ahtela noortelaagrikeskuse ja Eesti Noorsootöö Keskuse Kloogaranna Noortelaagri vahel. Seevastu on koostöö laagrite ohutuskontrolli, seikluskasvatuskoolituse ja mitmete Soome ja Eesti rühmade külastuste vallas peetud õnnestunuks ja kasulikuks. Näiteks Kloogaranna Noortelaagrist on saanud populaarne laagrikoht eriti Helsingi ja selle lähiumbruse ning Turu piirkonna koolide hulgas. Mitmed noorsootöötajate ametialased kohtumised on toimunud neis eelmainitud keskustes nii Soomes kui Eestis.

Koostööprojekt Klooga/Kloogaranna Noortelaager

Kloogaranna Noortelaager on häid tulemusi andnud pikaaegne ja pidev projekt. Keskuse juhatajaks oli 1993–1994 Tiiu Pramann, suurepärane ja palju korda saatnud inimene, kes on aega säästmata tegutsenud laagri ja laste hüvanguks. Algas polnud aga kuigi roosiline. Aastal 1994 üritati laagrit renoveerida ja uuendada selle varustust Soome-poolsete tööhõiveprojektide abil. Projekte vedas Kymi lääni noorsoosekretär Pekka Vihervuori. Pekka organiseeris ühe kooli mahakantud (kuid kasutuskõlbliku) köögitehnika veo Eestisse ja Kloogale. Soomes oli tol hetkel tõsiseid probleeme töötusega ja viidi läbi kõikvõimalikke tööhõiveprojekte. Nõnda tehti plaan ja organiseeriti Kouvola piirkonnast rühm noori ja vähe vanemaidki tööhõivekursusele Kloogale. Töö jäi pooleli. Ei selgunudki, mis tekitas eestlaste ja soome töötajate vahelise probleemi. Arvan, et peapõhjuseks olid tegutsemisviiside erinevused, vürtsitatud soomlaste grupi liiginnuka alkoholi tarbimisega.

Arutasime asja Olli Saarela ja Pekka Vihervuoriga ja jõudsime järeldusele, et kuidagi tuleb olukord lahendada. Sõitsime Olliga Eestisse, eesmärgiga probleem välja selgitada, ja leppisime Toivo Siku ja Mart Meieriga Eesti Noorsootöö Keskusest kokku edasises tegevuses. Sellest sai alguse Eesti ja Soome Haridusministeeriumide, Eesti Noorsootöö Keskuse ja Turu linna vaheline sujuv koostöö Kloogaranna laagri väljaarendamiseks soome ja eesti laste ja noorte kultuurikeskuseks ning Eesti Noorsootöö

Keskuse koolituskeskuseks. Turu linnast olid töörühmas linnapea Armas Lahoniitty ja Lasse Hallamurto (varasem Turu Noorsootöökeskuse juhataja), Olli Saarela ja Kimmo Aaltonen Soome Haridusministeeriumist ning Eestist kõigepealt Toivo Sikk, seejärel Toomas Ponkin, Mart Meier ja Kloogaranna juhataja Helga Eichen. Töörühm on üritanud kaasata koostöösse ka ministeeriumide juhatust. Renoveerimise esimese etapi, milleks oli söögisaali ja nõupidamisteruumi remont, õnnistasid 1997. a. sisse Soome kultuuriminister Claes Andersson ja Eesti haridusminister Mait Klaassen. Claes Andersson luges oma kõne ajal ette oma luuletuse „Kui elad mere ääres”. See oli tabav valik ja kuna olin valikus kaasosaline, toon siinkohal ära luuletuse täispikkuses:

*Mere ääres elades tuleb õppida
mere kombeid.
Ära häiri suuri linde, kui nad hauvad.
Ära kunagi usalda jääd seal, kus vesi voolab.
Ära usu, et suvi kestab igavesti,
hangi toitu ja sooje riideid,
enne kui sookured lendavad lõuna poole.
Ela iga aastaaega täie eest, kuid nii,
et sa oleksid päästetud selle käest,
mis tulemas.
Õpi tundma ka juhukülalisi ja sissetungijaid.
Õpi sukelduma koos suurte röövkaladega.
Välgi konksusid,
võrke ja karisid.
Ära põleta end päikese käes.
Ära külmmeta ära jälgu ja südant,
kui talv sulle kaela sajab.*

*(Claes Andersson: „Luuletused merepõhjast”, 1996.
Tõlkinud Mati Sirkel)*

Pidulik lõuna söödi lähedalasuvas Lohusalu sadama restoranis. Lohusalu sadam, kus asub ka tollipunkt, võimaldab Kloogarannale saabumise ka mereteed mööda. Seda teed on paar korda Turu linna Noorsootöökeskuse poolt organiseeritud külastuste käigus ka õnnestunult järele proovitud. Lohusaluga

on seotud ka siiani teostamata mõte noorte üle Läänemere purjetamisest, mille käigus peatutaks ühe suve jooksul kõigi Läänemeremaade sadamates. Oleme pidanud tõdema, et noored purjetajad ei taha just eriti hea meelega veeta aega sadamates ja nende lähedustes asuvates keskustes. Noored tahavad merel olla.

Renoveerimise teise faasi ehk Riigikogu esimehe endise suvila (1930ndatest) renoveerimise aastaringselt kasutatavaks majutuskohaks õnnistasid 2000. aastal sisse peadirektor Kalevi Kivistö ja Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi kantsler Peep Ratas. Kolmanda faasi ehk puitmajakeste uuendamisega käis 2004. a. tutvumas Soome kultuuriminister Tanja Karpela (Saarela).

Vanade telgitaoliste puitmajakestega seoses meenub mulle üks tore mälestus. Olin millenniumivahetusel Kloogarannas Eesti noorsootöötajate suvepäevadel. Ilmselt oli august. Minult küsiti, kas mulle kõlbavad öömajaks samad ruumid, kus hiljuti oli ööbinud Dalai-laama, kes oli peale Helsingi külastamist läinud Eestisse ja viibinud pea nädala Kloogarannas. Vastasin, et ju kõlbab siis ka mulle. Hiljem meenus, et kui nüüd puitmajakesi renoveeritakse, tuleks üks majake jätta ajalooliseks mälestusmärgiks, ja miks mitte toosama Dalai-laama majake. Olen aga ilmselt oma ettepanekuga hiljaks jäänud.

Kultuuri- ja keelekursused

1990ndate koostööprotokollide püsiosadeks olid noorsootöötajatele mõeldud eesti keele ja kultuuri kursused Tartus ja soome keele ja kultuuri kursused Jyväskyläs Suveülikoolis. Igal aastal osales kummastki maast kolm alaga seotud inimest nimetatud kursustel. Soome poolelt saatis osalejad Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi, Eesti poolelt osalesid alguses Eesti Haridusministeeriumi noorteosakond ja hiljem Eesti Noorsootöö Keskus.

Osalesin ka ise 1990ndate lõpul kahenädalasel kursusel Tartus. Õppisin veidi keelt, vähe enam sain teada kultuuri kohta ja kõige rohkem soomluse ja soome keele kohta. Iseenesest lihtsaid asju, mis avasid mu silmi meie keelte ja kultuuride ühisele põhjale ja huvitavatele erinevustele. Paar näidet. Kui soome keeles on vasak „vasen” ja parem on „oikea” (õige), siis eesti keeles on parem selgelt parem kui vasak.

Paremakäeliste enamus on siingi näha. Enamikele inimestele on parem käsi parem kui vasak. Teine, minu meelest üks paremaid etümoloogilisi seletusi on Lennart Meri raamatust „Hõbevalge”. Soomekeelne sõna „tähdentää” on eesti keeles „tähele panna”. Eestikeelne vaste on lähemal sõna algupärasele tähendusele. Muistsed meremehed orienteerusid tähtede järgi.

Eesti keel kõlab soomlasele tuttavalt, kuid sisaldab palju tähenduslikke erinevusi ja probleeme. Hapupiima (piima) ostja saab piima. Odav (halpa) on halb. Ise astusin sellega reha peale, kui olime kursuse ajal tutvumas Tartu spordikooli majutusvõimalustega. Küsisin tubade hindu. Kuuldes, kui odavad need olid, tõdesin: „Halpa huone”. Alles vähe aja pärast sain aru, miks peremehe tuju langes, ja parandasin tehtud vea.

Kursuse lõpetamisel pidasin oma esimese eestikeelse tänukõne, ja võimalik, et ka viimase. Saab näha. Keelekursustest ja huvist Eesti vastu on seitsaastik olnud kasu niipalju, et pole vaja olnud lasta igat eestikeelset sõnumit tõlkida. Olen ka ise suutnud lühemaid eestikeelseid programme ja kavasid soome keelde tõlkida. Kui ainult oleks meele vältida neid naljakaidki tähenduserinevusi. Eesti kolleegid on, võrreldes meie eesti keele oskuse omandamisega, saanud tunduvalt paremini hakkama soome keele õppimisega. Vahest oli põhjuseks Soome televisiooni vaatamine nõukogude ajal. Paistab, et keeleoskuspiir kulgeb enam-vähem täpselt Soome televisiooni nähtavuse piiriga. Koostöökoosolekutel kasutame siiski alati soome-eesti-soome tõlke. Eriti peale Haridu- ja Teadusministeeriumi Tartusse kolimist on tõlkide kasutamine osutunud heaks lahenduseks, kuna soome-ugri keeli kõnelevatel oleks pisut põhimõttevastane vestelda omavahel anglosaksi inglise keeles.

Koostöö pärlid

Kui peaks nimetama meie koostöö pärle 1990ndatest, siis tõstaksin lisaks Kloogaranna Noortelaagri koostööle esile ka noorsoomuusikali „On The Way”. Muusikal valmis Soome, Eesti, Vene, Saksa, Rootsi ja Austria noorte koostööna Kokkola linna muusikatööpaja vedaja Alf Mylläri juhendamisel. Muusikal põhineb Jaan Krossi luuletusel „Maailma avastamine”. Oma maades harjutanud noored said

1998. a. kokku nädalapikkuses laagris Pärnus. Laagri jooksul tehti koos proove. Nädal päädis esietendusega Pärnu teatris. Muusikalist tehti ka cd-plaat. Projekt oli imekspandav näide sellest, kuidas noored suudavad kuue maa koostööna lühikese ajaga välja tulla suurepärase etendusega. Samas oli see ka meie maade noorsootöötajate jaoks hea võimalus demonstreerida suutlikkust ja soovi koostööle.

Info- ja nõuandeteenuste ning ühingute tegevuse areng

Eesti taasiseseisvusperioodi algusaastatel 1990ndatel, kui Soomes uuendati paari aasta tagant arvutiparki, võisime toetada eesti noorsootööd viies Eestisse mahakantud, kuid täiesti töökorras arvuteid. Sellise abi vajadus kadus aga paari aastaga, kui Eestis käivitus „Tiigrihüpe” ehk eesti ühiskonna arvutiseerimisprogramm. Seejärel oleme näinud, kuidas noorte info- ja nõuandeteenused viidi kiiresti väga kõrgele tasemele. Kui Soomes jäid noorte info- ja nõuandeteenused toppama juba olemas oleva 26 infopunkti juurde, loodi Eestis piirkondlik info- ja nõuandeteenustesüsteem. Alles nüüd, aastatuhande vahetudes, on Soomes saadud uus hoog sisse. Olen tagantjärele mõelnud Eesti noorsootöö kiire infoühiskonda lülitumise peale. Üks põhjus võib peituda selles, et Eesti uues ühiskondlikus situatsioonis võidi infoühiskonna ehitamist alustada kõrgemalt tehniliselt tasemelt kui Soomes, kus oldi mõnes mõttes vanade käitumismallide „vangid”. Eesti arenes 1990ndatel kiiresti modernseks ühiskonnaks.

Vahest selgeminigi tuleb vanade struktuuride mõju esile noorte rahvaorganisatsioonide puhul. Imestasime, miks Eesti noorteühingute liikmeskond on võrreldes Soome noorteühingute liikmete arvuga püsinud suhteliselt väiksena. Kõige rohkem noorliikmeid on Eesti Kaitseliidul, u 4 000–5 000. Noorteühinguist on suurimad skaudiüksused, suurimal on pea tuhat liiget. Vahe Soomega on tohutu, isegi suhtarvus elanike arvuga (1,5: 5,2). Soome Skautide Ühingul on 70 000 liiget.

Ka Soomes organiseeruvad noored uutviisi. Enam ei astuta „eluaegseks” liikmeks, vaid pigem pendeldatakse ühest kohast teise. Eestis käituvad noored modernse ühiskonna mängureeglite järgi. Meil

on vanad struktuurid tänu riigitoetustele suhteliselt kaitstud ning see on osutunud omalaadseks piduriks. Võrdlev uurimus Eesti ja Soome noorte ühiskondliku töö arengust aastast 1991 kuni tänase päevani võiks olla huvitav ja kasulik.

Katkendeid

*Infomessid Teeviit ja Next Step

Eestlased hakkasid 1990ndate lõpus välja töötama Sakki ry poolt korraldatava messi Next Step laadset üritust. Sellest arenes kiiresti välja suur, pea 20 000 osavõtjaga haridusüritus Eestis. Messil on osalenud ka Soome õppeasutusi. Eeskätt Turust on olnud regulaarseid osalejaid. Sarnaselt Soome messile Next Step on tegu suurima hariduspoliitilise messiga Eestis. Taoliste haridusmesside tähtsus kasvab tulevikus tõenäoliselt veelgi, kui õppeasutused on noorte arvu vähenedes nii Soomes kui Eestis varasemast enam sunnitud omavahel õppurite nimel konkureerima hakkama. Olen aastate jooksul tutvunud Teeviidaga kolme messi ajal ja olen näinud kui mitmekesine mess on ja kui palju Eesti õpilasi ja üliõpilasi sellest osa võtab.

*Laulupeod

1990ndatel olid noorsookoostöö üheks osaks Eesti laulupidude külastused. Põhjuseks oli Eesti noorsootöö väljaarendaja ja meie hea koostööpartner Toivo Sikk, kes oli ka üheks laulupidude korraldajatest. Olen paaril korral käinud laulupeol ja pean mainima, et kui laululaval kõlas „Mu isamaa” kümnetuhandepealise koori esituses, oli emotsioon kirjeldamatu. Püüdsin ette kujutada, mis tunne võis olla eestlastel seda laulu kuuldes 1991. a. laulupeol.

*Käsmu kapteniküla

Käsmu kapteniküla asub Soome lahe rannikul, umbes 80 km kaugusel Tallinnast ida suunas. Küla kutsutakse kaptenikülaks, kuna seal on elanud kõige rohkem laevakapteneid elaniku kohta maailmas. Põhjuseks oli 1920ndatel ja 1930ndatel külas tegutsenud merekool. Külas oli tavaks, et kaptenite majad värviti

valgeks. Taolisi valgeid maju oli küla täis. Külla on rajatud ka võluv ja huvitav väike meremuuseum. See maaliline küla on olnud heaks keskkonnaks Eesti-Soome koostööle. Küla võõrastemajades on maha peetud mitmeid ühiseid seminare. Soome Haridusministeeriumi noorsootalitus on korraldanud seal ka arengupäevi. Ka Soome kultuuriminister Claes Andersson on seal perekonna üüritud suvilas suvitanud. Ma ise õppisin Käsmu randa tundma, kui käisime Toivo Siku ja Olli Saarelaga männimetsas tervisejooksu tegemas.

*Eesti saunakultuur

Eesti saunakultuur vääricks pikemaltki peatumist. Mainin vaid lühidalt, et mitte kuskil mujal ei ole ma kohanud nii kuumaks köetud saunu kui Eestis. Mäletan, kui olime kord külastamas Eesti laste- ja noortelaagreid. Käisime saunas Tartumaal Luunja laagris. Saun oli nii kuum, et me, soomlased, istusime lava alumisel astmel, kui eestlased viskasid üleval leili. Sama alandavas olukorras olen olnud ka Kloogarannas, Kotka laagris ja paaris muuski kohas. Väikest lohutust ja ergutust on pakkunud Eesti väikeste õllepruulijate suurepärase õlu. Kahjuks on üleilmastumine neid väga häid väiketootjaid nurka surumas.

Kui kunagi hakatakse Kloogaranna sauna renoveerima või uuesti üles ehitama, olen välja käinud soovi, et soomlased võiks olla sauna planeerimisse kaasatud.

*Seikluskasvatus

Seikluspedagoogikast arenes 1990ndatel välja keskne noorsootöömetoodika. Soomes olid keskseteks tegijateks OutwardBound Finland Nurmese ja hiljem Lahtis ning Turus KOTA ry. Seikluspedagoogika arendati välja koostöös eestlastega. Koolituse juures oli kõige olulisemaks turvalisus. Seikluskasvatust ja seiklusradu kasutati ka noorsootöös rühmatöö arendamise vahenditena. Turus käis koolitusel Eesti Noorsootöö Keskuses tegutsev seikluskasvatuse juhendaja. Eestis toimus mitmeid seikluskasvatuskursuseid ja Kloogaranna Noortelaagrisse ehitati seikluskasvatuse näidisrada.

Tagantjärele on olnud huvitav märgata, et

seikluskasvatases on lõppude lõpuks tegemist sama asjaga, mida isad ja pojad on koos läbi aegade kalal ja markamas käies teinud. Kuid tänapäevaste loodusest võõrandunud eluviiside juures läheb loodusesse meelitamiseks vaja erilisi trikke ja koolitust. Loomulikult on seikluskasvatuse puhul tegemist ka rühmatöö õppimise ja noorte sotsiaalsete toimetulekuoskuste arendamisega seikluspäedagoogiliste meetoditega. Kuid sellegi poolest pole see midagi uut päikese all.

***Eesti Haridusministeerium ja Eesti Noorsootöö Keskus**

Eestis tegeleb noorsootöövaldkonnaga Haridus- ja Teadusministeerium. Ministeeriumil on olnud 1991. a. alates noorteosakond, mida aastani 2001 juhatas Toivo Sikk. Eestis on Kultuuriministeerium ja Haridusministeerium eraldi ministeeriumid. See on meie ministeeriumide struktuuride peamine erinevus. Näiteks sport kuulub Eestis Kultuuriministeeriumi pädevusse, v.a. koolisport.

Eesti Noorsootöö Keskusest sai 1990ndatel II poolel Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi alane Eesti noorsootöö keskasutus. Eesti Noorsootöö Keskuse esimeseks direktoriks oli Mart Meier ja aastast 1999 on juhatajaks Toomas Ponkin, Meier jätkab keskuse asedirektorina. Noorsootöö Keskuse roll suurenes peale Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi kolimist Tartusse aastal 2001. Mõningad Haridusministeeriumi noorteosakonna ülesanded anti üle Eesti Noorsootöö Keskusele, mis jäi Tallinnasse. Eesti Noorsootöö Keskusest sai 1990ndate II poolel kiiresti noorsootöö tsentraliseeritud teeninduskeskus. Sellega erineb Eesti noorsootöö süsteem mõnevõrra Soome noorsootöö süsteemist. Soomes on vastavad teenindusülesanded antud rahvaorganisatsioonidele, nagu näit. Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi, Soome Tööpadade Liit, Soome Noorsoouurijate Selts ja Soome Noortekeskuste ühendus.

Ainsaks Eesti Noorsootöö Keskuse „väliseks” organisatsiooniks kujunes Eesti Noorsoo Instituut, mis loodi Soome Noorsoouurijate Seltsi ja noorsoouuringute võrgustiku koostööpartneriks. Instituudi juhatase esimees on Toivo Sikk, kes siirdus Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi Tartusse

kolimise järel ministeeriumi noorteosakonna juhataja kohalt Mitte-Eestlaste Integratsiooni Sihtasutusse tegelema ELi finantseeringu abil Eesti mitte-eestlaste noorte integreerimisega Eesti ühiskonda.

***Huvialakoolid – koolide huvitegevus**

Nõukogude Eestis olid koolilaste harrastused organiseeritud koolide juures tegutsevate huvialakoolide ehk huviringide kaudu. Taoline hästi toimiv süsteem siirdati pea täielikult üle taasiseseisvunud Eesti harrastuste süsteemiks, siiski kasvatuse ideoloogilist sisu muutes. Olen olnud pisut kade, kuna Soomes on noorsootalituste ja koolide vahelise koostöö arendamine olnud küllaltki lonkav. Alles viimastel aastatel on selles valdkonnas jõutud esimeste sammudeni. Laste ja noorte huvitegevuse organiseerimine kooliga koostöös oleks mõttekas ka Soomes, kus ärgati alles siis, kui rahvusvahelise arutelu käigus küsiti „mida teeb laps pärastlõunati?”. Taoline huvikoolisüsteem ja kõrge pedagoogilise tasemega suvelaagrid on minu arust valdkonnad, kus Eesti noorsootöö on meist märkimisväärselt ette läinud.

***Eesti noorsootöö foorum**

Osalesin Eesti I Noorsootöö Foorumil, mis vastab osaliselt Soomes korraldatavatele noorsootööpäevadele. Järgnevalt väljavõtte reisi kohta koostatud raportist:

Eesti I Noorsootöö Foorumil 19.11.1999
Tallinnas Pirital oli kohal u 150 osalejat valdadest, maakondadest, riigiasutustest, ülikoolidest (Tartu) ja teistest õppeasutustest ning noorteühingutest ja noorsootööd tegevates organisatsioonidest.

Noorsootööpäevade peaesinejad olid:

* Haridusminister Tõnis Lukas

Noorsootöö pikaajased eesmärgid

* Osakonnajuhataja Toivo Sikk,
Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi
noorteosakond

*Eesti noorsootöösüsteem, selle erinevad tasandid
ja struktuur*

* Professor Paul Kenkman,
Tartu Ülikooli Sotsiaalteaduskonna
Sotsioloogiaosakond

Noorsoouuri ja noortest

* Asekantsler Henn Vallimäe,
Kultuuriministeerium

Noorte liikumisharrastus ja kokkupuuted spordiga

* Peaspetsialist Signe Riisalo,
Sotsiaalministeerium

Noorsootöö ja sotsiaaltöö sarnasused ja erinevused

* Õpilane Martin Oja,
Rõngu Keskkool

Noor noortest

* Magister Terje Ots,
Tartu Ülikooli Sotsiaalteaduskonna
Sotsioloogiaosakond

Parteide roll Eesti noorsoopoliitika kujundamisel

* Kultuurisekretär Kimmo Aaltonen,
Soome Haridusministeerium, noorsootalitus

Euroopa noorsootöö praktika

Ettekannete järel jaguneti üheksasse töörühma:

- 1 Informatsioon noortele ja noorte kohta, teavitamine ja uuringud
- 2 Noorsootöö koolitus
- 3 Erinoorsootöö ja kuritegevuse ennetamine
- 4 Noorte integratsioon (mitte-eestlaste integreerimine Eesti ühiskonda)
- 5 Noorte tööhõive
- 6 Noortelaagrid
- 7 Noorte organiseerumine ja noorsootöö struktuur
- 8 Rahvusvaheline noorsootöö
- 9 Noorte huvitegevus

Rühmatöö tarvis oli ettevalmistatud korralik eelmaterjal. Eesmärgiks oli koostada töörühmades eelmaterjali põhjal noorsootöö arengukava aastateks 2000–2004. Töömeetod paistis töötavat ehk materjaliga töötati edasi ja rühmade esitatud ettepanekud pandi tähtsusjärjekorda. Rühmatöö kohta antud tagasiside paistis rõhutavat noorte teavitamise ja infokeskuste tähtsust.

Noorte organiseerumise ja noorsootöö struktuuriga tööd teinud töörühm valmistas korraldajatele üllatuse, kuna praegune süsteem heideti kõrvale ja töötati välja noorteühingutekeskne mudel nii riiklikul kui kohalikul tasandil. Ettepanek oli nii radikaalne, et

foorum lükkas tõenäoliselt ettepaneku hilisemale töötlemisele, kuna süsteem erines liiga kehtivast süsteemist. Ma ei ole selles aga kindel, kuna pidin lahkuma enne lõplikku hääletamist.

*** „Soome lahe liit” – koostöö Soome, Eesti ja Venemaa vahel**

„Soome lahe liidu”, Soome ja Eesti koostöö ühe osa, eesmärgid ja tegevussuunad töötas välja kultuurinõunik Ulla Helsingius, kelle tööülesandeks oli 1970ndatest alates Soome Haridusministeeriumi rahvusvaheline koostöö. Soome-Eesti-Venemaa-koostöö probleemiks oli peale Eesti taasiseseisvumist see, et tundlikust poliitilisest olukorrast tingituna polnud Eesti Haridusministeeriumil ja Vene Föderatsiooni noorsookomisjonil võimalik teha otse omavahelist koostööd. Soome Haridusministeeriumil seevastu olid head suhted nii Eesti kui Venemaaga. Kolmikkoostöö sai toimuda, kui ühised projektid paigutati Soome Haridusministeeriumi ja Vene Föderatsiooni noorsookomisjoni vahelisse koostööprotokollile ja teisalt Soome ja Eesti Haridusministeeriumide vahelisse koostööprotokollile.

„Soome lahe liidul” oli Eesti ja Venemaa vahelisele koostööle konstruktiivne mõju. Esimene Eesti ja Venemaa vaheline koostöödokument koostati noorsootöövaldkonnas. Kolmikkoostöö kaks projekti olid narkoennetustöö ja noorte keskkonnavaline koostöö Soome lahe teemal. Narkoennetustööga seoses korraldati iga-aastaseid ekspertseminare (viis esindajat igast riigist). Seminare korraldatakse siiani ja neist on häid kogemusi. Ekspertideks on lisaks noorsootööga seotud ametnikele olnud ka sotsiaal- ja tervishoiuametnike, politsei, rahvaorganisatsioonide ja teadlaste esindajaid. Seminare on püütud korraldada kordamööda Soomes, Eestis ja Venemaal. Venemaal on need toimunud Peterburis.

Keskkonnavalase koostöö käivitas projekt „Väikesed Soome lahe jõed”. Ideeks oli panna käima noorte looduskaitseorganisatsioonide ja -gruppide koostöö, mis tegeleks Soome lahe väikeste jõgede kaitsmisega. Püüdlustele vaatamata ei ole see projekt tuult tiibadesse saanud. Noorte keskkonnavaline koostöö on siiski jätkunud seoses muude projektidega. Soomes on tegevust organiseerinud Soome Loodusliit.

***Tööpajad**

Koostöö noorte tööpajade alal on olnud keskselt koostöövormiks sellest hoolimata, et tööpajade finantseerimine on Soomes ja Eestis vägagi erinev. Soomes hakkas tööpajade tegevus kiiresti arenema 1990ndate alguse majanduskriisi tulemusena, kuna aastatel 1993–1994 oli Soomes ligi 100 000 noort töötut. Maade üksteisest erivate noorte töötute toetus- ja koolitussüsteemidest hoolimata on koostööd peetud mõlemapoolselt kasulikuks ja näiteks Soome tööpajapäevi on regulaarselt külastanud tööpajajuhendajad ja -aktivistid Eestist.

***Koostöö läänide ja maakondade vahel**

Soome läänivalitsuste ja Eesti maakondade vaheline koostöö läks käima kohe Eesti taasiseseisvumise järel. Koostööle pani aluse Vaasa lään, mille noorsootalituse sekretär Erik Häggman hakkas tegema koostööd Pärnu maakonnaga. Selle koostööga on hiljem olnud seotud ka ühine noorsoouuringuprojekt ning eelpoolmainitud koostöö „pärl”, noortemuusikal „On the Way”.

Uusimaa lääni koostööpartneriks on algusest saadik olnud Harjumaa, Kymi läänil ja Mikkeli läänil Ida-Eesti maakonnad, Lapi läänil Hiiumaa. Peale Soome lääniauendust (1997) jagunevad koostööpartnerid järgmiselt: Lõuna-Soome lään teeb koostööd Harjumaaga, Ida-Soome lään Ida- ja Lääne-Virumaaga ja Järvamaaga, Lapi lään Hiiumaa ja nüüdseks ka Läänemaaga. Lääne-Soome läänil jätkub koostöö Pärnumaaga ja Oulu lään on arendanud koostööd Viljandimaaga. Soome läänide ja Eesti maakondade vaheline koostöö on seisnud eelkõige ekspertide vahetuses ja noorsoovahetuste toetamises.

Ministeeriumide koostööprotokollides on seisnud pea iga-aastaselt ühiseid seminare, kus on käsitletud noorsootöö piirkondlikke probleeme. Täiesti oma peatükki vääriks linnade ja valdade koostöö, kuid kuna Haridusministeerium pole neis märkimisväärset rolli mänginud, ei hakka ma seda teemat siin käsitlema.

***Noorsootöö koolitus**

Koostöös noorsootöö koolituse alal on Soome-poolseks partneriks olnud peamiselt Kanneljärvi kool Lohjas ja Suomen Nuoriso-opisto Mikkelis. Eestipoolseteks koostööpartneriteks on olnud Tallinna Pedagoogiline Seminar, Viljandi Kultuurikolledž ja Tartu Ülikooli Narva Kolledž. Koolituskoostöö algfaasis mängis tähtsat rolli Tampere Ülikooli kadunud professor Matti Telemäki.

Olen ise käinud kaks korda Tallinna Pedagoogilises Seminaris loenguid pidamas. Valdav osa Eesti noorsootöötajatest saab oma hariduse Tallinnas. Tol ajal sai mulle üha selgemaks Toivo Siku oluline roll Eesti noorsootöös. Tema tegeles muude tööde kõrvalt ka Eesti noorsootöötajate koolitamisega. Praeguseks on hariduse andjate ring laienenud.

*** Noorsooraport ja EL koostöö**

Euroopa Nõukogu Noortepoliitika Juhtkomitee käivitas 1996. a. liikmesmaade noorsootööd ja -poliitikat käsitlevate ülevaadete sarja. Olin Soome-poolselt osalemas pilootprojektis. Selle tulemusena kaasati mind ka Eesti vastavasisulise ülevaate ettevalmistamisesse. Käisin sel teemal kaks korda ettekandeid pidamas. Eesti noorsooraportist tuli üpriski kõrgetasemeline ja see andis hea pildi kiiresti arenevast Eesti noorsootööst ja -poliitikast.

Ettekandest on taas kord jäänud meelde meie keelte väikesed erinevused. Kui olin lõpetanud ülevaate koostamise protsessi ja selles ilmnunud probleemide kirjeldamise, oli esimeseks kommentaariks eestikeelne: „Huvitav ettekanne”. „Huvitava” aga tähendab soome keeles „naljakas”.

Samaaegselt valmistus Eesti liituma Euroopa Liiduga. Olin paar-kolm korda kõnelemas soomlaste ettevalmistustest enne EL-iga liitumist ja eelkõige noorte tööpajade tegevuse arendamisest. Püüdsime ka kirjeldada omi kogemusi ELi tohutust bürokraatiast, mida me ise ei uskunud enne, kui omad kogemused käes. Eestlased võtsid taas kord üle omadele tingimustele vastavad tegutsemisviisid.

Lõpetuseks

Eesti on olnud pea kogu oma hilisema ajaloo vältel (13. sajandist alates) vallutatud ja okupeeritud maa. Iseiseisvuse perioodid on olnud lühikesed: 1920ndad ja 1930ndad ning taasiseseisvunud Eesti aeg alates aastast 1991. Seetõttu paneb eesti tugev ja omapärane kultuur jätkuvalt imestama ja imetlema. Tartu Ülikool asutati Rootsi ajal aastal 1632. Esimene Tartu Ülikoolis õppinud eestlane oli luuletaja Kristjan-Jaak Peterson (1801–1822). Seegi paneb mõtlema, nagu ka tema luuletus, mis on raiutud Tartus seisva Kristjan-Jaak Petersoni kuju jalamile:

*Kas siis selle maa keel
laulutuules ei või
taevani tõustes üles
igavust omale otsida.*

Kuva/Foto 5.

Muistoksi saadut kravatti ja huivi juhlistavat Suomen ja Viron nuorisoyhteistyötä. Malleina Raimo Jenu (Mikkeli) ja Päivi Veikkolainen (Vihti).

Mälestuseks saadud lips ja kaelarätik tähistavad Soome ja Eesti noorsootöö alast koostööd. Modellidena Raimo Jenu (Mikkeli) ja Päivi Veikkolainen (Vihti).

Kuva/Foto: Toomas Ponkin (4.8.2005/4. august 2005).

Rakkautta ensi silmäyksellä

*Vihdin nuorisotoimenjohtaja
Päivi Veikkolainen*

Ulkomaalaisissa on aina jotain kiehtovaa. Muistan ensimmäisen tapaamani ruotsalaisen, norjalaisen, saksalaisen, japanilaisen jne. Monista heistä on tullut loppuelämäni tuttavita, joistakin jopa Suuria Ystäviä. Tämän vuoksi nuorisotyön eräs kiintoisimmista toimintamuodoista on kansainvälisyyskasvatus ja monikulttuurisuus.

Ensi tuttavuuteni virolaisten kanssa solmin Kotkan Nuorison Taidetapahtumassa vuonna 1978, kun radiotoimittaja, opiskelukaverini Jorma Pilke, esitteli minut Tallinnan radiotoimittajalle Anu Tarandille. Tuo lyhyt tapaaminen sai jatkoa turistikäynnillä Tallinaan vuonna 1984, kun Jorma pyysi viemään sen kuuluisan kahvipaketin ystävilleen. Käynti Tarandin perheessä venähti viiden tunnin istunnoksi keittiön pöydän ääressä, jossa istuin kuuntelemaan neuvostolämän arkipäivästä. Sielujen sympatia oli löytynyt, ja tämänkin perheen myöhemmistä tapaamisista olisi monta tarinaa, mm. automatka Anun Linda-äidin kanssa vuonna 1997. Hän oli suomen kielen kääntäjä ja 1930-luvulla Kannaksella Kanneljärven kansanopiston käynyt lämminsydäminen nainen.

Vihdin nuorisotyön suhteet Viroon alkoivat vuonna 1989, jolloin Vihdin kunta solmi virallisen ystävyyskuntasuhteen Otepään kanssa. Vihdin kunnassa oli jo 1960-luvulla intohimoinen Viro-fani, kansalaisopiston rehtori Valve Valolahti, jolla oli sitkeä tavoite saada ystävyyskunta Virostä. Monet asiat saavat alkunsa sattuman kautta, kahden sopivasti rohkean henkilön kohdatessa. Valve tapasi sattumalta kolhoosijohtaja Vambola Sipelgan Helsingissä ravintola Kappelissa. Yhdeksän kuukautta myöhemmin, maaliskuussa 1989, tehtiin virallinen ystävyyskuntasopimus Vihdin ja etelävirolaisen Otepään kaupungin välille. Se oli tuolloin harvinaista, olimme vasta viides virallisen ystävyysuhteen Viroon solminut kunta.

Ensimmäinen oma virkamatkani oli siis maaliskuussa 1989, enkä todellakaan olisi voinut kuvitella kuinka paljon tuo, ehkä vähän vastahakoinenkin työmatka, loppuelämäni tulisi vaikuttamaan. Opin miten mikä tahansa uusi tie, uusi avattu ovi tai uuden ihmisen tapaaminen voi mullistaa koko elämän – jos vain kulkee sydän avoinna! Elävänä muistoissa on edelleen, kuinka avasimme synkkänä lauantai-ilta-

na koulun opettajahuoneen oven. Vastassa oli runsas iltapalatarjoilu kynttilän valossa. Nuorten kuoro aloitti kauniin moniäänisen tervehdyslaulun. Me, neljän hengen delegaatio, kuuntelimme hiljaa. "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm..." Pian liikituksen kyyneleet valuiivat poskillamme. En ole ennen, enkä tuon jälkeenkään, ollut tilanteessa, jossa toisilleen tuntemattomat ihmiset itkevät kohdatessaan. Pian liikituksen kyyneleet valuiivat poskillamme. En ole ennen, enkä tuon jälkeenkään, ollut tilanteessa, jossa toisilleen tuntemattomat ihmiset itkevät kohdatessaan. Erotessahan se on näissä hommissa ihan tavallista. Ei ihme, että virolaiset pystyivät saamaan uuden itsenäisyyden laulamalla. Minun sydämeeni tuo hetki jäi lähtemättömästi. Siispä vuodesta 1990 olen ollut kaikissa Tallinnan laulujuhliissa. Ensimmäisellä matkallani tapasin paluulaivalla myös opettajani Kerttu Varjon. Hänelle Viro oli ollut läheinen jo 1930-luvulta alkaen, sillä hän oli ollut opiskeluaikanaan Otepäällä täysihoidossa saksan kieltään treenaamassa.

Virallisesta yhteistyöstä laajaan järjestöjen kanssakäymiseen

Ensimmäisellä ystävyyskaupunkimatalla solmittiin virallinen yhteistyösopimus, johon kirjattiin tietysti myös nuoris- ja kulttuurivaihdon tavoitteet. Niinpä välittömästi seuraavana kesänä kymmenen nuorta saapui kahden opettajan kanssa kesäleirillemme Vihdin Pirtille. Vihdin nuorisoryhmä meni vastavierailulle – kotimajoitukseen viikoksi.

Kielitaidoton nuorisoryhmä on aina hurmaava haaste vastaanottajalle, meneväthän siinä hauskaasti sekaisin piimät (maito), viinerit (nakki), pulmat (hää) ja kortsut (rypyt). Kiitokset tulevat sattumalta: 11 vuotta myöhemmin nuori tarjoilijapoika (vuoden 1989 leiripoika) tunnisti minut Palace-ravintolassa ja tarjosi koko seurueelle samppanjat kiitokseksi elämänsä ensimmäisestä kieliopintoja innoittavasta ulkomaanmatkasta. Kyynel tulee vieläkin silmään, kun muistelen tuota aitoa "palautetta" joskus tehdystä työstä!

Alkuvuosina yhteistyö Otepään kanssa oli sattumanvaraista. Kontakteja luotiin lähinnä eri yhteisöjen ja järjestöjen välille (kansantanssijat, postimerkkeilijät, laulukuorot, leirikoulut seurakunta ym.) Kaikil-

le yhteinen piirre oli, että Otepäällä kävijät löysivät nopeasti henkilökohtaisia ystäviä. Kutsujen saannin ja viisumien järjestelyn hankaluudet ehkä vain vahvistivat kontakteja. Piti nähdä vaivaa, suunnitella ja valmentautua tapaamisiin. Nykyinen vapaa matkustustyölii vaikuttaa melkein liian helpolta verrattuna 1990-luvun viisumiaikaan.

Kukkia syntymäpäivälapselle!

Maiden erilaisuus oli myös melkoisen suuri. Neuvostoaika oli jättänyt pysähtyneisyyden jäljen varsinkin fyysiseen ympäristöön. Mutta kulttuurinen vahvuus, omatoimisuus ja yhteenkuuluvuus olivat asioita, joita me vierailijat tunnistimme ja arvostimme. Jo tuolloin näki, että esimerkiksi perheenjäsenten välit ovat kiinteät ja lämpimät. Syntymäpäivät ovat selkeästi juhlapäiviä, jolloin suku kokoontuu kaukaakin. Jokainen tietää työkavereidensa ja ystäviensä syntymäpäivät, eikä ikääkään salailla. Kukat työpöydällä kertovat ketä nyt pitää onnitella. Virossa on kukkakauppoja miltei joka kadulla, kukkia ostetaan, eikä kukkaa kantava nuori mieskään ole harvinainen näky. Ystävää halutaan ilahduttaa. Myös päivittäiset onnitteluhjelmat radiossa ovat suosittuja. Eikä niissäkään ikää peitellä.

Suhteiden syntyminen on itsestä kiinni

Vuonna 1993 yhdistin erääseen luennointimatkaani käynnin Otepäälle, josta erityisesti haaskelin sikäläisiä nuorisjärjestöjä tai vastaavia ryhmiä. No, eihän niitä ollut pienessä kylässä (n. 2500 asukasta) partiolaisia enempää, sillä muut nuorten järjestöt olivat liikuntajärjestöjä, lähinnä hiihtoa ja mäkihyppyä varten. Otepäähän on jo kauan ollut Viron hiihtourheilun keskus, jo neuvostovallan aikana venäläiset hiihtäjät kävivät harjoitteluleireillä Otepään Pentagonissa, joksi nykyistä Tehvandin olympiavalmennuskeskusta silloin nimitettiin. Vaati siis omaa aktiviteettia järjestää seurakunnan ohjaajille, järjestöihmisille ja muille verkostolaisille kontaktimatka. Virolaisille suomalainen itsellinen nuorisotyön hallinto ja esimerkiksi nuorisotalotoiminta olivat uutta. Meille uutta taas oli kouluis-

sa toimiva huvijuht, joskin meni monta vuotta ennen kuin he kertoivat ko. mielenkiintoisesta työtehtävästä kouluissa. Suomessakin on nykyään tavoitteena vahvistaa kouluissa tehtävää nuorisotoimintaa – huvijuhtmalli olisi kiinnostava työmuoto Suomessakin.

Koulutuksen huvijuhtiksi – sanoisin häntä harrastusohjaajaksi – valmistutaan kolmen vuoden koulutuksessa Viljandin kulttuuriopistossa. Ohjaaja on lakisääteinen työntekijä kaikissa kouluissa. Pienemmissä kouluissa tehtävää voi hoitaa joku opettaja sivutoimisesti. Yli 500 oppilaan koulussa päätoiminen ohjaaja on pakollinen. Harrastusohjaaja organisoi koulun juhlia, urheilu- ja kulttuuritapahtumia. Tärkeitä tapahtumia ovat koulun aloitusjuhla syyskuun ensimmäisenä päivä, joulujuhlat yllätyskonsertteineen sekä koulun loppujuhlat 9. luokan oppilaille ja ylioppilaille. Ohjaaja organisoii myös erilaisia harrastekerhoja eli meidän koulukerhoja, jotka useimmissa kunnissa lopetettiin 1990-luvun laman aikana. Tärkeä työ huvijuhtilla on oppilaskunnan ohjaaminen ja esimerkiksi kansainvälisen opettajien päivän organisoiminen. Tämä lokakuun alun päivä on kaikissa kouluissa iso iloinen päivä, jolloin oppilaat toimivat opettajien sijaisina ja opettajille järjestetään yllätysohjelmaa. Näkemäni opettajapäivät ovat olleet niin hauskoja ja samalla opetustyötä arvostavia kunniakirjoineen ja muine huomionosoituksineen, että toivoisin moisen tavan leviävän Suomeenkin.

Kinnas-projekti käynnistyy

Edellä mainitun Otepään vierailun oheistuotos oli humanitäärisen toiminnan käynnistyminen. Ohimennen tuli keskustelua alueella tarvittavasta humanitäärisestä avusta. Lastenlääkärin välityksellä saimme vajaan 40 perheen listan sekä luettelon sadalle lapselle tarvittavista vaatteista ja jalkineista. Vihdin syksyisillä nuorisomessuilla vuonna 1994 ilmoitettiin tavaroiden keruusta. Hyväkuntoista tavaraa tuli todella paljon. Nuorisoverstaan nuoret ottivat lajittelun ja pakettien teon työkseen, ja parin kuukauden kuluttua parikymmentä nuorisojärjestöihmistä lähti ensimmäiselle Kinnas-matkalle. Operaatio sai nimekseen Kinnas-projekti, koska periaatteena oli antaa tavara kädestä käteen. Käynnit vierailukohteissa Otepään sosiaalityöntekijöi-

den ja terveydenhoitajien kanssa olivat sykkädyttäviä. Monilapsiset perheet asuivat huonokuntoisissa asunnoissa, meidän mittapuun mukaan hyvinkin alkeellisissa oloissa. Myöhemmillä matkoilla kävimme myös vanhusten kodeissa, ja monille syntyi pysyviä ”kummi-perhesuhteita”. Viiden vuoden kuluttua voitiin todeta avustusperheitä olleen yli 800 ja lisäksi parikymmentä laitosta. Nykyäänkin ko. kierrätystoimintaa tehdään mm. Vihdin Vironystävien organisoimana. Varsinkin maaseudulla on lisätuki tarpeellista, vaikkei sitä Tallinnan, Pärnun ja Tarton kaupakaduilla uskoisikaan.

Superleirejä Annimatsissa

Nuorten välistä ystävyys syntyy ovat mahdollistaneet Otepään Annimatsissa pidetyt Superleirit. Kahdeksana kesänä 25 nuoren ryhmä matkusti neljän ohjaajan kanssa viikoksi superleirille, useana vuonna kaksi ryhmää peräkkäin. Toimintamuoto oli tervetullut lisä perinteisiin Vihdissä pidettyihin leireihin. Monille nuorille se oli ensimmäinen Viron matka ja mikä tärkeintä, tutustuimme Tallinnan ulkopuoliseen Viroon. Etelä-Viro kumpuilevine maastoineen ja monine järvineen muistuttaa perisuomalaista maisemaa. Annimatsin leirikeskus loi oivat puitteet monipuolisen ohjelman tekoon. Osallistujista puolet oli virolaisia ja puolet vihtiläisnuoria. Näin jälkepäin muistellen ryhmät erottuivat toisistaan rohkeudessa ja aloitteellisuudessa. Ehkäpä matkalle oli valikoitunut Vihdistäkin keskimääräistä vilkkaampia ja äänekkäämpiä nuoria. Tai ehkä virolaislapset herkemmin uskoivat vihtiläisohjaajia kuin omat matkalaisemme. Myös ruokapöydässä käyttäytyminen on aina ollut virolaislapsilla fiksumpaa, eikä esimerkiksi ruuan äänekäs arvostelu ole ollut sopivaa.

Viikon leiriohjelmaan sisältyi leirielämän lisäksi tustumista kaupunkikulttuuriin ja monia kiinnostavaa shoppailua Tartossa tai Viljandissa. Nuoret saivat täten itsevarmuutta ulkomailla pärjäämiseen. Alkuvuosina matkajärjestelyt viisumihakuineen olivat aikamoinen ruljanssi. Toisaalta hieman jännittävät tullimuodollisuudet opettivat myös kärsivällisyyttä.

Yhteistyö monipuolistuu – Toivon kautta

Merkittävä mahdollisuus sukeltaa Viron nuorisotyön ytimeen tuli lokakuussa vuonna 1993. Taisto Kärkkäinen keräsi kymmenen hengen asiantuntijaryhmän uudelleen itsenäistyneen Viron nuorisotyön seminaariin. Viron opetusministeriön nuorisotyön esimies Toivo Sikk valmisti nuorisotyöorganisaatiota Viroon, ja perusmallia haettiin ympäri Eurooppaa. Me: Taisto Kärkkäinen matkanjohtajana, Matti Telemäki, Pertti Mäkelä, Kari Anttila, Lasse Siurala, Ulla Helsingius ja minä (olikohan muitakin?), kaikki kokeneita nuorisotyön konkareita, vietimme 4–5 päivää seminaarissa ja maakuntakierroksilla. Minunkin piti Pärnussa ja Haapsalussa esittää muutaman tunnin tutustumisen jälkeen arviointia ja antaa kannustava uudistusesitys läänin nuorisohallinnolle. Mitähän moisella pika-analyysillä voi saada aikaan? Kannustaminen, myönteisten asioiden esille nosto ja lämmöllä annettu tunnustus, tuntui olevan silloin tärkeää ja vakuuttavaa, jotenkin uutta ja lohduttavaa. Pioneeriliikkeessä oli toisaalta jo ollut todella paljon monipuolista ja kaikkiin lapsiin kohdistuvaa toimintaa.

Itseeni teki suuren vaikutuksen tutustuminen nuorisotyön (entisen pioneerityön) ammatilaisiin, yöpyminen heidän perheissään, ja lasten ja nuorten kohtaaminen arkielämässä. Hyvät tavat, lasten osallistuminen kodin töihin ja lasten hyvä käytös kodeissa, kaduilla, kaupoissa, kouluissa ja erilaisissa tilaisuuksissa tekivät todella vaikutuksen. Itsekin olen raahannut kirkuvat lapseni pois kaupasta, kun en antanut heidän ostaa karkkeja. Moista lasten mekastusta en olen tavannut Virossa kuin vasta viime vuosina – nytkin harvoin, ja monesti kiukuttelijat puhuvat suomea! Toisaalta lapsilla on Virossa itsestään selviä kotitehtäviä: lämmittämistä, osallistumista ruuanvalmistukseen, tiskaukseen, siivoukseen, kesällä kasvimaan hoitoon sekä pienempien sisarusten hoitoon. Jotenkin se vaan sujuu, en tiedä millaisella palkkiosysteemillä.

Yhteistyöstä rakkaita ystäviä

Pysyviä ja lämpimiä ystävyksiä tuosta em. vierailusta jäi varsinkin kolmeen nuorisotyön kehittäjään. Toivo

Sikk on nuorisotyön varsinainen uranuurtaja. Hän kiinnostui kaikista käytännön nuorisotyömenetelmistä ja tutki niiden soveltuvuutta Viroon. Mannerheimin Lastensuojeluliiton kehittämä tukioppilastyö on tästä hyvä esimerkki. Tallinnassa sitä viriteltiin vuonna 1994 Toivon järjestelemällä kurssilla. Kipinä lähti liikkeelle, ja Viron koordinaattori Aili sai paljon aikaan kymmenessä vuodessa. Hänen yllättävän kuolemansa jälkeen on toiminnassa ollut katkos, enkä tiedä onko toiminnalla vielä jatkoa tiedossa.

Työlleen omistautunut Toivo Sikk sai Viron ensimmäisen nuorisotyön tunnustusstipendin 10 000 kruunua vuonna 2005. Vakava sairastuminenkaan ei ole Toivoa lannistanut. Nimensä mukaisesti työ nuorten hyväksi jatkuu sydämen voimin. Kadri Kurve tuli myös läheiseksi ystäväksi ensi matkallani. Majapaikan puutteessa hän tarjosi kotinsa käyttöön – eikä se todellakaan jäänyt ainoaksi vierailuksi. Kadri vastaa nykyään ammattitaidolla Viron leirityön kehittämisestä. Kesällä 2006 se tarkoittaa noin 35 000 lapsen leiritämistä. Hän tuntee maan jokaisen leirikeskuksen. Olemme puhelinyhteydessä useamman kerran vuodessa, vaikka kahden kiireisen tiet kohtaavat harvoin.

Tutustuin myös hersyvän iloiseen Tiina Manderiin. Tuolloin hän hoiti opetusministeriön nuorisosaaston kansainvälisiä suhteita. Niin hyvin hoitikin – varsinkin suurten Teeviit-messujen organisoinnin, että laivayhtiö Tallink kaappasi hänet markkinointiinsa, ja nyt hän on Tallink Travel Clubin johtaja. Nainen paikallaan – vaikka Virossa nuoret naiset eivät kovin helposti johtotehtäviin nousekaan. Viro on edelleen monella tavalla miesten maailma!

Kielikurssi Tartossa vuonna 1997

Kiinnostus vironkieleen alkoi tammikuussa 1994 ollessani Pärnun Tervise-kylpylässä. Savikylpyjen – nautin erityisesti siitä kuumasta savimassakääreestä, jossa maataan varttitunti tiukasti kapaloituna – hierontaa ja kummallisten sähköhoitojen jälkeen ei jaksanut muuta kuin mennä pitkään puolinukuksi. Radio oli koko ajan päällä, ja virolaismusiikin välissä oli tarinointia ajankohtaisista asioista, kuten meillä Yle-ykkösellä. “Lörtsiä ja vihmaa öösel, homme tuult ja eritti merell.” Jaa, että mitä lörtsiä yöllä tulee, ihmettelin, ja

oli pakko mennä ostamaan sanakirja raamattupoodist – oli siellä muutakin kuin raamattuja, ihan tavallisia kirjojakin. Siinä hoitojen jälkeisessä väsymystilassa oli kiinnostavaa lukea kuulemiensa sanojen käännöksiä. Ja tietenkin, lörtsi on räntää, ja vihma on sadetta. Viron kieli alkoi muistuttaa vanhanaikaista suomenkieltä.

Kielitaitoa kartutti myös Kinnas-matkojen käynnit maaseudun kodeissa, joissa vanhukset tervehtivät ”so-esti”. Alkoihan sitä väkisin erilaiset sanat jäädä mieleen.

Huonolle kielipäällekin viron kieli tarttuu helposti. Onnekseni siihen aikaan opetusministeriöllä oli sopimus kolmen nuorisotalon työntekijän vuosittaisesta kielikurssivaihdosta. Vuoden 1997 hakemukset vähän sekosivat Allianssissa muuton vuoksi, ja sekaannuksen vuoksi Tarttoon hyväksyttiin viisi kielen ja kulttuurin opiskelijaa, Viidestä meitä oli kolme! Asumme kotimajoituksessa, ja heti aamulla piti käynnistää ”vääntökieli”: piim ja leib vai kahvi ja sai, kudas sulle sobi. Ja mullehan sopi maito ja leipä, ja sitten nopeasti Lilemajalle, jossa opettajamme Riina Sepma hillityn tyylikkäänä otti vastaan. Että oli silmäniloa katsoa hänen hyvin silitettyjä puseroita, joista pitsirintikat viehkeästi aivan aavistuksellisesti näkyivät. Me – trikoopaitakansa – vaivuinme yhä syvemmälle sohvanurkkauksessamme ja olimme valmiita ja vastaanotettavaisia kaikille kieliohjelmatodeille, joita hän oli huolellisesti valmistellut.

Kahden viikon kielikurssin antina oli auttava kommunikointitaito viron kielellä, Tarton keskusta-ajon hallinta, useiden nuorisokeskusten tuntemus, kymmenien ruoka- ja bilepaikkojen testaus, virolaisen hillityn iloisen käytöksen kunnioitus, ja mikä parasta – neljän vahvan ja pysyvän ystävyyden syntyminen. Riina-opettaja, nykyinen Tarton läänin opetusviraston spesialisti, jolle kuuluu läänin nuorisotyön kehittäminen, majoittajaemäntä, Vanemuine-teatterin konserttimeistari Ele Sonn, josta tuli ”virolainen tyttärenti”, kurssijärjestäjä Kaja Alt, jonka värikäs persoona ja elämä kulkevat edelleen rinnallani, sekä nuorisopoliisi, nykyinen komissaari Marina Paddar, huippuammattilainen, nainen isolla N:llä. Hänestä tuli myöhemmin tärkeä yhteistyökumppani.

Hauska yksityiskohta kurssin päätöstilaisuudessa oli erityiskunniakirjan anto ”kaikkein poliisi-ystävällisimmälle nuorisotyöntekijälle”: poliisien paidannapit

ja hihamerkki! Ja miksikö sain tuon huomionosoituksen? Marina järjesti useina iltoina meille turvallisen kotiinkuljetuksen poliisiautoissa (ei sentään maijoissa) ja me kiitollisina takapenkkiäisinä suunnittelimme koulutusohjelmaa, miten tarttolaisista poliiseista saadaan maailman ystävällisimpiä, seksikkäimpiä ja ymmärtäväisimpiä poliiseja. Sanovat, että niin hauskoja suomalaisia naisasiakkaita ei poliisiautoissa ole ennen eikä jälkeen nähty!

Saarenmaan valssi, säveltäjän tyylipoikkeus

Kielikurssin aikana löysin myös Valgren musiikin. Läbi saju -niminen kasetti oli taustamusiikkina eräässä yksilötyössä. Kirjoittamiseni pysähtyi, kun kaunis melodia ja puolitetut sanat saivat kyynleet poskilleni aivan tahtomattani. ”Ma loodan et saan sellist yle, et sa mind ei armasta...” (oikeinkirjoitusvirheet mahdollisia, laulun sanat ovat tällaisina päässäni vieläkin). Tietysti Riina-opettaja huolestui itkevästä oppilaasta, kirjallinen työ keskeytettiin, ja sitten tuli tietoa Raimond Valgresta. Hänen tunnetuin sävellyksensä Saarenmaan valssi olikin poikkeuksellinen teos säveltäjältä, muita sydämeen käypiä kappaleita oli kymmenittäin, kuten Muinaslugu muusikas. Seuraavalla tauolla menin heti ostamaan Läbi saju -kasetin, joka oli jo loppumaisillaan kaupungista. Kasetti soi sittemmin monta vuotta autoradiossani, tilanteesta toiseen.

Näille vanhoille intensiivikursseille osallistui aikoinaan noin 30 nuorisotyöläistä puolin ja toisin. Nykyään kurssi on kansainvälisempi. Opetus monikansalliselle ryhmälle on Tarton yliopistossa englanniksi. Siis pitää ensin osata englanti oppiakseen sukulaiskieli viro. Nykykriteerillä minä en koskaan olisi kurssikelpoinen. Asuminenkin on opiskelija-asunnoissa, joten perheasumisen etu eli tutustuminen virolaiseen kulttuurin aamiaisesta iltapalaan ei enää toteudu. Mielestäni kehitys on mennyt huonompaan suuntaan – yleiseurooppalaisuutta se toki edistää, mutta ei virolaisten ja suomalaisten keskinäistä kulttuurin tuntemusta ja ystävyyden syventymistä.

Viro ja viina

Suomessa viinansaantia säätelee tarkka kontrollipolitiikka: tarkat myyntipaikat, ajat ja ikärajoitteet. Olihan siinä suomalaisturistilla ihmettelemistä, kun tiukkaa viinaa sai Virossa vuorokaudet ympäri maitokaupasta tai pikkuisesta kioskista, tai sai silloin 1990-luvun alussa. Nytemmin ei kuitenkaan ihan koska vaan, eikä mistä tahansa. Esimerkiksi bensa-asemilta ei nykyään saa alkoholia ennen kello yhdeksää. Ja onhan se ymmärrettävää, että suomalaisen on tutustuttava kaikkiin erilaisiin tuotteisiin maistamalla ennenkuin voi olla varma siitä, mitä valitsee kotiin tuomiseksi. Siispä maistelut alkavat useilla jo satamassa. On oluita, Sakut ja A. Le Coqit kaikissa muodoissaan, kymmeniä siideri- ja lonkerovariantteja, monta kymmentä kirkasviinatuotetta, uusia viinalajeja syntyy joka viikko, ja kaikki tutut ja tuntemattomat konjakki- ja viskilajit. Ja siten se kaikkein virolaisin: Vana Tallinn. Se on Viroa eniten symboloiva juoma, varma tuliainen ja suomalaisten lempijuoma. Virolaiset itse eivät sitä erityisesti käytä, koska se on liian makeaa, liian lihottavaa ja humalluttaa liian nopeasti – näin sanovat ainakin tyylikkää virolaisnaiset.

Vaan meille suomalaisille se maistuu, vaikka lihottaa ja humala nousee. Se maistuu niin Virolta. Siispä seurauksena on liikaa humaltuneita suomalaisturisteja varsinkin Tallinnassa, pääasiassa nuoria ja keski-ikäisiä. Virolaiset ovat varsin joustavia, hyväksyviä ja vähän alistuviakin. Ja tuovathan suomalaisten viinaostokset suurimman osan turistien euroista. Rahat jäävät, ja humalaisturistit poistuvat laivoilla normaalielämää häiritsemästä. Kuitenkin nuori tallinalaisnainen sanoi keväällä, että satama-alueelle ei nykyään mielellään mene, ainakaan lasten kanssa, niin epämiellyttävästi suomalaismiehet, ja nykyään myös naiset, käyttäytyvät. Täten suhtautuminen suomalaisiin on virolaisilla varsin kaksitahoista. Toisaalta meistä tykätään ihan oikeasti, veljeskansalaisista, mutta toisille olemme pelkkiä rahantuojia harmeista piittaamatta. Edelleen suomalaisten huono viinapää ihmetyttää, harmittaa ja ärsyttää. Vaan sitä ei uskalla tunnustaa, ainakaan julkisesti, ettei turismi vähenisi.

Minua tuo tilanne on harmittanut erityisesti silloin, kun suomalaisnuoret hoippuvat ja rehvestelevat virolaisissa tilaisuuksissa, niin nuorten kuin

yleisissäkin. Harmittaa varsinkin se, ettei nuorisohjaajat tai opettajat puutu asiaan mitenkään. Eikä isännätäkään kehtaa puuttua tilanteeseen, ihmettelevät vain miksi ryhmänjohtajat eivät hallitse ryhmiään. Pari vuotta sitten sentään eräästä luokkaretkiryhmästä vitsailtiin pitkään televisio-ohjelmissa, ja valtakunnan lehdet ihmettelivät koululaisryhmän päihtynyttä käytöstä. En väitä, etteikö myös virolaisnuoret käytä liikaa ja liian nuorena pähteitä. Se vain tehdään enemmän suljetuissa yksityistilaisuuksissa, sillä nuorten julkijuominen on kiellettyä, ja ainakin Tarton nuorisopoliisi puuttuu herkästi tilanteeseen. Siksi onkin harmi, että malli nuorten ”oikeuksista” juopotella ja tupakoida tulee usein suomalaisnuorten käytöksestä. Virolaiset alle 18-vuotiaat nuoret saavat tupakoinnista jopa herkästi sakkoja, ja koti- ja ympäristökontrolli toimivat toistaiseksi melko tehokkaasti.

Tässä kirjoituksessa on melkein moraalisoiva sävy, mutta jotain harmillista eroa meillä näissä asioissa todella on. Virolainen ilonpito alkaa esimerkiksi heti parin kulauksen jälkeen. Ei tarvitse odottaa kahta tuntia humaltumiseen, vaan laulu ja tanssi voi alkaa heti ensimmäisen maljannoston jälkeen. Onkohan se sitä eurooppalaisempaa juomatapaa, johon Suomikin joskus pääsee?

Huolestuneen moitteen annan kuitenkin virolaiselle rattijuoppoudelle. Se on ikävän yleistä, vaikka rangastukset ovat nykyään todella korkeat nollapromillen ylityksestä. Sakot suhteessa palkkoihin ovat erittäin korkeat, ja uusinnasta on ajoneuvon menetyskin uhkana. Kuitenkin ”drinkki ja rattiin” on hyvin yleistä. Ja se näkyy liikenneonnettomuustilastoissa, jotka päivittäin luetaan monilla radiokanavilla: ”Vuoden 1999 sininen Saab ajoi Jõgeva–Rakvere-tiellä Visukülan kohdalla kovassa vauhdissa metsään. Kyydissä ollut 25-vuotias Lisa ja juopunut kuljettaja 24-vuotias Kalle kuljetettiin Jõgevan sairaalaan. Lisa pääsi sidonnan jälkeen kotiin”. Melkoisen hyvin siitä voi tunnistaa kuka kukin oli! Jos veressä on promilleja, niin on yksinkertaisesti juovuksissa eikä kaunistellen ”epäillä ajaneen alkoholin vaikutuksen alaisena”.

Käynnit vankiloissa

Virolaisten rangaistukset nuorten rikoksista ovat olleet, ainakin ennen, suomalaisia ankarampia. Parista autovarkaudesta on voinut joutua puoleksi vuodeksi nuorisovankilaan esimerkiksi Viljandiin. Vierailin siellä vuonna 1990. Ainahan vankilaolot ovat karuja, mutta käynti oli silti järkytys. Näin 25 pojan ovettomat makuusalit tyyliin kerrossänky ja pieni kaappi, pesuhuoneet, joihin tuli vain kylmä vesi, ja karut luokahuoneet. 14–17-vuotiaat pojat olivat hygieniasyistä kaljuiksi ajatut. Vankien lukumäärä oli siihen aikaan noin 90, aiemmin puolta enemmän. Uudistusten aika oli alkamassa, ja nykyään vankila on huomattavasti inhimillisempi. Myöhemmin eräs virolainen poliisien ryhmä vieraili Keravan nuorisovankilassa. He totesivat siellä olleen niin kodikasta, että huonommissa oloissa asuvat nuoret saattavat jopa pyrkiä sinne – sehän on viihtyisämpi kuin keskinkertainen hotelli. Vaan rikollisuuden korkeakouluja ne ovat molemmat, ja siksi pä ainakin Tartossa pyritään nuorten rikollisten rikoskierre pysäyttämään muilla keinoin.

Rangaistusten kovuudesta huolimatta nuorten rikollisuus on Virossa korkea. Maassa lisääntyvä taloudellinen eriarvoisuus ja korkea piilotyöttömyys houkuttavat nuoria varsinkin myymälä- (alkaen jopa ruokavarkauksista) ja omaisuusrikoksiin.

Toinen koskettava vankiläkäynti oli Pärnussa. Kylpylalomallani kävin viemässä kahdelle vihtiläispojalle vanhempiensa terveiset. He istuivat siellä nelisen vuotta pankkikavalluksesta. He kuntoilivat itsensä sutjakoiksi, ja toinen löysi kirjeenvaihdon kautta vaimonkin Tallinnasta. He myös oppivat viron kielen. Pojat olivat terveitä tulevaisuuden suunnitelmia täynnä, mutta toisin kävi. Vapauduttuaan nuori aviomies sai Suomessa kakkua huumekeikasta jo puoli vuotta kotiutumisen, ja toinenkin hiukan myöhemmin.

Viimeisin vankilakeikkani oli Viron uuteen euromitoitettuun keskusvankilaan Tartossa. Vankilan kalleus herätti aikoinaan suuren kohun, samoin keskeinen sijainti teollisuusalueella. Väitettiin, että vangeilla on hotelliolot. Toki urheiluhalli oli parempi kuin monessa Tarton koulussa, mutta pitkät värikkäät käytävät ja suljettujen ovien takaa kuuluvat huudot olivat ahdistavia. Harras toiveeni onkin, että Viron valtio antaa

nuorisopoliisityölle riittävästi resursseja ehkäisevän toiminnan kehittämiseen!

Päihteetön nuoruus – see on sinu valik

Alueellinen yhteistyö ja moniammatillinen verkottuminen ovat olleet tämän vuosikymmenen tavoitteita. Kuntien rahoituksen heiketessä on kehityshankkeisiin haettu uusia väyliä. Päihdekasvatuksen tehostussuunnittelussa Vihti alkoi kiinteämmän yhteistyön Lohjan kanssa. Kun tarvittiin rahoitusta tuleviin toimenpiteisiin, niin väylä löytyi EU:n Interreg III A -ohjelmasta. Oli löydettävä virolainen kumppani, jolla on vastaavat kehityshalut. Vanhat suhteemme Etelä-Viroon tarkistettiin ja otettiin käyttöön. Otepään kunnanjohtajan myötävaikutuksella saimme hakemukseen vaadittavan virallisen kontaktisuhteen nopeasti. Kun rahoittaja vaati vaikutuspiiriksi laajempaa aluetta, saimme myös Tarton kaupungin nuorisoyksikön ja Tarton lääninhallituksen sitoutumaan hankkeeseen. Tällöinkin auttoi vanhat suhteet kielikursilta – Riina Sepma, Luule Press ja Marina Paddar.

Hanke alkoi vuonna 2002 ja kesti vähän yli kolme vuotta. Alkuhankaluutena oli, että Viro ei saanut hankkeen kautta erillistä EU-rahoitusta, ja heidän toimintansa jouduttiin vuosittain rahoittamaan monilta eri tahoilta. Myöskin hankkeen koordinoija vaihtui ko. aikana kolme kertaa. Virossa erilaiset työsuhteet ovat kunnissa valtuustokauden mittaisia. Vaihtuvuus toimijoilla oli suuri, mutta siihen vain oli tyydyttävä. Onneksi noin kolmannes pysyi samana. Itseni oli opittava suhtautumaan yllättäviinkin henkilömuutoksiin vastaanottavaisena, ja aloittamaan uudella innolla hanke-esittely jälleen kerran. Toisaalta virolaisessa työ-
kulttuurissa oli lupsakka mañana-menteliteetti. Välillä tuntui, että vain 90 prosenttia ihmisistä tuntee kellon eli saapuu siis oikeana päivänä oikeaan aikaan paikalle. Samoin pitkäjänteisyys oli osittain hukassa, koska rahoitukset hankkeille vahvistuivat usein korkeintaan vuodeksi, ja kuten jo mainitsin, niin työntekijöiden tehtävien vaihtuvuus oli häiritsevän suuri.

Kolmessa vuodessa oppii paljon hallinnollisen työn samanlaisuudesta ja erilaisuudesta.

Me suomalaiset olemme herkästi tuputtamassa menetelmiämme ja työmuotojamme virolaisille, kunnes huomaamme, että heidän ovat saaneet kansainvälistä kokemusta monista mielenkiintoisista Euroopan maisista. Hankerahoituksia haetaan ja saadaan Virossa mitä moninaisempiin kansainvälisiin hankkeisiin. Tarton nuorisopoliisin yksikkö tuli kuitenkin erilaisista kansainvälisistä yhteistyötarjouksista huolimatta kiinnostuneeksi Vihdin päihdevalistusohjelmasta ”Kantti kestää”. Ohjelma käännettiin ensimmäisen tutustumisviikon jälkeen, ja koeryhmä aloitti Otepäällä heti syksyllä 2001. Ohjelma sai viroksi nimen ”See on sinu valik”. Noista sanoista – see on sinu valik – tuli vuosien mittaan hyvinkin rakkaat. Ne kun sopivat tähän monien valintojen aikakauteen hyvin: vastuu on sinun, sinä valitset. Tämä sopii kaikkiin tilanteisiin: millä ja miten matkustat, kenen kanssa heittäydyt juttelemaan, mitä syöt ja paljonko juot. Hankkeen aikana monet kymmenet nuoret, opiskelijat ja eri alojen ammattilaiset osallistuivat tutustumismatkoihin ja koulutuksiin. Ensikertalaisia oli mukava viedä Tallinnan ulkopuolelle. Useimmiten olivat kommentit kolmen päivän matkakokemuksen jälkeen positiivisia. Huomioitiin turvallisuus, siisteys, hyvä ruoka, ystävällisyys, isänmaallisuus ja kielitaito. Viro nousi monen silmissä tasaveroiseksi moderniksi ja kehittyneeksi valtioksi.

Arvostustakin tuli. Viron sisäasiainministeriö palkitsi See on sinu valik -hankkeesta Tarton nuorisopoliisiosaston yhteistyökumppaneineen vuoden 2004 parhaaksi nuorten ehkäiseväksi ohjelmaksi. Tunsimme ylpeyttä 7000 kruunun palkinnosta ja kunniakirjoista. Konkreettisia toimintamuotoja, joita hankkeen välityksellä syntyi, olivat järjestöjen päihdepelisäännöt ja nuorten seksuaalikasvatusohjelma ”Viettien viemänä”. Erittäin arvokkaana koen syntyneiden järjestökontaktien jatkuvuuden. Vihdin 4H sekä uintiseura ovat järjestäneet jo useita yhteisleirejä ja kilpailumatkoja nuorille. Kontaktit laajenevat, yhteistyö lisääntyy, ystävyys syvenee.

Rakkautta ensi tapaamisesta alkaen

Vaikka tuosta kohtalokkaasta ensikäynnistäni Otepäällä on aikaa 17 vuotta, tunne on yhä lämmin muistelllessani silloin kohtaamiani ihmisiä. Rakkaus virolaisiin, ja varsinkin maan kulttuuriin, on vuosien mittaan syventynyt. Yhä uudelleen ihastun ihmisiin, joita tapaan matkojeni tai työni kautta. Ystäväpiiriini kuuluu kaikenikäisiä, köyhiä ja rikkaita, juoppoja ja juppeja, työttömiä ja ministereitä. Yhdistävää heille on aito virolaisuus – elämäni rikkaus.

Armastus esimesest silmapilgust

*Vihti valla noorsootalituse juhataja
Päivi Veikkolainen*

Välismaalastes on midagi erilist. Mäletan oma esimest kohatud rootslast, norralast, sakslast, jaapanlast jne. Paljudest neist on saanud sõbrad eluks, mõnest koguni Suur Sõber. Seetõttu on noorsootöö üks huvitavamate osadest rahvusvahelisekskasvatus ja multikultuuraalsus.

Esimesed tutvused eestlastega sõlmisin 1978. a. Kotka Noorte Kunstiüritusel, kui mu ülikooliaegne sõber, raadioajakirjanik Jorma Pilke tutvustas mind Tallinna raadioajakirjanikule Anu Tarandile. Too põgus kohtumine sai järje turismireisil Tallinnasse aastal 1984, mil Jorma palus mul anda oma sõpradele üle kohvipakk. Külaskäik Tarandite juures venis viietunniseks köögilaua ääres istumiseks, kus jäin kuulama lugusid nõukogude elu argipäevast. Avastasime hingesuguluse ja võiksin pajatada nii mõnegi loo kohtumistest selle perekonnaga, mh autoreisist Anu ema Lindaga 1997. aastal. Linda oli soome keele tõlkija, 1930ndatel Karjala kannasel Kanneljärvi Rahvakoolis õppinud heasüdamlik naine.

Vihti noorsootöö kontaktid Eestiga said alguse 1989. aastal, mil Vihti vald sõlmis ametlikud sõprussuhted Otepäega. Vihti vallas elas juba 1960ndatel kirglik Eesti-sõber, rahvakooli direktor Valve Valolahti, kelle sihiks oli saada sõprusvald Eestist. Paljud asjad saavad alguse tänu juhusele, kahe parajalt julge inimese kohtumisest. Valve kohtus Helsingis restoranis Kappeli juhuslikult kolhoosijuhi Vambola Sipelgaga. Üheksa kuud hiljem, 1989. a. märtsis kirjutati alla sõprusvaldade kokkuleppele Vihti ja Otepää linna vahel. Tollal oli see harulduseks, olime alles viiendaks ametlikult Eestiga sõprussuhted sõlminud vallaks.

Minu esimene tööreis toimus 1989. a. märtsis. Ma ei osanud ette kujutada, kui palju see tööreis, millele läksin pisut vastumeelseltki, mu elu mõjutama hakkab. Sain õppetunni, kuidas mistahes uus tee, uus avatud uks või uue inimesega kohtumine võib kogu elu pea peale pöörata – kui vaid hoiad südame avatud. Mäletan elavalt, kuidas avasime süngel laupäevaõhtul kooli õpetajate toa ukse. Meid ootas küünlavalgus ja

kaetud laud. Noortekoor alustas kauni mitmehäälse tervituslauluga. Meie, neljaliikmeline delegatsioon, kuulasime vaikselt. „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm...” Peatselt voolasid liigutusest pisarad mööda põski alla. Ma ei ole varem ega ka hiljem olnud olukorras, kus teineteisele võõrad inimesed hakkaks kohtudes nutma. Lahku minnes on see tavaline. Pole ime, et eestlased suutsid end uuesti vabaks laulda. See hetk jättis mu hinge kustumatu jälje. Seetõttu olen aastast 1990 käinud kõikidel laulupidudel Tallinnas. Oma esimese reisi tagasiteel kohtasin laeval oma õpetajat Kerttu Varjot. Tema jaoks oli Eesti saanud südamelähedaseks juba 1930ndatel, mil ta oli üliõpilasaastail käinud Otepääl pansionaadis oma saksa keelt praktiseerimas.

Ametlikust koostööst laiaulatusliku organisatsioonidevahelise läbikäimiseni

Esimesel reisel sõpruslinna sõlmiti ametlik koostööprotokoll, kuhu pandi loomulikult kirja ka noorsoo- ja kultuurivahetuse eesmärgid. Nõnda saabuski kohe järgmisel suvel kümme noort ja kaks õpetajat meie suvelaagrisse Vihti Pirttisse. Rühm Vihti noori tegi vastuvisiidi, veetes nädala kodumajutuses.

Keeluskamatu rühm noori on võluv väljakutse vastuvõtjaile, nalja ja segadust tekitasid piimad (sm. hapupiim), viinerid (sm. viini saiake), pulmad (sm. probleemid) ja kortsud (sm. kondoomid). Tänuavaldused on juhuslikud: 11 aastat hiljem tundis üks ettekandja (1989. aastal laagris olnud poiss) mind restoranis Palace ära ja tegi tervele seltskonnale šampuse välja, tänuks elu esimese välisreisi eest, mis innustas teda keeli õppima. Liigutun veelgi pisarateni, kui meenutan seda siirast tagasisidet kunagi tehtud töö eest!

Koostöö Otepäega oli algusaastail juhuslikku laadi. Omavahelisi suhteid loodi peamiselt erinevate ühenduste ja organisatsioonide vahel (rahvatantsijad, margikogujad, laulukoorid, laste- ja noortelaagrid, kogudused jt). Ühiseks tegijaks oli, et Otepääl käijad sõlmisid kiiresti isiklikke kontakte. Kutsete saamise ja viisade hankimisega seotud raskused ilmselt ainult tugevdasid suhteid. Tuli näha vaeva, planeerida ja kohtumisteks ette valmistuda. Praegune

vaba liikumine tundub isegi liiga lihtsana, võrreldes 1990ndate viisaajastuga.

Lilled sunnipäevalapsele!

Maade vahel oli suurigi erinevusi. Nõukogude aeg oli jätnud oma jälje, justkui oleks aeg seiskunud, eriti oli seda näha füüsilise keskkonna puhul. Seevastu nägime ja hindasime kõrgelt tugevat kultuuri, omaalgatuslikkust ja ühtekuuluvustunnet. Juba siis oli näha, et näiteks pereliikmete vahel valitsesid head ja soojad suhted. Sünnipäevad olid ilmselged pidupäevad, kuhu sugulased sõitsid kaugemaltki kohale. Kõik teavad, millal on töökaaslaste ja sõprade sünnipäevad, ja oma vanusest ei tehta saladust. Lilled töölaual näitavad, keda peab õnnitlema. Eestis on pea igal tänaval lillepood, lilli ostetakse palju ja lillekimbuga noormeeski pole harulduseks. Tahetakse rõõmustada sõpru. Raadios kõlavad õnnitlussaatedki on populaarsed. Neiski ei varjata vanust.

Suhete sõlmimine sõltub iseendast

1993. a. sõitsin loenguid pidama ja ühendasin reisi Otepäa külastamisega, lootes leida sealseid noorteühendusi ja muid vastavaid rühmi. Väikeses külas (umbes 2500 elanikku) polnud just muid kui skaute, kuna muud noorte organisatsioonid olid spordiseltsid, peamiselt suusatajatele ja suusahüppajatele. Otepäa on kaua olnud Eesti suusaspordi keskus, juba nõukogude ajal käisid vene suusatajad Otepääl Pentagonis, nagu tol ajal kutsuti praegust Tehvandi Spordikeskust, suusalaagrites. Seega pidi ise omajagu vaeva nägema, et koguduse noortejuhtidele, ühenduste inimestele ja muudele võrgustikku kuuluvatele kontaktide loomise reisi korraldada. Eestlaste jaoks olid uuteks asjadeks Soome iseseisev noorsootöö administreerimine ja näiteks noortemajade tegevus. Meie jaoks oli aga võõras koolides tegutsevate huvijuhtide süsteem, kuigi võttis mitu aastat aega, enne kui meile räägiti eelpoolmainitute huvitavast tööst koolides. Praegu püütakse Soomeski lisada koolides tehtavat noorsootööd – huvijuhimudel võiks ka Soomes olla huvitavaks töömeetodiks.

Huvijuhiks pürgija läbib TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias kolmeaastase stuudiumi. Huvijuhi ametikoht koolis on määratud seadusega. Väiksemates koolides võib huvijuhi ametit pidada osalise tööajaga ka mõni õpetaja. Koolides, kus õpib rohkem kui 500 last, peab olema huvijuhi ametikoht. Huvijuht organiseerib aktuseid, spordi- ja kultuuriüritusi. Tähtsamateks sündmusteks koolides on aktus 1. septembril, jõulupidu üllatuskontsertidega ning 9. ja 12. klassi lõpuaktused. Huvijuht korraldab ka huviringe ehk Soome mõistes kooliringe, millede tegevus enamustes valdades lõpetati 1990ndate majanduslanguse ajal. Üheks huvijuhi oluliseks tööks on koostöö õpilasomavalitsusega ja rahvusvahelise õpetajate päeva korraldamine. Antud päev oktoobri alguses on kõikides koolides üks suur lõbus päev, mil õpilased asendavad tundides õpetajaid ja õpetajatele korraldatakse üllatusprogramm. Need õpetajate päevad, mida olen ise näinud, on olnud nii lõbusad ja samas hinnatakse õpetajate tööd aukirjade ja muude tähelepanuavaldustega, et loodan, et see komme levib ka Soome.

Kindaprojekti käivitumine

Eelpoolmainitud Otepää külastuse kõrvalproduktiks oli humanitaarabi andmise alustamine. Möödaminnes sai vestluste käigus selgeks, et piirkond vajab humanitaarabi. Lastearsti abil saime nimekirja, kus oli pea 40 peret, ning loetelu rõivaist ja jalanõudest saajale lapsele. Sügiseti peetaval Vihti noortemessil kuulutati 1994. aastal välja vajaminevate esemete korjandus. Saime kokku väga palju heas korras olevat kraami. Noorte Töökoja noored võtsid esemete sorteerimise ja pakkide kokku panemise töö enda peale ja paari kuu pärast läksid parkümmend noorteühingute inimest esimesele kindareisile. Operatsioon sai nimeks Kindaprojekt, kuna põhimõtteks oli abi andmine käest kätte. Külaskäigud koos Otepää sotsiaal- ja tervishoiutöötajatega olid liigutavad. Paljulapselised pered elasid väga viletsates korterites, meie standardite järgi lausa algelistes oludes. Hilisematel reisidel käisime ka vanadekodudes ja nii mõnelegi sündis püsivaid „ristipere” suhteid. Viis aastat hiljem oli abi vajavaid peresid olnud kokku juba üle 800, sellele lisaks

paarkümmend asutust. Kõne all olevat humanitaarabi andmist viib hetkel läbi mh ühendus Vihti Eesti sõbrad. Abi vajatakse eelkõige maapiirkonnas, kuigi seda ei pruugi Tallinna, Pärnu ja Tartu äritänavatel jalutades uskudagi.

Animatsi superlaagrid

Noortevahelisele sõpruse sünnile aitasid kaasa Otepääl Animatsil toimunud Superlaagrid. Kaheksa suve jooksul sõitis rühm 25 noore ja nelja juhendajaga nädalaks superlaagrisse, mitmel aastal lausa kaks rühma üksteise järel. Laagrivorm oli teretulnud lisa Vihtis korraldatavatele traditsioonilistele laagritele. Paljudele noortele oli see esimene reis Eestisse, ja mis kõige olulisem – me nägime Eestit väljaspool Tallinnat. Lõuna-Eesti meenutab oma kuppelmaastike ja järvedega põlissoome maastikku. Animatsi laager võimaldas mitmesugust programmi. Osalejatest pooled olid eestlased ja pooled Vihti noored. Tagantjärele mõeldes erinesid rühmad julguse ja omaalgatuslikkuse poolest. Võib-olla olid Vihtist minejate hulgas sõelale jäänud keskmisest elavamad ja valjuhäälsamad noored. Või kuulasid ehk eesti lapsed kergemalt Vihti juhendajate sõna kui meie omad noored. Lauakombedki on eesti lastel olnud alati paremad, näiteks toidu kõva häälega kritiseerimist on peetud sobimatuks.

Nädalase laagri programm hõlmas peale laagrielu ka linnakultuuriga tutvumist ja mitmeid ostureise Tartusse ja Viljandisse. Noortele andis see enesekindlust, kindlust, et suudetakse välismaal toime tulla. Algusaastatel nõudis reisi korraldamine tänu viisade tegemisele parajat tööd. Teisalt õpetasid pisut närviliseks tegevad tolliformaalsused ka kannatlikkust.

Koostöö mitmekesisust – tänu Toivole

Tähelepanuväärne võimalus süveneda Eesti noorsootöö tuuma saabus 1993. a. oktoobris. Taisto Kärkkäinen pani taasisesivsivunud Eesti noorsootöö seminari jaoks kokku kümneliikmelise

ekspertgrupi. Eesti Haridusministeeriumi noorsoo-osakonna juhataja Toivo Sikk tegi ettevalmistusi noorsootööorganisatsiooni loomiseks Eestis ja eeskujusid otsiti mujalt Euroopast. Taisto Kärkkäinen reisijuhina, Matti Telemäki, Pertti Mäkelä, Kari Anttila, Lasse Siurala, Ulla Helsingius ja mina (oli veel keegi?), kõik kogenud noorsootöö veteranid, veetsime 4–5 päeva seminaril ja sõitsime mööda maakondi. Minagi olin sunnitud Pärnus ja Haapsalus paaritunnise tutvumise järel esitama hinnanguid ja esitama julgustavaid uuendusettepanekuid maakondade noorsooametitele. Mis tulemusi võiks selline kiiranalüüs anda? Julgustamine, positiivsete seikade välja toomine ja heasüdamlik tunnustus tundusid tookord olulise ja mõjuvana, see oli midagi uut ja lohutavat. Teisalt oli juba pioneeride liikumine olnud väga mitmekülgne ja kõiki lapsi haarav.

Minule avaldas suurt muljet tutvumine noorsootöö (endise pioneeritöö) spetsialistidega, ööbimised nende peredes ning laste ja noorte nägemine argielus. Head kombed, laste osalemine kodutöodes ja laste käitumine kodus, tänaval, kauplustes, koolis ja erinevatel üritustel avaldasid muljet. Olen isegi tirinud oma karjuvaid lapsi poest välja, kui ma ei lubanud neil kommi osta. Taolist laste märatsemist olen ma Eestis kohanud alles viimastel aastatel ja sedagi harva ning sageli räägivad jonnijad soome keeles! Samas teevad Eesti lapsed iseenesestmõistetavaid kodutöid: kütavad ahju, aitavad süüa teha, koristavad, rohivad suvel peenraid ja vaatavad nooremate õdede-vendade järele. See näib lihtsalt toimivat ning ma ei tea, mis tasu lapsed selle eest saavad.

Koostöö kaudu leitud armsad sõbrad

Eelpoolmainitud visiidist on jäänud pikaajaseid ja sooje sõprussuhteid, eriti kolme noorsootöö arendajaga. Toivo Sikk on olnud noorsootöö tõeline teerajaja. Ta tundis huvi kõikide noorsootöös kasutusel olevate meetodite vastu ja uuris võimalusi kohandada neid Eesti oludega. Heaks näiteks on Mannerheimi Lastekaitseliidu poolt algatatud tugiõpilasliikumine. Tallinnas tegeleti sellega 1994. a. Toivo korraldatud kursusel. Liikumine sai hoo sisse ja Eesti-poolne

koordinaator Aili jõudis kümne aastaga palju korda saata. Peale tema ootamatut surma on tegevuses olnud paus ning ma ei tea, kas tegevusega jätkatakse tulevikus.

Oma tööle pühendunud Toivo Sikk sai 2005. aastal Eesti esimese noorsootöö kümnetuhandekroonise stipendiumi tunnustusena tehtud töö eest. Raske haigestumine ei ole Toivo töötahet maha murdnud. Sõna otseses mõttes teeb ta südamega tööd noorte heaks. Kadri Kurvest sai mu lähedane sõber esimese reisi ajal. Kuna meil polnud majutust, pakkus ta meile öömajaks oma kodu, ning see ei jäänud mitte ainsaks külaskäiguks. Kadri vastutusel on hetkel Eesti laste- ja noortelaagrite arendamine. 2006. a. suvel tähendas see laagreid umbes 35 000 lapsele. Ta tunneb ja teab kõiki Eesti laste- ja noortelaagreid. Me oleme telefoni teel ühenduses mitu korda aastas, kuigi kahe kiire inimese teed ristuvad harva. Sain ka tuttavaks rõõmust pulbitseva Tiina Manderiga. Sel ajal tegeles ta Eesti Haridusministeeriumi noorsoo-osakonna rahvusvaheliste suhetega. Ja oma tööd tegi ta tõesti hästi, eriti infomessiga Teeviit, lausa nii hästi, et Tallink napsas ta endale turundusosakonda, ja hetkel on ta Tallink Travel Clubi juhataja. Tiina on naine omal kohal, kuigi ega Eestis noored naised eriti hõlpsalt juhtivatele kohtadele tõusegi. Eesti on endiselt nii mõneski mõttes meeste maailm!

Keelekursus Tartus 1997. aastal

Minu huvi eesti keele vastu sai alguse Pärnus sanatooriumis Tervis 1994. a. jaanuaris. Saviravi (eriti meeldib mulle kuum savimähis, mille sees tuleb viisteist minutit sissemähitult lebada), massaažide ja kummaliste elektriravide järel ei jaksanud ma teha muud kui unesegaselt pikali heita. Raadio mängis ja eesti muusika vahele räägiti aktuaalsetel teemadel, nagu meil kanalil Yle Radio 1. „Lörtsi ja vihma öösel, homme tuult ja eriti merel.” Imestas, mis öösel juhtuma hakkab, ja pidin seadma sammud raamatupoe poole, et muretseda sõnaraamat. Peale kõiki neid väsitavaid raviprotseduure oli huvitav lugeda kuulnud sõnade tõlkeid. Ja avastasin, et eesti keel meenutab arhailist soome keelt. Keeleoskust lisasid ka Kindaprojektiga tehtud külaskäigud

maapiirkondade kodudesse, kus vanad inimesed meid „soesti” vastu võtsid. Uued sõnad jäid lausa vägisi külge.

Ka keelevaistuta inimene haarab eesti keele lennult. Õnneks oli tol ajal Haridusministeeriumil lepe vahetuse korras kolme noorsootöö valdkonna töötaja keelekursustele saatmise kohta. 1997. a. oli Allianssi kolimise tõttu segadus taotlustega ja positiivse vastuse Tartusse keele ja kultuuri kursustele sõiduks said viis inimest, kolm neist Vihtist! Meid majutati kodudesse ja keele väänamine hakkas kohe hommikul pihta: piim ja leib või kohv ja sai, kuidas sulle sobib. Peale piima ja leiba tõttasime Lillemajja, kus meid võttis vastu meie õpetaja, hillitsetult soliidne Riina Sepma. Tema triigitud pluuse, mille alt paistsid elegantset vaevumärgatavad pitsrinnahoidjad, oli lausa lust vaadata. Meie, trikoosärgirahvas, vajusime aina sügavamale sohvanurka ja olime valmis võtma vastu kõiki keeleõpetusmeetodeid, mis ta nii hoolsalt meie jaoks ette oli valmistanud.

Kahenädalase keelekursuse jooksul omandasime rahuldava suhtlusoskuse eesti keeles, õppisime orienteeruma Tartu kesklinnas, õppisime tundma mitmeid noortekeskusi, testisime kümneid söögi- ja pidutsemiskohti, õppisime lugu pidama eestlaste vaoshoitud rõõmsameelsest käitumisest, ja mis kõige olulisem – ma sõlmisin neli tugevat ja püsivat sõprussuhet. Õpetaja Riina, praegune Tartu Maavalitsuse Haridus- ja kultuuriosakonna vanemmetoodik, kes vastutab maakonna noorsootöö arendamise eest; meid majutanud Vanemuise kontsertmeister Ele Sonn, kellest sai mu „eesti tütar”; kursuse korraldaja, kireva elulooga värvikas persoon Kaja Alt; ning noorsoopolitseinik, nüüdseks komissar Marina Paddar, tippspetsialist, naine suure algustähega. Hiljem sai temast meie oluline koostööpartner.

Kursuse lõpetamisel oli naljakaks vahejuhtumiks „kõige politseinikusõbralikuma noorsootöötaja” väljakuulutamine: auhinnaks olid politseinike vorminööbid ja varrukaembleem! Ja mille eest ma selle sain? Marina korraldas meile õhtuti turvalise kojusõidu politseiautoga ja tänulike sõidutatavatena töötasime välja koolitusprogrammi, mille abil Tartu politseinikest võiks saada maailma kõige sõbralikumad, seksikamad ja mõistvamad politseinikud. Nad väitsid, et nii lõbusaid kliente ei ole neil olnud ei enne ega pärast seda!

„Saaremaa valss” – erand helilooja loomingus

Keelekursuse ajal avastasid enda jaoks ka Valgre muusika. „Läbi saju” kassett mängis taustamuusikana ühe individuaaltöö ajal. Kirjutamine jäi pooleli, kui kaunis viis ja pooltuttavad sõnad tõid vägisi pisarad silmi. „Ma loodan, et saan sellest üle, et sa mind ei armasta...”. Õpetaja Riina hakkas nutvat õpilast nähes muretsema, kirjalik töö peatati ja meile räägiti Raimond Valgrest. Tema tuntuim lugu „Saaremaa valss” osutus helilooja loomingus hoopis erandlikuks, teisi hingeminevaid lugusid oli kümneid, nagu näiteks „Muinaslugu muusikas”. Järgmise pausi ajal läksin kohe ostma „Läbi saju” kasseti, mis hakkaski juba Tartu poodides otsa saama. Kassett mängis aastaid mu automakis.

Omal ajal võttis neist intensiivkursustest osa kokku umbes 30 noorsootöötajat mõlemalt poolt lahte. Tänapäeval on kursus rahvusvahelisem. Rahvusvahelisi rühmi õpetatakse Tartu Ülikoolis inglise keeles. Seega peab kõigepealt oskama inglise keelt, et õppida sugulaskeelt eesti keelt. Praeguste kriteeriumite järgi ei pääseks ma iialgi neile kursustele. Majutuski on nüüd ülikooli ühiselamutes, puuduvad seega peredes elamise eelised ehk tutvumine eesti kultuuriga hommikusöögist õhtuooteni. Leian, et arenetud on vales suunas – see arendab euroopalikkust ent mitte eesti ja soome kultuuri vastastikust tundmaõppimist ja sõpruse süvenemist.

Eesti ja viin

Soomel on jäik alkoholipoliitika, millega kontorollitakse alkoholi kättesaadavust: täpsed müügikohad, kellaajad ja vanusepiirangud. Soome turistidel oli parasjagu imestamist, kui nad märkasid, et kanget alkoholi saab ööpäevaringselt nii toidupoest kui väiksest kioskidest, vähemalt sai veel 1990ndate alguses. Tänapäeval ei saa enam alkoholi ükskõik kust või ükskõik millal. Näiteks bensiinijaamadest saab alkoholi alles peale kella üheksat. Ja on ju igati mõistetav, et soomlane peab kõiki neid erinevaid jooke maitsema enne kui ta otsustab, mida kaasa osta. Seega alustatakse sageli degusteerimisega juba sadamas.

Õlled, kõik need Sakud ja A. Le Coqid, kümned siidrid ja longerod, mitukümmend viinasorti (uusi viinasorte tekib iga nädalaga juurde) ja kõik tuntud ja tundmatud konjaki- ja viskisordid. Ja siis veel see kõige eestilikum: Vana Tallinn. Eestit sümboliseeriv jook, kindel külakost ja soomlaste lemmikjook. Eestlased ise seda eriti ei joo, on liiga magus, liiga palju kaloreid ja teeb liiga kiiresti purju – nii vähemalt väidavad elegantsed eesti naised.

See-eest meile, soomlastele, see meeldib, kuigi teeb paksuks ja teeb purju. Sellel on nii tugev Eesti maitse. Seega on tulemuseks liiga palju purjus soome turiste, eriti Tallinnas, peamiselt noored ja keskealised. Eestlased on üsna paindlikud, leplikud ja pisut allaandlikudki. Moodustab turistidest maha jäävast rahast ju suure osa soomlastele alkoholi müügist saadud kroonid. Raha jääb riiki ja purjus turistid lahkuvad laevadega ning ei jää kohalike elu segama. Sellegipoolest ütles kevadel üks noor tallinnanna, et sadama piirkonda ta heal meelel enam ei lähe, vähemalt mitte lastega, sedavõrd ebameeldivalt käituvad soome mehed (ja tänapäeval ka naised). Seega on eestlaste suhtumine soomlastesse kahetine. Ühelt poolt me, sugulasrahvana, meeldime neile hirmsasti, teistele oleme lihtsalt rahaallikad, hoolimata meie põhjustatud probleemidest. Endiselt paneb imestama, ajab vihaseks ja ärritab, et soomlased ei oska alkoholi tarbida. Aga seda ei julgeta tunnistada, vähemalt mitte avalikult, et ainult turism ei väheneks.

Mind on eriti vihanud soome noorte lallamised üritustel Eestis. Eriti ärritab, et noortejuhid või õpetajad ei sekku olukorda. Võõrustajadki ei julge midagi ette võtta, imestavad vaid, kuidas rühmajuhid ei suuda oma rühmi kontrolli all hoida. Mõned aastad tagasi visati telesaadetes pikka aega nalja ühe kooliekskursioonirühma üle ja üleriigilistes lehtedes imestati purjus kooliõpilaste rühma käitumise üle. Ma ei väida, nagu eesti noored ei kasutaks liiga palju ja liiga noorelt uimastavaid aineid. Seda tehakse aga enamasti suletud erapidudel, kuna avalikus kohas alkoholi tarbimine on keelatud ja vähemalt Tartu noorsoopolitsei sekkub kiiresti, kui taolist käitumist märkab. Seetõttu ongi kahju, et eeskuju noorte „õigusest” juua ja suitsetada võetakse sageli soome noortelt. Eestis trahvitakse alaealiseid suitsetajaid

ja kodu ja ühiskonna poolt silma peal hoidmine toimib vähemalt senini suhteliselt hästi.

Mu jutt on suhteliselt moraliseerivas toonis, ent mingisugune kahetsusväärne erinevus meil neis asjus on. Eestlastel on lõbus juba paari sõõmu järel. Ei ole vaja oodata mitut tundi, kuni ollakse purjus, vaid laulma ja tantsima võidakse hakata juba peale esimest toosti. On see euroopalikum joomiskultuur, kuhumaani soomlasedki kunagi ehk jõuavad?

Tahaksin siiski murelikult noomida eestlasi purjus juhtimise pärast. See on kahetsusväärset tavaline, kuigi karistused on tänapäeval päris karmid. Trahvid on võrreldes palgatasemega väga kõrged ja korduvalt vahelejäämise korral võib isegi sõidukist ilma jääda. Sellegipoolest on „klaasike ja rooli” väga levinud. Seda on näha ka liiklusõnnetuste statistikast, mida iga päev loetakse ette mitmetes raadiojaamades: „1999. a. sinine Saab sõitis Jõgeva–Rakvere teel Visuküla kohal teelt suure kiirusega välja. Autos olnud 25-aastane Lisa ja alkoholihoobes 24-aastane juht Kalle viidi Jõgeva haiglasse. Lisa pääses peale esmaabi andmist koju.” Sellisest kirjeldusest võib üsna hästi ära tunda, kes oli kes! Kui veres oli promille, on sulaselgelt purjus, mitte ilustatult „tõenäoliselt sõitis alkoholi mõju all”.

Vanglate külastamised

Vähemasti varem olid karistused noorte kuritegude eest Eestis karmimad kui Soomes. Paari autovarguse eest on võidud saada näiteks pool aastat Viljandi noortevanglat. Külastasin seda vanglat aastal 1990. Olud vanglates on alati karmid, ent kõik oli sellegipoolest šokeeriv. Nägin 25-kohalisi naride ja väikeste kappidega usteta magamissaale, pesemisruume, kus oli ainult külm vesi, ja viletsaid klassiruumi. 14–17-aastaste poiste pead olid hügieenilistel põhjustel kiilakaks aetud. Vangide arv oli siis umbes 90, varasemalt aga oli arv olnud poole suurem. Oli alanud uuenduste aeg ja praegu on vangla tunduvalt inimlikum. Hiljem külastas üks eesti politseinike rühm Kerava noortevanglat. Nad nentisid, et see tundub nii kodune, et kehvematest oludest noored võivad lausa pürgida sinna, on see ju hubasem kui mõni keskpärane hotell. Mõlemad kohad

on aga ka kuritegevuse kooliks ja seetõttu püütakse vähemalt Tartus katkestada noorte kuritegelikkus teed muul viisil.

Karmidest karistustest hoolimata teevad noored Eestis palju kuritegusid. Kasvav sotsiaalne ebavõrdsus ja suur varjatud tööpuudus ahvatlevad noori eelkõige poevargustele (alustades lausa toiduvargusest) ja omandivastasele kuritegevusele.

Teine südanliigutav vanglakülastus toimus Pärnus. Sanatooriumipuhkuse ajal käisin viimas kahele Vihti poisile tervisi nende vanematelt. Nad olid saanud neli aastat pangapettuse eest. Poisid olid ennast vanglas vormi ajanud ja üks neist leidis ka kirjavahetuse läbi endale Tallinnast naise. Nad õppisid ära ka eesti keele. Poisid olid teinud eluks suuri plaane, kuid läks teisiti. Peale vabanemist läks noor abielumees pool aastat hiljem Soomes kinni narkootikumide veo eest ja teine järgnes talle pisut hiljem.

Minu viimane vanglakülastus toimus uude eurovanglasse Tartus. Vangla maksumus tekitas omal ajal skandaali, nagu ka vangla keskne asukoht. Väideti, et vangid elavad kui hotellis. Vangla võimla oli tõesti parem kui nii mõneski Tartu koolis, ent pikad värvikirevad koridorid ja suletud uste tagant kostuvad karjed mõjusid ahistavalt. Minu siiras soov olekski, et Eesti riik eraldaks noorsoopolitsei piisavalt ressursse ennetava tegevuse arendamiseks!

Päihteetõn noorus – see on sinu valik

Uuel sajandil on olnud eesmärgiks piirkondlik koostöö ja mitmete valdkondade vahelise võrgustiku tekitamine. Kohalike omavalitsuste poolse toetuse vähenedes on otsitud muid võimalusi arenguprojektide finantseerimiseks. Uimastiennetusprogrammi töhustamiseks alustas Vihti tihedamat koostööd Lohjaga. Kui otsiti finantse tulevastele projektidele, leiti lahendus Euroopa Liidu Interreg III A programmi näol. Tuli leida Eesti parter, kellel oleks soov tegeleda vastava arendustegevusega. Soojendasime üles vanad suhted Lõuna-Eestiga. Otepää vallavanema abiga saime kiiresti taotlusse lisatud vajamineva ametliku kontaktorgani. Kui finantseerija nõudis tegevusalaks laiemat

piirkonda, saime kaasatud ka Tartu Linnavalitsuse noorsooteenistuse ja Tartu Maavalitsuse. Siingi aitasid kaasa vanad keelekursusteagused suhted – Riina Sepma, Luule Press ja Marina Paddar.

Projekt käivitus 2002. aastal ja kestis pisut üle kolme aasta. Algust segas tõik, et Eesti ei saanud projekti kaudu Euroopa Liidu rahasid ja seega finantseeriti Eesti-poolset tegevust läbi mitme kanali. Pealegi vahetus projekti koordinaator selle aja jooksul kolm korda. Eestis sõltuvad omavalitsuste ametikohad volikogu valitsusajast. Inimesed vahetusid kiiresti, ent sellega tuli leppida. Õnneks püsis umbes kolmandik inimestest samana. Mul tuli õppida rahulikult suhtuma üllatavatessegi vahetustesse ja korduvalt projekti endise õhinaga tutvustama. Samas valitses Eestis teatav mañana-mentaliteet. Vahel tundus, et ainult 90% inimestest tunneb kella ehk saabub kohale õigel päeval ja õigel ajal. Samuti ei suudetud teha eriti pikaajaseid plaane, kuna projekte rahastati enamasti vaid aastaks korraga, ja nagu juba mainisin, vahetusid töötajad häirivalt sagedasti.

Kolme aasta jooksul õpib nii mõndagi administratiivse töö sarnasuste ja erinevuste kohta. Me, soomlased, kipume eestlastele kergelt peale suruma omi meetodeid ja alles siis märkame, et nad on vahetanud juba kogemusi mitmete huvitavate Euroopa riikidega. Eestis taodeldakse ja saadakse rahasid vägagi erinevate rahvusvaheliste projektide jaoks. Tartu Noorsoopolitsei huviut Vihti uimastiennetusprogrammist „Kantti kestää”, kuigi oli tehtud muid ettepanekuid mitmeteks rahvusvahelisteks koostöödeks. Programm tõlgiti peale nädalast tutvumist eesti keelde ja testrühmaga alustati tööd kohe 2001. a. sügisel Otepääl. Programmi eestikeelseks nimeks oli „See on sinu valik”. Need sõnad muutusid aastate jooksul vägagi armsateks. Need sobivad hästi meie valikute tegemise ajastusse: ise vastutad, ise valid. See kõlbab kõikidesse olukordadesse: kuidas ja millal reisir, kellega laskud vestlusesse, mida sööd ja palju jood. Projekti jooksul võtsid tutvumisreisidest ja koolitustest osa kümned noored, üliõpilased ja erinevate valdkondade spetsialistid. Oli tore viia inimesi esimest korda Tallinnast kaugemale. Enamasti oli tagasiside peale kolmepäevast reisi positiivne. Mainiti turvalisust,

puhtust, häid sööke, sõbralikkust, isamaalisust ja keeleoskust. Paljude silmis tõusis Eesti võrdväärseks, modernseks ja arenenud riigiks.

Saime ka tunnustust. Eesti Siseministeerium autasustas Tartu Noorsoopolitsein ja koostööpartnereid projekti „See on sinu valik” kui 2004. a. parima noortele suunatud ennetusprojekti eest. Olime uhked 7000 krooni suuruse preemia ja tänukirjade üle. Konkreetsest sellest programmist on välja kasvanud organisatsioonide uimastimängu reeglid ja noorte seksuaalkasvatuse programm „Viettien viemänä”. Eriti oluliseks pean organisatsioonide vahel tekkinud kontaktide hoidmist. Vihti 4H ja ujumisselts on korraldanud noortele juba mitmeid ühiseid laagreid ja võistlusreise. Kontaktid ja koostöö laienevad, sõprus süveneb.

Armastus esimesest kohtumisest alates

Kuigi tollest saatustlikust esimesest Otepääl käigust on möödas juba 17 aastat, meenutan veelgi soojade tunnetega siis kohatud inimesi. Armastus eestlaste ja eesti kultuuri vastu on aastatega ainult süvenenud. Kiindun ikka ja jälle neisse reisidel ja töö kaudu kohatud inimestesse. Mu sõprusringkonda kuulub inimesi igast vanusest, vaeseid ja rikkaid, joodikuid ja yuppiesid, töötuid ja ministreid. Kõiki neid ühendab ehe eestlus – mu elu rikkus.

Kuva/Foto 6.

Viron opetusministeriön nuoriso-osaston naiset Viimsissä 10.6.1999. Vasemmalta: Kadi Bruus, Kadri Kurve, Ene Raid ja Marika Gritskina.

Eesti Haridusministeeriumi noorsoo-osakonna naised Viimsis. 10. juuni 1999. Vasakult: Kadi Bruus, Kadri Kurve, Ene Raid ja Marika Gritškina.

Kuva/Foto: Risto Bruus.

Viron ja Suomen nuorisoyhteistyöstä

*Opetusministeriön nuoriso-osaston työntekijä vuosina 1994–2001
Kadi Ardel-Bruus*

Suomen ja Viron välinen nuorisoyhteistyö alkoi omalta osaltani Suomen tasavallan ja Viron SNT:n opetusministeriöiden alkuvuodesta 1991 solmimasta sopimuksesta, jolla taattiin kahdeksalle virolaisnuorelle mahdollisuus aloittaa syksyllä 1991 nuorisotyön opinnot Suomessa. Opiskelin tuolloin Tallinnan pedagogisen instituutin liikuntatieteellisessä tiedekunnassa. Pienen käännösvirheen ansiosta – hakuehtoihin kuulunut sana *ylioppilaat* oli vironkielisessä tekstissä muuttunut yliopisto-opiskelijoiksi – minäkin jätin hakemukseni sisään. Kokeiden ja haastattelujen jälkeen kävi selväksi, että tarjolla oli tilaisuus lähteä kolmeksi vuodeksi Suomeen opiskelemaan nuorisotyötä. Kuhnkin yhteistyöoppilaitokseen otettiin kaksi virolaista opiskelijaa.

Koulu alkoi 21.8.1991, siis päivä Viron itsenäistymisen jälkeen. Kyse oli ensimmäisestä ulkomaanmatkastani eikä kukaan tiennyt, kykeneekö yhden päivän ikäinen itsenäinen Viro säilyttämään itsenäisyytensä. Vanhempani saattoivat minut laivalle, ja äitini toivoi, että en kantaisi heistä huolta vaan jatkaisin opintojani, vaikka olosuhteet ympärillä muuttuisivat. Muistan

ensimmäisen laivamatkani lopun ikääni. Tajusin yhtäkkiä, että koulun aloittamisesta tulee vaikeaa, koska en osannut suomen kieltä. En edes tiennyt tarkalleen, missä Kanneljärven opisto sijaitsee; olin kyllä etsinyt kartalta Kanneljärven ja Hormajärven nimet, mutta siitä ei juuri ollut apua. Onneksi meitä oli satamassa vastassa koulun rehtori, joka oli äärimmäisen positiivinen ja innostava. Olen erittäin iloinen siitä, että opinahjokseni osoitettiin juuri Kanneljärven opisto, sillä mielenkiintoisen ammatin lisäksi sain sieltä paljon ystäviä ja tulevia yhteistyökumppaneita.

Ensimmäiset opiskelukuukaudet olivat hyvin raskaita, kielitaitoni oli olematon. Mutta ilmapiirillä – sillä, kuinka meihin suhtauduttiin, miten hyvin sekä opettajat että oppilaat ottivat meidät vastaan, kuinka paljon meitä autettiin ja tuettiin – oli niin myönteinen vaikutus, että läpäisin kurssin kolmessa vuodessa huolimatta ajoittaisista aikeista jättää koulu kesken. Kokemus oli erityislaatuinen, sillä minun täytyy tunnustaa, etten Suomeen matkustaessani ollut täysin perillä siitä, mitä nuorisotyö tarkoittaa; Neuvosto-Virossa puhuttiin esimerkiksi pioneerileireistä ja

Komsomolista. Nopeasti kävi ilmi, että kyse on mitä mielenkiintoisimmasta alasta.

Koska Kanneljärven opisto oli Tallinnasta katsoen lähin paikka, jossa koulutettiin nuorisotyöntekijöitä, meidän ja Viron opetusministeriön (Toivo Sikk ja Tiina Manderin) välille kehittyi aktiivinen yhteistyösuhde. Kanneljärven opiston ja Suomen muiden oppilaitosten opinto-ohjelmat otettiin perustaksi opintosuunnitelmalle, jota oltiin kehittämässä virolaiselle nuorisotyöntekijöiden koulutukselle. Risto Kaukiainen Kanneljärveltä sekä Maie Reiman Tallinnan pedagogisesta seminaarista Virosta jatkoivat yhteistyötään vuosikausia. Opinto-ohjelmien vertailun lisäksi yhteistyöhön kuuluivat mm. opiskelijatapaamiset sekä suomalaisnuorten mahdollisuus tehdä opintoihin kuuluva harjoittelujakso Virossa.

Valmistuttuani Kanneljärven opistosta pääsin töihin Viron opetusministeriön nuoriso-osastolle, jossa vastuualueitani olivat yhteistyö nuorisojärjestöjen kanssa sekä kansainvälinen yhteistyö. Osasto oli pieni, mutta työtoverit suurenmoisia – Toivo Sikk, Kadri Kurve, Maarika Krisiskina, Ene Raid, Tiina Mander – ja kokemus kaikkeineen erittäin miellyttävä. Toimimme Viron oloissa aivan uuden asian, nuorisopolitiikan, parissa. Yhtäältä se oli jännittävää aikaa. Yritimme päästä mahdollisimman nopeasti jyvälle muiden maiden nuorisotyöstä, lainsäädännöstä, nuorisojärjestöjen toiminnasta ja kaikesta mahdollisesta muustakin. Toisaalta samaan aikaan oli tehtävänä suunnaton määrä paperityötä, kun dokumentaatiota alettiin luoda tyhjästä. Kaiken kaikkiaan kyse oli suuresta haasteesta. Uskon, että oma työni oli yksi kaikkein mielenkiintoisimmista – aina on hyvä tehdä yhteistyötä nuorisojärjestöjen ja aktiivisten nuorten kanssa.

Koska osastomme oli aloittanut yhteistyön Suomen ja Saksan kanssa, minullekin tarjoutui heti tilaisuus yhteisiin hankkeisiin Suomen opetusministeriön kanssa. Ensimmäinen ministeriöiden välinen yhteistyösopimus oli solmittu. Ensimmäisten sopimusten aihealueita olivat lainsäädäntö ja nuorisotyöntekijöiden vaihto. Tuolloin järjestettiin lukuisia kiinnostavia seminaareja, joissa maakuntien ja läänien edustajat vaihtoivat kokemuksiaan, sekä opintomatkoja. Yritimme toiminnallamme edesauttaa maakuntien ja kaupunkien välisen yhteistyön syntymistä. Harjumaan ja Uudenmaan maakuntien yhteistyö jatkuu edelleen

erittäin aktiivisena, samoin Helsingin ja Tallinnan yhteistyö. Vastaavia esimerkkejä löytyy varmasti muistakin kaupungeista ja maakunnista.

Työpaikkani oli uusi osasto, jolla oli uusi tehtäväkenttä, ja meillä oli mahdollisuus soveltaa kaikkea Suomessa näkemäämme ja oppimaamme virolaiseen yhteiskuntaan sopivaksi. Erot olivat suuria ja halusimme päästä nopeasti eteenpäin. Osittain meillä oli hyvät valmiudet kehittyä nopeasti, ja myös motivaatio oli korkealla. Samaan aikaan meidän oli jatkuvasti todistettava osastomme tarpeellisuutta. Tässä asiassa erittäin hyödyllisiksi osoittautuivat mm. säännöllinen yhteydenpito suomalaisten nuorisotyön vastuuhenkilöiden kanssa sekä ministeritapaamisten järjestäminen.

Asiantuntijavaihdon ohella suurin yhteishankkeemme oli Kloogan leirikeskuksen perustaminen.

Suomalais-virolaisen nuorisoyhteistyön ohella suomalaiset kollegamme tukivat meitä eri järjestöissä. Virosta tuli Euroopan neuvoston jäsen vuonna 1993. Maa, jonka nuorisotyöllä oli ikää noin kaksi vuotta, ei olisi mitenkään tullut toimeen yksinään. Yhteistyö suomalaiskollegojen kanssa, heidän tuensa ja innostuksensa, olivat tuolloin todella tarpeen. Kahdenväliset neuvottelut mahdollistivat yhteisten näkökulmien muodostamisen. Suomi on aina edustanut innovatiivisuutta ja edistysmielisyyttä Euroopan neuvoston nuorisopolitiikassa. Erityisen selvästi tämä saatiin havaita vuonna 1997, kun Suomen aloitteesta alettiin laatia nuorisoraportteja. Ensimmäisenä valmistui Suomen oma nuorisobarometri. Nuorisoreportit ja -tutkimuksen teemat olivatkin vuosien ajan yksi Suomen ja Viron välisen yhteistyön keskeisistä aihealueista. Ilomme oli ylimmillään, kun saatoimme vuonna 2000 esitellä Euroopan neuvostossa Viron oman nuorisoreportin.

Suomen tuki Viron nuorisotyölle nousi erityisen tärkeäksi taas valmistautuessamme liittymään EU:n Nuoriso-ohjelmaan ja alkaessamme osallistua EU:n nuorisopolitiikkaa käsitteleviin kokouksiin. Suomalaiset kollegat auttoivat meitä tälläkin kertaa pääsemään nopeasti perille siitä, mihin suuntaan oltiin kulkemassa. Meillä oli mahdollisuus seurata, kuinka nuorisoa koskevia asiakirjoja käsiteltiin ja valmisteltiin Suomesa, ja tästä oli meille paljon hyötyä.

Viron ja Suomen nuorisoyhteistyö ei jäänyt bilateraaliseksi vaan laajeni. Kahdenvälisiin sopimuksiimme

alkoi tulla kohtia, joihin oli otettu mukaan myös muita maita: yhteistyötä tehtiin esimerkiksi Suomi-Britannia-Viro- ja Suomi-Saksa-Viro-akselilla. Ehdottomasti mainitsemisen arvoinen on suomalais-venäläis-virolainen Suomenlahden reunavalttioiden nuorisoyhteistyö. Kolmikantayhteistyötä tehtiin myös Suomen, Egyptin ja Viron kesken. Suomalaisien kanssa hyvin sujuneen yhteistyön myötä saatoimme luoda yhteydet egyptiläisiin nuorisotyöntekijöihin, mikä oli varmasti unohtumaton kokemus. Muisteltavaa riittää yhä edelleen, kun tapaan virolaisnuoria, jotka osallistuivat työleirille Egyptissä.

Kolmenvälisessä yhteistyössä keskityttiin aina konkreettisiin teemoihin. Itselleni erityisen mieleenpainuva kokemus oli vuodesta 1998 vuoteen 2000 kestänyt suomalais-italialais-virolainen työpajayhteistyö. Asiantuntijavaihtojen ja -harjoittelun lisäksi toteutettiin kolme nuorisovaihtoa eri maissa ja julkaistiin Lumen Aureum -kirja, cd-rom ja video.

Edustamme eri kokoisia maita, joiden kulttuurit eroavat toisistaan, mutta mielestäni meillä on myös paljon yhteistä. Onhan kyse ihmisten välisistä suhteista, nuorisotalon yhteistyöstä. En tiedä, millaisia vaikutuksia suomalais-virolaisella yhteistyöllä ja Suomen tuella Viron itsenäisyyden alkuvuosina on ollut muilla elämäntiloilla, mutta nuorisotyössä vaikutus on ollut todella huomattava. Virolais-suomalainen yhteistyö on käsittääkseni vaikuttanut olennaisesti siihen, että Viron nuorisotyö on kohonnut nykyiselle tasolleen. Suurimmat kiitokset kaikille suomalaisille kollegoille, joiden kanssa yhteistyö on sujunut erittäin hyvin vuodesta 1991 lähtien. Toivon sydämestäni, että näin on vastakin.

Nyt, työskennellessäni Viimsin kunnan opetus- ja nuorisoviraston johtajana ja toimiessani Viron nuorisotyöntekijöiden yhdistyksen hallituksen puheenjohtajana ja eurooppalaisen Contact-2103-nuorisotyöntekijäverkoston hallituksen puheenjohtajana, voin todeta, että oli ilo tarkastella virolais-suomalaisen nuorisoyhteistyön alkuaikoja ja havaita, kuinka tehokasta toiminta on ollut.

Erityiskiitokset yhteistyön sujumisesta kuuluvat monelle. Ensimmäiseksi Toivo Sikkille, joka on Viron nuorisotyön perustaja ja pitkäaikainen johtohahmo ja joka on vuosien varrella ollut myös erinomainen esimiehemme ja yhteistyökumppanimme. Hänen an-

sioistaan (virolaisten osalta) käynnistyi myös nuorisoyhteistyö Suomen ja Viron välillä. Suurkiitokset myös Kanneljärven opiston rehtorille Risto Kaukiaiselle, joka yhteistyössä Suomen opetusministeriön kanssa teki kaikkensa sen eteen, että me saatoimme opiskella ja asua Suomessa. Haluan kiittää myös kaikkia hyviä ystäviäni, jotka auttoivat ja tukivat minua opiskelun aikana. Lämmin kiitos myös Ulla Helsingiukselle, Olli Saarelalle, Kimmo Aaltoselle, Erik Häggmanille, Harri Syväsalmele ja kaikille muille, joiden kanssa olen voinut tehdä yhteistyötä.

Eesti ja Soome noorsookoostööst

Kadi Ardel-Bruus, Haridusministeeriumi noorsoo osakonna töötaja aastatel 1994–2001

Minu jaoks algas Soome-Eesti noorsooalane koostöö sellest, kui 1991. a. alguses Soome Vabariigi ja Eesti NSV Haridusministeeriumid tegid kokkuleppe, et 8 Eesti noort asuvad 1991. a. sügisest õppima Soomes noorsootöös. Õppisin sel ajal Tallinna Pedagoogilises Instituudis Kehakultuuri teaduskonnas. Tänu väikesele tõlkevale, et Soome võivad kandideerida „ylioppilaat” tõlgiti ülikoolis õppijad, mitte keskkooli lõpetanud, kandideerisin ka mina. Peale teste ja vestlusi selgus, et on võimalus minna 3-ks aastaks Soome noorsootööd õppima, igasse kooli läks 2 eestlast.

Kool algas 21. augustil 1991. a., seega esimesel päeval, kui Eestist oli saanud iseseisev riik. Tegemist oli minu esimese välismaale sõiduga ja keegi ei teadnud, kas see ühepäevane iseseisev Eesti ka jääb iseseisvaks. Vanemad saatsid mind laevale ja ema ütles, et kui midagi peaks muutuma, ma nende pärast ei muretses ja igal juhul püüaksin õpinguid jätkata. Seda esimest laevasõitu mäletan ma elu lõpuni. Järsku sain ma aru, et ma ei oska ju soome keelt, ma ei teadnud, kuidas mind koolis vastu võetakse. Ma isegi ei teadnud

täpselt, kus Kanneljärven Opisto asub, olin kaardilt otsinud Kanneljärvi ja Hormajärvi nimesid, kuid see ei aidanud. Sadamas oli meil vastas kooli direktor, kes oli äärmiselt positiivne ja innustav. Olen väga õnnelik, et ma sattusin Kanneljärven Opistole, sest lisaks sellele, et omandasin huvitava eriala, leidsin palju sõpru ja tulevase koostööpartnereid.

Esimesed kuud olid väga rasked, keeleliselt olin ma äärmiselt nõrk. Aga see atmosfäär, kuidas meisse suhtuti, kui hästi meid vastu võeti nii õpetajate kui õpilaste poolt, kui palju meid toetati ja aidati, mõjus nii positiivselt, et vaatamata vahepealsetele kõhklustele kool pooleli jätta, lõpetasin selle siiski kolme aastaga. See kõik oli eriline kogemus, kuna pean tunnistama, et Soome sõites ei kujutanud ma täpselt ette, mida noorsootöö tähendab, sest Nõukogude Eestis rääkisime pioneerilaagritest, komsomolidest jne. Peagi selgus, et tegemist on ülimalt põneva erialaga.

Kuna Kanneljärven Opisto oli lähim kool Tallinnale, kus noorsootöötajaid koolitati, tekkis meil aktiivne koostöö Eesti Vabariigi Haridusministeeriumiga,

Toivo Siku ja Tiina Manderiga. Kanneljärven Opisto ja teiste Soome koolide õppeprogramm võeti aluseks Eesti noorsootöötajate koolitust puudutava õppekava väljatöötamisel. Risto Kaukiainen Soome poolt ja Maie Reiman Tallinna Pedagoogilisest Seminarist Eesti poolt jätkasid koostööd pikki aastaid. Lisaks õppekavade võrdlusele kohtusid mõlema kooli õpilased, Soome noored said sooritada praktikat Eestis jne.

Peale Kanneljärven Opisto lõpetamist õnnestus mul minna tööle Eesti Vabariigi Haridusministeeriumisse, noorsoo ja huvihariduse osakonda, minu töövaldkonnaks oli koostöö noorteühendustega ja rahvusvaheline koostöö. Minu esimene töökoht, väike osakond, suurepäraseid kolleegid Toivo Sikk, Kadri Kurve, Maarika Krisiskina, Ene Raid, Tiina Mander, oli väga meeldiv kogemus. Me tegelesime Eestis uue valdkonnaga, noorsoopoliitikaga. Ühelt poolt oli see põnev aeg, me püüdsime end kiiresti kursi viia teiste riikide noorsootöö, seadusandluse, noorteühingute tegevuse ja kõige muuga. Samas, sellega käis kaasas ka suur paberitöö, dokumentatsiooni loomine alates nullist. See kõik oli suur väljakutse. Ma arvan, et minu töö osa oli seal üks põnevamaid, sest alati on ju hea teha koostööd noorteühingutega – aktiivsete noortega.

Kuna meie osakond oli alustanud koostööd Soome ja Saksamaaga, tekkis ka minul koheselt võimalus alustada koostööd Soome Haridusministeeriumiga, kellega oli sõlmitud esimene koostööleping. Esimesed lepingud puudutasid seadusandlust ja noorsootöötajate vahetust, aset leidsid huvitavad seminarid, kus kogemusi vahetasid maakondade/läänide esindajad, ning õppeviisidid. Proovisime tegutseda nii, et tekiks koostöö erinevate maakondade ja linnade vahel. Siiani jätkub väga aktiivne Harjumaa ja Uusimaa koostöö, samuti Helsingi ja Tallinna vaheline koostöö, kindlasti jätkub koostöö ka teiste valdade/maakondade vahel.

Kuna tegemist oli uue osakonnaga, uue töövaldkonnaga, andis see võimaluse rakendada kõike Soomes nähtud ja õpitut sobitades seda Eesti ühiskonda. Vahe oli väga suur ja me tahtsime väga kiiresti edasi liikuda, mõnes mõttes oli see valmisolek kiireks arenguks väga hea, motivatsioon oli kõrge. Samas pidime pidevalt tõestama oma osakonna vajalikkust, pidevad kohtumised Soome noorsootöö eest vastutavate ametnikega, ministrite kokkuviiimine jne. tuli väga kasuks.

Lisaks ekspertide vahetusele oli suurim ühisprojekt Klooga noortelaagri rajamine.

Lisaks Soome-Eesti noorsoo-alasele koostööle toetasid Soome kolleegid meid erinevates institutsioonides. 1993. a., kui Eestist sai Euroopa Nõukogu liige, ei oleks riik, kus noorsootöö oli paar aastat vana, kuidagi üksi toime tulnud. Koostöö Soome kolleegidega, nendepoolne toetus ja innustus oli see aeg väga vajalik. Kahepoolsed läbirääkimised võimaldasid kujundada ühiseid seisukohti. Soome on olnud Euroopa Nõukogu noorsoopoliitikas alati väga edumeelne ja innovatiivne. See avaldus väga hästi 1997. a. kui Soome initsiatiivil hakati koostama noorsooraporteid ja valmis esimene, Soome noorsooraport. Noorsooraportid, noorsoouuringute teemad olid palju aastaid üheks oluliseks teemaks Soome-Eesti koostöös. Meie rõõm oli suur, kui 2000. aastal esitleti Euroopa Nõukogus ka Eesti Noorsooraport.

Soome tugi Eesti noorsootööle oli eriti oluline ka siis, kui valmistusime liituma Euroopa Liidu projektiga Euroopa Noored ning olime kaasatud Euroopa Liidu noorsoopoliitikat puudutavatele istungitele. Taas aitasid Soome kolleegid meil kiiresti aru saada, millises suunas liigutakse. Meil oli võimalus näha, kuidas Soomes noorsoo-alaseid dokumente käsitleti ja ette valmistati, see oli suureks abiks.

Eesti-Soome noorsoo-alane koostöö ei jäänud bilateraalseks vaid laienes. Meie kahepoolsesse lepingusse tekkisid punktid, kus me kaasasime ka teisi maid, näiteks Soome-Suurbritannia-Eesti ja Soome-Saksamaa-Eesti. Mainimist väärib kindlasti Soome-Venemaa-Eesti noorsoo-alane koostöö, rääkisime Soome lahe äärsete maade koostööst. Kolmepoolse koostöö puudutas ka Soomet-Egiptust-Eestit. Tänu heale koostööle Soomega õnnestus meil teha koostööd ka Egiptuse noorsootöötajatega, mis andis kindlasti unustamatu kogemuse. Siiani, kohates Eesti noormehi, kellel õnnestus Egiptuses töölaagris käia, on, mida meenutada.

Kolmepoolne koostöö puudutas alati konkreetseid teemasid. Isiklikult mulle oli väga meeldejääd Soome-Itaalia-Eesti tööpadade alane koostöö, mis kestis aastast 1998 kuni aastani 2000. Lisaks ekspertide vahetustele, praktikale, leidis meil aset 3 noorsoovahetust eri riikides ning meil õnnestus välja anda raamat „Lumen Aureum”, cd-rom ning video.

Me oleme eri suurustega, eri kultuuridega riikide esindajad, kuid ma arvan, et meil on palju sarnasusi. Me räägime ju inimeste vahelistest suhetest, noorsoo-alasest koostööst. Ma ei tea, kuidas on Soome-Eesti koostöö, Soome tugi ja toetus Eesti iseseisvuse alguses ja edaspidine koostöö mõjutanud teisi valdkondi, kuid noorsoo-alal on see olnud väga oluline. Ma arvan, et Eesti-Soome koostööl on erilisel tähtis roll selles, et Eesti noorsootöö on sellises faasis nagu ta praegu on. Suurimad tänud kõikidele Soome kolleegidele, kellega on alates 1991. aastast olnud väga hea koostöö ja loodan südamest, et see jätkub.

Täna, töötades Viimsi Vallavalitsuses haridus- ja noorsooameti juhatajana, olles Eesti Noorsootöötajate Ühenduse juhatuse esimees ja Euroopa noorsootöötajate võrgustiku Contact-2103 juhatuse esimees, pean tõdema, et rõõm oli vaadata tagasi aega, kuidas Eesti-Soome noorsooalane koostöö alguse sai, kui efektiivne see on olnud.

Tahaksin erilisel tänada mitmeid inimesi koostöö sujumise eest. Kõigepealt Toivo Sikku, kes on olnud tegelikult Eesti noorsootöö rajaja, kauaaegne eestvedaja ja meie hea ülemus ja koostööpartner pikki aastaid. Tänu temale (Eesti poolt) sai alguse ka Soome-Eesti noorsoo-alane koostöö. Suured tänud ka Kanneljärvi Opisto direktorile Risto Kaukiainenile, kes tegi koostöös Soome Haridusministeeriumiga kõik selleks, et meil oli võimalus Soomes õppida ja elada. Tahaksin tänada ka kõiki häid sõpru, kes aitasid ja toetasid mind õpingute ajal. Soojad tänud ka Ulla Helsingiusele, Olli Saarelale, Kimmo Aaltonenile, Erik Häggmanile, Harri Syväsalmile ja kõigile teistele, kellega mul on olnud võimalus teha koostööd.

Kuva/Foto 7.

Mikkelin Nuorisoteatteri Tarapaappa esiintymismatkalla Virossa vuonna 2003. Taustalla Rakveren kaupungin tunnus alkuhärkä.

Mikkeli Noorsooteater „Tarapaappa” 2003. aastal Eestis etendusi andmas. Tagaplaanil Rakvere sümbol Tarvas.

Kuva/Foto: Jarmo Siltaoja.

Uusia avauksia kansainväliseen nuorisotyöhön – Itsenäinen uusi Viro halusi yhteistyötä

*Mikkelin läänin nuorisotoimentarkastaja
Matti Pekkarinen*

Neuvostoliiton aika rajoitti suuresti pienten naapurikansojen kuten Viron ja Suomen yhteistyötä. Käytännössä yhteistyö oli lähes mahdotonta, sillä Viro oli olemassa vain osana suurta neuvostovaltiota. Eestin kansa oli kyllä säilyttänyt identiteettinsä, ja kun tilaisuus tuli, se haki ystävyyttä suomalaisiin ja muihinkin pohjoismaalaisiin. Ystävyys oli niin kutsuttua virallista ystävyyttä. Kunnilla oli omat ystävyyskuntansa ja kouluilla omat ystävyyskoulunsa. Tällä tavalla Mikkelin läänin nuorisolautakunnankin yhteydet Järvamaan läänin syntyivät. Kun neuvostojärjestelmän ohjekset löystyivät 1980-luvun loppupuolella, kehittyi Paiden kaupungin ja Mikkelin välille mm. opettajien vaihtoa.

Ensimmäinen nuorisotyöhön liittyvä yhteistyötaapahtuma oli kuitenkin Mikkelin nukketatterin esiintymis- ja kouluttautumismatka Viroon. Henkilötasolla olivat yhteydet jo tuolloin varsin kiinteät. Niinpä Järvamaan maaherran Arvo Sarapuun ja Mikkelin läänin maaherran Uki Voutilaisen oli helppo lisätä läänien yhteyksiä edelleen. Näin tapahtui, vaikka Suomen lääninhallituksilla ei siihen aikaan ollut mitään roolia kansainvälisessä toiminnassa. Sellainen lienee ollut pe-

räti kiellettyä. No, lakia ei rikottu, kun ei toimintaan käytetty yhteiskunnan varoja. Nykyäänhän lääneillä on lähialueyhteistyötä, joka on sitä suuren Euroopan unionin yhteistyötä pienen Venäjän kanssa.

Viroon suuntautuva yhteistyö otettiin välittömästi Mikkelin läänin nuorisolautakunnan ja myöskin liikuntalautakunnan toimintasuunnitelmiin Viron itsenäistyttyä vuonna 1991. Opetusministeriö sisällytti yhteistyön omaan kansainväliseen ohjelmaansa ja myönsi tarkoitusta varten tarpeelliset määrärahat. Jo keväällä 1992 kutsuimme ensimmäisen nuoriso- ja liikunta-asioista vastaavan valtuuskunnan Mikkeliin. Järvamaan nelihenkistä valtuuskuntaa johti apulaismaaherra ja maakuntahallituksen kouluosaston johtaja Andres Taimla. Mukana olivat myös maakunnan nuoriso- ja liikuntatoimesta vastaavat virkamiehet. Tällä vierailulla perehdyttiin varsin perusteellisesti Mikkelin läänin ja kuntien nuoriso- ja liikuntatyöhön. Virolaisilla virkaveljillämme oli paljon uutta pureskeltavaa sen lisäksi, että heidän oli kotimaassaan mietittävä lähes kaikki asiat uusiksi. Sovimme erillisen yhteistyöohjelman laatimisesta, ja sen vuoksi päätimme jo sama-

na vuonna tehtävästä vastavierailusta Paideen. Läänin nuorisolautakuntaa edustivat puheenjohtaja Eero Aarnio ja nuorisotoimentarkastaja Matti Pekkarinen sekä liikuntalautakuntaa puheenjohtaja Jorma Pekonen ja liikuntatoimentarkastaja Ilpo Piri. Vastaanotto Järvan maakunnassa oli vieraanvarainen ja ohjelma monipuolinen. Neljän päivän aikana tutustuimme mm. Paiden kaupungin ja Araveten kunnan nuorisotyöhön ja liikuntatoimintaan. Tästä valtuuskuntamme vierailusta kirjoitimme vapaa-aikatiedotteeseemme seuraavasti:

Virossa luodaan nyt uutta yhteiskuntaa

Viron tasavallan runsaan vuoden mittainen itsenäisyyden aika on ollut suurten muutosten aikaa. Maan aikaisempi kommunistiseen perinteeseen nojautunut nuoriso- ja liikuntajärjestelmä on romutettu ja maahan on syntyessä uusi, vapaaseen kansalaistoimintaan nojaava järjestelmä.

Matkan virolaisena isäntänä toimineen maakuntahallituksen kouluosaston johtaja Andres Taimlan mukaan lähes kaikki on luotava alusta lähtien uudelleen. Tämä teettää runsaasti työtä, varsinkin kun resurssit uuden luomiselle ovat niukat. Usko kehitykseen on kuitenkin vankka, ja vihdoinkin saatu itsenäisyys antaa voimia selvittää paremman yli.

Sadan metrin kilpajuoksu on samaa niin kommunistisessa kuin kapitalistisessakin järjestelmässä, mutta nuorisotyö kommunistimaissa on ollut ihan muuta kuin mihin länsimaisten ja pohjoismaisten demokratian maissa on totuttu. Virossa ollaankin nyt rakentamassa uutta nuorisotyötä, johon otetaan oppia myös ulkomailta. Tällä hetkellä Paidessa toimii mm. harrastuskoulu, jossa nuoret koulupäivän jälkeen voivat harrastaa eri taideaineita. Meille esiteltiin ylipäänsä nuorten maalauksia ja piirustuksia. Suomalaisille varsin tutut, 4H-työ ja partiotoiminta ovat taas pikkuhiljaa viriämässä. Partiotoimintaa Virossa on ollut jo ensimmäisen itsenäisyyden aikana.

Vaikka innostus ja aktiivisuus nuorisotyöntekijöiden ja urheiluväen piirissä onkin Järvamaan maakunnassa hyvä, tuli kaikissa matkamme aikana käydyissä keskusteluissa ilmi vallitseva suuri pula toimintaan tarvittavista välineistä ja varusteista. Järjestöillä ja maakuntahallinnolla on varsin vähän taloudellisia resursseja uusien toimintojen rahoittamiseen. Tämän ymmärtää, koska esimerkiksi Paiden kaupungissa

ei vielä lokakuun alkupuolella lämmitetty asuntoja, ja huoltoasemilla polttoaine oli kaiken aikaa loppumassa. Tällaisessa tilanteessa vapaa-aikapalvelut saavat jäädä vähemmälle huomiolle, ja voimat on pakko suunnata elämisen perusasioiden turvaamiseen. (Mikkelin läänin nuoriso- ja liikuntalautakuntien yhteinen infolehti syksyllä 1992.)

Viro joutui lähtemään uudelle itsenäisyyden taipaleelle todella pohjalta. Alkuvaiheessa entinen isäntä kiusasi Virossa energiapulalla. Esimerkiksi Paiden kulttuuritalo oli yhden talven suljettuna, ja Araveten vastavalmistuneeseen uimahalliin saatiin vettä vasta vuotta myöhemmin, koska lämmitysenergiasta oli pulaa. Pienempiä ja hymyilyäkin aiheuttaneita puutteita oli. Urheiluväki ilmoitti huolestuneena, ettei urheilukilpailuissa voida järjestää heittolajeja, koska käytettävissä ei ole mittanauhaa. Lupasin toimittaa Järvan maakuntahallintoon yhden tai kaksi mittanauhaa Mikkelistä, sillä edellytyksellä, ettei yksikään virolainen heitä keihästä pitemmälle kuin suomalainen. Jos näin kävisi, hakisin mittanauhat takaisin.

Valtuuskuntamme omassa iltatunnossa päädyimme siihen, että meidän tulee auttaa Järvamaan nuoriso- ja liikuntatoimintaa alkuun. Katsoimme, että kykenemme sen myös tekemään. Tarkemmat toimet jäivät kotona pohdittaviksi. Maakuntahallinnon ja Järvan alueen järjestävien yhteisessä tapaamisessa kävi selvillä se voimakas kiinnostus, joka yhteistyötä ja ystävyysoimintaa kohtaan Virossa oli herännyt. Me halusimme korostaa yhteistyön tasavertaisuutta. Meikin haluamme oppia virolaisten kokemuksista. Varmistimme myöskin sen, ettei Virossa loukkaannuta, jos me toimitamme heille tarvikkeita, joita heiltä puuttui. Pitkäkestoisemmasta yhteistyöstä päätimme sopia seuraavassa tapaamisessa keväällä 1993. Saman kevään aikana keskustelimme useaan otteeseen Mikkelin läänin kuntien nuoriso- ja liikuntatyöntekijöiden kanssa Järvamaan kanssa aloitetusta yhteistyöstä. Järjestimme myös kunnille suunnatun keräyksen nuoriso- ja liikuntatoimintaan tarvittavista välineistä ja tarvikkeista.

Järjestöjen ja kuntien kiinnostus Järvamaalle suuntautuvaa yhteistyötä kohtaan oli todella suurta. Lyhyessä ajassa saimme suuren pakettiautollisen harrastus- ja urheilutarvikkeita Paideen vietäväksi. Mukana oli

tavaraa tennispalloista tietokoneisiin. Meillä oli myös runsaasti ideoita mukana, kun Ilpo Pirin kanssa suunnasimme Järvamaalle seuraavaan tapaamiseen. Virolaiset ottivat kiitollisuudella vastaan automme sisällön. Se jätettiin maakuntahallinnon jaettavaksi alueen kohteisiin. Samaan aikaan olivat Mikkelin ja Savonlinnan nuorisotoimet valmiita nuorisotyöntekijävaihtoon vastavuoroisuusperiaatteella. Ensimmäisten yhteistyövuosien kirjallisesti tehdyt sopimukset olivat jokseenkin lyhyitä. Ne sisälsivät lähinnä valtuuskuntien vaihdon, nuorisotyöntekijävaihdon, ohjelmaryhmien vaihtoa sekä virolaisen osapuolen opintomatkat meidän semi-naareihimme ja mm. Allianssi-risteilylle.

Jokaviikkoinen yhteydenpito perustui yhteistyyöhön. Järvamaalla vastuuhenkilöinä toimivat alkuvaiheessa apulaismaaherrana toiminut maakunnan kouluosaston johtaja Andres Taimla ja nuorisotoimesta vastaava maaherran sihteeri Kersti Laastau. Mikkelin läänin puolella vastuu oli nuorisotoimentarkastaja Matti Pekkarisella ja liikuntatoimentarkastaja Ilpo Pirillä. Yhteistyö johti siihen, että Andres Taimlan viisihenkinen perhe vieraili kotonamme kesälomilla, jolloin seilasimme mm. Saimaalla. Samanlaisesta vieraanvaraisuudesta saimme me nauttia Virossa. Andres Taimla tuli myöhemmin valituksi Viron eduskuntaan, mutta yhteydet häneen jatkuivat. Taimlan jälkeen Järvamaan nuorisotoimen vastaavaksi virkamieheksi tuli Piret Sapp. Piret oli erityisen perehtynyt nuorisokulttuuriin, ja sen vuoksi hän kiinnosti erityisesti minua. Virkamies, joka nuorena on ollut rock-yhtyeen solistina, ei voi olla kiinnostamatta. Näin myöhemmin voin kertoa, että Piretistä tuli vuonna 2005 kunnanjohtaja, joten se siitä ”rogista”.

Piret Sapp oli yhteistyössämme ensimmäinen, joka välittömästi tajusi yhteiset tavoitteet. Nuorisokulttuuriryhmien vaihto tuli heti yhteistyöohjelmaamme. Kutsuin nuoria kulttuurintaitajia Virossa omaan läänin taidetapahtumaamme, ja vastaavasti meidän nuorisokuoromme Savonlinnasta osallistui Järven kesätapahtumiin Paidessa. Piretin ansiota on myöskin se, että nuorisotyöntekijöiden koulutus Suomen Nuorisopistossa tuli virolaisten tietoisuuteen. Nuorisopistoon hakeutui useita, lähinnä naispuolisia opiskelijoita. Olimme innostuneita siitä, että nämä opiskelijat tulisivat pioneereiksi Viron nuorisotyölle. Näin ei valitettavasti tapahtunut, sillä nämä somat ja

sivistyneet Viron tytöt naivat suomalaisen opiskelijatoverinsa ja jäivät Suomeen. Suomi oli maksanut heidän opintososiaaliset etunsa, joten tässä suhteessa kohtuus ja oikeudenmukaisuus lieenee tapahtunut.

Nuorisotyöntekijöiden vaihdosta jäi saldoksi erittäin hyvät kokemukset. Järvamaalta tulleet ohjaajat olivat viikon tai kaksi Savonlinnan ja Mikkelin nuorisotoimen tehtävissä. Harjoittelun aikana työskenneltiin nuorisotaloissa ja -toimistoissa. Savonlinnan ja Mikkelin ohjaajat olivat vastaavasti saman ajan harjoittelussa Järvamaalla. Sieltä tulleet ohjaajat olivat tyytyväisiä ja heidän käsityksensä oli, että Virossa oltiin edellä nuorisokulttuurin alueella, mutta jäljessä nuorisoa koskevassa lainsäädännössä. Virolaista osapuolta kiinnosti erittäin paljon nuorison taidetapahtumajärjestelmä. Tässä tarkoituksessa kutsuimme useita valtuuskuntia tutustumaan läänin taidetapahtumiin. Muutaman kerran kutsuimme ryhmän musiikin harrastajia myöskin osanottajaksi tapahtumaamme. Kvaritetit olivat tasokkaita. Kun yhteistyö Mikkelin läänin ja Järvamaan kanssa vähitellen vakiintui, oli pääasiallinen tarkoituksemme saattaa yhteen eri alojen harrastajat ja järjestöt. Tällä tavalla synnytimme aika laajan kontaktiverkoston, joka eli omaa elämäänsä. Osa toiminnasta kesti hetken, osa vuosia, ja se tuotti tuloksia ja mielihyvää.

Lääninuudistus Suomessa vuonna 1997 vaikutti monella tavalla myös läänin nuorisosektorin toimintaan. Itä-Suomessa kolmen läänin perintö ja erilaisen toimintakulttuurien yhteensovittaminen tuottivat aluksi aikamoisia ongelmia. Virossa suuntautuvaan yhteistyöhön meidän ei tarvinnut keksiä mitään uutta, sillä myös Kuopion ja Pohjois-Karjalan lääneillä oli ollut Virossa omat ystävyysmaakuntansa. Kuopiolla oli suhteet Länsi-Virumaahan ja Pohjois-Karjalalla Itä-Virumaahan. Itä-Suomen läänin nuorisotoimen tulosvastaavana jouduin alussa olemaan mukana uusien yhteyksien luomisessa ja koordinoinnissa. Joidenkin mielestä tämä uuden pohjan luominen tapahtui liiankin korkealla tasolla, sillä otimme toiminnan takuumiehiksi maaherrat. Uusia toimintoja toteuttavat nyt sitten uudet läänit ja osittain myöskin uudet ihmiset.

Rahvusvaheline noorsootöö suunab pilgu uues suunas – taasiseseisvunud Eesti avaldas soovi koostööks

*Mikkeli läänivalitsuse noorsootöö spetsialist
Matti Pekkarinen*

Nõukogude Liidu aegne periood asetas suuri piiranguid Soome ja väikeste naaberrahvaste, nagu näiteks Eesti, vahelisele koostööle. Koostöö oli peaaegu võimatu, kuna Eesti eksisteeris ainult Nõukogude Liidu osana. Eesti rahvas oli seevastu säilitanud oma identiteedi ja võimaluse tulles püüti sõlmida sõprussuhteid soomlaste ja teiste põhjamaalastega. Tegu oli niinimetatud ametliku sõprusega. Valdadel olid omad sõprusvallad ja koolidel omad sõpruskoolid. Sel viisil said alguse ka Mikkeli lääni noorsookomisjoni suhted Järva maakonnaga. Nõukogude süsteemi haarde nõrgenedes 1980ndate lõpul käivitus Paide linna ja Mikkeli vahel mh õpetajate vahetus.

Esimeseks noorsootööga seotud koostööürituseks oli siiski Mikkeli nukuteatri koolitusreis Eestisse, kus anti ka külalisetendus. Isiklikul tasandil olid suhted juba siis tihedad. Järva maavanemal Arvo Sarapuul ja Mikkeli läänivanemal Uki Voutilainenil oli seetõttu lihtne kontakte laiendada. Seda ka tehti, kuigi Soome läänivalitsustel ei olnud sel ajal mingisugust rolli rahvusvahelises tegevuses. See oli vist isegi keelatud. Igal juhul seadust ei rikutud, kuna

tegevuse finantseerimiseks ei kasutatud riigi raha. Nüüdseks teevad aga läänid lähipiirkonnakoostööd, mis kujutab endast suure Euroopa Liidu koostööd väikese Venemaaga.

Koostöö Eestiga võeti Mikkeli lääni noorsookomisjoni ja ka spordikomisjoni tegevuskavasse peale Eesti taasiseseisvumist aastal 1991. Haridusministeerium lisas koostöö oma rahvusvahelisse programmi ja määras ka sihtsummad selle tarbeks. Juba aastal 1992 kutsusime Mikkellisse esimese noorsoo- ja sporditöö eest vastutavate delegatsiooni. Järvamaa neljaliikmelist delegatsiooni juhtis asemaavanem ja maavalitsuse kooliosakonna juhataja Andres Taimla. Kaasas olid ka maakonna noorsootöö ja spordi eest vastutatavad ametnikud. Visiidi jooksul tutvuti võimalikult põhjalikult Mikkeli lääni ja valdade noorsoo- ja sporditööga. Meie Eesti kolleegidel oli palju, mille üle mõelda, pealegi tuli neil kodumaal pea kõike otsast alustada. Leppisime kokku koostööprogrammi koostamises ja seetõttu otsustasime juba samal aastal teha vastuvisiidi Paidesse. Lääni noorsookomisjoni esindasid esimees Eero Aarnio ja noorsootöö spetsialist

Matti Pekkarinen, spordikomisjoni esimees Jorma Pekonen ja sporditöö spetsialist Ilpo Piri. Meie Järvamaa võõrustajad olid külalislahked ja programm oli mitmekesine. Nelja päeva jooksul tutvusime muuhulgas Paide linna ja Aravete valla noorsootööga ja tegemistega spordi vallas. Kirjutasime delegatsiooni visiidist oma vabaajateatesse järgmist:

Eestis ehitatakse üles uut ühiskonda

Eesti Vabariigi aastapikkune iseseisvus on olnud suurte muutuste aeg. Maa varasem kommunistlikule traditsioonile toetuv noorsoo- ja spordisüsteem on hävitatud ja on tekkimas uus, vabale ühiskondlikule tööle toetuv süsteem.

Reisi Eesti-poolse juhina toiminud maavalitsuse kooliosakonna juhataja Andres Taimla sõnul on vaja pea kõike alustada otsast peale. See tähendab palju tööd, eriti arvestades, et vahendid uue loomiseks on napid. Usk arengusse on sellegipoolest suur ja lõpuks ometi saavutatud vabadus annab jõudu hullemast üle saada.

Saja meetri jooks on nii kommunistlikus kui kapitalistlikus süsteemis samasugune, ent noorsootöö erines kommunistlikes riikides kardinaalselt sellest, millega on harjutud läänemaistes ja põhjamaistes demokraatlikes riikides. Eestis ehitatakse praegu üles uut noorsootöösüsteemi ja õppust võetakse ka välismaalt. Hetkel tegutseb Paides muuhulgas huvikool, kus noored võivad koolipäeva järel harrastada erinevaid kunste. Uhkena esitleti meile noorte tehtud maale ja joonistusi. Soomlaste jaoks tuttavad 4H-tegevus ja skautide ja gaidide tegevus on vaikselt hoogu sisse saamas. Skautide ja gaidide liikumine oli Eestis olemas juba esimese vabariigi ajal.

Hoolimata Järvamaa noorsootöötajate ja spordiinimeste suurele soovile ja aktiivsusele, selgus kõigi reisi jooksul peetud vestluste käigus, et valitseb vajalike vahendite ja varustuse puudus. Organisatsioonidel ja maavalitsusel napib majanduslikke vahendeid uute tegevuste finantseerimiseks. See on mõistetav, kuna näiteks Paide linnas polnud veel oktoobri algul hakanud tööle keskküte ja bensiinijaamades oli kütus pidevalt otsakorral. Sellistes tingimustes mõeldakse vähem vaba aja veetmise peale ja keskenduda tuleb eluks vajalike elementaarsete vajaduste rahuldamisele.

(Mikkeli lääni noorsoo- ja spordikomisjonide ühine infoleht sügisel 1992.)

Eesti alustas oma taasiseseisvust põhjast. Algusaegadel piinas endine peremees Eestit energiapuudusega. Näiteks Paide kultuurimaja püsis suletuna terve talve ja Aravete vastvalminud ujulasse saadi kütteenergia puuduse tõttu vesi sisse alles aasta pärast. Puudus oli käes ka väiksematest ja muigamapanevatestki asjadest. Spordiinimesed teatasid murelikult, et spordivõistlustel ei võida läbi viia heitealasid, kuna puudus mõõdulint. Lubasin toimetada Mikkelist Järva maavalitsusele ühe või paar mõõdulinti, tingimusel, et ükski eestlane ei viska oda kaugemale kui soomlased. Kui nii peaks juhtuma, nõuaksin mõõdulindid tagasi.

Delegatsiooni liikmete omavahelisel õhtu veetmisel jõudsime järelduseni, et me peame osalema Järvamaa noorsoo- ja sporditöö jalgadele tõstmises. Leidsime, et suudame seda ka teha. Täpsemad plaanid otsustasime teha tagasi kodus olles. Maavalitsuse ja Järva maakonna organisatsioonide liikmete vahelisel kohtumisel oli näha Eestis tärganud suurt huvi koostöö ja sõprustegevuse vastu. Soovisime rõhutada koostööd võrdsete partneritena. Meiegi soovime eestlaste kogemustest õppida. Sai ka selgeks, et Eestis ei solvuta, kui me toimetame neile varustust, mida neil endil ei ole. Pikaajase koostöö osas otsustasime leppida kokku järgmise kohtumise käigus 1993. a. kevadel. Sama kevade jooksul arutasime Mikkeli lääni valdade noorsoo- ja sporditöötajatega alustatud koostööst Järvamaaga. Korraldasime valdadele suunatud noorsoo- ja sporditööks vajaliku varustuse korjanduse.

Organisatsioonide ja valdade huvi Järvamaaga tehtava koostöö vastu oli vägagi suur. Lühikese ajaga saime Paidesse viimiseks kokku suure pakiautotäie vabaaja- ja sporditarbeid. Varustust oli tennispallidest arvutiteni. Meil oli ka mitmeid ideid varuks, kui võtsime Ilpo Piriga suuna Järvamaa poole järgmisele kohtumisele. Eestlased võtsid autos leiduva tänulikult vastu. Varustus jäeti maavalitsusele piirkonnas edasi jaotatavaks. Samal ajal olid Mikkeli ja Savonlinna noorsootalitused valmis vastastikuseks noorsootöötajate vahetuseks. Esimeste koostööaastate ajal sõlmitud kirjalikud koostöölepped olid suhteliselt lühikesed.

Need sisaldasid peamiselt delegatsioonide vahetust, noorsootöötajate vahetust, programmigruppide vahetust ning Eesti-poolsete partnerite õppereise meie seminaridele ja mh Allianssi kruiisile.

Iganädalane sidepidamine põhines koostööl. Järvamaal olid vastutavaiks isikuteks alguses asemaavanemana tegutsenud maakonna kooliosakonna juhataja Andres Taimla ja noorsootöö eest vastutav maavanema sekretär Kersti Laastau. Mikkeli lääni poolseteks vastutavateks isikuteks olid noorsootöö spetsialist Matti Pekkarinen ja sporditöö spetsialist Ilpo Piri. Koostöö viis selleni, et Andres Taimla viieliikmeline pere käis meil suvepuhkuste ajal kodus külas, muuhulgas käisime Saimaal purjetamas. Samasugust külalislahkust saime tunda omakorda Eestis. Andres Taimla valiti hiljem riigikokku, kuid pidasime ühendust ka peale seda. Taimla järel sai Järvamaa-poolseks vastutavaks ametnikuks Piret Sapp. Pireti erihuviks oli noortekultuur ja seetõttu pakkus ta mulle erilist huvi. Ametnik, kes on noorpõlves laulnud rockbändis, ei jäta külmaks kedagi. Mainin, et Piretist sai 2005. aastal vallavanem, nii et niipalju siis rockist.

Piret Sapp oli esimene, kes sai kohe aru, mis on meie koostöö ühised eesmärgid. Noortekultuuri rühmade vahetus lisati koheselt meie koostööprogrammi. Kutsusin Eestist noori kultuuriga tegelejaid meie lääni kunstiüritustele ja vastavalt osales meie Savonlinna noortekoor Järvamaa suveüritustel Paides. Pireti teene on seegi, et teave noorsootöötajate koolitusest Suomen Nuoriso-opistos jõudis eestlaste teadvusse. Sinna astus mitmeid, peamiselt naissoost õpilasi. Meile tegi rõõmu, et neist õpilastest saavad Eesti noorsootöö pioneerid. Paraku läks teisiti, nimelt kõnealused kenad ja haritud Eesti tüdrukud abiellusid soomlastest õpingukaaslastega ja jäid Soome elama. Soome oli maksnud kinni nende õpingud, seega selles mõttes õigus ilmselt võitis.

Noorsootöötajate vahetusest jäid kätte väga head kogemused. Järvamaalt tulnud noortejuhid töötasid nädala või kaks Savonlinna ja Mikkeli noorsootalituste juures. Praktika ajal töötati noortemajades ja -asutustes. Vastavalt käisid Savonlinna ja Mikkeli noortejuhid praktiliselt Järvamaal. Sealt naasnud noortejuhid jäid rahule ja nad leidsid, et Eestis oldi noortekultuuri poole pealt Soomest ees, kuid noorsooseadusandlus

oli Soomest maha jäänud. Eestlasi huvitas eriti noorte kunstiürituste süsteem. Seega kutsusime mitmeid delegatsioone tutvuma lääni kunstiüritustega. Paaril korral kutsusime ka muusikaga tegelevate rühma meie üritustest osa võtma. Kvartetid olid kõrgetasemelised. Kui koostöö Mikkeli lääni ja Järvamaa vahel hakkas vaikselt stabiliseeruma, oli meie peamiseks eesmärgiks viia kokku eri alade harrastajaid ja organisatsioone. Sellega saavutasime küllaltki suure suhete võrgustiku, mis hakkas oma elu elama. Osa koostöötegevustest kestis ainult hetke, osa aastaid, ning see andis tulemusi ja tekitas heameelt.

Soomes 1997. aastal läbi viidud lääniauendus mõjutas nii mõnelgi tasandil ka lääni noorsoosektori tegevust. Ida-Soomes tekitas kolme vana lääni pärand ja erinevate tegutsemisviiside kokku sobitamine alguses omajagu probleeme. Eestiga tehtava koostöö jaoks ei olnud vaja muutusi läbi viia, kuna nii Kuopio kui Põhja-Karjala läänidel oli samuti olnud omad sõprusmaakonnad Eestis. Kuopiol olid sõprussuhted Lääne-Virumaaga ja Põhja-Karjalal Ida-Virumaaga. Ida-Soomes lääni noorsootalituse tulemuste eest vastutavana pidin alguses aitama kaasa uute kontaktide loomisele ja koordineerimisele. Mõningate inimeste meelest toimus antud uue aluse loomine liiga kõrgel tasemel, kuna määrasime tegevuse eest vastutajateks maavanemad. Uusi plaane viivad seega ellu uued läänid ja osaliselt ka uued inimesed.

Kuva/Foto 8.

Narvan linnaa vastapäätä kohoaa Ivangorodin linna. Kuva: Mikko Lund (4.12.2005).

Narva kindluse vastas, teisel pool jõge kõrgub Jaanilinna kindlus. Foto: Mikko Lund (4.12.2005).

Narva ei ole Viron takapajula

*Etelä-Suomen läänin sivistystoimentarkastaja
Mikko Lund*

Viron kolmanneksi suurin kaupunki Narva, jossa on lähes 70 000 asukasta, on suomalaisille melko tuntematon. Matkailija harvoin eksyy Viron venäläisimpään ja itäisimpään rajakaupunkiin. Kaupungista on monenlaisia uskomuksia ja se on yllätyksiä täynnä. Tuskin minäkään tietäisin siitä mitään, ellei kaupunginjohtaja Raivo Murd olisi lähettänyt minulle vuonna 1997 kutsua konsultoimaan nuorisotyön kehittämisestä kaupungissa. Sen jälkeen olen useamman kerran käynyt Narvassa, tutustumassa siihen sekä kouluttamassa nuorisotyöntekijöitä ja nuorisojärjestöjä.

Tutustuin Narvan nuorisajohtajaan Anne Kivimäen vuonna 1997 Tartossa järjestetyssä nuorisotyöseminaarissa. Hämeen läänin nuorisolautakunta oli yhdessä Viron opetusministeriön nuorisoyksikön Toivo Sikkin ja Tarton kaupungin nuorisotyön ja nuorisajohtaja Peter Taimin kanssa järjestänyt seminaarin, jossa pohdimme nuorisotyötä ja sen kehittämistä. Sitä ennen olimme muutamana vuotena kokoontuneet vuorovuosina Tartossa tai Hämeessä. Esimerkiksi vuonna 1996 järjestimme nuorisotyöseminaarin Vä-

hjärven lomakodissa Hauholla. Siihen osallistui myös Anne Kivimäe. Narvan vierailu toteutui joulukuussa 1997, kun sain myös kaupunginjohtajan kutsun ja Etelä-Suomen lääninhallituksen matkamääräyksen. Tutustuin Narvan kaupunkiin ja nuorisotyöhön sekä esitin muutamia kehittämis ehdotuksia. Siitä alkoi yhteistyö, joka jatkuu edelleen.

Narvan vanha linna vartioi Narvajokea pitkin kulkevaa Viron ja Venäjän rajaa. Joen toisella rannalla näköetäisyyden päässä nousee toinen linna, Ivangorodin linna ja kaupunki sen ympärillä. EU:n raja-asma, Narvan linna ja läheisen Narvajoen upeat hiekkarannat tekevät kaupungista matkailukaupungin. Raja-aseman kautta matkustetaan yli viiden miljoonan asukkaan Pietariin. Narvan kaupungin strategiasa yksi painopiste on matkailun kehittäminen. Kaupunkiin kaivataan lisää matkailullisia investointeja, kuten hotelleja ja ravintoloita. Työttömyys on Narvassa kaksinkertainen Viron keskityöttömyyteen verrattuna. Työttömiä on nykyäänkin noin 4 000. Myös pienipalkkaisuus on ongelma, samoin kuin kielitaito.

Kaupungin virkamiehet ja opettajat eivät osaa vielä hyvin viroa. Toimeentulo-ongelman ohella rikollisuus, päihteet, huumeet, avioerot sekä lasten ja nuorten ongelmat ovat arkipäivää. Tämän takia kaupungin johtavat virkamiehet ovat hyvin kiinnostuneita Suomen kokemuksista ja ratkaisuksista. Erityisesti nyt kaivataan kokemuksia EU-tukien hakemisesta ja myöntämisestä. Kaupunkiin tarvitaan tuotannollisia investointeja ja työpaikkoja.

Sovimme joulukuussa 1997 Narvan kaupunginjohtajan Raivo Murdin ja nuorisajohtaja Anne Kivimäen kanssa, että tulen tarvittaessa luennoimaan heidän järjestämiinsä koulutustilaisuuksiin. Tämä on toteutunut aika hyvin näiden vuosien aikana. Sovimme myös, että avaamme Narvan nuorisotyöntekijöille tutustumismahdollisuuden Suomen kunnallishallintoon ja nuorisotyöhön. Kolme kertaa on järjestetty tutustuminen Forssan, Lahden ja muiden kuntien ja kaupunkien nuorisotyöhön. Narvan kaupunginjohtaja seurueineen on käynyt tutustumassa Suomen kuntien työllisyyspolitiikkaan sekä kaupunkien hallintoon. Narvan sosiaalitoimen henkilöstö on käynyt tutustumassa Forssan ja Lahden sosiaalityöhön. Myös Narvan sosiaalitoimesta vastaava apulaiskaupunginjohtaja on käynyt seurueensa kanssa tutustumassa Lahteen. Sovimme, että Forssan nuorisotoimi ja ympäristökunnat järjestävät lasten ja nuorten leiritoimintaa, johon narvalaiset nuoret ovat tervetulleita. Osallistujia oli joka kesä varsin hyvin vuosien 1998–2003 aikana. Viime vuosina leiritoimintaan on osallistunut Narvan inkerinsuomalaisten vanhempien lapsia. Sovimme, että levitän Suomessa niiden Narvan koulujen osoitteita, joiden kautta suomalaiset pääsevät kirjeenvaihtoon narvalaisten koululaisten kanssa. Suomessa kiinnostusta tällaiseen toimintaan oli vain vähäisessä määrin. Korostin Narvan kaupunginjohtajalle ja nuorisajohtajalle, että otan yhteyttä Forssan seutukunnan kuntiin ja tähdennän yhteistyön merkitystä.

Lounais-Hämeen ja Narvan yhteistyö nihkeää – vain Forssan nuorisotyö aloitteellinen yhteistyössä

Narvan nuorisotoimi järjesti 28.–31.5.1998 nuorisotyön yhteistyöseminaarin, johon minun ohellani osallistuivat Forssan, Lahden ja Ypäjän nuorisotyön edustajat. Mukana oli nuorisosihteeri Tapio Virtanen Forssasta, Lahden nuorisotoimenjohtaja Pertti Mäkelä ja Ypäjän nuorisolautakunnan puheenjohtaja Jussi Rastas. Narvan nuorisotoimi piti esillä työnsä kehittämistä sekä nuorisotalokysymystä ja talon varustamista, johon toivottiin apua Suomesta. Forssan va. kaupunginjohtaja Pentti Eskola lupasi ottaa Narva-yhteistyön Forssan seutukunnan kunnanjohtajien kokouksen asialistalle. Kunnat eivät olleet kuitenkaan valmiita avustamiseen tai edes muodollisen avustuksen järjestämiseen nuorisotalon kunnostamiseen tai sen varustamiseen.

Narvan nuorisotoimisto kutsui minut ja muita asiantuntijoita 17.–20.12.1998 Narvaan kouluttamaan nuorisojärjestöjä, mm. Narvan Partiolaisia, Narvan Inkerinsuomalaisten seuraa ja koulujen oppilaskuntia. Tilaisuudessa oli 30 esimerkillisen hyvin käyttäytyvää nuorta, jotka halusivat henkilökohtaisia kontakteja tai järjestöyhteyksiä Suomeen. Narvan Öhtukoolin rehtorin Ljudmila Assejevan kanssa oli puhetta Narvan koulujen kielenopetuksen oppimateriaalin puutteesta. Lupasin käynnistää keräyksen meidän kirjastoistamme ja kouluvirastoistamme tarvittavan oppimateriaalin saamiseksi. Useampana vuotena toimitimme tätä materiaalia kouluille.

Narvan kaupunki allekirjoitti virallisen yhteistyösopimuksen Forssan ja Lounais-Hämeen kuntien kanssa 2.10.1989, mutta yhteistyö lähti nihkeästi käyntiin. Kaupunginjohtajat tapasivat, mutta juuri muita yhteyksiä ei ollut. Forssan nuorisotoimi oli kerännyt humanitaarista apua Narvaan ja toimitti ensimmäisen autokuorman Narvan sosiaalitoimelle vuonna 1990. Tästä alkoi Narvan sosiaalitoimen ja Forssan nuorisotoimen yhteistyö. Vuosina 1990–2003 Narvaan vietiin ainakin kolmetoista avustuskuormaa vaatteita, kenkiä ja ruokaa. Narvan sosiaalitoimen vähävaraisten perheiden lapsia tuli viikoksi kesäleirille Forssaan vuodesta 1995 alkaen.

Vuosina 1998–1999 kirjoitin muutamia kirjeitä Forssan kaupungille ja Forssan seutukunnan kunnille Narvan yhteistyöstä. Korostin nuoriso- ja koululaisyhteistyön lisäämisen merkitystä. Laitoin kirjeen kuntien kouluille ja nuorisojärjestöille, joiden toivoin vastaavan narvalaisten nuorten kirjeenvaihtotoiveisiin. Inkerinsuomalaisten nuorten keskuudessa oli myös aitoa kiinnostusta ja harrastusta suomen kieleen. Jonkin verran kirjeenvaihtoa syntyi, mutta Forssan nuorisotoimea lukuun ottamatta muu yhteistyö oli vähäistä. Forssan nuorisosihteeri Tapio Virtanen tuskaili, että ”Narva koetaan niin venäläiseksi kaupungiksi, että siitä halutaan olla kaukana – pelätään sen tarttuvan”. Yhteistyö Narvan kanssa ei kiinnostanut päättäjiä ja virkamiehiä, arvioi Virtanen jo vuonna 1999.

Vuonna 2002 olin selvittämässä Suomen työpaja-toimintaa Narvan kaupungille ja nuorten työllistämishankkeelle yhdessä Forssan Tapio Virtasen kanssa. Tapasimme juuri tehtävään tulleen kaupunginjohtaja Imre Liivin, joka oli hyvin huolissaan nuorisotyöttömyydestä. Hänen mukaansa nuoret pitäisi saada työhön ja toimeentulo katkaista. Sen takia kaupunki, nuorisokeskus, Narvan poliisi ja Sampo-pankki olivat käynnistäneet työllisyysprojektin, jonka piiriin oli rekisteröitynyt 400 nuorta työnhakijaa. Näitä luonnehdittiin oikeiksi työnhakijoiksi, ei sosiaaliturvan hakijoiksi, erotuksena työvoimatoimiston työnhakijoista. Vuonna 2002 Itä-Virumaalla oli 12 272 työtöntä, Narvassa 4 000, työttömyysprosentin ollessa kaksikymmentä. Työttömiä nuoria oli Itä-Virumaalla 3 200, joista puolelta puuttui ammattikoulutus. Alueella on työtä, mutta yritykset maksavat pienempiä palkkoja ja työnantajilla on kovat laadulliset vaatimukset. Kaupunginjohtaja Liiv ilmaisi kiinnostuksensa Suomen työllisyysohjelmiin, joten kutsuin hänet Suomeen tutustumaan niihin. Järjestetyn ohjelman mukaisesti hän tutustui Lahden, Forssan ja Tampereen kaupungin ohjelmiin heinäkuun alussa vuonna 2002.

Vuonna 2000 tapasin Narvan Kutseöppekeskuksen rehtorin Ago Silden. Kaksi vuotta myöhemmin saatoin tutustua hänen johtamaansa oppilaitoksen toimintaan. Hän johti 5 000 opiskelijan koulutuskeskusta, jossa yhdistettynä olivat nuorison ammatillinen peruskoulutus, aikuiskoulutus, työttömien koulutus ja ammattikorkeakoulu. Koulutuskeskus on Viron suurin. Erikoista koulutuksessa oli todella pieni kes-

keyttäjäien määrä, alle viisi prosenttia. Rehtori uskoi sen liittyvän opiskelijoiden motivointiin. Motivoivina seikkoina hän korosti muun muassa 200:aa tietokonepäätetä ja yli kymmenessä maassa tapahtuvaa harjoittelumahdollisuutta. Jokaisella opiskelijalla on pakollinen yrityshautomojakso, ja luokkaopetus on järjestetty yhteistyöhön ja yrittäjyyteen perustuvaksi toiminnaksi. Opiskelijoiden motivaatio on korkealla.

Lahti aktivoitui yhteistyöhön

Marraskuussa 2003 tapasin Narvan kaupungin uuden kaupunginjohtajan Tarmo Tammisen. Hän vieraili yhdistyksemme, Hämeenlinnan ja Riihimäen Suomi-Viro-yhdistyksen, SAKU-illassa Riihimäellä. Keskustelin hänen kanssaan mahdollisuudesta vierailla Narvassa ja keskustella yhteistyöstä ja työnjaosta Forssan, Lahden ja muiden kuntien kanssa. Lahden kaupunki oli allekirjoittanut yhteistyösopimuksen Narvan kaupunginjohtajan kanssa 18.10.1994. Yhteydet ja yhteistyö olivat olleet vähäisiä. Vuonna 2004 järjestin tammikuun alussa yhdistyksen puheenjohtajana tutustumis- ja neuvottelumatkan Narvaan. Matkalle oli kutsuttu niin Lahden kuin Forssankin kaupungin johtoa. Olin sopinut Lahden kaupunginjohtajan Tarmo Pipatin kanssa siitä, että Lahti selvittää, miten he hoitavat jatkossa yhteistyötä Narvan kanssa. Olin pettynyt Forssan kaupungin ja seutukunnan kuntien yhteistyöhön Narvan suuntaan. Narva ei kiinnostanut. Yhdistyksemme edustajien lisäksi Lahden kaupungista mukaan tulivat kaupunginsihteeri Timo Pohjansalo ja hallintoylilääkäri Risto Savilahti. Forssa tai sen seutukunnan kunnat eivät lähettäneet edustajia.

Ensimmäiseksi Tallinnassa vierailimme Suomen suurlähetystössä, jossa suurlähettiläs Jaakko Blomberg otti meidät vastaan ja kertoi Narvasta. Suurlähettiläs paljasti poliisihallinnon kartoittaman huumereitin Pietarin, Narvan ja Tallinnan kautta Helsinkiin. Blomberg kaipasi Narvan ja Tallinnan välille hyviä julkisen hallinnon kehittämishankkeita ja elinkeinoelämän investointeja, joilla Narvaan ja Itä-Virumaalle saataisiin lisää työtä ja hyvinvointia. Se olisi parasta lääkettä rikollisuutta ja huumeita vastaan, arveli suurlähettiläs. Blomberg toivoi, että Lahden kaupunki toimisi aktiivisesti yhteistyössä Narvan kanssa ja saisi

aikaan kehitystä.

Narvassa kaupunginjohtaja Tarmo Tammiste oli järjestänyt kaupungintalolle seminaarin, jossa paikalla olivat apulaiskaupunginjohtajat, muita kaupungin virkamiehiä ja Narvan Inkerinsuomalaisen seuran edustajat. Kaupunginjohtaja Tammiste kertoi kaupungin verotulojen kasvaneen vuodesta 1993, jolloin summa oli 100 miljoonaa kruunua, vuonna 2003 jo 450 miljoonaan kruunuun. Tämä antaa kaupungille mahdollisuuden osallistua palvelujen, kuten koulutuksen, sosiaalityön, terveydenhuollon ja nuorisotyön parantamiseen. Selvästi oli nähtävissä, että moni asia oli lyhyessä ajassa muuttunut ja parantunut Narvassa.

Apulaiskaupunginjohtaja Reet Välja vastaa Narvan sosiaali- ja terveystoimesta. Hän kertoi Narvan ongelmakohdista. Hän korosti työttömyyden aiheuttavan paljon ongelmia, kuten toimeentulovaikeuksia, lasten kasvatusongelmia ja lisääntyviä lasten huostaanottoja. Apulaiskaupunginjohtaja kiitti heille tarjotusta uudesta työmuodosta, tehostetusta perhetyöstä, jonka käynnistämällä pyritään vähentämään lasten huostaanottoja. Narvassa on yli 3 000 perhettä toimeentulotuen varassa. Heille maksetaan tukea yli kaksi miljoonaa kruunua kuukaudessa. Lisäksi on huumeongelma, jonka laajuutta kuvaa se, että joka kuukausi tulee hoitoon 20 uutta henkilöä. Hiv-positiivisia on ainakin 300. Huumeidenkäyttäjien määrästä emme saaneet yksityiskohtaisempia lukuja. Reet Välja korosti yhteistyötapaamisten ja tiedonvälityksen sekä työntekijöiden koulutuksen merkitystä. Espoon sosiaalitoimen henkilöstö on käynyt kouluttamassa Narvan työntekijöitä mm. siihen, miten huumeriippuvaisia turvakodin lapsia hoidetaan.

Narvan kaupunginsihteeri Ants Liimets kertoi, että Narvassa ei ole mitään ristiriitoja eri kansallisuuksien välillä. Tätä lausumaansa hän korosti sanomalla olevansa virolainen. Aukkaista venäläisiä on noin 95 prosenttia, virolaisia noin 4 prosenttia ja suomalaisia prosentin verran. Kaupungin muita kansallisuuksia ovat valkovenäläiset, gruusialaiset, ukrainalaiset, puolalaiset, bulgarialaiset, latvialaiset, liettualaiset ja unkarilaiset. Venäläiset suhtautuvat hyvin tasavertaisesti muihin, muut kansallisuudet huomioiden. Kaupunki on hyvin kansainvälinen. Kaupunginsihteerin mukaan venäjänkielinen enemmistö on integroitunut hyvin Viron yhteiskuntaan. Narvan kaupungilla on tiivistä

yhteistyötä Ivangorodin ja Pietarin kanssa, ja monilla kaupungin asukkaista on sukulaisyhteyksiä Venäjälle. Kaupunginsihteeri Liimets toivoi, että Suomen kanssa voitaisiin vaihtaa kokemuksia Eu-tukien hakemisesta ja saamisesta.

Kesäkuussa 2004 Hämeenlinnan ja Riihimäen Suomi-Viro-yhdistys oli kutsuttu Narvan kaupungin ja Suomen suurlähetystön järjestämille Suomi-päiville Narvaan. Teimme turistimatkan kaupunkiin. Veimme Narvan Vaikeiden lasten keskukselle hyväkuntoisia atk-laitteita. Tapasimme erikseen koko kaupunginjohtajan ja kävimme yksityiskohtaisia, toimialakohtaisia kehittämiskeskusteluja. Keskustelimme myös Suomen suurlähettilään Jaakko Blombergin kanssa Narva-yhteistyön tärkeydestä. Tapasimme Narvan nuorisotoimesta vastaavan johtajan Anna Konovalovan, joka piti tärkeänä yhteistyömuotona nuorisotyöntekijöiden koulutusta ja tapaamisia. Kerroin, että voimme järjestää tarvittaessa vuosittain nuorisotyöntekijöille koulutus- ja tutustumisohjelman Suomen nuorisotyöhön. Ohjelma toteutunee vuonna 2006.

Syksyllä 2004 linja-autollinen Lahden kaupungin eri hallintokuntien virkamiehiä vieraili Narvassa, tapasi kaupungin johtoa ja tutustui eri kohteisiin. Palaute vierailusta oli kiittävä. Syyskuussa 2005 Narvan apulaiskaupunginjohtaja Reet Välja vieraili seurueineen Lahdessa. Vierailun jälkeen apulaiskaupunginjohtaja tuli erikseen tapaamaan ja kertomaan tuoreet terveiset Narvasta. Yhteistyö Lahden ja Narvan välillä jatkuu edelleen. Lahden kaupunginsihteeri Timo Pohjansalo kertoi, että Lahden kaupunginjohtaja Tarmo Pipatti on arvostanut Narva-yhteistyön hyvin korkealle tasolle. Lahti tulee tulevaisuudessa panostamaan tähän yhteistyöhön.

Narvan kaupungin johdossa on ollut koko itsenäisyyden ajan virolainen kaupunginjohtaja, nyt lyhyen ajan sisällä jo kolmas henkilö. Apulaiskaupunginjohtajista ja osastopäälliköistäkin enemmistö on virolaisia. Luottamushenkilöistä ylivoimainen enemmistö on venäjänkielisiä. Yleinen oletama, että venäläiset jyräsivät enemmistöllään muut, ei pidä paikkaansa.

Narva on mielenkiintoinen näyteikkuna uudelleen itsenäistyneen Viron kehitykseen. Venäläinen väestöosa on vähemmistönä Virossa, mutta Narvan kaupungissa heillä on ylivoimainen enemmistö. Silti he ovat käyttäneet asemaansa taiten. Narva on monella tavalla

kehittyvä kaupunki, joka on ollut avoin virikkeille ja ehdotuksille toiminnan kehittämiseksi. Yhteistyössä olen saanut vaikuttaa, tehdä ehdotuksia ja tarjota apua niin nuorisotyön, sosiaalityön, koulutoimen kuin kaupungin yleisen kaupunkipolitiikan suuntaamiseen. Kaupungin johto, apulaiskaupunginjohtajat ja eri hallintokuntien virkamiehet ovat olleet hyvin uudistushaluisia, eteenpäin katsovia ja kiinnostuneita Suomen esimerkeistä. Lahden kaupunki tulee huolehtimaan jatkossakin säännöllisestä Narva-yhteistyöstä. Uskon vahvasti, että Narvalla Viron itäisenä rajakaupunkina ja EU-porttina tulee olemaan hyvä tulevaisuus.

Narvalla on jo vetovoimaa matkailukaupunkina ja ulkomaisen pääoman sijoituskohteena. Tämä tulee aikaa myöten konkreettisesti muuttamaan vanhan kulttuurikaupungin ilmettä ja parantamaan narvalaisten hyvinvointia ja elämänedellytyksiä. Kaupunki tulee myös virolaistumaan yhä enemmän, kun kaikissa kouluissa siirrytään vironkieliseen opetukseen vuodesta 2007 alkaen. Erityisenä kaupungin tulevaisuuteen positiivisesti vaikuttavana seikkana näen, että Narvan kaupunginjohto kantaa huolta Narvan lapsista ja nuorista.

Narva ei ole kolgas

*Lõuna-Soome läänivalitsuse hariduse ja kultuuri spetsialist
Mikko Lund*

Eesti suuruselt kolmas linn Narva, kus elab peaaegu 70 000 inimest, on soomlaste jaoks kaunis tundmatu koht. Turist eksib Eesti kõige venepärasemasse ja idapoolseimasse piirilinna harva. Linna kohta liigub mitmesuguseid jutte ja see on täis üllatusi. Vaevalt, et minagi kõigest sellest midagi teaks, kui linnapea Raivo Murd ei oleks saatnud mulle 1997. a. kutset tulla konsulteerima linna noorsootöö arendamist. Seejärel olen käinud korduvalt Narvas nii tutvumas linnaga kui koolitamas noorsootöötajaid ja noorteühinguid.

Tutvusin Narva noortejuhi Anne Kivimäega 1997. a. Tartus korraldatud noorsootööseminaril. Häme läänivalitsuse noorsookomisjon oli koos Eesti Haridusministeeriumi noorteosakonna Toivo Siku ja Tartu linna noorsootöö ja noortejuhi Peeter Taimiga korraldanud seminari, kus arutati noorsootöö ja selle arendamisega seotud teemasid. Varasemalt koguneti iga-aastaselt vaheldumisi Tartus ja Hämes. Näiteks aastal 1996 korraldasime noorsootööseminari Vähajärvi puhkekodus Hauhos. Seal osales ka Anne Kivimäe. Narva külastamine sai teoks detsembris

1997, mil sain ka linnapea kutse ja lähetuse Lõuna-Soome läänivalitsuselt. Tutvusin Narva linna ja seal tehtava noorsootööga ning tegin mõningaid ettepanekuid selle arendamiseks. Sellest sai alguse koostöö, mis jätkub tänaseni.

Narva vana kindlus valvab mööda Narva jõge kulgevat Eesti ja Venemaa piiri. Jõe teisel kaldal on näha teine kindlus, Jaanilinna kindlus, ning linn selle ümber. Euroopa Liidu piiripunkt, Narva kindlus ja lähedal asuva Narva jõe liivarannad teevad linnast turismilinna. Piiripunkti kaudu sõidetakse üle viie miljoni elanikuga Peterburi. Narva linna strateegias on üheks punktiks turismi arendamine. Linna soovitakse rohkem turismiga seotud investeringuid, nagu hotelle ja restorane. Narvas on töötus kaks korda kõrgem kui Eestis keskmiselt. Töötuid on hetkel umbes 4 000. Probleemiks on ka madalad palgad ning keeleoskus. Linna ametnikud ja õpetajad ei oska veel eriti hästi eesti keelt. Toimetulekuprobleemide kõrval on igapäevasteks probleemideks ka kuritegevus, uimastid, abielulahutused ning laste ja noorte probleemid.

Seetõttu on linna juhtivad ametnikud huvitatud Soome kogemustest ning lahendustest. Eelkõige ollakse hetkel huvitatud kogemustest Euroopa Liidu toetuste taotlemisest ning eraldamisest. Linn vajab tootmisinvesteeringuid ja töökohti.

Leppisime detsembris 1997 Narva linnapea Raivo Murru ja noortejuhi Anne Kivimäega kokku, et tulen vajadusel pidama loenguid nende korraldatud koolitustel. See on nende aastate jooksul ka suhteliselt hästi õnnestunud. Leppisime ka kokku, et võimaldame Narva noorsootöötajatel tutvuda Soome kohalike omavalitsustega ning Soome noorsootöoga. Kolm korda on käidud tutvumas Forssa, Lahti ja muude valdade ja linnade noorsootöoga. Narva linna delegatsioon esotsas linnapeaga on käinud tutvumas Soome valdade tööhõivepoliitikaga ning kohalike omavalitsuste tööga. Narva sotsiaalameti töötajad on käinud tutvumas Forssa ja Lahti sotsiaaltöoga. Ka Narva sotsiaalabi eest vastutav abilinnapea koos delegatsiooniga on käinud Lahtiga tutvumas. Sai kokku lepitud, et Forssa noorsooamet ja naabervallad organiseerivad laste ja noorte laagreid, kus võiksid osaleda ka Narva noored. Suviti 1998–2003 võeti laagritest rohkelt osa. Viimastel aastatel on laagrites osalenud Narva ingerisoomlaste lapsed. Lubasin levitada Soomes nende Narva koolide aadresse, millede kaudu soomlased võiks leida endale kirjasõpru Narva koolilaste hulgast. Soomes ei tundud selle vastu eriti huvi. Rõhutasin Narva linnapeale ja noortejuhile, et võtan ühendust Forssa piirkonna valdadega ja toonitan koostöö tähtsust.

Edela-Häme ja Narva tagasihoidlik koostöö

Narva noorsooamet korraldas 28.–31. mail 1998 noorsootöö koostööseminari, millest võtsid peale minu osa ka Forssa, Lahti ja Ypäjä noorsootöö esindajad. Kaasas olid noorsoosekretär Tapio Virtanen Forssast, Lahti noorsootalituse juhataja Pertti Mäkelä ja Ypäjä noorsookomisjoni esimees Jussi Rastas. Narva noorsooamet tõstis esile oma töö arendamise, noortekeskuse küsimuse ja majale varustuse hankimise, milleks loodeti Soomest abi saada. Forssa linnapea kohusetäitja Pentti Eskola lubas võtta koostöö

Narvaga Forssa piirkonna linnapeade ja vallavanemate koosoleku päevakorda. Vallad ei olnud nõus abi andma ega isegi korraldama formaalset abi andmist noortekeskuse remondiks või varustuse hankimiseks.

Narva noorsooamet kutsus mind ja teisi eksperte 17.–20. detsembril 1998 Narvasse koolitama noorteühinguid, mh. Narva skaute, Narva Ingerisoomlaste Seltsi ja koolide õpilaskogusid. Üritusel osales 30 eeskujulikult käituvat noort, kes soovisid Soomega isiklike kontakte või kontakte ühingute tasandil. Narva Õhtukooli direktor Ljudmila Assejevaga sai kõneldud keeleõpetuseks vajalike õppevahendite puudusest Narva koolides. Lubasin lükata käima korjanduse kogumaks vajaminevaid õppevahendeid meie raamatukogudest ja kooliametitest. Mitu aastat toimetasime koolidele nimetatud materjale.

2.10.1989 kirjutas Narva linn alla ametlikule koostöölepingule Forssa ja Edela-Häme kohalike omavalitsustega, kuid koostöö läks käima suhteliselt vaevaliselt. Linnapead kohtusid, kuid muid kontakte eriti ei olnud. Forssa noorsooamet oli kogunud humanitaarabi ja esimene koorem toimetati Narva sotsiaalabiametile aastal 1990. Sellest sai alguse Narva sotsiaalabiameti ja Forssa noorsooameti koostöö. Aastatel 1990–2003 viidi Narvasse vähemalt kolmteist koormatäit rõivaid, kingi ja toiduaineid. Aastast 1995 on Narva sotsiaalabiameti vähekindlustatud perede lapsed tulnud nädalaks Forssasse suvelaagrisse.

Aastatel 1998–1999 kirjutasin Forssa linnale ja Forssa piirkonna valdadele koostööst Narvaga. Rõhutasin noorsoo- ja õpilaskoostöö lisamise tähtsust. Saatsin kirjad ka sellistele valdades tegutsevatele koolidele ja noorteühingutele, kellest oli loota, et nad võiks vastata Narva noorte kirjavahetusalvele. Ingerisoomlastest noortel oli suur huvi soome keele vastu. Mõnevõrra kirjavahetust ka peeti, kuid Forssa noorsooamet väljaarvatud, jäi muu koostöö väheseks. Forssa noorsoosekretär Tapio Virtanen kurtis, et „Narvat peetakse nii vene linnaks, et sellest soovitakse eemale hoida – kardetakse, et see võib nakata”. Koostöö Narvaga ei huvitanud ei juhte ega ametnikke, märkis Virtanen juba aastal 1999.

Aastal 2002 olin koos Tapio Virtaneniga Forssast tutvustamas Soome tööpada tegevust Narva linnale ja noorte tööhõiveprojektile. Kohtusime just ametisse

astunud linnapea Imre Liiviga, kes oli mures noorte töötuse pärast. Tema sõnul tuleks noored tööle saada ja teha lõpp tegevusetusele. Sellest lähtuvalt olid linn, noortekeskus, Narva politsei ja Sampo pank lükanud käima tööhõiveprojekti, kuhu oli registreerunud 400 noort töötajat. Neid iseloomustati kui õigeid töötajaid, mitte sotsiaalabi taotlejaid, eristamaks neid tööhõiveameti töötajast. Aastal 2002 oli Ida-Virumaal 12 272 töötut, Narvas 4000, töötuse tase oli 20 protsenti. Töötuid noori oli Ida-Virumaal 3200, neist pooltel puudus kutseharidus. Regioonis leidub tööd, kuid ettevõtted maksavad madalamat palka ning tööandjad nõuavad kõrget kvaliteeti. Linnapea Liiv ilmutas huvi Soome tööhõiveprogrammide vastu, mistõttu kutsusin ta Soome nendega tutvuma. Ettevalmistatud programmi abil tutvus ta Lahti, Forssa ja Tampere linnade programmidega 2002. a. juuli alguses.

Aastal 2000 kohtusin Narva Kutseõppekeskuse direktori Ago Sildega. Kaks aastat hiljem õnnestus mul tutvuda tema juhitud õppeasutuse tegevusega. Silde juhatas 5000 õpilasega koolituskeskust, kus oli ühendatud noorte kutsepõhiharidus, täiskasvanute koolitus, töötute koolitus ning kutsekõrgkool. Koolituskeskus on Eesti suurim. Koolituse teeb eriliseks koolituse poolelijätjate vähesus, alla viie protsendi osalejatest. Direktori arvates on see seotud õpilaste motivatsiooniga. Motiveerivate tegijatena tõstis ta esile muuhulgas kahtsada arvatut ja võimalust sooritada praktika enamas kui kümnes riigis. Igal õpilasel on kohustus osaleda praktilal äriinkubaatoris ja õpetus valmistab ette koostööks ja ettevõtluseks. Õpilased on motiveeritud.

Lahti lülitus koostöösse

Novembris 2003 kohtusin uue Narva linnapea Tarmo Tammistega. Ta külastas meie seltsi, Hämeenlinna ja Riihimäe Soome-Eesti Seltsi, SAKU-õhtut Riihimäes. Vestlesime võimalusest külastada Narvat ja arutada koostööd ja tööjaotust Forssa, Lahti ja muude valdade vahel. Lahti linn oli kirjutanud 18.10.1994 alla koostöölepingu Narva linnapeaga. Kontaktid ja koostöö jäid aga väheseks. Aastal 2004 korraldasin jaanuari alguses seltsi esimehena tutvumis- ja

läbirääkimisreisi Narvasse. Reisile oli kutsutud nii Lahti kui Forssa linnade juhtkonda. Olin leppinud Lahti linnapea Tarmo Pipattiga kokku, et Lahti selgitab välja, kuidas hakatakse korraldama koostööd Narvaga. Olin pettunud Forssa linna ja ümbritsevate valdade koostöös Narvaga. Narva ei huvitanud neid. Lisaks meie seltsi esindajatele tulid reisile linnasekretär Timo Pohjansalo ja peaarst Risto Savilahti Lahti linnast. Forssa ega ümberkaudsed vallad ei saanud omi esindajaid.

Kõigepealt külastasime Tallinnas Soome Suursaadkonda, kus meid võttis vastu suursaadik Jaakko Blomberg ja kõneles meile Narvast. Suursaadik paljastas meile politsei välja selgitatud narkotee Peterburi, Narva ja Tallinna kaudu Helsingisse. Blomberg igatses Narva ja Tallinna vahele häid avaliku halduse arenguprojekte ja ettevõtlusinvesteeringuid, mis tooks Narvasse ja Ida-Virumaale juurde töökohti ja kasvataks heaolu. See oleks parim ravim kuritegevuse ja narkootikumide vastu, arvas suursaadik. Blomberg lootis, et Lahti linn hakkab Narvaga aktiivset koostööd tegema ja aitaks sellega arengule kaasa.

Narva linnapea Tarmo Tammiste oli korraldanud linnavalitsuse hoones seminari, millel osalesid abilinnapead, teised ametnikud ning Narva Ingerisoomlaste Seltsi esindajad. Linnapea Tammiste sõnul on linna maksudest saadav tulu kasvanud aastast 1993, mil summa oli 100 milj. krooni, 450 miljoni kroonini aastal 2003. See annab linnale võimaluse panustada hariduse, sotsiaaltöö, tervishoiu ja noorsootöö arendamisesse. Oli selge, et nii mõnigi asi oli Narvas lühikese ajaga muutunud paremuse suunas.

Abilinnapea Reet Välja valdkondadeks on Narva sotsiaalabi ja tervishoid. Välja kõneles Narva probleemidest. Ta rõhutas, et töötus tekitab palju probleeme, nagu raskusi toimetulekuga, probleeme laste kasvatamisel ja lisanduvaid laste hoolekande alla võtmisi. Abilinnapea tänas neile pakutud uue peretöömeetodi eest, mille käivitamisega loodetakse vähendada laste hoolekande alla võtmisi. Narvas sõltub üle 3000 perekonna toimetulekutoetustest. Nendele makstakse toetusi rohkem kui 2 miljoni krooni eest kuus. Sellele lisaks on probleeme narkootikumidega: probleemi ulatust näitab see, et kuus tuleb ravile 20 uut isikut. Hiv-positiivseid on vähemalt 300. Narkootikumide tarbijate täpsemast määrast ei saanud

me teavet. Reet Välja rõhutas koostöökohtumiste, infovahetuse ning töötajate koolituse tähtsust. Espoo sotsiaal ameti töötajad on käinud õpetamas Narva töötajatele muuhulgas seda, kuidas ravida turvakodudes elavaid narkosõltlastest lapsi.

Narva linnasekretär Ants Liimetsa sõnul ei ole Narvas konflikte eri rahvuste vahel. Tema sõnul on üheks näiteks selle kohta tööik, et tema ise on eestlane. Narva elanikest 95% on venelased, eestlasi on umbes 4% ja soomlasi umbes üks protsent. Linnas elab veel valgevenelasi, grusiinlasi, ukrainlasi, poolakaid, bulgaarlasi, lätlasi, leedulasi ja ungarlasi. Venelased arvestavad teiste rahvustega ning suhtuvad neisse kui võrdsetesse. Narva on väga rahvusvaheline linn. Linnasekretäri sõnul on venekeelne enamus integreerunud Eesti ühiskonda. Narva linnal on tihedad kontaktid Jaanilinna ja Peterburiga ning paljudel linnaelanikel on sugulasi Venemaal. Linnasekretär Liimets lootis, et Soomega võidakse vahetada kogemusi ELi toetuste taotlemisest ja saamisest.

Juunis 2004 sai Hämeenlinna ja Riihimäe Soome-Eesti Selts kutse osaleda Narva linna ja Soome Suursaatkonna korraldatud Soome päevadele Narvas. Tegime turismireisi Narvasse. Viisime Narva Raskete Laste Keskusele heas korras olevaid arvuteid. Meil oli ka kohtumine terve linnavalitsusega ja pidasime üksikasjalikke ja valdkonnaalaseid arenguvestlusi. Vestlesime ka Soome suursaadik Jaakko Blombergiga koostöö tähtsusest Narva linnaga. Kohtusime Narva noorsootöö eest vastutava Anna Konovalovaga, kes pidas oluliseks koostöövormiks noorsootöötajate koolitust ja kohtumisi. Rääkis, et võime vajadusel korraldada iga-aastaselt noorsootöötajate koolitusi ja võimaldada tutvumist Soome noorsootööga. Projekt peaks käivituma aastal 2006.

2004. a. sügisel külastas bussitais Lahti linna eri administratsioonide ametnikke Narvat, kohtus linnavalitsusega ja käis ekskursioonidel. Tagasiside külastuse kohta oli positiivne. 2005. a. septembris külastas delegatsioon eesotsas abilinnapea Reet Väljaga Lahtit. Külastuse järel tuli abilinnapea spetsiaalselt minuga kohtuma ja tõi terviseid otse Narvast. Koostöö Lahti ja Narva vahel jätkub tänaseni. Lahti linnasekretär Timo Pohjansalo sõnul oli Lahti linnaapea Tarmo Pipatti pidanud koostööd Narva

linnaga oluliseks. Lahti hakkab panustama koostööle Narvaga.

Narva linna on terve taasiseseisvuse ajal juhtinud eestlasest linnaapea, lühikese aja jooksul juba kolmas. Enamik abilinnapeadest ja osakonnajuhatajatest on eestlased. Linna ametikandjatest on vaieldamatu enamus venekeelsed. Väide, et venelased sõidaks enamusena teistest üle, ei pea paika.

Narva on huvitav aken taasiseseisvunud Eesti arengusse. Venekeelne elanikkond on Eestis vähemuses, kuid Narvas on nad ülekaalukalt enamuses. Sellegipoolest on nad oma positsiooni kasutanud oskuslikult. Narva on nii mõneski mõttes arenev linn, mis on olnud avatud uutele ideedele ja ettepanekutele tegevuse arendamiseks. Koostöö on võimaldanud mul mõjutada, teha ettepanekuid ja pakkuda abi nii noorsootöö, sotsiaaltöö, hariduse kui üldise linnapoliitika suunamisel. Linnavalitsus, abilinnapead ja eri administratsioonid on olnud uuendusaltid, pilgud tulevikku suunatud ning huvitatud Soome kogemustest. Lahti linn plaanib ka tulevikus Narvaga regulaarset koostööd teha. Usun, et Narval seisab Eesti idapoolse piirilinna ja Euroopa Liidu väravana ees hiilgav tulevik.

Narval on tõmbejõudu turismilinnana ja väliskapitali investeerimisobjektina. See kõik muudab konkreetselt vana kultuurilinna ilmet ja tõstab narvalaste heaolu ja parandab elutingimusi. Linn eestistub tulevikus aina enam, kui alates 2007. a. siirdutakse venekeelsetes koolides eestikeelsele õppele. Usun, et justnimelt hoolitsemine oma laste ja noorte eest aitab Narva linnavalitsusel luua linnale paremat homset.

Kuva/Foto 9.

Toomas Ponkin ja Kimmo Aaltonen syventyneenä keskusteluun. Kuva: Irma Toodo (3.8.2005).

Toomas Ponkin ja Kimmo Aaltonen vestlushoos. Foto: Irma Toodo (3.8.2005).

Huomioita Viron ja Suomen yhteistyöstä kymmenen viime vuoden ajalta

*Viron nuorisotyökeskuksen johtaja
Toomas Ponkin*

Viron ja Suomen yhteistyö nuorisotyön alalla käynnistyi 1990-luvun alussa Viron itsenäistytessä uudelleen. Alkuvuosina yhteistyö kehittyi hiljakseen, mutta jatkuvasti suotuisaan suuntaan. Konkreettisemmaksi ja selvärajaisemmaksi yhteistyö Suomen kanssa muuttui Viron nuorisotyölain tultua voimaan 1.4.1999. Nuorisotyön käsitteellistä perustaa täsmennettiin saman vuoden syksyllä järjestetyssä Viron ensimmäisessä nuorisotyöfoorumissa; tämän jälkeen yhteistyötä voitiin tehdä yhteisiä käsitteitä käyttäen ja asiat samalla tavalla ymmärtäen. Lain voimaantulo määritteli eri tason julkisten toimijoiden (valtion, maakuntien ja kaupunkien) nuorisotyön järjestämistä koskevat oikeudet ja velvollisuudet. Myös kolmannelle sektorille, ennen kaikkea nuorisojärjestöissä tehtävälle työlle, oli asetettu selvät tehtävät ja odotukset. Nuorisotyötä koskevan lainsäädännön perinpohjainen uudistaminen loi edellytykset sekä päivittäisen nuorisotyön että kansainvälisen yhteistyön kohottamiseksi aivan uudelle laatutasolle.

Minä, Toomas Ponkin, aloitin työt Viron nuorisotyökeskuksen (*Eesti Noorsootöö Keskus*) johtajana syk-

syllä 1999, jolloin keskus perustettiin. Tätä ennen olin työskennellyt kaksi vuotta maakunnan nuorisotyöasiantuntijana Raplamaan maakuntahallituksessa.

Viron nuorisotyökeskus perustettiin ennen kaikkea huolehtimaan valtakunnallisen nuorisotyön järjestämisestä ja koordinoimaan koko alan toimintaa. Keskuksen edeltäjä, Viron nuorison kehittämiskeskus (*Eesti Noorsoo Algatuskeskus*), oli tuolloin jo käynnistänyt joitakin valtakunnallisia toimintamuotoja, kuten leiri-ohjaajien ja -johtajien koulutuksen, koulurauhaohjelman, tukioppilastoiminnan sekä kotiseutututkijoiden ja nuorten oppaiden kilpailut. Nuorisotyökeskuksen ensimmäisten vuosien toiminta painottui nuorisotyön kahdeksan osa-aluetta tuntevan henkilökunnan rekrytointiin sekä täydennyskoulutuksen järjestämiseen. Alkuvuosien toimintaa sävytti myös taloudellisten resurssien niukkuus; parempi rahatilanne olisi voinut nopeuttaa myönteistä kehitystä. Esimerkiksi nuorisokeskusten johtajien koulutusohjelmaan saatiin rahoitus Phare-ohjelmasta. Kloogarannan nuorisoleirikeskuksen kunnostustöitä jatkettiin, ja keskus avautui koko laajuudessaan kesällä 2000. Keskuksen toimin-

nassa ovat alusta pitäen olleet suureksi avuksi Suomen opetusministeriön nuorisoyksikkö ja Turun kaupungin nuorisoasiainkeskus, joiden kanssa on järjestetty lukuisia yhteisiä tilaisuuksia, kuten asiantuntijavierailuja ja -koulutusta sekä nuorisovaihtoa.

Alkuvuosina Viron ja Suomen nuorisoalan yhteistyölle oli tunnusomaista Suomen rooli antajana ja Viron rooli vastaanottajana. Suomen tuella käynnistettiin lukuisia eri hankkeita, kuten tukioppilasliike (T.O.R.E.), seikkailukasvatusmetodiikan soveltaminen, Viron Award-ohjelma sekä koulurauhaohjelma. Suomi otti vapaaehtoisesti hoitaakseen eurooppalaisessa nuorisotyössä käytettävien metodien esittelyn virolaisille, tuki nuorisotyöntekijöiden koulutusta, auttoi virolaisia luomaan kansainvälisiä suhteita ja löytämään ulkomaisia yhteistyökumppaneita. Viron nuorisotyölle tällainen yhteistyö merkitsi nopeasti näkyviä ja konkreettisia tuloksia: nuorisovaihto yleisty, nuorisotyöntekijöiden kansainvälisten kontaktien määrä kasvoi, syntyi monenlaisia yhteistyöverkostoja ja käynnistettiin lukuisia hankkeita. Valtioiden välisen yhteistyöpöytäkirjojen perusteella tehtävää yhteistyötä hallitsivat kertaluonteiset nuorisotyöhön liittyvät tutustumisvierailut.

Vuonna 2000 Viron ja Suomen yhteistyö alkoi jo rakentua tasavertaisen kumppanuuden periaatteen varaan. Viron nuorisotyön perusrakenteet (valtakunnalliset ammattiala- ja kattojärjestöt, kuten Viron nuorisoyhdistysten liitto, Viron nuorisotyökeskus, Viron nuoriso-ohjaajayhdistys, Avointen nuortenkeskusten yhdistys, Viron nuorisoinstituutti) olivat tuolloin ehdineet vakiinnuttaa toimintansa, ja järjestöt kykenivät edustamaan itseään ja toimimaan ulkomaisten partnerien kanssa yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti. Kuntatasolla nuorisotyön järjestäminen eteni suorastaan hyppäyksittäin. Avoimia nuortenkeskuksia syntyi kuin sieninä sateella, mikä tarkoitti myös sitä, että meille karttui todellista käytännön kokemusta.

Viron nopea kehitys, nuorisotyön perusrakenteiden vakiintuminen ja työn organisoinnista saadut käytännön kokemukset toivat muutoksia virolais-suomalaisen yhteistyön muotoihin. Valtioiden väliseen yhteistyöhön alkoi kuulua entistä enemmän niin sanottuja kokemustenvaihtoseminaareja, joihin osallistuivat alojensa asiantuntijat. Tapaamisissa porauduttiin syvälle erilaisiin nuorisotyön kysymyksiin ja etsittiin mahdol-

lisuuksia kehittyä yhdessä eteenpäin. Hyvänä esimerkkinä voi pitää Viron ja Suomen nuorisotietokeskusten välistä yhteistyötä, joka on jo edennyt tietojen vaihdosta yhteisiksi koulutusseminaareiksi. Yhteistyöstä saadun tuen ja itsevarmuuden turvin Viron nuorisotyökeskus saattoi liittyä Euroopan nuorisotiedotus- ja neuvontajärjestön (ERYICA) jäseneksi.

Viron maakuntien ja Suomen läänien välinen nuorisoalan yhteistyö käynnistyi 1990-luvun lopulla ja toimii hyvin. Alueiden kautta virisi nopeasti myös uusia paikallistason kontakteja. Uskoakseni suurimmalla osalla Viron kunnista ja kaupungeista on nykyään ystävyyskunta tai -kaupunki Suomessa, eikä yhteistyö tietenkään rajoitu nuorisotyöhön, vaan se yltyy monille muillekin elämänaloille, esimerkiksi koulutus-, kulttuuri- ja sosiaalisektoreille.

Maidemme yhteistyö ei ole rajoittunut pelkästään kahdenväliseen toimintaan, vaan mukaan on otettu myös muita maita etenkin Itämeren alueelta. Erityisen hedelmällisiä yhteistyöhankkeita ovat olleet Viron, Suomen ja Venäjän yhteiset huumeiden, alkoholin ja tupakan käytön ennaltaehkäisyä käsittelevät asiantuntijatapaamiset sekä nuorten ympäristöleirit. Hyvänä esimerkkinä voi pitää myös virolais-suomalaista yhteistyöhanketta Award-ohjelman viemiseksi Latviaan. Hankkeen puitteissa on järjestetty infopäiviä ja koulutusseminaareja. Tietojen saantia naapurimaiden tilanteesta ja kehityksestä on pidetty tärkeänä samalla kun omia hyviä kokemuksia on välitetty eteenpäin.

Multilateraalisen eli monenvälisen yhteistyön painottaminen onkin selvästi havaittava tendenssi kansainvälisessä nuorisotyössä, tarkastellaan asiaa sitten Euroopan tai maailmanlaajuisesti. Omalta osaltaan tällaisen yhteistyömuodon yleistymistä nopeutti Viron liittyminen Euroopan unionin jäseneksi vuonna 2004.

Millaisen arvosanan saa Viron ja Suomen tähänastinen yhteistyö? Lyhyt vastaus kuuluu yksinkertaisesti: erittäin hyvän. Tarkastellessamme arvosanan taustoja tosiasioihin tukeutuen voimme havaita, ettei yhteistyö ole rajoittunut pelkkiin muodollisuuksiin. Kyse on ollut Suomen kannalta tarkoituksellisesti ja vilpittömästi, Viron näkökulmasta mittaamattoman arvokkaasta ja arvostetusta toiminnasta. Tässä yhteydessä haluaisin esittää myös henkilökohtaiset kiitokseni. Minkä ansiosta yhteistyö oikeastaan on kehittynyt tällaiseksi? Yhteistyösuhteeseen tarvitaan aina kaksi

asiaansa uskovaa osapuolta. Yhteistyö voi kehittyä vain siinä tapauksessa, että osapuolet luottavat toisiinsa. Suhteen on edettävä henkilöiden väliselle tasolle ja sitä on osattava pitää yllä. Tällaista nuorisotyösuhdetta olivat 15 vuotta sitten käynnistämässä Suomen ja Viron opetusministeriöiden nuorisotoimistot.

Viron ja Suomen välisen runsassisältöisen ja erittäin hyvän yhteistyömallin voi mielestäni tuoda – ehkä se suorastaan pitäisi tuoda – muille maille esimerkiksi valtioiden välisen nuorisoalan yhteistyön järjestämisestä.

Miten Suomen ja Viron välistä yhteistyötä pitäisi kehittää?

Yhteistyön järjestämisessä on etsittävä koko ajan uusia työmuotoja, kontaktien on levittävä entistä pidemmälle erilaisiin verkostoihin ja uusia nuorisopolitiikan teemoja on käsiteltävä entistä enemmän. Euroopan unionin jäsenenä tukeudumme yhä tiiviimmin yhteiseen nuorisopolitiikkaan (Valkoisen kirjan toimenpide-ehdotukset), mutta toisaalta jokainen yhteiskunta (valtio) on itsenäinen omine myönteisine ja kielteisine kehityskulkuineen, jotka on otettava huomioon. Emme saa myöskään unohtaa sitä, että alalla työskentelevät ihmiset vaihtuvat koko ajan: kontaktien luomisen merkitys ei katoa minnekään.

Yksi tärkeimmistä avainsanoista on nuorisotyön laatu, joka käsittää sekä nuorisotyöntekijän itsensä että nuorten kanssa tehtävän työn. Meidän on arvostettava entistä enemmän nuorisotyöntekijää, hänen yhteiskunnallista asemaansa ja koulutustaan. Meidän on luotava sellaiset olosuhteet, jotka edesauttavat hänen menestymistään työssä tämän päivän nuorten kanssa.

Nuorisotyön laadun kehittämiseen liittyvät teemat voitaisiin nostaa lähitulevaisuudessa tehtävän yhteistyön suunnittelun painopistealueiksi. Yhteistyömuodot voivat olla erilaisia, kuten oppilasvaihtoja sekä työharjoittelu- ja työskentelymahdollisuuksia naapurimaassa. Tällainen yhteistyö kehittää nuorisotyöntekijöitä, mutta on myös kiinnostavaa vaihtelua nuorten itsensä näkökulmasta. Vapaaehtoista nuorisotyövaihtoa tullaan niin ikään varmasti tarvitsemaan entistä enemmän.

Nuorisotutkimukset ovat osoittaneet nuorten arvomaailman muuttuneen yhteiskunnan kehityksen

myötä. Nuorista on tullut entistä itsekkeisempiä, ja he arvostavat yhä enemmän aineellista hyvinvointia ja riippumattomuutta. Nuorisotyöntekijälle tämä merkitsee vastuuta ja haastetta: nuorten on ymmärrettävä, että heidän odotetaan edelleenkin olevan aktiivisia yhteiskunnan jäseniä. Toiminnan on oltava kattavaa, sillä jokainen nuori on arvokas. Tästä voimme tehdä sen johtopäätöksen, että nuorisotyön merkitys yhteiskunnassa kasvaa.

Henkilökohtaisesti uskon, että suomalaisilla ja virolaisilla nuorisotyön kehittäjillä on annettavaa myös muille Euroopan maille. Virolais-suomalaiseen yhteistyöhön voidaan ottaa mukaan uusia maita, ja samalla voimme kartuttaa omia tietojamme siitä, millaisia mahdollisuuksia tämä nuorisotyön osa-alue voi tarjota.

Miltä nuorisotyön muutos kuluneiden kymmenen vuoden aikana näyttää Viron nuorisotyökeskuksen johtajan näkökulmasta?

Nuorisotyön kehitys on Virossa ollut kiistatta erittäin myönteistä. Nuorisotyön perusrakenteisiin kuuluvat toimijat, kuten avoimet nuortenkeskukset, tietopalvelukeskukset, harrastekerhot, nuortenyhdistykset, nuorisoleirit ja nuorisovaltuustot, ovat nopean kehityksen ansiosta jo vakiinnuttaneet asemansa. Kuntiin ja kaupunkeihin palkataan yhä enemmän nuorisotyöntekijöitä. Nuorisotyöntekijöille on vahvistettu ammattipätevyysvaatimukset, mikä omalta osaltaan luo edellytyksiä nuorisotyöntekijöiden koulutuksen kehittämiseksi, ja sen myötä koko nuorisotyön laadun parantamiselle.

Virossa on laadittu nuorisotyön strategia vuosille 2006–2013. Asiakirjan hyväksymisen myötä nuorisotyötä aletaan koko maassa suunnitella strategiaan kirjattujen tavoitteiden ja toimintamuotojen pohjalta.

Kaikki edellä esitetyt merkittävät muutokset osoittavat, että nuorisotyö kehittyy Virossa oikeaan suuntaan. Nopean kehityksen vuoksi olemme tulleet tilanteeseen, jossa nuorisotyölain muuttaminen tai täydentäminen on osoittautunut ajankohtaiseksi. Nuorisotyön sisältö ja eri tasoilla (valtio, maakunta, kunta/kaupunki) tehtävän nuorisotyön järjestäminen

kaipaavat nykyistä täsmällisempää määrittelyä. Lähi-tulevaisuuden tärkeimpiä haasteita ovat myös nuorisotyön sisältöä koskeva tiedotustyö (kohderyhminä varsinakin poliitikot sekä kunta- että valtiollisella tasolla) ja nuorten saaminen mukaan päätöksentekoprosesseihin (mm. nuorisovaltuustot ja -komiteat). On pidettävä mielessä, että mitä enemmän yhteiskunta arvostaa nuorisotyötä ja mitä enemmän sen kehittämiseen osallistuvat nuoret itse, sitä parempiin tuloksiin päästään: jokaisesta nuoresta tulee yhteiskunnan täysivaltainen jäsen.

Lopuksi haluankin todeta, että minulle on suotu harvinaislaatuinen mahdollisuus ja onni työskennellä nopeasti kehittyvällä alalla, mielenkiintoisena ajanjaksona ja hienojen koti- ja ulkomaisten kollegojen kanssa. Saamieni tietojen ja kokemusten avulla haluan vastaisuudessa olla mukana kehittämässä koko nuorisotyön kenttää.

Tähelepanekuid Eesti-Soome koostööst viimase kümne aasta jooksul

*Eesti Noorsootöö Keskuse direktor
Toomas Ponkin*

Eesti ja Soome vaheline noorsootööalane koostöö sai alguse 1990ndate alguses, hetkest, mil Eesti Vabariik taasiseseisvus. Nendel aastatel arenes koostöö Soomega tasahilju, kuid jõudsalt ja kindlas positiivse arengu suunas. Peale 1999. aasta 1. aprilli, mil jõustus Eesti Vabariigis noorsootöö seadus, muutus ka koostöö Soomega konkreetsemaks, eelkõige valdkonnapõhiseks. Peale 1999. a. sügisel Eesti Noorsootöö I Foorumil heaks kiidetud noorsootöö kontseptuaalseid aluseid oli võimalik ka koostööst rääkida juba valdkonna ühiste mõistetega ja saada asjadest ühtemoodi aru. Seaduse käivitumine Eestis korrastas ka riigi eri tasandite (üleriigiline, maakondlik ja omavalitsuse) õigused ja kohustused noorsootöö korraldamisel. Kindel roll ja ootused olid kirjeldatud ka „kolmandale sektorile”, eelkõige noorsooühingutes tehtavale tööle. Sellised olulised muudatused seadusandluse korrastamisel noorsootöö valdkonnas löid eelduse uue kvaliteedi tekkimiseks nii igapäevase noorsootöö kui ka rahvusvahelise koostöö korraldamisel.

Mina, Toomas Ponkin, asusin Eesti Noorsootöö Keskusse tööle seda vedama alates selle loomisest 1999.

a. sügisel. Eelnevalt oli mul kaheaastane kogemus töötamisest maakonna noorsoonõunikuna Rapla Maavalitsuse juures.

Eesti Noorsootöö Keskus asutati eelkõige selleks, et kiiresti käivitada üleriigiline noorsootöö korraldus ja kogu valdkonna koordineerimine. Keskuse eelkäija, Eesti Noorsoo Algatuskeskus (endine üleriigiline huvialakool) oli juba selleks ajaks käivitanud mõned üleriigilised tegevused, nagu näiteks laagrikasvatavate ja -juhatajate koolitused, Koolirahuprogrammi, tugiõpilasliikumise Eestis ning kodu-uurijate ja noorgiidide konkursi. Esimestel aastatel oli keskuse kõige tähtsamaks tegevuseks komplekteerida meeskond vastavalt noorsootöö kaheksale valdkonnale ning korraldada üleriigilisi täiendkoolitusi.

Algaastaid iseloomustas ka poliitilise raha vähesus, millega oleks olnud võimalik kiiresti positiivseid muutusi esile kutsuda. Näiteks „avatud noortekeskuste juhtide” koolitusprogramm sai rahastatud Phare programmi kaudu. Samuti jätkus Kloogaranna Noortelaagri renoveerimine ning 2000. a. suvel alustas ta tööd juba täies mahus.

Keskuse käivitamise algusest alates on olnud suureks abiks nii Soome Haridusministeeriumi noorteosakond kui Turu Linnavalitsuse Noorsooamet, kellega koos viidi läbi mitmeid ühistegevusi (nt spetsialistide õppevisiidid ja koolitused, noorsoovahetused).

Eesti-Soome riikidevahelisele noorsootöölasele koostööle oli algaastail eelkõige iseloomulik Soome „andja” rollis ja Eesti „vastuvõtja” rollis. Nii käivitati Soome toetusel mitmed erinevad projektid: tugiõpilasliikumine Eestis (T.O.R.E.), seikluskasvatuse meetodika rakendamine, Award-liikumine Eestis, Koolirahuprogramm jpm. Soome võttis endale vabatahtlikult eelkõige Euroopa noorsootöös kasutatavate erinevate meetodikate Eestile tutvustaja rolli, oli abiks noorsootöötajate koolitamisel ning oli vahendajaks mitmete rahvusvaheliste kontaktide ja partnerite leidmisel. Selline koostöö andis Eesti noorsootöö arengule hästi kiiresti käegakatsutavaid tulemusi: noorsoovahetuste ja noorsootöötajate kontaktide arv kasvas, tekkisid mitmed koostöövõrgustikud, käivitati erinevaid projekte. Ka Eesti-Soome riikidevaheliste koostööprotokollide raames tehtavat koostööd iseloomustasid eelkõige ühekordsed noorsootöölased tutvumisviisid.

Alates 2000. aastast hakkas Eesti-Soome koostöö rajanema juba nn „võrdsete partnerite” põhimõttele. Selleks ajaks olid Eestis välja kujunenud noorsootöö põhistruktuurid (üleriigilised esindus- ja katusorganisatsioonid – Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Noorsootöö Keskus, Eesti Noorsoonõunike Ühendus, Avatud Noortekeskuste Ühendus, Eesti Noorsoo Instituut jpt), kes olid võimelised esindama ennast ja suhtlema rahvusvaheliste partneritega juba võrdne võrdsega printsiibil. Kiire hüpe toimus kohaliku omavalitsuse tasandi noorsootöö korraldamisel – avatud noortekeskusi tekkis nagu „seeni peale vihma”, mis tähendas ka seda, et meil tekkisid juba ka praktilised kogemused.

Selline Eesti kiire areng, noorsoo-põhistruktuuride olemasolu ning praktilised kogemused noorsootöö korraldamisel tõid kaasa ka Eesti-Soome koostöövormide muutumise. Riikidevahelises koostöös hakkas rohkem toimuma nn „kogemuste vahetamise seminare”, kuhu olid kaasatud juba valdkonna eksperdid. Kohtumistel arutleti noorsootöö teemadel süvitsi ning otsiti võimalusi, kuidas edasi

areneda. Heaks näiteks võib siin tuua Eesti-Soome noorte teabe- ja infokeskuste vahelise koostöö, millest on lisaks infovahetusele kasvanud välja juba ühiste koolitusseminaride korraldamine. Näiteks hea koostöö tulemusena sai Eesti Noorsootöö Keskus kindluse ja toetuse astumaks Euroopa Noorte Info ja Nõustamise Liidu (ERYICA) liikmeks.

Samuti toimib hästi Eesti maakondade ja Soome läänide vaheline noorsootöölane koostöö, millele pandi alus 1990ndate lõpus. Seal on arenesid omakorda edasi otsekontaktid omavalitsuste tasandile. Arvan, et Eesti riigis on tänapäeval suuremal osal valdadest ja linnadest olemas oma sõpruspiirkond Soomes ja koostööd tehakse mitte ainult noorsootöö valdkonnas vaid ka teistes eluvaldkondades (näit. haridus-, kultuuri- ja sotsiaalvaldkonnas).

Eesti ja Soome vaheline koostöö ei ole piirdunud ainult kahe riigi omavahelise tegevusega, vaid ühistegevusse on kaasatud ka teisi, eelkõige Läänemeri-riike. Väga edukateks koostööprojektideks on olnud eelkõige Eesti-Soome-Venemaa narko-, alko- ja suitsetamise vastased ekspertkohtumised ja noorte keskkonnalaagrid. Heaks näiteks saab pidada ka Eesti-Soome koostööprojekti Award liikumise käivitamiseks Lätis, mille tulemusel on korraldatud infopäevi ja koolitusseminare. Seega on väärtustatud teavet, kuidas elu toimib ja areneb lähiriikides, ning vajadusel antakse oma positiivseid kogemusi edasi ka teistele.

Kui vaadelda üldse Euroopa ja ülemaailmses kontekstis rahvusvahelise noorsootöö korraldamist, on siin näha suundumust just nimelt multilateraalsetele tegevustele, s.t kaasatakse mitmete riikide esindajaid. Tõuke ka sellise koostöövormi kasutuselevõtuks Eestis andis Eesti liitumine Euroopa Liiduga 2004.

Kuidas hinnata seni toimunud Eesti-Soome koostööd? Lühike vastus on kindlasti „väga hea”. Kui vaadata täpsemalt ja rohkem toetuda faktidele, siis on näha, et koostöö ei ole olnud lihtsalt formaalne tegevus, vaid see on olnud Soome poolt kindlasti sihipärane ja siiras ning Eesti poolt hindamatu ja lugupidav (isiklikult tahaksin siinkohal tänu avaldada).

Mis andis ikkagi tõuke sellisele koostööle? Kindlasti on koostöösuhetes olemas kaks osapoolt, s.t mõlemad partnerid soovivad seda. Koostöö saab jätkuda edasi

ainult siis, kui mõlemad pooled usaldavad teineteist, suhe peab jõudma inimeste vahel isiklikule tasandile ning peab oskama ka seda suhet hoida. Sellise noorsootöölase suhtluse alusepanijateks 15 aastat tagasi olid Soome Haridusministeeriumi noorteosakond ja Eesti Haridus- ja Kultuuriministeeriumi noorsoo- ja spordiosakond.

Arvan, et sellist Eesti-Soome väga head sisukat koostöömudelit võib tuua (võib-olla ka peab tooma) kindlasti eeskujuliku näitena teistele riikidele, kuidas kaks riiki võivad noorsootöö valdkonnas koostööd korraldada.

Kuidas võiks Eesti-Soome koostöö edasi areneda?

Kahtlemata tuleb koostöö korraldamisel otsida pidevalt uusi töövorme, kontaktid peavad laienema veelgi enam erinevatesse võrgustikesse, käsitlema peab veelgi rohkem uusi noorsoopoliitika teemasid. Euroopa Liidus olles lähtume me üha rohkem ühisest noorsoopoliitikast (Valges raamatus väljatoodud prioriteetsed tegevused), kuid samas iga ühiskond (riik) on iseseisev ja tal on omad positiivsed ja võib-olla ka negatiivsed arengud ning nende probleemidega tuleb tegeleda. Kindlasti tuleb arvestada ka sellega, et inimesed noorsootöö valdkonnas aeg-ajalt vahetuvad, mis toob kaasa vajaduse ikka ja uuesti kontakte luua.

Üheks oluliseks märksõnaks on noorsootöö kvaliteet, see hõlmab ühelt poolt noorsootöötajat ennast, teiselt poolt noortega tehtavat tööd. Peame rohkem väärtustama noorsootöötajat, tema rolli ühiskonnas, tema ettevalmistust (haridustaset) ja looma selleks tingimusi, et ta saaks hakkama töötades tänapäeva noortega.

Noorsootöö kvaliteedi tõstmisega (arendamisega) seotud teemad võiksid olla lähituleviku koostöö planeerimise olulisimaks teemadeks. Koostöövormid võivad olla erinevad – õppe- ja praktikavahetustest kuni lühiajalise töötamiseni naaberriigis, mis kõik arendavad noorsootöötajat ennast ning on huvitavad ja vaheldusrikkad noortele endile. Suureneb kindlasti ka vabatahtliku noorsootöö vahetuse vajaduse vorm.

Ühiskonna arenedes muutuvad ka noorte väärtushinnangud, mida näitavad meile ka noorsoouuringud.

Noored on muutunud enesekesksmaks ja hinnatakse rohkem materiaalselt heaolu (sõltumatust), mis tähendab noorsootöötajatele eelkõige vastutust ja väljakutset anda noortele edasi teadmist, et neilt oodatakse ikkagi aktiivseks ühiskonna liikmeks olemist. See loob vajaduse tegeleda iga noorega, sest iga noor on väärtus. Seega järelalus, noorsootöö osatähtsus ühiskonnas kasvab.

Isiklikult arvan, et Soome noorsootöö korraldajatel ja Eesti noorsootöö korraldajatel on jagada oma kogemusi ka teistele euroopa riikidele. See loob eelduse kaasata just Eesti-Soome koostöösse teisi riike ja selle kaudu saada ka ise teadjamaks, missuguseid erinevaid võimalusi ja kogemusi see noorsootöö valdkond võimaldab.

Mida arvan Eesti Noorsootöö Keskuse direktorina viimase kümne aasta jooksul toimunud muutustest noorsootöö valdkonnas?

Kahtlemata on noorsootöö valdkonna areng Eestis olnud väga positiivne. Kiire arengu tulemusel on meil olemas mitmed olulised noorsootöö põhistruktuurid – avatud noortekeskused, teabe- ja infokeskused, huvikoolid, noorteühendused, noortelaagrid, noorte volikogud jne. Samuti paraneb olukord noorsootöötajate ametikohtade loomisel kohalike omavalitsuste juurde. Käesolevaks ajaks on juba kinnitatud üleriigiline noorsootöötajate kutsestandard, mis loob eelduse noorsootöötajate ettevalmistuse parendamiseks tulevikus ja seeläbi ka noorsootöö kvaliteedi tõusuks.

Välja on töötatud Eesti Noorsootöö strateegia aastateks 2006–2013, mille jõustumise tulemusel hakkavad kõik noorsootöö korraldajad planeerima oma tegevust vastavalt sellest dokumendist tulenevatele eesmärkidele ja meetmetele.

Need kõik eelnevalt loetletud olulised muutused näitavad, et noorsootöö Eestis areneb kindlalt õiges suunas. Samas, tänu oma kiirele arengule, oleme jõudnud vajaduseni muuta või täiendada noorsootöö seadust, et veel paremini määratleda noorsootöö sisu ning erinevatel tasanditel – üleriigilisel, maakondlikul ja kohalikul tasandil – tehtava noorsootöö korraldus.

Lähituleviku olulisemaks tegevuseks on ka noorsootöö sisu olemusest teavitamine avalikkusele (eelkõige poliitikutele nii üleriigilisel kui ka kohalikul tasandil) ning noorte kaasamine otsustusprotsesside juurde (noortekogud, -volikogud, -komisjonid jne), sest mida rohkem ühiskond väärtustab noorsootööd ja mida rohkem selle kujundamises osalevad noored, seda paremad on ka lõpptulemused – igast noorest saab ühiskonna täisväärtuslik liige.

Lõpetuseks tahangi öelda, et mul on olnud hea võimalus ja õnn töötada sellisel huvitaval ajajärgul, sellises pidevalt arenevas noorte valdkonnas ja selliste heade kolleegidega nii Eestis kui välismaal, ning kõige tähtsam, soovin ka edaspidi aidata kaasa oma teadmiste ja kogemustega noorsootöö valdkonna arendamisele.

Kuva/Foto 10.

Teeviit-nuorisomessut ovat suomalaisten NextStep-messujen vastine Virossa.

Infomess „Teeviit” on Eesti vaste soomlaste messist „Next Step”.

Turkulaista yhteistyötä

Nuorisosihteeri, Turku, Leena Aho

Nuorisosihteeri, Turku, Pirjo Lehtinen

Turkulaisten ja virolaisten yhteistyö on ollut Viron uuden itsenäisyyden alkuvuosina monipuolista. Esimerkiksi Teeviit-messuista on muodostunut jokavuotinen tapahtuma, johon turkulaiset ovat osallistuneet vuodesta 1996 alkaen. Tuolloin alkoi Turun kaupungin, Viron opetusministeriön nuoriso-osaston sekä Viron nuorison kehittämiskeskuksen yhteistoiminta. Turkulaisten osallistuminen messuille perustuu Turun kaupunginjohtajan Armas Lahoniityn tekemään yhteistyösopimukseen Tallinnan kaupungin kanssa. Messut järjestetään Tallinnassa Piritan messukeskuksessa aina joulukuussa. Vuodesta 2000 järjestäjinä ovat toimineet Viron nuorisotyökeskus ja opetusministeriö.

Teeviit-messut

Teeviit-messut ovat virolainen vastine Suomen Next Step -koulutus- ja työpaikkamessuille. Tapahtuman tarkoituksena on antaa nuorille mahdollisimman paljon tietoa erilaisista opiskelu- ja harjoittelumahdollisuuksista. Messut on suunnattu ensisijaisesti koulunsa päättävälle yläasteen opiskelijoille, mutta ne soveltuvat myös ylemmän asteen opiskelijoille. Näytteilleasettajia

on vuosittain ollut 100–150, ja vierailijoita 15 000–20 000. Kävijöiden iloksi on kansainvälisyys lisääntynyt vuosien kuluessa. Ensin mukaan tulivat Saksa ja Ruotsi. Viime vuosina mukana ovat olleet myös Englanti, Belgia, Hollanti, Irlanti, Venäjä ja Latvia. Messuyleisö on ollut kohteliasta, iloista ja uteliasta. Arkipäivisin, torstaista perjantaihin, messuilla ovat vierailleet koululaiset kaikkialta Virosta. Lauantai on ollut perhepäivä. Silloin lapset ovat vanhempiansa kanssa tutustuneet messuihin.

Turkulaisten messuille osallistumisen tavoitteena on ollut tehdä Turkua tunnetuksi. Samalla messumatka on ollut matkaan osallistuville oppilaille opinnäytetapahtuma. Ryhmä on koostunut ammatti-instituutin opettajista ja oppilaista sekä nuorisotoimen edustajista. Joitakin kertoja mukana on ollut myös Turku TouRingin edustaja. Vakiomääräksi on viime vuosina muotoutunut 11 henkilöä, joista kuusi on oppilaita, kolme opettajaa ja kaksi nuorisotoimen edustajaa. Opiskelijoille messut antavat asiakaspalvelukokemusta, tilaisuuden tutustua messutapahtuman järjestelyihin sekä arvokasta kohdetietoutta Tallinnasta. Teeviit-messut ovat olleet opiskelijoille hyvä oppimispaikka. Logistiikan oppilaille matka on merkinnyt myös tu-

tustumista matkaan liittyviin asiakirjoihin sekä mahdollisuutta saada kokemusta ulkomailla ajamisesta.

Meidän osastomme ”Turu linn – noorte Turu”

Teeviit-messujen alkuaikoina messuosastojen ilme oli varsin ”kotikutoinen”. Materiaalipula näkyi sekä yleisilmeessä että jaettavissa esitteissä. Myös Turun osaston esitteitä jaettiin alkuun rajoitetusti, koska muutoin materiaali olisi loppunut jo ensimmäisenä messupäivänä. Kaikki värikkäät ja kauniit hyvälaatuisesta paperista valmistetut esitteet vietiin nimittäin käsistä. Turkulaisten taktiikkana oli, että kaikki materiaali oli pöydällä nähtävissä, mutta oikeasti Turusta kiinnostuneet saivat oman esitteensä tiskin alta. Vuosien varrella on tekniikka lisääntynyt messuosastoilla huomattavasti, samoin värikkään ja monipuolisen materiaalin tarjonta.

Osastomme on esitellyt Turkua erilaisin teemoin. Olemme esitelleet mm. Aurajokea, joulukaupunkia ja nuorten Turkua. Aktiivinen toiminta on myös ollut aina messuosastomme tavaramerkki. Ehdoton joka-vuotinen suosikki on ollut nappikone. Kävijät ovat valmistaneet vuosittain 1 000 kappaletta nappinimilappuja. Ensin he ovat piirtäneet ja leikanneet pohjapaperin, johon sitten kirjoitetaan nimi. Osa kävijöistä on halunnut tehdä nimilapun myös tyttö- tai poikaystävälleen, ja senhän me olemme sallineet. Myös ystävännauhojen tekeminen ja hennamaalaukset ovat olleet suosittuja. Eräänä vuonna ohjelmassa oli uutuuksena roskien lajittelua. Tämän toiminnan esittelyssä olimme aikaa edellä, sillä virolaisille nuorille lajittelu oli hyvin outoa ja vierasta.

Messujen aikana olemme valmistaneet ajassa olevat Internet-sivut, joilla kuvin kerroimme messuista. Kerran olemme tehneet matkastamme ohjelman Radio Taituriin.

Joka vuosi olemme tehneet pienimuotoisen Turku/Suomi -kyselyn. Vastaajia on riittänyt, sillä oikein vastanneille olemme antaneet pieniä palkintoja. Nopeasti nuoret keksivät keinoja, miten ystävät vastaavat oikein ja saavat myös palkinnon. Luokkakaverille on kerrottu oikeat vastaukset. Meitä asia ei ole haitannut, vaikka tietoa näin ”vilpillisesti” on levitettykin. Nuorten tie-

tous Suomesta ja Turusta on vuosien myötä vähentynyt, sillä messujen alkuvuosien aikana Suomen televisiota katsottiin Virossa enemmän kuin nykyisin. Tarjontaa on nykyisin enemmän myös televisiokanavissa, ja tämä näkyy mm. Suomi-tietämyksen vähenemisenä.

Muistoja herää myös vuodesta 2000, jolloin messuosastollamme oli pieni kampaussalonki, ja Viron silloinen pääministeri Mart Laar ehti hetkeksi istahtaa salonkimme tuoliin. Vuoden 2003 messuilla Suomi oli puolestaan merkittävästi esillä. Tuolloin Suomen opetusministeriön kustannuksella messuille osallistui turkulaisten nuorten musiikkiryhmä ”Saaga”, ja opetusministeriömme edustajana pääjuhlassa puhui Olli Saarela.

Virolaiset nuoret

Ensimmäisillä messuilla viron ja venäjän kieli hallitsivat. Käännätimme messuosastomme tekstejä viroksi. Alkuvuosina virolaiset nuoret osasivat myös melko hyvin suomen kieltä. Nuoret olivat ujonpuoleisia ja lähestyivät varovasti. Erityisesti venäjänkieliset nuoret olivat hyvin arkoja. Vuosien myötä olemme nähneet, miten kaikkien nuorten englannin kielen taito on lisääntynyt, ja samalla on tullut muutakin rohkeutta lisää. Nuoret tulevat reippaammin kyselemään opiskeluista ja uskaltavat udella erilaisia asioita Suomesta.

Toinen merkittävä muutos, kielitaidon lisäksi, on tapahtunut pukeutumisessa. Alkuvuosina venäjää ja viroa puhuvat nuoret erottuivat selvästi toistaan pukeutumistyyliensä. Nykyisin pukeutuminen on yleisluontoista ja muotitietoista.

Tullissa

Messuosaston rakentamiseen ja somistamiseen tarvittava materiaali sekä esitteet on otettu matkaan Turusta. Mukana olevista tavaroista on tehty tarkka tulliluettelo, joka on lähetetty etukäteen messujen yhteyshenkilöllemme. Huolellisesta valmistautumisesta huolimatta on tullit tuottanut ongelmia. Yhtenä vuonna pakettiautomme messutarvikkeineen jäi tulliin kokonaan, koska ennakkoon lähetettyjä papereita ei löytynyt mistään, ja ilta-aikaan asioiden selvittely

päätyi siihen, että aamulla jatketaan. Onneksi saimme aamulla asiat selvitettyä ja pääsimme rakentamaan osastoamme, vaikkakin pahasti myöhässä.

Tulli on joka vuosi ollut mielenkiintoinen ja yllätyksellinen. Vaikka olemme valmistautuneet huolella ja tehneet tulliluettelot, ja joskus jopa tullanneet tavarat jo Turussa, emme kuitenkaan koskaan oikein tarkalleen tiedä, mitä asiakirjoja tai toimia tulli vaatii kunakin vuonna. Yleensä olemme selvinneet 2–4 tunnin tullauksella. Tullissa asioimisen helpottamiseksi olemme joinakin vuosina ottaneet tulomatkaa varten muiden messuosastojen esitteitä oman jaetun materiaalin tilalle. Onneksi olemme aina saaneet tullipapereiden selvittelyyn apua myös itse messuilta, sillä meitä on ollut vastassa paikallisen nuorisotoimen virkailija. Merkillistä kyllä ei Viron liittyminen Euroopan unioniin ole tullia vielääkään tavaroiden tullauksen osalta uudistanut.

Matkalla

Ensimmäisille messuille lähdimme yleensä alkuyöstä, jotta ehdimme siihen ainoaan Tallinnaan menevään lauttaan. Vuosien myötä matkustaminen on helpottunut, ja matkustusvaihtoehtoja on tällä hetkellä lukuisia. Jälkeenpäin ajatellen toivat aikainen lähtö ja jouluihin messuajankohta joulukuussa jännitystä koko matkan tekoon. Yhtenä vuonna tuli niin paljon lunta, että auto täytyi kaivaa lumen alta esiin ennen varsinaisen matkan alkamista. Toisena vuonna sää teki jälleen kepposet, ja ehdimme Tallinnan lautalle viime minuutilla. Kolmantena vuonna pika-alus, jolla meidän piti lähteä kello kaksitoista, peruutti koko lähdön. Nopeasti lähtijöille kyllä tiedotettiin, että paikalla pitääkin olla kello viisi seuraavana aamulla. Kaikista matkakommelluksista olemme kuitenkin selviytyneet huumorilla ja hyvällä yhteistyöllä. Siksi matkat ovat jääneet mielenkiintoisiksi muistoiksi.

Turulaste koostöö

Noorsoosekretär, Turu, Leena Aho

Noorsoosekretär, Turu, Pirjo Lehtinen

Turulased ja eestlased on Eesti taasiseseisvumisaja algusaastatel teinud mitmekülgset koostööd. Näiteks noorte infomessist Teeviit on saanud iga-aastane üritus, millest turulased on osa võtnud alates 1996. aastast. Sellest sai alguse Turu linna, Eesti Haridusministeeriumi noorteosakonna ja Eesti Noorsoo Algatuskeskuse koostöö. Turulaste messil osalemine põhineb Turu linnapea Armas Lahoniitty Tallinna linnaga sõlmitud koostööleppel. Infomess toimub detsembriti Tallinnas Eesti Näituste messikeskuses. Aastast 2000 on korraldajateks olnud Eesti Noorsootöö Keskus ja Eesti Haridus- ja Teadusministeerium.

Infomess Teeviit

Infomess Teeviit on Eesti vaste Soome haridus- ja kutsevalikumessist Next Step. Ürituse eesmärgiks on anda noortele võimalikult palju teavet edasiõppimis- ja praktikavõimaluste kohta. Mess on eelkõige mõeldud põhikooli lõpetajatele, kuid pakutakse infot ka keskkooliõpilastele. EkspONENTE on olnud messil 100–150 ja külastajaid 15 000–20 000. Külastajate

rõõmuks on rahvusvaheliste osalejate hulk aastate jooksul kasvanud. Esimestena olid messil esindatud Saksamaa ja Rootsi. Viimastel aastatel olid esindatud Inglismaa, Belgia, Holland, Iirimaa, Venemaa ja Läti. Messi külastajad on olnud viisakad, rõõmsad ja uudishimulikud. Argipäeviti, neljapäevast reedeni, külastavad messi kooliõpilased kõikjalt Eestist. Laupäev on olnud perepäev. Siis tutvuvad messiga ka lapsed koos lastevanematega.

Turulaste eesmärgiks on messil olnud Turu tutvustamine. Samas on mess olnud reisil osalevatele õpilastele osaks lõputööst. Grupp on koosnenud Turu Kutseinstituudi õpetajatest ja õpilastest ning noorsootalituse esindajatest. Mõned korrad on kaasas olnud ka Turu TouRingi esindajad. Reeglina on meid olnud kokku üksteist inimest – kuus õpilast, kolm õpetajat ja kaks noorsootalituse esindajat. Õpilased saavad messil kogemusi klienditeenindusest ja messiürituste korraldamisest ning väärtuslikku teavet Tallinna linna kohta. Teeviidad on olnud õpilastele headeks õppereisideks. Logistikaõpilastele on reisid võimaldanud ka tutvuda reisiga seotud dokumentidega ja võimalust saada kogemusi välismaal sõitmisest.

Meie boks „Turu linn – noorte Turu”

Teeviida algusaastatel oli messiboksides välisilme suhteliselt „kodukootud”. Materjalidefitsiit oli näha nii üldilmes kui jagatavates brošüürides. Ka Turu boksis piirati alguses infomaterjalide jagamist, kuna vastasel korral oleks materjal juba esimesel päeval otsa saanud. Kõik värvilised ja kvaliteetsed paberile trükitud infomaterjalid nimelt lausa rabati käest. Turulaste taktika seisnes selles, et kõik materjalid olid laual vaadata, kuid ainult need, kes olid Turust tõeliselt huvitatud, said omale brošüüri laua alt kaasa. Aastate jooksul on boksid hakatud järjest rohkem kasutama erinevaid tehnilisi vahendeid, samuti on suurenenud värviliste ja mitmekülsete materjalide pakkumine.

Oleme esitlenud Turut erinevate teemade kaudu. Oleme tutvustanud näiteks Aurajõe, jõululinna ja noorte Turut. Aktiivsus on olnud meie boksi firmamärgiks. Vaieldamatu iga-aastane hitt on olnud masin, millega saab teha nimesilte. Külastajad on igal aastal teinud endale kokku tuhat nimesilti. Kõigepealt joonistatakse ja lõigatakse välja põhi, millele kirjutatakse seejärel oma nimi. Mõned on tahtnud teha nimesildi ka oma poiss- või tüdruk sõbrale, oleme seda neile ka lubanud. Populaarsed on olnud ka sõbrapaelade valmistamine ja hennamaalingud. Ühel aastal oli uue asjana programmis prügi sorteerimine. Olime ajast ees, kuna Eesti noorte jaoks oli prügi sorteerimine väga veider ja võõras tegevus.

Messide ajal oleme teinud ka aktuaalse kodulehe, kus näitasime piltide abil messil toimuvat. Korra oleme teinud reisist saate raadiojaamale Radio Taituri.

Igal aastal oleme teinud lühikese küsitluse Turu/ Soome teemal. Vastajaid on olnud piisavalt, kuna õigesti vastanuile oleme jaganud väikeseid auhindu. Noored avastasid kiirelt mooduse, kuidas sõbrad õigesti vastaksid ja auhindu saaksid. Õiged vastused öeldi klassikaaslastele ette. Meid see pole häirinud, vaatamata taolisele „siirale” vastuste edastamisele. Noorte teadmised Soomest ja Turust on aastate jooksul vähenenud, kuna tänapäeval vaadatakse Soome televisiooni vähem kui messi algusaastail. Tänapäeval on telekanalite valik suurem ja selle mõju on näha muuhulgas Soome kohta käivate teadmiste vähenemises.

Meelde jääb ka aasta 2000, mil meie boksi oli üles pandud väike juuksurisalong ja Eesti

tollane peaminister Mart Laar leidis hetke aega, et meie salongi tooli istuda. 2003. a. messil oli see-eest Soome esindatud väga esinduslikult. Soome Haridusministeeriumi toetusel osales messil noorte turulaste muusikarühm „Saaga” ja Soome Haridusministeeriumi esindajana pidas peokõne Olli Saarela.

Eesti noored

Esimestel messidel olid valdavateks keelteks eesti ja vene keel. Lasime oma tekstid eesti keelde tõlkida. Algaastail oskasid eesti noored ka suhteliselt hästi soome keelt. Noored olid üpris häbelikud ja lähenesid meile ettevaatlikult. Eriti arad olid venekeelsed noored. Aastate jooksul oleme märganud, kuidas kõikide noorte inglise keele oskus on kasvanud ja julgust on tulnud ka muidu juurde. Noored tulevad ärkisamalt õppimisvõimaluste kohta küsima ja julgevad küsida erinevaid küsimusi Soome kohta.

Teine märkimisväärne muutus, lisaks keeleoskusele, on toimunud riietumises. Algusaastail võis eesti ja vene keelt kõnelevaid noori eristada riietumisstiilist. Nüüdseks rõivastuvad mõlemad euroopalikult ja moodsalt.

Tollis

Oleme Turust kaasa võtnud kõik messiboksi ülespanemiseks ja kaunistamiseks vajaminevad vahendid ja infomaterjalid. Esemetest on tolli jaoks tehtud täpne nimekiri, mille oleme saatnud varakult messi kontaktisikutele. Hoolsast ettevalmistusest hoolimata on meil tollis probleeme tekkinud. Ühel aastal jäi meie pakiauto koos messi materjalidega tolli kinni, kuna ettesaadetud pabereid ei suudetud kuskilt üles leida, ja hilisel õhtutunnil jõuti lõpuks nii kaugele, et otsustati hommikul jätkata. Õnneks saime hommikul asjad korda aetud ja saime minna oma boksi üles panema, kuigi olime kõvasti hiljaks jäänud.

Tollis läbimine on igal aastal osutunud huvitavaks ja olnud täis üllatusi. Kuigi oleme alati hoolikalt ette valmistunud ja kirjutanud valmis tollideklaratsiooni ja

mõnikord deklareerinud pagasi juba Turus, ei oska me kunagi ette teada, mis dokumente või formaalsusi toll just sel aastal nõuab. Tavaliselt oleme tollis 2–4 tunni-ga hakkama saanud. Tolli lihtsamaks läbimiseks oleme mõnikord võtnud messilt kaasa teiste eksponentide materjale omade asemele. Õnneks oleme tollis saanud abi ka messikorraldajatelt, nimelt on meile sadamasse vastu tulnud kohaliku noorsootalituse ametnik. Tähelepanuväärne on, et Eesti liitumine Euroopa Liiduga ei ole muutnud esemete deklareerimise korda tollis.

Teel

Esimestele messidele hakkasime tavaliselt sõitma juba hommikupoole ööd, et jõuaksime sellele ainsale Tallinnasse sõitvale laevale. Aastate jooksul on reisimine muutunud hõlpsamaks ja valikuvõimalusi on palju. Tagantjärele mõeldes tekitasid varane teeasumine ja messi toimumisaeg jõulumeeleolus detsembris elevust terve reisi ajaks. Ühel aastal oli sadanud nii palju lund, et pidime auto enne tee asumist lume alt välja kaevama. Ühel teisel aastal aga mängis ilm taas mäkra ja jõudsime laevale alles viimasel minutil. Ühel aastal aga tühistati meie katamaraani, mis pidi välja sõitma kell kaksteist, väljumine sootuks. Reisi-jaid informeeriti küll kiirelt, et peaksime kohal ole-ma kell viis hommikul. Kõikidest reisidel juhtunud äpardustest oleme huumori ja hea meeskonnatöö abil välja tulnud. Seetõttu ongi reisidest jäänud huvitavaid mälestusi.

Kuva/Foto 11 a.

Piret Talur vetämässä kansainvälistä nuorisotyön seminaaria Tartossa 7. joulukuuta 2005.

Piret Talur rahvusvahelist noorsootööseminari juhatamas. Tartu, 7. detsember 2005.

Kuva/Foto: Anders Lökk.

Kuva/Foto 11 b.

Tarttolaiset nuoret Pääteetön nuoruus -projektin ryhmitöiden kimpussa.

Tartu noored rühmatööd tegemas. Projekt „Pääteetön nuoruus – See on sinu valik”.

Kuva/Foto: Mari Poola, 2005.

Minun suomalaiseni

*Kouluttaja, konsultti, Persona-yhdistys
Piret Talur*

Paljasjalkaisena etelävirolaisena minulla ei lapsuudessani ollut mahdollisuuksia katsella Suomen televisiota tai tavata suomalaisia. Kokemukseni Suomesta rajoituivatkin elämäni ensimmäisen neljännesvuosisadan ajan yksinomaan kirjallisuuteen. Muistan elävästi, että ystäväni antoivat minulle kerran syntymäpäivälahjaksi Hannu Mäkelän kirjan Satu tytöstä, joka etsi onnea – vihjaten, että tarina kertoo hieman myös minusta. Sen jälkeen, eli viimeisten kymmenen vuoden aikana, matkani varrelle on sattunut koko joukko tärkeitä ihmisiä, jotka puhuvat äidinkielenään suomea, ja minulle on kertynyt paljon kokemuksia, joihin ovat olleet vaikuttamassa Suomi ja suomalaiset.

Opiskeluaikanani olin työharjoittelussa Tarton kaupungin nuorisovirastossa, jonka johtaja Luule Press otti minut mukaan nuorten infomessujen valmisteluryhmään. Näkökulman laajentamiseksi kaikki paikalliset toimijat lähetettiin Suomeen tutustumaan Next Step -messuihin. Minusta Suomi kaiketi tuntui niin kotoiselta, etten ottanut edes passia mukaani. Niinpä ensimmäinen yritykseni astua Suomen kamaralle päättyi jo Tallinnan satamassa.

Toinen kerta onnistui paremmin: passi oli mukana, kun lähdin Tarton yliopiston opiskelijaedustajana kokousmatkalle Jyväskylään. Kommelluksitta Suo-

men-vierailu ei silti tälläkään kertaa sujunut. Laivat eivät myrskyn takia kulkeneet aikataulussa, ja niinpä myöhästyin myös lentokoneesta. Seuraavana päivänä ilma oli jo häikäisevän kaunis. Kokousasiat ovat ehtineet ajan myötä unohtua, mutta aamuisessa auringonpaisteessa kylpevän kaupungin muistan yhä elävästi. Ensimmäinen kerta on valitettavasti jäänyt toistaiseksi ainoaksi käynniksi Jyväskylässä.

Nämä kaksi kömmähdysten värittämää matkaa eivät päätyneet kirjoitukseni johdannoksi aivan satumalta. Uskoakseni ne kuvastavat monta olennaista avainsanaa, jotka kertovat minun suhteistani Suomeen. Ensinnäkin läheisyudentunne. Viron itsenäistyttyä uudelleen Suomi oli sekä koko Virolle että minulle henkilökohtaisesti kotoinen portti Eurooppaan. Niin kotoinen, etten ymmärtänyt edes ottaa passia mukaan rajanylitystä varten. Toiseksi, Suomessa käyntiin kuuluu joka kerta pienoinen huoli siitä, millainen onni käy laivojen kanssa. Olen kyllä matkustanut Suomeen myös lentäen, mutta ensimmäinen mielle-yhtymä Suomen-matkasta on aina laiva. Ja laivaan liittyen valitettavasti merisairaus. Armahdan lukijaa enkä valota asian yksityiskohtia tämän tarkemmin, etenkin koska olen oppinut etsimään apteekista ajoissa apua vaivaani.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana olen ollut työasioissa enemmän yhteyksissä Suomeen kuin mihinkään muuhun ulkomaahan. Työskennellessäni Viron opetus- ja tiedeministeriön nuoriso-osaston johtajana vuosina 2001–2004 tapasin monta kertaa vuodessa kollegani Suomen opetusministeriön nuoriso-osastolta: Olli Saarela, Seija Astala, Kimmo Aaltonen... Tavallisimmin meidät veivät yhteen virolais-suomalaista nuorisopoliittista yhteistyötä koskevat keskustelut, mutta myös laajemmin kansainväliset tapaamiset Euroopan neuvostossa ja Euroopan unionissa. Suomalaiskollegat ovat näistä tapaamisista jääneet mieleeni Viroon myötämielisesti suhtautuvina, rauhallisina, perusteellisina ja itsevarmoina ihmisinä. Oma osuutensa tähän oli varmasti ikäerollamme – minun (kaiketi yhä nykyisenkin) nuorekkaan tuliluontoisuuteni rinnalla nämä mainiot kollegani vaikuttivat hyvin tasapainoisilta.

En halua mitenkään aliarvioida yhteistä toimintaa kansainvälisissä järjestöissä, mutta eniten huomiota ansaitsevana seikkana pidän silti Suomen vaikutusta Viron nuorisotyön kehitykseen. Suomen vuoden 1972 nuorisotyölaki myöhempine versioineen otettiin esikuvaksi laadittaessa Viron nuorisotyölakia, joka hyväksyttiin Riigikogussa vuonna 1999. Myös nuorisotiedotus on saanut Suomesta huomattavia vaikutteita. Suomen kautta Viroon on rantautunut useita kansainvälisiä nuorisotyömuotoja, kuten tukioppilastoiminta (engl. *peer counselling*) ja Award. Suomalais-virolaisen pitkäjänteisen nuorisoyhteistyön symboliksi on muodostunut Viron nuorisotyökeskuksen hallinnoima Kloogarannan leirikeskus, jonka rakentamiseen molemmat maat ovat panostaneet.

Omalta osaltani olennaisin paikallistason yhteisyyssuhteita luonut virolais-suomalainen hanke oli Päihde- ja nuorisotyön nuoruus – See on sinu valik. Hanke sai alkunsa vuonna 2001 Vihdissä ja pian se tavoitti kotikaupunkini Tarton. Hankkeen päättyessä elokuussa 2005 kymmenet nuorisotyöntekijät olivat käyneet vastavuoroisilla opintomatkoilla, sadat teini-ikäiset Virossa ja Suomessa osallistuneet terveitä elämäntapoja edistävään koulutukseen ja tuhannet ihmiset Suomenlahden molemmilla puolilla kuulleet median välityksellä kyseisen hienon hankkeen olemassaolosta. Toimin vuonna 2005, eli hankkeen päätösvuonna, sen Viron-puoleisena päällikkönä. Loistava kollegani, Suo-

men-puoleinen projektipäällikkö Päivi Veikkolainen Vihdin kunnasta, oli korvaamaton neuvonantajani tässä työssä. Koko hankkeen ajan hän toimi onnistuneessa yhteistyössä myös Viron eteläisen poliisipiirin edustajan Marina Paddarin kanssa. Nämä kaksi ahkeraa ihmistä – toinen virolainen Suomen-ystävä, toinen suomalainen – ovat minulle määrätietoisuuden ja optimismin esikuvia.

Mikäli halutaan tehdä yleistyksiä niistä mielikuvi- ta, joita minulle on työn kautta kehittynyt Suomesta ja suomalaisista, voi suomalaisia mielestäni useimmiten luonnehtia korrekteiksi, sanansa pitäviksi, huolellisesti harkitseviksi ja tarkkaavaisiksi. Yksi suomalaisille tunnusomainen piirre näyttää olevan se, että heidän mielestään kaikki on Suomessa jo niin hyvin järjestetty, ettei muutoksille juuri ole tarvetta. Virolaiset sitä vastoin ovat rohkeammin muutosten kannalla ja pohtivat usein, onko valittu tie varmasti oikea. Niihin suomalaisiin verrattuna, joiden kanssa itse olen paikallistasolla tehnyt yhteistyötä, virolaiset ovat uhrautuvampia työntekijöitä (esimerkiksi valmiimpia tekemään yli- tai iltatöitä) ja suostuvaisempia nopeisiin muutoksiin. Suomalaiset erottavat työn ja henkilökohtaisen elämän tarkemmin toisistaan eivätkä pidä hosiimisesta. Asian voi nähdä niinkin, että suomalaiset osaavat säästää itseään paremmin kuin virolaiset ja ovat stabiilimpia. En ole koskaan tullut lukeneeksi virolaista ja suomalaista kansanluonnetta käsitteleviä vertailuja, joten en osaa sanoa, pitävätkö huomioni yleisemmin paikkansa. Tällaisia, kuten edellä mainitsin, ovat ”minun suomalaiseni” eli he, joiden kanssa olen henkilökohtaisesti ollut tekemisissä.

Työasioiden lisäksi olen käynyt Suomessa myös lomailemassa lapseni ja kertaalleen ystäväni kanssa. Kun kysyin 13-vuotiaalta Maia-tyttäreltäni, mitä hänelle tulee mieleen Suomesta, hän listasi aluksi laivat, vesipuisto Serenan, Suomen euroviisuvoiton, rikkauden... Mutta valitettavasti näitä mainintoja seurasi epämiellyttävämpi huomio: humalaiset suomalaiset, varsinkin nuoret. Virossa käyvät suomalaisnuoret todella ovat jostakin syystä varsin holtittomia alkoholinkäytössään. Virossa alkoholia saa helposti ja suomalaiseen tulotasoon nähden edullisesti, joten lähtökohdat ikävän paheen esille kuohahtamiselle ovat otolliset. Suomalaisille tyypillinen itsevarmuus ja rento käytös voivat alkoholin vaikutuksesta ampua

yli, muuttua epämiellyttäväksi. Keskiertosuomalainen on ilmeisesti rohkeampi ja äänekkäämpi kuin keskivertovirolainen, ja tämäkin varmasti vaikuttaa siihen, kuinka liiallinen alkoholinkäyttö pistää toisen osapuolen silmään.

Lopuksi haluan nostaa esiin yhden asian, jossa suomalaiset näyttävät olevan virolaisia päättäväisempiä ja innokkaampia. Tämä on oman kielen käyttö ja kehittäminen. Virolaiset ottavat kieleensä hyvin herkästi lainoja suoraan toisista kielistä ja mukauttavat englanninkielisiä sanoja viroon kieleen sopiviksi sen sijaan, että loisivat uusia äidinkielisiä sanoja. Ellemme me virolaiset ryhdistäydy tässä asiassa samalla tavalla kuin suomalaiset, viroon kieli on puolen vuosisadan kuluttua jo köyhtynyt täysin tunnistamattomaksi. Uskon, että meidän pitäisi ottaa oppia suomalaisista siinä, kuinka kieltä arvostetaan kansallisen omanarvontunnon perustana.

Minu soomlased

*Koolitaja, konsultant, Mittetulundusühing Persona
Piret Talur*

Sünnilt ja elukohalt lõunaestlasena ei olnud mul lapsepõlves võimalust näha Soome televisiooni ega kohata soomlasi. Seega piirdusid minu kogemused Soomega terve esimese veerandsaja mu elust vaid kirjandusega. Erksalt on mees, et sõbrad kinkisid mulle kord sünnipäevaks Hannu Mäkelä raamatu „Muinasjutt tüdrukust, kes otsis õnne” – viidates, et see lugu on natuke ka minust. Võib öelda, et seitsaadik ehk viimase kümnekonna aasta jooksul on minu teele astunud üksjagu olulisi inimesi, kelle emakeeleks soome keel, ning rohkesti kogemusi, millele jumet andnud Soome ja soomlased.

Ülikooliõpingute ajal olin praktikal Tartu Linnavalitsuse noorsooteenistuses, kus juhataja Luule Press kaasas mind noorte infomessi ettevalmistustesse. Silmaringi laiendamiseks viidi kõik kohalikud tegijad tutvuma noorteinfo messiga Next Step Soomes. Mina vist pidasin Soomet nii koduseks, et ei võtnud piiriületuseks passi kaasa. Nii-et esimene katse oma jalaga Soome pinnale astuda lõppes juba Tallinna sadamas.

Teisel korral läks paremini – pass oli kaasas, kui hakkasin minema Tartu Ülikooli üliõpilaste esindajana konverentsile Jyväskylässe. Aga ka sel korral ei läinud Soome külastamine viperusteta. Tormise ilma tõttu ei liikunud laevad graafikukohaselt ning seega jäin maha

ka lennukist. Järgmisel päeval oli ilm juba imeilus. Konverentsil kõneldu on tänaseks ununenud, kuid hommikuses päikesepaistes sirav linn püsib mälestustes elav. Rohkem ei ole ma paraku Jyväskylässe sattunud.

Neid kaht viperustega sõidu näidet ei seadnud ma oma jutu sissejuhatusse asjata. Usun, et need sümboliseerivad mitut olulist märksõna minu kogemustes seoses Soomega. Esiteks, lähedustunne. Soome oli pärast Eesti taasiseseisvumist nii kogu Eestile kui mulle isiklikult kodune värv Euroopasse. Nii kodune, et ei taibanud piiriületuseks passigi kaasa võtta. Teiseks, Soomes käimisega seostub alati väike mure, et kuidas ikka seekord laevadega veab. Kuigi olen ka hiljem lennukiga Helsingisse reisinud, on esimene seos Soome minekuga ikka laev. Ja laevaga seoses paraku ka merehaigus. Selleteemalised lood jätan aga lugejat säästes siinkohal kõrvale, seda enam, et tänaseks olen õppinud õigel ajal apteegist abi otsima.

Viimasel kümnel aastal on mind sidunud Soomega tihedamad tööalased sidemed kui ühegi teise välisriigiga. 2001–2004, kui töötasin Haridus- ja Teadusministeeriumi noortetalituse juhatajana, kohtusin mitu korda aastas kolleegidega Soome Haridusministeeriumi noorteosakonnast: Olli Saarela, Seija Astala, Kimmo Aaltonen... Põhiliselt viisid meid

kokku Eesti-Soome noortepoliitika-alase koostöö arutelud, aga ka laiema rahvusvahelise taustaga kohtumised Euroopa Nõukogus ja Euroopa Liidus. Nendest kohtumistest mäletan soome kolleege kui Eesti-sõbralikke, rahulikke, põhjalikke ja enesekindlaid inimesi. Eks oma osa mängis siin ka vanusevahe – minu (küllap vist senini kestva) noorusliku tulipäisuse kõrval olid need head kolleegid väga tasakaalukad.

Tahtmata alahinnata ühist tegutsemist rahvusvahelistes organisatsioonides, pean siiski kõige rohkem esiletõstmist väärivaks Soome mõju Eesti noortetöö arengule. Soomes 1972. aastal vastu võetud ja hilisemaid noorsootöö seaduse versioone on seatud eeskujuks Eesti noorsootöö seaduse väljatöötamisel, mis sai meie Riigikogu heakskiidu 1999. aastal. Suuri mõjutusi saanud valdkonnana tõstaksin esile ka noorteinfo. Soome kaudu on Eestisse jõudnud ka sellised rahvusvahelised noorsootöö liikumised nagu tugiõpilased (i.k. *peer counselling*) ning Award. Soome-Eesti pikaajalise noortekoostöö sümboliks on saanud Eesti Noorsootöö Keskuse hallatav Kloogaranna Noortelaager, mille ülesehitamisse on panustanud mõlemad riigid.

Minu jaoks olulisim kohalikul tasandil sidemeid loonud Eesti-Soome ühisettevõtmine on projekt „Päihteetõn nuorus – See on sinu valik”. See sai alguse Soomest Vihti vallast 2001. aastal ning jõudis peagi ka minu kodulinna Tartusse. Augustiks 2005, kui projekt lõppes, olid kümned noorsootöötajad käinud vastastikku õppevisiitidel, sajad teismelised Eestis ja Soomes osalenud tervislike eluviiside koolitustel ning tuhanded inimesed nii siin- kui sealpool piiri kohaliku meedia vahendusel kuulnud, et selline hea projekt toimub. Olin 2005 ehk projekti lõpuaastal selle Eesti-poolseks juhiks. Minu särav kolleeg, Soome-poolne projektijuht Päivi Veikkolainen Vihti vallavalitsusest, oli mulle selles töös asendamatuks nõuandjaks. Läbi kogu projekti oli tal ka suurepärase koostöö Marina Paddariga Eestist, Lõuna Politseiprefektuurist. Need kaks ettevõtlikku inimest, üks soomlane ja Soome-sõbralik eestlane, jäävad mulle sihikindluse ja optimismi eeskujudeks.

Kui püüda minu tööalaseid kokkupuuteid Soomega ja soomlastega üldistada, siis enamasti on soomlased minu arvates korrektsed, sõnapidajad, kaalutlevad ja tähelepanelikud. Üks soomlastele iseloomulik nähe

näib olevat see, et nad on kindlad, et neil on kõik hästi korraldatud ning seega nad ei soovi eriti muutusi. Eestlased seevastu on muutustejulgemad ja kahtlevad sageli, kas valitud tee on õige. Võrreldes soomlastega, kellega mina olen kohaliku tasandi noorsootöös koostööd teinud, on eestlased entusiastlikumad töötajad (näiteks rohkem valmis tegema ületunde või töötama õhtuti), samuti rohkem aldis kiiretele muutustele. Soomlastel on piir töö- ja isikliku elu vahel selgem ning nad panevad rabistamist pahaks. Seda võib nii vaadata, et soomlased säästavad ennast rohkem ja on stabiilsemad. Ma ei ole sattunud lugema ühtegi eestlaste-soomlaste rahvusliku iseloomu võrdlust, nii-et ei oska arvata, kas minu muljed ka tõele vastavad. Sellised, nagu eespool kirjeldasin, on „minu soomlased” ehk need, kellega olen isiklikult kokku puutunud.

Lisaks tööalastele põhjustele olen käinud Soomes ka puhkajana koos oma lapse ning ühel korral ka sõpradega. Minu 13-aastane tütar Maia sõnas vastuseks minu küsimusele, mis seostub temal Soomega, et laevad, Serena veepark, Soome võit Eurolaulul, rikkus... Aga paraku tuli nende märksõnade järel selline, mida kindlasti meeldiv kuulata ei ole – purjus soomlased, eriti noored. Tõesti on millegipärast Eestit külastavad Soome noored alkoholiga seoses kuidagi ohjeldamatud. Eestis on alkohol kergesti kättesaadav ning soomlaste sissetulekutega võrreldes odav, seega on tingimused turismireisil selle ebaväärika pahe väljalöömiseks soodsad. Alkoholi mõjul võib soomlastele iseloomulik enesekindlus ja vaba käitumine nii-öelda üle vindi keerata, muutuda ebameeldivaks. Keskmise soomlane on ilmselt julgem ja valjuhäälssem kui keskmine eestlane, eks see siis mõjuta ka seda, kuivõrd liialdamine alkoholiga teistele silma jääb.

Lõpetuseks tahan esile tõsta ühe asja, milles soomlased näivad olevat eestlastest kindlameelsemad ja innukamad. Selleks on oma keele kasutamine ja arendus. Eestlased võtavad väga kergesti oma keelde üle teiste keelte laene ning kohandavad just inglise keelest kogu aeg sõnu, selle asemel et luua uued emakeelsed sõnad. Kui meie, eestlased, selle koha pealt soomlastega võrdselt selga sirgu ei aja, siis on eesti keel poole sajandi pärast juba tundmatuseeni vaesunud. Usun, et keele kui rahvusliku eneseväärikuse toetaja hindamises peaksime soomlastelt õppust võtma.

Kuva/Foto 12.

On aika taas hyvästellä vanhat tutut ja yhteistyökumppanit. Kuva: Mart Meier (4.8.2005).

On taas aeg jätta hüvasti vanade tuttavate ja koostööpartneritega. Foto: Mart Meier (4.8.2005).

Nuoren kokemuksia Tallinnan ulkopuolelta

Heidi Niemelä, 16 v, Vihti

Ennen kesää 2005 olin nähnyt Virosta vain jokaiselle turistille tutun Tallinnan. Olimme monet kerrat käyneet siellä perheeni kanssa tutustuen vanhaan kaupunkiin, Mustamäen toriin sekä Tallinnan keskustassa sijaitseviin kauppoihin. Kontaktit itse virolaisten kanssa olivat jääneet hyvin vähäisiksi ennen mahdollisuuttani lähteä 4H:n leirille Tarttoon sekä Clear sight future -seminaariin, joka järjestettiin keväällä 2006 Törvassa.

Kesäleiri Tartossa

Toimittuani aktiivisena jäsenenä ja kerhonohjaajana Vihdin 4H-yhdistyksessä minulle tarjottiin mahdollisuutta lähteä suomalaisten ja virolaisten yhteiselle kesäleirille Etelä-Viron yliopistokaupunkiin Tarttoon. Otin mahdollisuuden iloiten vastaan, sillä halusin päästä tutustumaan paremmin tuohon naapurivaltioomme sekä vahvistamaan koulussa opittua englannin kielen taitoani.

Matkamme Viroon alkoi aikaisin kesäisen lämpimänä maanantaiaamuna. Seilasimme pari tuntia laivalla ja saavuimme Tallinnan satamaan, josta otimme taksin bussiasemalle. Nousimme bussiin määränpäänämme Tartto. Matka kesti yli kaksi tuntia, jona aikana ehdimme runsaasti ihastella Viron maisemia sekä

tähystellä haikaroita, joita en ennen ollut nähnyt. Tartossa meitä oli vastassa paikallinen ohjaaja, joka vei meidät Loodusmajan toimistoon yöpymään. Tarkoituksemme oli aluksi yöpyä paikallisella nuorisotalolla, mutta Loodusmajan toimisto eläimineen osoittautui oikein mukavaksi. Loodusmaja oli lähellä kaikkea, halusi sitten ihastella Tarttoa tai käydä syömässä. Jottei aika menisi hukkaan, oli matkanjohtajamme kehittäneet meille ohjelmaa heti seuraavaksi aamuksi. Suoritimme kaupungilla erilaisia tehtäviä, opettelimme esimerkiksi kadulta tavoittamiemme virolaisten avustuksella muutamia hyödyllisiä sanontoja viroksi.

Itse leiri alkoi, kun virolaiset nuoret saapuivat hakemaan meitä. Matkasimme bussilla noin 50 kilometrin päähän urheilulliseen motelliin, joka toimisi leirikeskuksenamme. Pihassa oli jalkapallokenttänä toimiva ruohoaukea maaleineen sekä viihtyisä lentopallokenttä. Sisäلتäkin motelli oli upea ja yllätti meidät täysin loistollaan. Siellä oli jopa uima-allas, kylpyhuoneen syvennys täytettynä vedellä, jonne tosin vain rohkeimmat uskaltautuivat. Leirin aikana pelasimme runsaasti, huovutimme, suunnistimme, maalasimme, seikkailimme ja teimme pieniä retkiä, mm. lähellä sijaitsevaan linnaan sekä Otepään Pühajärven uimarannalle. Valitettavasti emme voineet kuin silmäillä linnaa, sillä sitä esitellyt herra puhui ainoastaan viroa, kuten useimmat

muutkin ohjaajat leirimme aikana. Pärjäsimme kuitenkin hyvin arvailemalla sekä virolaisten ystäviemme tuella.

Jo leirin alussa tutustuimme virolaisnuoriin, joiden kanssa pelasimme monet ottelut jalkapalloa sekä kävimme mielenkiintoisia keskusteluita aina yömyöhään saakka. Kuin vahingossa niin meidän kuin virolaisnuortenkin kielitaito kasvoi, ja saimme uusia ystäviä, joihin lupasimme pitää yhteyttä vielä palattuamme Suomeen. Yksi heistä vierailikin Vihdissä pian leirin jälkeen.

Viimeisen yönme nukuimme jälleen Loodusmajan tutussa toimistossa. Ikinä en ole syönyt niin hyvää pizzaa kuin tuossa Loodusmajan alakerrassa sijaitsevassa pizzeriassa. Pizzat olivat maukkaita ja suuria sekä hyvin edullisia, sillä pizzan sai 2–3 eurolla. Viimeinen aamumme Tartossa kului ostoksia sekä kaupunkitehtäviä tehdessä. Haikeina nousimme bussiin ja hyvästelimme tuon kauniin yliopistokaupungin toivoen, että joskus vielä palaisimme. Minä en silloin vielä tiennyt, ettei jälleennäkemistä tarvitsisi kauan odottaa.

Clear sight future -seminaari Törvassa

Leiristäni Tartossa ei ollut kulunut edes vuotta, kun sain uuden mahdollisuuden palata Etelä-Viroon. Etelä-Viron nuorisopoliisiosasto oli saanut EU-rahautuksen kansainväliselle nuorisoseminaarille. Vihdin nuorisotoimi kokosi seitsemän aktiivinuoren ryhmän osallistumaan Törvassa järjestettävään nuorten alkoholin väärinkäyttöä käsittelevään seminaariin. Innostuin heti tästä mahdollisuudesta, ja kun koulun kanssa oli asiat sovittu, ei mikään voinut minua pysäyttää.

Toukokuisena perjantaiamuna matkasimme meren yli kohti Viroa. Olimme tietämättömiä siitä, mikä meitä odottaisi, mutta silti innokkaita ottamaan siitä selvää. Seminaariin osallistuisi Suomen ja Viron lisäksi myös nuoria Ruotsista sekä Saksasta. Yli kolmenkymmenen nuoren ja muutaman aikuisen joukko suuntasi bussinsa Tallinnasta kohti Törvaa, jossa meitä odotti upea majapaikka. Asuimme vasta valmistuneessa hirsitalossa, jonka ympärillä oli valtavasti pihaa sekä ruohoa, joka näytti jopa vihreämmältä kuin Suomessa. Talon takapiha aukesi lammelle, joka välkehti auringon loisteessa.

Pian saavuttuamme aloimme solmia uusia ystä-

vyyssuhteita muihin nuoriin. Tutustuimme toisiimme erilaisten tutustumisleikkien avulla. Niitä oli varattu joka päivälle. Meillä oli myös vapaa-aikaa, jolloin pystyimme viettämään enemmän aikaa uusien ystäviemme kanssa. Vajaan viikon aikana ehdimme keskustella hyvin paljon eri maiden päihdetyöstä sekä soveltaa omia ideoitamme kehitellen uusia ohjelmia päihdevastatuksen kehittämiseen. Koska keskustelumme käytiin englanniksi, oli jokainen nuori samassa asemassa, ja pystyimme helposti ymmärtämään toisiamme.

Pelkkää työtä ei seminaari silti ollut, sillä meille oli kehitelty paljon muutakin ohjelmaa. Meille esimerkiksi järjestettiin yhtenä päivänä ryhmäytymistä edistäviä pelejä ja tehtäviä ja vierailimme Tartossa sekä paikallisella koululla ja nuorisotalolla. Varsinkin Törvan koulu yllätti meidät loistollaan, sillä se oli uusi, puhdas ja varusteltu sellaisin ominaisuuksin, joita meillä Suomessa ei ole. Koulussa oppilailla on käytössään mm. saunatilat, kuntosali, sisätiloissa oleva juoksurata yms. Nuorisotila puolestaan ei ollut kovinkaan hyvässä kunnossa, mutta silti nuoret näyttivät viihtyvän siellä. Otimme osaa nuorisotalon avoimeen iltaan, jolloin talossa oli paljon ohjelmaa, ja saimme tavata myös seminaarin ulkopuolisia nuoria.

Jouduin lähtemään seminaarista päivää muita aikaisemmin muutaman muun suomalaisnuoren kanssa. Lähtö oli haikea, halailtiin ja vilkutettiin. Poistuimme kuitenkin taas yhtä kokemusta rikkaampina ja uusien ystävien yhteystiedot taskuissamme. Näihin ystäviin on tullutkin pidettyä yhteyttä, ja varmasti tullaan pitämään jatkossakin.

Minun Vironi

Viro on tuonut elämäni paljon uusia kokemuksia ja uusia ystäviä. Se on kumonnut paljon ennakkoluuloja ja hurmannut minut kauneudellaan ja monipuolisuudellaan. Olen saanut kokea virolaisten vieraanvaraisuuden ja ystävällisyyden, eikä Viro ole minulle enää vain halpa ostospaikka, vaan paljon muutakin. Toivon, että muutkin nuoret ja aikuiset saavat joskus nähdä Virosta enemmänkin kuin vain viehättävän ja turistille tutun Tallinnan, sillä pääkaupunkiseudun rajojen ulkopuoleltakin saattaa löytää vaikka minkälaisen seikkailun.

Ühe noore kogemusi väljastpoolt Tallinna

Heidi Niemelä, 16 a, Vihti

Enne 2005. a. suve olin Eestis näinud ainult igale turistile tuttavat Tallinnat. Olime käinud seal perega mitmeid kordi tutvumas vanalinna, Mustamäe turu ja Tallinna kesklinna kauplustega. Kontaktid eestlaste enestega olid vähesed enne võimalust minna 4H laagrisse Tartusse ja seminarile „Clear sight future”, mis korraldati 2006. a. kevadel Tõrvas.

Suvelaager Tartus

Vihti 4H-ühingu aktiivse liikme ja ringijuhina pakuti mulle võimalust osaleda soomlaste ja eestlaste ühises suvelaagris Lõuna-Eesti ülikoolilinnas Tartus. Haarasin võimalusest rõõmuga kinni, kuna soovisin tutvuda lähemalt tolle naaberriigiga ning parandada oma koolis õpitud inglise keele oskust.

Reis Eestisse algas suviselt soojal esmaspäevahommikul. Sõitsime paar tundi laevaga ning saabusime Tallinna sadamasse, kust võtsime takso bussijaama. Istusime bussi, sihiks Tartu. Reis kestis üle kahe tunni, mille jooksul oli meil rohkelt aega imetleda Eesti maastikku ning vaadelda toonekurgi, keda ma polnud varem näinud. Tartus oli meile vastu tulnud kohalik juht, kes viis meid Loodusmaja kontorisse majutuma. Algselt pidime me ööbima kohalikus noortemajas,

kuid Loodusmaja kontor koos kõigi oma loomadega osutus väga toredaks. Loodusmaja asus kõigele lähedal, oli siis soov imetleda Tartu linna või söömas käia. Et aeg raisku ei läheks, oli meie reisijuht koostanud meile programmi juba järgmiseks hommikuks. Sooritasime linna peal mitmesuguseid ülesandeid, näiteks õppisime tänaval kohalike eestlaste abil mõningaid kasulikke eestikeelseid väljendeid.

Laager ise hakkas pihta, kui eesti noored meile järgi tulid. Sõitsime bussiga umbes 50 kilomeetri kaugusele sportlikku motelli, mis oli meie laagri keskuseks. Õues oli jalgpalliväljakuks väravatega muruplats ning mõnus võrkpalliväljak. Motell oli ka seest uhke ja üllatas meid oma hiilgusega täielikult. Seal oli isegi basseini – duširuumi veega täidetud süvendus –, kuhu julgesid siiski vaid vapraimad meist sisse minna. Laagri jooksul mängisime palju, viltisime, orienteerusime, maalisime, seiklesime ja käisime väikestel ekskursioonidel, muuhulgas lähedal asuvas lossis ja Otepääl Pühajärve rannas. Kahjuks võisime me lossi ainult imetleda, kuna seda tutvustav härra rääkis ainult eesti keeles, nagu ka enamik teisi juhendajaid laagri ajal. Ära mõistatades ja eesti sõprade abiga tulime siiski päris hästi toime.

Juba laagri alguses saime tuttavaks eesti noortega, kellega mängisime jalgpalli ning pidasime maha huvitavaid jutuajamisi kuni hilisöödeni välja. Justkui

kogemata arenes nii meie kui eesti noorte keeleoskus ning saime uusi sõpru, kellega lubasime hoida kontakti ka peale Soome naasmist. Üks neist külastaski varsti peale laagrit Vihtit.

Viimasel ööl ööbisime jälle Loodusmaja tuttavas kontoris. Ma pole kunagi söönud nii head pitsat kui Loodusmaja all asuvas pitsarestoranis. Pitsad olid maitsvad ja suured ja väga odavad – üks pitsa maksis 2–3 eurot. Meie viimane hommik Tartus möödus sisseoste tehes ning linna peal ülesandeid täites. Nukrana istusime bussi ja jätsime selle kauni ülikoolilinnaga hüvasti, lootes kunagi veel tagasi tulla. Siis ei teadnud ma veel, et taaskohtumist ei ole vaja kaua oodata.

Seminar „Clear sight future” Tõrvas

Tartu laagrist polnud aastatki mööda läinud, kui sain uue võimaluse naasta Lõuna-Eestisse. Lõuna-Eesti noorsoopolitsei oli saanud ELi raha rahvusvahelise noorsooseminari korraldamiseks. Vihti noorsooamet pani seitsmest aktiivsest noorest kokku rühma, kes osaleks Tõrvas korraldataval alkoholi kuritarvitamist käsitleval seminaril. Olin kohe huvitatud ja kui kooliga oli kokku lepitud, ei suutnud mind enam miski peatada.

Maikuisse reede hommikul sõitsime üle mere Eestisse. Me ei teadnud, mis meid ees ootab, kuid olime siiski täis indu välja uurida. Seminaril osales lisaks Soome ja Eesti noortele ka noori Rootsist ja Saksamaalt. Rohkem kui kolmekümne noore ja mõne täiskasvanuga rühm suundus bussiga Tallinnast Tõrvasse, kus meid ootas ees tore öömaja. Elasime vastvalminud palkmajas, mida ümbritses hirmsuur õu ja muru, mis tundus rohelisemgi kui Soomes. Maja tagahoov viis välja tiigini, mis helkis päikese käes.

Varsti peale saabumist hakkasime sõlmima uusi sõprusi teiste noortega. Tutvusime üksteisega erisuguste tutvumismängude abil. Neid oli varuks igale päevale. Meil oli ka vaba aega, mil saime veeta rohkem aega oma uute sõprade seltsis. Pea nädala jooksul jõudsime väga palju vestelda tööst uimastite vastu eri maades ning omi ideid rakendades uusi programme välja töötada, arendamaks võitlust uimastite vastu. Kuna vestlused toimusid inglise keeles, olid kõik noored

võrdses olukorras ning me suutsime hõlpsalt üksteist mõista.

Seminaril ei teinud me mitte ainult tööd, vaid meile oli koostatud ka muud programmi. Näiteks organiseeriti meile ühel päeval rühmatööd edendavaid mänge ning ülesandeid ja külastasime Tartut ning kohalikku kooli ja noortekeskust. Eriliselt üllatas meid Tõrva kool – see oli uus, puhas ja varustatud selliste asjadega, mida meil Soomes ei ole. Koolis oli õpilaste kasutuses näiteks saun, jõusaal, võimlas jooksurada jms. Noortekeskus seevastu ei näinud just kõige parem välja, kuid sellegipoolest noortele paistis seal meeldivat. Võtsime osa noortekeskuse avatud uste päevast, mil majas oli rohkelt üritusi ning meil õnnestus kohtuda ka seminariväliste noortega.

Olin koos paari muu soomlasega sunnitud seminarilt lahkuma päev varem. Lahkumine oli nukker, kallistati ja lehvitati. Lahkusime siiski ühe kogemuse võrra rikkamatena ning uute sõprade kontaktidega taskus. Olen hoidnud nende sõpradega ühendust ning kindlasti püsime ühenduses ka tulevikus.

Minu Eesti

Eesti on toonud mu ellu palju uusi kogemusi ja uusi sõpru. Eesti on ümber lükanud mitmeid eelarvamusi ning võlunud mind oma ilu ja mitmekesisusega. Olen saanud tunda eestlaste külalislahkust ja sõbralikkust ning Eesti ei ole minu jaoks enam ainult odavate sisseostude maa, vaid palju enam. Loodan, et teisedki noored ja täiskasvanud näevad kunagi Eestit ka väljaspool võluvut ja turistidele tuttavat Tallinnat, sest ka pealinnast eemal võib peidus olla teab milline seiklus.

Muistio

Suomen ja Viron opetusministeriöiden nuorisotoimistojen edustajien tapaamisesta ja neuvottelusta Helsingissä 8.–11.1.1991

Helsingissä järjestettiin 8.–11.1.1991 Suomen ja Viron opetusministeriöiden nuorisotoimistojen edustajien ensimmäinen tapaaminen. Tapaamiseen osallistuneet käyvät selville muistion liitteestä.

Tapaamisen aikana keskusteltiin Suomen ja Viron opetusministeriöiden ja kulttuuriministeriöiden yhteistyöstä, selvitettiin nuorisopolitiittista kehitystä Suomessa ja Virossa sekä keskusteltiin kiinnostavista nuorisotoimen kysymyksistä ja yhteistyöalueista. Virolaiset tapasivat myös eräiden nuorisojärjestöjen edustajia sekä nuorisotyöntekijöiden koulutuksen asiantuntijoita ja tutustuivat Helsingin kaupungin nuorisotoimeen ja nuorisotiloihin.

Tapaamisessa sovittiin seuraavaa.

1. Osapuolet toimittavat toistensa käyttöön kirjallista aineistoa, jota käytetään ja tuotetaan nuorisopolitiikkaan liittyvässä kehittämistyössä. Tällaista aineistoa ovat myös mm. tutkimusaineistot sekä suomalaiset Nuorisopolitiittinen tiedote sekä kuntiin ja järjestöille toimitettava yleisempää mielenkiintoa omaava aineisto.
2. Koska virolainen osapuoli on kiinnostunut Suomen kuntien nuorisotoimesta, opetusministeriö välittää Vieroon tietoja sellaisista kunnista, jotka ottavat virolaisia nuorisotyöntekijöitä tutustumaan nuorisotoimeen ja nuorisotoimistojen työhön noin 3 viikon ajaksi elo-syyskuussa 1991. Virolainen osapuoli selvittää puolestaan mahdollisuuden vastavuoroiseen ohjelmaan Virossa. Lähettävä osapuoli kustantaa matkan, vastaanottava kunta maksaa majoituksen ja päivärahan.
3. Todettiin, että virolaisella osapuolella on kiinnostusta yhteistyöhön nuorisotyöntekijöiden perus- sekä jatko- ja täydennyskoulutuksen aloilla. Tämän kohdan tarkoittamasta yhteistyöstä virolainen osapuoli sopii suoraan alan suomalaisen asiantuntijatahon kanssa. Suomalainen osapuoli tukee yhteistyötä suunnittelemaan tarkoitettua vierailua Virossa tammikuussa 1991.
4. Suomalainen osapuoli lähettää Tallinnassa 16.–18.4.1991 järjestettävään seminaariin, johon osallistuu nuorisotoimen asiantuntijoita ja nuorisotyöntekijöitä, luennoitsijan selvittämään nuorisotutkimusta Suomessa.
5. Suomalainen osapuoli lähettää kahdessa Viron maakunnassa lokakuussa 1991 järjestettävään nuorisotyöntekijäin koulutustilaisuuteen asiantuntijan kumpaankin selvittämään nuorisotyötä Suomen kunnissa.
6. Virolainen osapuoli lähettää 3 nuorisotoimen asiantuntijaa tutustumaan Lahdessa 8.-12.5.1991 järjestettäviin valtakunnallisiin nuorisomessuihin.
7. Virolainen osapuoli lähettää Korpilahdella 24.6.–13.7.1991 järjestettävälle kansainväliselle Suomen kielen ja kulttuurin kurssille 4 nuorisotyöntekijää.
8. Suomalainen osapuoli lähettää 8 asiantuntijaa, jotka edustavat nuorisotointa valtionhallinnossa, elokuun alkupäivinä 1991 Tallinnassa järjestettävään nuorisotoimen kehittämistä ja yhteyksiä käsittelevään seminaariin ja tutustumisohjelmaan.

Ohjelmien taloudesta sovittiin seuraavaa

- lähettävä osapuoli vastaa matkakustannuksista ohjelman toteutuspaikkakunnalle ja takaisin
- vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
- mahdollisesti tarvittavasta tulkauksesta sovitaan kunkin ohjelman kohdalla erikseen
- yksittäisten ohjelmien kohdalla voidaan sopia edellä kuvatusta poikkeavasta menettelystä.

Edellä sovittua yhteistyötä toteutettaessa noudatetaan Suomen ja Snt:n välillä yhteistyöstä kulttuurin tieteen ja opetuksen alalla vuosiksi 1988–93 tehdyn ohjelman suuntaviivoja.

Tämä muistio tukee osaltaan niitä muita yhteyksiä ja toimintaa, joista Suomen ja Viron vastaavat tahot ja järjestöt sopivat keskenään.

Osapuolet jatkavat yhteistyötä ja sen kehittämistä koskevia keskusteluja vuoden 1991 aikana järjestettävässä tapaamisessa.

Tämä neuvottelumuistio on toimitettu suomenkielisenä virolaiselle osapuolelle tammikuussa 1991.

Liite

Neuvotteluun osallistuivat Suomen opetusministeriön nuorisotoimistosta

Taisto Kärkkäinen, toimistopäällikkö

Ulla Helsingius, kulttuuriasianneuvos

Heli Santala, valtion nuorisoneuvoston pääsihteeri

Tapaamiseen osallistuivat Viron opetusministeriön nuorisotoimistosta

Toivo Sikk, toimistopäällikkö

Endel Ruht, pääasiantuntija huvisivistyksen ja -toiminnan alalla

Virve Kurnitski, ulkomaankonsultti

Protokoll

Soome ja Eesti haridusministeeriumite noorsoo-osakondade esindajate kohtumine ja nõupidamine Helsingi, 8.–11.01.1991

8.–11.01.1991 peeti Helsingis esimene kohtumine Soome ja Eesti haridusministeeriumite noorsoo-osakondade esindajate vahel. Kohtumisel osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Kohtumise jooksul arutati Soome ja Eesti haridusministeeriumite ja kultuuriministeeriumite koostööd, anti ülevaade noorsoopoliitika arengust Soomes ja Eestis ning arutati huvi pakkuvate noorsootööprobleemide ja koostöövaldkondade üle. Eesti pool kohtus ka mõningate noorteühenduste esindajate ning noorsootöötajate koolituse ekspertidega ja tutvus Helsingi linna noorsootööga ja noorteruumidega.

Kohtumisel lepidi kokku järgnevas:

1. Osapooled saadavad teineteisele noorsoopoliitikat puudutava arendustegevuse käigus toodetavat ja kasutatavat materjali. Taoliseks on mh. uurimismaterjalid, Soomes välja antav noorsoopoliitiline teavitusleht „Nuorisopoliittinen tiedote” ning kohalikele omavalitsustele ja ühendustele saadetavad laiemat huvi pakkuvad materjalid.
2. Seoses Eesti osapoole huviga Soome kohalike omavalitsuste noorsootöö vastu, vahendab Soome Haridusministeerium Eestile teavet nendest kohalikest omavalitsustest, kes on nõus kutsuma Eesti noorsootöötajaid tutvuma noorsootöö ja noorsooteenistuste tööga u 3 nädalaks augustis-septembris 1991. Eesti pool uurib omalt poolt võimalusi vastavaks programmiks Eestis. Saatja pool katab reisikulud, vastuvõtja maksab majutuse ja päevarahad.
3. Leiti, et Eestil on huvi teha koostööd nii noorsootöötajate põhi-, jätku- kui täiendõppe alal. Käesolevat punkti puudutava koostöö puhul võtab Eesti pool otse ühendust Soome vastava ala poolega. Soome pool toetab kohtumist Eestis jaanuaris 1991, eesmärgiga kavandada tulevast koostööd.
4. Soome saadab 16.–18.04.1991 Tallinnas korraldatavale seminarile, millest võtavad osa noorsootöö eksperdid ja noorsootöötajad, esineja tutvustama noorsoouuringuid Soomes.
5. Soome saadab oktoobris 1991 kahes Eesti maakonnas toimuvatele noorsootöötajate koolitustele eksperdi, kummalegi koolitusele ühe, tutvustama noorsootööd Soome valdades.
6. Eesti saadab 3 noorsootöö eksperti tutvuma 8.–12.05.1991 Lahtis korraldatava üleriigilise noortemessiga.
7. Eesti saadab 24.06.–13.07.1991 Korpilahtis toimuvale rahvusvahelisele soome keele ja kultuuri kursusele 4 noorsootöötajat.
8. Soome saadab 8 eksperti, kes esindavad noorsooteenistust riigi haldussüsteemis, augusti alguses 1991 Tallinnas korraldatavale noorsootöö arendamist ja kontakte käsitlevale seminarile ja tutvumisüritusele.

Koostööprotokollil rahalistes kulutustes lepidi kokku alljärgnevalt:

- saatja vastutab sõidukulude katmise eest ürituse toimumiskohale ja tagasi
- vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude katmise eest
- vajaduse üle tõlgi järele lepitakse iga ürituse puhul eraldi kokku
- erijuhtumite korral võib kokku leppida ülalnimetatust erinevates toimumisviisides.

Eelpooltnimetatud koostöös järgitakse Soome ja NSV Liidu vahelise, aastateks 1988–93 tehtud kultuuri-, teadus- ja hariduslase koostööprogrammi suuniseid.

Käesolev protokoll toetab kontakte ja tegevust, mille suhtes on kokku lepitud Soome ja Eesti teiste vastavate poolte ja ühenduste poolt.

Koostööpooled jätkavad arutelu koostöö ja selle arendamise üle 1991. aastal korraldataval kohtumisel.

Käesolev protokoll on soomekeelsena saadetud Eesti poolele 1991. a. jaanuaris.

Lisa

Nõupidamisel osalesid Soome Haridusministeeriumi noorsoo-osakonnast:

Taisto Kärkkäinen, osakonnajuhataja

Ulla Helsingius, kultuurinõunik

Heli Santala, riigi noorsoonõukogu peasekretär

Kohtumisest võtsid Eesti Haridusministeeriumi noorsoo-osakonnast osa:

Toivo Sikk, osakonnajuhataja

Endel Ruht, peaekspert huvihariduse ja huvitegevuse alal

Virve Kurnitski, välissuhete konsultant

Muistio

Suomen ja Viron nuorisotoimen toisesta yhteistyöneuvottelusta Tallinnassa 27.–28.11.1991

Tallinnassa pidettiin 27.–28.11.1991 Suomen ja Viron nuorisotoimen toinen yhteistyöneuvottelu. Neuvotteluun osallistuneet käyvät selville muistion liitteestä.

Neuvottelussa tarkastettiin Suomen ja Viron opetusministeriöiden nuorisotoimistojen edustajien neuvotteluissa tammikuussa 1991 sovitun yhteistyön toteutumista. Arvio oli myönteinen huolimatta vaikeuksista, joita oli joidenkin ohjelmien kohdalla. Nämä johtuivat lähinnä toiminnan käynnistymisestä ja seikoista, joihin osapuolilla ei ollut mahdollisuutta itse vaikuttaa.

Osapuolet päättivät toteuttaa vuonna 1992 seuraavat ohjelmat.

a. = ohjelman luonne, b. = paikka ja aika, c. = osallistujat, d. = mahdollinen muu sovittu

1. a. Nuorisotyöntekijöitä seuraamaan työskentelyä kuntien nuorisotoimistoissa
b. Suomessa ja Virossa n. 3 viikkoa vuonna 1992
c. avoin perustuen kuntien kiinnostukseen
d. ministeriöt toimivat tiedonvälittäjinä
2. a. Suomalaisten nuorisotutkijoiden vuosittainen tapaaminen
b. Helsinki, maaliskuun lopulla 1992
c. 2 nuorisotutkijaa
3. a. Pohjoismaiden ministeriöiden nuorisotoimistojen ja nuorisoneuvostojen vuosittainen yhteiskokous
b. Vantaa, 21.–24.4.1992
c. 1 tarkkailija
d. tilaisuus on ruotsinkielinen
4. a. Kansainvälinen asiantuntijatapaaminen käden taitojen merkityksestä nuorten kasvuprosessissa ja työpajanäytöksiä
b. Helsinki, 19.–23.5.1992
c. 1 asiantuntija ja 3 nuorta (17–23-vuotiaita) käsityön taitajaa
d. tilaisuus on englanninkielinen
5. a. Valtakunnallinen nuorisotyökonferenssi sekä Up to Europe –koulutustapahtuma ja messut
b. Espoo, 20.–23.5.1992
c. 2 tarkkailijaa
6. a. Kansainvälinen nuorten ympäristötoiminnan asiantuntijoiden tapaaminen
b. Rautavaara, 23.–28.6.1992
c. 3 osallistujaa (18–25-vuotiaita)
d. tilaisuus on englanninkielinen
7. a. Kielikurssi, johon liittyy nuorisokasvatuksen kurssiosuus
b. Lapua, Karhumäen kansanopisto 10.–28.8.1992
c. 20 nuorisotyössä ja -toiminnassa mukana olevaa
8. a. Viron kielen ja kulttuurin kurssi
b. Virossa vuonna 1992
c. 4 osallistujaa
9. a. Nuorisotyöntekijöiden kesäseminaari
b. Hiidenmaa, viikko elokuussa 1992
c. 2 alustajaa ja noin 10 nuorisotyössä mukana olevaa
10. a. Nuoriso- ja liikuntatoimen kansainvälisiä kysymyksiä käsittelevä seminaari
b. Helsinki, 8.–9.9.1992
c. 6 nuorisotoimen (ja 6 liikuntatoimen virkamiestä) Virossa

Osapuolet toimittavat toistensa käyttöön kirjallista aineistoa, jota käytetään ja tuotetaan nuorisopolitiikkaan liittyvässä kehittämistyössä. Tällaisia ovat myös mm. suomalaiset tutkimusaineistot, Nuorisopoliittinen tiedote sekä kuntiin ja järjestöille toimitettavat aineistot.

Ohjelmien taloudesta sovittiin seuraavaa

- lähettävä osapuoli vastaa matkakustannuksista
- vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
- mahdollisesti tarvittavasta tulkkauksesta sovitaan kunkin ohjelman kohdalla erikseen
- yksittäisten ohjelmien kohdalla voidaan sopia edellä kuvatusta poikkeavasta menettelystä.

Tämä muistio tukee osaltaan niitä muita yhteyksiä ja toimintaa, joista Suomen ja Viron vastaavat tahot ja järjestöt sopivat keskenään.

Osapuolet jatkavat yhteistyötä ja sen kehittämistä koskevia keskusteluja Tallinnassa lokakuun 1992 aikana järjestettävässä tapaamisessa.

Liite

Yhteistyöneuvotteluun osallistuivat Suomen puolelta:

osastopäällikkö Harri Syväsalmi, opetusministeriön urheilu- ja nuoriso-osasto

kulttuuriasiainneuvos Ulla Helsingius, opetusministeriön nuorisotoimisto

kansanedustaja Maria-Kaisa Aula, valtion nuorisoneuvoston puheenjohtaja

opiskelija Tapio Palonen, suomen nuorisojärjestöjen yhteistyöjärjestö SNT:n hallituksen varajäsen

Viron puolelta:

toimistopäällikkö Toivo Sikk, opetusministeriön nuorisotoimisto

johtava asiantuntija Tiina Mander, opetusministeriön nuorisotoimisto

Protokoll

Soome ja Eesti noorsootöölane 2. koostöönõupidamine Tallinn, 27.–28.11.1991

27.–28.11.1991 peeti Tallinnas Soome ja Eesti noorsootöölane teine koostöönõupidamine. Nõupidamisel osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Läbirääkimistel korralditi Soome ja Eesti haridusministeeriumite noorsoo-osakondade esindajate 1991. a. jaanuaris peetud läbirääkimistel kokkulepitud koostöö teostumist. Hinnang oli positiivne, vaatamata raskustele, mis ilmnesisid mõningate ürituste läbiviimisel. Raskused tulenesid peamiselt tegevuse alustamisest ja asjaoludest, millede mõjutamiseks polnud osapooltel võimalust.

Osapooled otsustasid läbi viia järgmised üritused aastal 1992: a. = ürituse liik, b. = koht ja aeg, c. = osalejad, d. = muu teave

1. a. Noorsootöötajad kutsutakse jälgima kohalike omavalitsuste noorsootööd
b. Soome ja Eesti, u 3 nädalat aastal 1992
c. avatud, sõltub kohalike omavalitsuste huvist
d. ministeeriumid vahendavad infot
2. a. Soome noorsoouurijate iga-aastane kohtumine
b. Helsingi, märtsi lõpp 1992
c. 2 noorsoouurijat
3. a. Põhjamaade ministeeriumite noorsoo-osakondade ja noorsoonõukogude iga-aastane ühiskoosolek
b. Vantaa, 21.–24.04.1992
c. 1 vaatlaja
d. üritus on rootsikeelne
4. a. Rahvusvaheline ekspertide kohtumine teemal käsitööoskuse tähendus noorte kasvuprotsessis, ning tööpadade esitlused
b. Helsingi, 19.–23.05.1992
c. 1 ekspert ja 3 käsitööoskusega noort (vanuses 17–23)
d. üritus on ingliskeelne
5. a. Üleriigiline noorsootöökonverents ja koolitusüritus ning mess „Up to Europe”
b. Espoo, 20.–23.05.1992
c. 2 vaatlajat
6. a. Rahvusvaheline noorte keskkonna-alase tegevuse ekspertide kohtumine
b. Rautavaara, 23.–28.06.1992
c. 3 osalejat (vanuses 18–25)
d. üritus on ingliskeelne
7. a. Keelekursus, mis sisaldab noorsoopedagoogika õpet
b. Lapua, Karhumäe Rahvaülikool, 10.–28.08.1992
c. 20 noorsootööga seotud osalejat
8. a. Eesti keele ja kultuuri kursus
b. Eesti, 1992
c. 4 osalejat
9. a. Noorsootöötajate suveseminar
b. Hiiumaa, 1 nädal augustis 1992
c. 2 ettekandjat ja u 10 noorsootööga seotud osalejat
10. a. Noorsoo- ja spordivaldkonna rahvusvahelisi probleeme käsitlev seminar
b. Soome, Helsingi, 8.–9.09.1992
c. 6 noorsoo-osakonna (ja 6 spordiosakonna) ametnikku Eestist

Osapooled saadavad teineteisele noorsoopoliitikat puudutava arendustegevuse käigus toodetavat ja kasutatavat materjali. Taoliseks on mh. soome uurimismaterjalid, noorsoopoliitiline teavitusleht „Nuorisopoliittinen tiedote” ning kohalikele omavalitsustele ja ühendustele saadetavad materjalid.

Koostööprotokolli rahalistes kulutustes lepiti kokku alljärgnevalt:

- saatja vastutab sõidukulude katmise eest
- vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude katmise eest
- vajaduse üle tõlgi järele lepitakse iga ürituse puhul eraldi kokku
- erijuhtumite korral võib kokku leppida ülalnimetatust erinevates toimumisviisides.

Käesolev protokoll toetab kontakte ja tegevust, mille suhtes on kokku lepitud Soome ja Eesti teiste vastavate poolte ja ühenduste poolt. Koostööpooled jätkavad arutelu koostöö ja selle arendamise üle 1992. a. oktoobris Tallinnas korraldataval kohtumisel.

Lisa

Nõupidamisel osalesid

Soome poolelt:

Harri Syväsalmi, Haridusministeeriumi spordi- ja noorsoo-osakonna juhataja

Ulla Helsingius, Haridusministeeriumi spordi- ja noorsoo-osakonna kultuurinõunik

Maria-Kaisa Aula, riigi noorsoonõukogu esimees, rahvasaadik

Tapio Palonen, Soome Noorteühenduste koostööorganisatsiooni SNT juhatuse varuliige, üliõpilane

Eesti poolelt:

Toivo Sikk, Haridusministeeriumi noorsoo-osakonna juhataja

Tiina Mander, Haridusministeeriumi noorsoo-osakonna peapeaekspert

Muistio

Suomen ja Viron liikunta- ja nuorisotoimen työryhmän 3. kokouksesta Tallinna, 9.1.1996

Tallinnassa pidettiin 9.1.1996 Suomen ja Viron liikunta- ja nuorisotoimen työryhmän 3. kokous. Työryhmä oli perustettu Suomen opetusministeriön ja Viron kulttuuri- ja opetusministeriön edustajien neuvottelussa 1.–2.4.1993 Tallinnassa. Työryhmän kokouksen osallistujat käyvät selville muistion liitteestä.

Kokouksen asialuettelo oli

- a) kansallinen ja kansainvälinen nuorisopoliittinen kehitys
- b) lainsäädäntötyö toimialalla
- c) yhteistyö vuonna 1995 nuorisotoimen alalla
- d) vuoden 1996 yhteistyösuunnitelma (nuorisotoimi)

Vuoden 1996 yhteistyösuunnitelmaan päätettiin ottaa seuraavat nuorisotoimen tapahtumat, joita kuvataan

a = ohjelmatyyppi, b = toteuttava taho Suomessa, c = toteuttava taho Virossa, d = paikka ja aika, e = osallistujat

1. a. Saksa-Viro-Suomi -seminaari aiheena vuonna 1996 nuorten syrjäytymisen ehkäisy
b. opetusministeriö, liikunta- ja nuoriso-osasto (LINO)
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. Suomessa, 2.-7.9.1996
e. 5 osallistujaa kustakin maasta, yhteistyökumppani Saksassa on nuorisoministeriö (seminaarisarjan seuraava osa pidetään Saksassa vuonna 1997 ja sitten Virossa 1998)
2. a. Venäjä-Viro-Suomi -asiantuntijatapaaminen aiheena Suomen nuorisopoliittisesta maatutkinnasta (Euroopan neuvosto) saadut kokemukset
b. LINO
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. Helsinki, 3 päivää joulukuussa 1996, Venäjällä 3 päivää vuonna 1997 (aiheesta sovitaan erikseen), Virossa 3 päivää vuonna 1998 (aiheesta sovitaan erikseen)
e. 3 osallistujaa kustakin maasta, yhteistyökumppani Venäjällä on Venäjän federaation nuorisokomitea
3. a. Osallistuminen Nuorten Eurooppa III -ohjelmaan, toiminnan käynnistäminen Virossa
b. LINO ja CIMO
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. ja e. eri yhteyksissä vuoden 1996 aikana, mm. osallistuminen Suomessa pidettävään "EU:n nuoriso-ohjelmat" -kutsuseminaariin tammikuussa 1996
4. a. "Teeviit 96" nuoriso- ja tiedotusmessut, tutustuminen
b. LINO
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. Tallinna, 1.-3.3.1996
e. 3 asiantuntijaa
5. a. Kansainvälinen nuorisotutkijakokous aiheena nuorten syrjäytyminen ja polarisoituminen
b. Nuorisotutkimusseura
c. Viro-Suomi-Saksa -nuorisotutkimusprojekti (katso kohta no 10)
d. Helsinki, 3 päivää marraskuussa 1996
e. 2-3 nuorisotutkijaa
6. a. Suomen kielen ja kulttuurin kansainvälinen kurssi
b. LINO ja Jyväskylän kesäyliopisto
c. Viron Nuorison Kehittämiskeskus
d. Jyväskylä, 8.-27.7.1996
e. 3 nuorisotyöntekijää
7. a. Viron kielen ja kulttuurin kurssi
b. Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi
c. Viron Nuorison Kehittämiskeskus
d. Tartto, 8.-21.6.1996
e. 3 nuorisotyöntekijää
8. a. Osallistuminen Eurooppalainen Nuorisovaihtoverkosto Platformin toimintaan ja Pärnussa vuonna 1997 pidettävän Platform-kokouksen valmistelu
b. Vaasan läänin nuorisolautakunta ja Platform-verkoston johtoryhmä
c. Pärnun maakunnan nuorisotoimisto ja Viron Nuorison Kehittämiskeskus
d. Kylburg, Saksa, 4 päivää vuonna 1996
e. 2 virolaista osallistujaa

9. a. Nuorten yrittäjäprojekti Pärnun maakunnassa
 - b. Vaasan läänin nuorisolautakunta ja Suomen Yrittäjäopisto (sekä Borås Högskola, Ruotsi ja Wismarin yliopisto, Saksa)
 - c. Pärnun maakunta ja Tarton yliopisto
 - d. vuoden 1996 aikana (ohjelma jatkuu vuosina 1997 ja 1998)
 - e. pilottihankkeeseen osallistuvat määräytyvät hankesuunnittelun edetessä
 - 10.a. Pärnun maakunnan nuorisotyön ja -toiminnan kehittämissuunnitelman laatiminen, tutkimus ja konsultointi
 - b. Vaasan läänin nuorisolautakunta, Nuorisotutkimusseura ja Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi (sekä Deutsches Jugendinstitut, Saksa ja Uumajan yliopiston sosiologian laitos, Ruotsi)
 - c. Pärnun maakunnan nuorisotoimisto, Tarton yliopisto ja opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
 - d. vuoden 1996 aikana (ohjelma jatkuu vuonna 1997)
 - e. pilottihankkeeseen osallistuvat määräytyvät hankesuunnittelun edetessä
 - 11.a. Nuorisotoimen yhteistyö 5 vuotta –seminaari kokemuksista ja kehittämisestä
 - b. LINO
 - c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
 - d. Viro, 21.–23.8.1996
 - e. 10 asiantuntijaa molemmista maista (osallistumismaksu)
 12. Kloogan ja Ahtelan leirikeskusyhteistyö

Kloogan ja Ahtelan leirikeskusyhteistyötä varten perustetaan johtoryhmä, jossa ovat edustettuina Suomen ja Viron opetusministeriöt, Turun kaupunki sekä Ahtelan ja Kloogan nuorisoleirikeskukset. Johtoryhmällä on sihteeristö. Johtoryhmä laatii Kloogan kehittämissuunnitelman ja sen rahoitussuunnitelman sekä selvittää Eu-rahoitusmahdollisuudet. Lisäksi tehdään leirikeskusten toiminnallinen yhteistyösuunnitelma.
 13. Koulutustilaisuuksiin ja muihin kansallisiin tai kansainvälisiin tilaisuuksiin kutsutaan asiantuntijoita tai osallistujia toisesta maasta.
- Ohjelmien taloudesta sovittiin seuraavaa
- lähettävä osapuoli vastaa matkakustannuksista
 - vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
 - yksittäisten ohjelmien kohdalla voidaan sopia edellä kuvatusta poikkeavasta menettelystä.
 - Osapuolet päättivät tehdä suomalais-virolaisen kulttuurin ja opetuksen sekakomitealle seuraavan esityksen: sekakomitea muuttaa huhtikuussa 1993 tekemäänsä työryhmäpäätöstä siten, että se lakkauttaa liikunta- ja nuorisotoimen työryhmän ja perustaa tilalle kaksi erillistä ryhmää, nuorisotoimen työryhmän ja liikuntatoimen työryhmän. Esitys johtuu toimialojen hallinnon ja käytäntöjen eroista molemmissa maissa.

Tämä muistio toimitetaan suomalais-virolaisen kulttuurin ja opetuksen sekakomitean käyttöön.
Työryhmän seuraava kokous pidetään Helsingissä syksyllä 1996.

Liite

Työryhmän kokoukseen 9.1.1996 osallistuneet

Suomalainen osapuoli:

osastopäällikkö, ylijohtaja Olli Saarela, opetusministeriö, liikunta- ja nuoriso-osasto
neuvotteleva virkamies Ulla Helsingius, opetusministeriö, liikunta- ja nuoriso-osasto

Virolainen osapuoli:

osastopäällikkö Toivo Sikk, opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
toimistopäällikkö Tiina Mander, opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto

Protokoll

Soome ja Eesti spordi- ja noorsootöölase töörühma 3. koosolek Tallinn, 9.01.1996

9.01.1996 toimus Tallinnas Soome ja Eesti spordi- ja noorsootöölase töörühma 3. koosolek. Töörühm moodustati 1.–2.04.1993 Soome Haridusministeeriumi ja Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ühisel nõupidamisel Tallinnas. Töörühma koosolekul osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Koosolekul oli päevakorras:

- a) rahvuslik ja rahvusvaheline noorsoopoliitika arenemine
- b) tegevust puudutav seadusandlus
- c) noorsootöölase koostöö 1995. aastal
- d) 1996. aasta koostööplaan (noorsootöö)

1996. aasta koostööprogrammi otsustati võtta järgmised üritused, mida iseloomustatakse järgnevalt:

- a) ürituse liik
 - b) Soome-poolne vastutaja
 - c) Eesti-poolne vastutaja
 - d) koht ja aeg
 - e) osalejad
1. a. Saksamaa-Eesti-Soome seminar, teemaks 1996. aastal noorte sotsiaalse tõrjutuse ennetamine
b. Haridusministeeriumi spordi- ja noorsoo osakond (LINO)
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. Soome, 2.–7.09.1996
e. 5 osalejat igast riigist, koostööpartner Saksamaal on noorsooministeerium (seminari järgmine etapp toimub 1997. a. Saksamaal, seejärel 1998. a. Eestis)
 2. a. Venemaa-Eesti-Soome noorsoospetsialistide kohtumine teemal Soome noorsoopoliitilisest uuringust (Euroopa Nõukogu) saadud kogemused
b. LINO
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. Helsingi, 3 päeva, detsember 1996, Venemaa, 3 päeva, 1997 (teema lepitakse eelnevalt kokku), Eesti, 3 päeva, 1998 (teema lepitakse eelnevalt kokku)
e. 3 osalejat igast riigist, koostööpartner Venemaal on Venemaa Föderaalne Noorsookomitee
 3. a. Osalemine programmis „Noorte Euroopa III”, süsteemi käivitamine Eestis
b. LINO ja CIMO
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. ja e. erinevatel üritustel aastal 1996, mh. osalemine Soomes peetaval seminaril „Euroopa Liidu noorteprogrammid” jaanuaris 1996
 4. a. Tutvumine noorte infomessiga „Teeviit 96”
b. LINO
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. Tallinn, 1.–3.03.1996
e. 3 eksperti
 5. a. Rahvusvaheline noorsoouurijate koosolek teemal noorte sotsiaalne tõrjutus ja polariseerumine
b. Soome Noorsoouurijate Ühendus
c. Eesti-Soome-Saksamaa noorsoouuringute projekt (vt. punkt 10)
d. Helsingi, 3 päeva, november 1996
e. 2–3 noorsoouurijat
 6. a. Soome keele ja kultuuri rahvusvaheline kursus
b. LINO ja Jyväskylä Suveülikool
c. Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d. Jyväskylä, 8.–27.07.1996
e. 3 noorsootöötajat
 7. a. Eesti keele ja kultuuri kursus
b. Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi
c. Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d. Tartu, 8.–21.06.1996
e. 3 noorsootöötajat

8. a. Osalemine Euroopa noorsoolaagrite ühenduse Platform tegevuses ja 1997. a. Pärnus peetava Platform-koosoleku ettevalmistamine
b. Vaasa Lääni noorsookomisjon ja ühenduse Platform juhatus
c. Pärnu Maavalitsuse noorsooamet ja Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d. Saksamaa, Kylburg, 4 päeva, 1996
e. 2 osalejat Eestist
9. a. Noorte ettevõtlusprojekt Pärnumaal
b. Vaasa Läänivalitsuse noorsookomisjon, Soome Ettevõtluskool (ning Borås Högskola, Rootsi ja Wismari Ülikool, Saksamaa)
c. Pärnu maakond ja Tartu Ülikool
d. 1996 (projekt jätkub aastatel 1997 ja 1998)
e. pilootprojektis osalejad selguvad projekti planeerimise edenedes
10. a. Pärnumaa noorsootöö arengukava koostamine, uuringud ja konsulteerimine
b. Vaasa Läänivalitsuse noorsookomisjon, Soome Noorsoouurijate Ühendus ja Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi (ning Deutsches Jugendinstitut, Saksamaa ja Umeå Ülikooli sotsioloogia osakond, Rootsi)
c. Pärnu Maavalitsuse noorsooamet, Tartu Ülikool ja Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. 1996 (projekt jätkub aastal 1997)
e. pilootprojektis osalejad selguvad projekti planeerimise edenedes
11. a. Seminar „5 aastat noorsootööst koostööd“, käsitletakse kogemusi ja koostöö arendamist
b. LINO
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. Eesti, 21.–23.08.1996
e. 10 eksperti mõlemast riigist (osavõtumaksuga)
12. Klooga ja Ahtela laagrikeskuste koostöö
Klooga ja Ahtela laagrikeskuste koostöö tarbeks luuakse juhtrühm, kus on esindatud Soome ja Eesti haridusministeeriumid, Turu linn ja Ahtela ja Klooga noortelaagrid. Juhtrühmal on sekretariaat. Juhtrühm koostab arengukava ja selle finantseerimisplaani ning selgitab välja võimalused saada toetust Euroopa Liidult. Koostatakse ka laagrikeskuste tegevuslik koostöökava.
13. Mõlemad riigid kutsuvad koolitusüritustele ja teistele rahvusvahelistele üritustele eksperte või osalejaid teist riigist.

Koostööprotokolli rahalistes kulutustes lepiti kokku alljärgnevalt:

- saatja vastutab sõidukulude katmise eest
- vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude katmise eest
- erijuhtumite korral võib kokku leppida üldnimetatust erinevates toimumisviisides
- Osapooled otsustasid teha Eesti-Soome hariduse ja kultuuri segakomiteele järgmise ettepaneku: Segakomitee muudab aprillis 1993 tehtud otsuse töörühma kohta, peatades spordi- ja noorsootöölase töörühma tegevuse ja luues kaks eraldi töörühma – noorsootöölase töörühma ja spordialase töörühma. Ettepanek on põhjustatud valdkondade erinevusest riikides nii administratiivselt kui praktikas.

Käesolev protokoll edastatakse Eesti-Soome hariduse ja kultuuri segakomiteele.

Töörühma järgmine koosolek toimub Helsingis sügisel 1996.

Lisa

Töörühma koosolekul 9.01.1996 osalesid:

Soome poolelt:

Olli Saarela, Haridusministeeriumi spordi- ja noorsoo-osakonna juhataja
Ulla Helsingius, Haridusministeeriumi spordi- ja noorsoo-osakonna nõunik

Eesti poolelt:

Toivo Sikk, Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakonna juhataja
Tiina Mander, Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond

Muistio

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 4. kokouksesta Helsinki, 20.1.1997

Helsingissä pidettiin 20.1.1997 Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 4. kokous. Työryhmä on perustettu Suomen opetusministeriön ja Viron kulttuuri- ja opetusministeriön edustajien neuvottelussa 1.–2.4.1993 Tallinnassa. Työryhmän kokouksen osallistujat käyvät selville muistion liitteestä.

Kokouksen asialuettelo oli

- a) kansallinen ja kansainvälinen nuorisopoliittinen kehitys
- b) lainsäädäntötyö toimialalla
- c) yhteistyö vuonna 1996 nuorisotoimen alalla
- d) vuoden 1997 yhteistyösuunnitelma

Vuoden 1997 yhteistyösuunnitelmaan päätettiin ottaa seuraavat tapahtumat, joita kuvataan

- a = ohjelmatyyppi
- b = toteuttava taho Suomessa
- c = toteuttava taho Virossa
- d = paikka ja aika
- e = osallistujat

1. a. Saksa-Viro-Suomi -seminaari aiheena vuonna 1997 viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen yhteistyö
b. opetusministeriö, liikunta- ja nuoriso-osasto (LINO)
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. Saksassa 7.–12.9.1997
e. 5 osallistujaa kustakin maasta, yhteistyökumppani Saksassa on nuorisoministeriö (seminaarisarjan seuraava osa pidetään Virossa vuonna 1998 ja sitten Suomessa vuonna 1999)
2. a. Venäjä-Viro-Suomi -asiantuntija tapaaminen aiheena nuorisopoliittisesta maatutkinnasta (Euroopan neuvosto) saadut kokemukset (siirto vuodelta 1996)
b. LINO
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. Helsinki 20.–24.1.1997, Venäjällä 3 päivää vuonna 1997 (aiheesta sovitaan erikseen), Virossa 3 päivää vuonna 1998 (aiheesta sovitaan erikseen)
e. 3 osallistujaa kustakin maasta, yhteistyökumppani Venäjällä on Venäjän federaation nuorisokomitea
3. a. Nuorisotoimen rakenteet ja erityisnuorisotyö Iso-Britanniassa, Virossa ja Suomessa
b. LINO
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. Helsinki ja Tallinna, 19.–24.8.1997, Lontoo, viikko vuonna 1998
e. 4 osallistujaa kustakin maasta, yhteistyökumppani Iso-Britanniassa on Youth Exchange Centre
4. a. Osallistuminen Nuorten Eurooppa –ohjelmaan, toiminnan käynnistäminen Virossa
b. LINO ja CIMO
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. ja e. eri yhteyksissä vuoden 1997 aikana
5. a. Nuorisotoimen yhteydet aluetasolla, seminaari
b. LINO
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. Helsinki, 2 päivää lokakuussa 1997
e. 12 osallistujaa molemmista maista, aluehallinnon edustajia
6. a. "Teeviit 97" nuoriso- ja tiedotusmessut, tutustuminen
b. LINO
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. Tallinna, 6.–8.3.1997
e. 2 asiantuntijaa
7. a. Viron nuorison 8. laulu- ja tanssijuhlat
b. LINO
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. Tallinna, 20.–23.6.1997
e. 2 edustajaa Suomesta

8. Kloogan ja Ahtelan leiri-keskusyhteistyö
Leirikeskusyhteistyötä varten on perustettu johtoryhmä, jossa ovat edustettuina Suomen ja Viron opetusministeriöt, Viron Nuorison Kehittämiskeskus, Turun kaupunki ja Ahtelan ja Kloogan nuorisoleirikeskukset. Yhteistyötä jatketaan tukemalla Kloogan rakentamista. Vuoden aikana aloitetaan myös toiminnallinen suunnittelu. Seikkailukasvatuksen osuus toimintamuotona selvitetään erikseen.
9. a. Seikkailukasvatus nuorisotyön menetelmänä, kaksi seminaaria Suomessa
b. LINO
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. ja e. Seikkailukasvatuksen arviointiseminaari keväällä 1997, 2 osallistujaa ja suomalais-saksalainen seminaari vuonna 1997, 1 tarkkailija
- 10.a. EU:n rasisminvastainen teemavuosi 1997, Suomen kansallinen konferenssi
b. LINO
c. opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d. Helsinki, 28.2.1997
e. 2 osallistujaa
- 11.a. Suomen kielen ja kulttuurin kansainvälinen kurssi
b. LINO ja Jyväskylän kesäyliopisto
c. Viron Nuorison Kehittämiskeskus
d. Jyväskylä, 21.7.–9.8.1997
e. 3 nuorisotyöntekijää
- 12.a. Viron kielen ja kulttuurin kurssi
b. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi
c. Viron Nuorison Kehittämiskeskus
d. Tartto, 2 viikkoa elokuussa 1997
e. 3 nuorisotyöntekijää
13. Platform-verkoston kokous Virossa
Pärnun maakunnan kulttuuriosasto ja Viron Nuorison Kehittämiskeskus järjestävät yhteistyössä Vaasan läänin nuorisolautakunnan kanssa eurooppalaisen nuorisovaihtoverkosto Platformin vuositapaamisen Tallinnassa ja Pärnussa joulukuussa 1997.
14. Pärnun maakunnan ja Vaasan läänin 2 kehittämisohjelmaa
Pärnun maakunnan kulttuuriosasto ja Vaasan läänin nuorisolautakunta jatkavat kahta ohjelmaa, kansainvälinen vertaileva nuorisotutkimusprojekti maaseutunuorten elinoloista sekä nuorten yrittäjien koulutusprojekti, joihin osallistuvat myös opetusministeriöt ja joukko kansallisia tai ulkomaisia viranomais- ja asiantuntijatahoja.
15. Koulutustilaisuuksiin ja muihin kansallisiin tai kansainvälisiin tilaisuuksiin kutsutaan asiantuntijoita tai osallistujia toisesta maasta.
16. Baltic Sea Conference on Youth Co-operation
Osapuolet tukevat Pohjoismaiden Nuorisokomitean aloitetta järjestää Helsingissä 30.5.–2.6.1997 Itämeren alueen nuorisopoliittista yhteistyötä käsittelevä konferenssi.
- Ohjelmien taloudesta sovittiin seuraavaa
- lähettävä osapuoli vastaa matkakustannuksista
 - vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
 - yksittäisten ohjelmien kohdalla voidaan sopia edellä kuvatusta poikkeavasta menettelystä.

Tämä muistio toimitetaan suomalais-virolaisen kulttuurin ja opetuksen sekakomitean käyttöön.
Työryhmän seuraava kokous pidetään Tallinnassa joulukuussa 1997.

Liite

Työryhmän kokoukseen 20.1.1997 osallistuneet
Suomalainen osapuoli
kulttuuriasiainneuvos Ulla Helsingius, opetusministeriö, liikunta- ja nuoriso-osasto
kulttuurisihteeri Kimmo Aaltonen, opetusministeriö, liikunta- ja nuoriso-osasto

Virolainen osapuoli
osastopäällikkö Toivo Sikk, opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
erityisasiantuntija Tiina Mander, opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto

Protokoll

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 4. koosolek Helsingi, 20.01.1997

20.01.1997 toimus Helsingis Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 4. koosolek. Töörühm moodustati 1.–2.04.1993 Soome Haridusministeeriumi ja Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ühisel nõupidamisel Tallinnas. Töörühma koosolekul osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Koosolekul käsitletud teemad:

- a) rahvuslik ja rahvusvaheline noorsoopoliitika arenemine
- b) tegevust puudutav seadusandlus
- c) noorsootöölase koostöö 1996. aastal
- d) 1997. aasta koostööplaan

1997. aasta koostööprogrammi otsustati võtta järgmised üritused, mida iseloomustatakse järgnevalt:

- a) ürituse liik
 - b) Soome-poolne vastutaja
 - c) Eesti-poolne vastutaja
 - d) koht ja aeg
 - e) osalejad
1. a. Saksamaa-Eesti-Soome seminar, teemaks 1997. aastal riiklike ja mitteriiklike organisatsioonide koostöö
b. Haridusministeeriumi spordi- ja noorsoo osakond (LINO)
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. Saksamaa, 7.–12.09.1997
e. 5 osalejat igast riigist, koostööpartner Saksamaalt on noorsooministeerium (seminari järgmine etapp toimub 1998. a. Eestis, seejärel 1999. a. Soomes)
 2. a. Venemaa-Eesti-Soome noorsoopspecialistide kohtumine teemal Soome noorsoopoliitilisest uuringust (Euroopa Nõukogu) saadud kogemused (viidud üle 1996. aastast)
b. LINO c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. Helsingi, 20.–24.01.1997, 1997. a. 3 päeva Venemaal, 1998. a. 3 päeva Eestis
e. 3 osalejat igast riigist, koostööpartner Venemaal on Venemaa Föderaalne noorsookomitee
 3. a. Noorsootöö struktuur ja erinoorsootöö Suurbritannias, Eestis ja Soomes
b. LINO
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. Helsingi ja Tallinn, 19.–24.08.1997
London, 1 nädal 1998. a.
e. 4 osalejat igast riigist, koostööpartneriks Suurbritannias on Youth Exchange Center
 4. a. Osalemine programmis „Noorte Euroopa”, süsteemi käivitamine Eestis
b. LINO ja CIMO
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. ja e. erinevates kohtades 1997. aasta jooksul
 5. a. Seminar: Noorsootöö maakondades
b. LINO
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. Helsingi, 2 päeva, oktoober 1997
e. 12 osalejat mõlemast riigist, kohalike omavalitsuste esindajad
 6. a. Tutvumine noorte infomessiga „Teeviit 97”
b. LINO
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. Tallinn, 6.–8.03.1997
e. 2 eksperti
 7. a. Eesti noorte VIII laulu- ja tantsupidu
b. LINO
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. Tallinn, 20.–23.06.1997
e. 2 esindajat Soomest

8. Klooga ja Ahtela laagrikeskuste koostöö
Koostöö läbiviimiseks on moodustatud juhtrühm, kus on esindajad Soome Vabariigi Haridusministeeriumist, Eesti Vabariigi Haridusministeeriumist, Eesti Noorsoo Algatuskeskusest (ENAK), Turu linnast ning Ahtela ja Klooga laagrikeskustest. Koostööd jätkatakse Klooga ehituse toetamisel. Aasta jooksul alustatakse ka tegevuse planeerimisega. Seikluskasvatuse osakaal noorsookeskuse tegevuses selgitatakse eraldi.
9. a. Seikluskasvatus noorsootöö osana, kaks seminari Soomes
b. LINO
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. ja e: seminarid hinnangud: seikluskasvatusele, kevad 1997, 2 osalejat ja Soome-Saksa koostööseminar seikluskasvatusest, 1997. aastal, 1 vaatleja
- 10.a. Euroopa Liidu rassismivastane teema-aasta 1997, Soome rahvuslik konverents
b. LINO
c. Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d. Helsingi, 28.02.1997
e. 2 osalejat
- 11.a. Soome keele ja kultuuri rahvusvaheline kursus
b. LINO ja Jyväskylä Suveülikool
c. Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d. Jyväskylä, 21.07.–9.08.1997
e. 3 noorsootöötajat
- 12.a. Eesti keele ja kultuuri kursus
b. Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi
c. Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d. Tartu, 2 nädalat augustis 1997
e. 3 noorsootöötajat
13. Noorsoolaagrite ühenduse Platform kokkutulek Eestis
Pärnu Maakonna kultuuriosakond ja Eesti Noorsoo Algatuskeskus korraldavad koostöös Vaasa lääni noorsookomisjoniga Eestis Euroopa noorsoolaagrite vahetusprogrammi kokkutuleku Tallinnas ja Pärnus 1997. a. detsembris.
14. Pärnu Maakonna ja Vaasa Lääni 2 arenguprogrammi
Pärnu Maakonna kultuuriosakond ja Vaasa Lääni noorsookomisjon jätkavad kaht programmi: rahvusvahelist võrdleva uuringut noorte eluolust ja olukorrast maapiirkondades ning noorte ettevõtjate koostööprojekti. Programmidest võtavad osa ka mõlema riigi haridusministeeriumid ning paljud kodu- ja välismaised ametnikud ja eksperdid.
15. Mõlemad riigid kutsuvad koostööprojektidele ja teistele rahvusvahelistele projektidele eksperte või osalejaid teistest riigist.
16. Baltic Sea Conference on Youth Co-operation
Osapooled toetavad Põhjamaade Noorsoonõukogu algatust korraldada Helsingis 30.05.–2.06.1997 Läänemereeriikide noorsoopoliitiline koostöökonverents.

Koostööprotokolli rahalistes kulutustes lepiti kokku alljärgnevalt:

- saatja vastutab sõidukulude katmise eest
- vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude eest
- erijuhtumite korral võib kokku leppida ülalnimetatust erinevates toimeviisides

Käesolev protokoll edastatakse Eesti-Soome hariduse ja kultuuri segakomiteele.

Töörühma järgmine koosolek toimub Tallinnas detsembris 1997.

Lisa

Töörühma koosolekul 20.01.1997 osalesid:

Soome poolelt:

kultuurinõunik Ulla Helsingius, Haridusministeeriumi spordi- ja noorsoo-osakond
kultuurisekretär Kimmo Aaltonen, Haridusministeeriumi spordi- ja noorsoo-osakond

Eesti poolelt:

osakonna juhataja Toivo Sikk, Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
peaekspert Tiina Mander, Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond

Muistio

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 5.kokouksesta Tallinna, 30.12.1997

Tallinnassa pidettiin 30.12.1997 Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 5. kokous.

Työryhmä on perustettu Suomen opetusministeriön ja Viron kulttuuri- ja opetusministeriön edustajien neuvottelussa 1.–2.4.1993 Tallinnassa. Työryhmän kokouksen osallistujat käyvät selville muistion liitteestä.

Kokouksen asialista oli

- a) kansallinen ja kansainvälinen nuorisopolitiikan kehitys
- b) lainsäädäntötyö toimialalla
- c) arvio yhteistyöstä vuonna 1997 nuorisotoimen alalla
- d) vuoden 1998 yhteistyösuunnitelma

Vuoden 1998 yhteistyösuunnitelmaan päätettiin ottaa seuraavat tapahtumat, joista kuvataan

- a) ohjelmatyypit, b) toteuttava taho Suomessa, c) toteuttava taho Virossa, d) paikka ja aika, e) osallistujat

1. a) Venäjä-Viro-Suomi- asiantuntijatapaaminen aiheena "Oppilaiden harrastustoiminta koulussa ja kouluajan jälkeen".
b) Opetusministeriö (OPM), kulttuuripoliittian osaston (KUPO) nuorisoyksikkö (NY)
c) Opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d) Virossa 3 päivää, toukokuu 1998 (19.viikko)
e) 3 osallistujaa kustakin maasta

Yhteistyökumppani Venäjällä on Venäjän federaation nuorisokomitea

2. a) Työpajaprojekti Viro-Suomi-Italia 1998–2000, seminaari teemana "Työpajajärjestelmät" ja työpajamallin kehittäminen Viron olosuhteisiin
b) OPM, KUPO, NY/ Helsingin kaupungin kanslian työllistämisyksikkö Zappa
c) Viron Nuorison Kehittämiskeskus (ENAK)
d) Virossa (Tallinna, Rapla) 3 päivää vuonna 1998
e) 3 asiantuntijaa Suomesta

Yhteistyökumppani Italiassa ovat Regione Campania/Settore Istruzione e Cultura ja Comune di Cava

3. a) Saksa-Suomi-Viro -seminaari teemana "Nuorten rikollisuuden torjunta"
b) OPM, KUPO, NY
c) Opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d) Virossa, syyskuu 1998 (36. tai 37. viikko), 5 päivää
e) 5 osallistujaa kustakin maasta

Yhteistyökumppani Saksassa on perhe-, vanhus-, nais- ja nuorisoministeriö

4. a) Nuorisotoimen rakenteet ja erityisnuorisotyö Iso-Britanniassa, Virossa ja Suomessa
b) OPM, KUPO, NY
c) Opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d) Iso-Britanniassa (Lontoo), viikko vuonna 1998
e) 4 osallistujaa kustakin maasta

Yhteistyökumppani Iso-Britanniassa on Youth Exchange Centre

5. a) Nuorten kansainvälinen työleiri Egyptissä
b) OPM, KUPO, NY
c) Nuorten Eurooppa toimisto
d) Egypti, elokuu-luolisko 1998
e) Suomesta Egyptiin matkustavaan ryhmään (10) varataan virolaisille nuorille 5 paikkaa.

Yhteistyökumppani Egyptissä on nuoriso- ja urheiluministeriö

6. a) Läänien ja maakuntien tehtävät ja rooli nuorisotoimen kahdenvälisessä yhteistyössä
b) OPM, KUPO, NY
c) Opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d) Virossa, elo-syyskuu 1998, 2 päivää
e) 10 henkilöä Suomesta (osanottomaksulla) ja 15 Virosta

7. Klooga-Ahtela leirikeskusyhteistyö

Kloogan ja Ahtelan leirikeskusyhteistyötä jatketaan vuoteen 2000 sovitun ohjelman mukaisesti asetetun johtoryhmän johdolla. Yhteistyökumppaneina ovat opetusministeriöt, ENAK ja Turun kaupunki. Kloogan leirikeskuksen 1. rakennusvaihe valmistuu ja keskuksen toiminta käynnistyy kesällä 1998. Keskuksen vihkiaiset järjestetään kesällä 1998. Keskuksen 2. rakennusvaihe käynnistetään suunnittelun osalta.

8. a) Nuorisopolitiikan maatumkintaseminaari (Euroopan neuvosto)
b) OPM, KUPO, NY
c) Opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d) Tallinna, 10.2.1998
e) 1 asiantuntija Suomesta
 9. a) Seikkailukasvatuksen kehittäminen Virossa
b) KOTA (Turku)
c) ENAK
d) Seminaari ja leirit myöhemmin sovittavina aikoina
e) 3 asiantuntijaa Suomesta
 - 10.a) Suomen kielen ja kulttuurin kansainvälinen kurssi
b) OPM, KUPO, NY ja Jyväskylän kesäyliopisto
c) ENAK
d) Jyväskylä, 20.7–8.8.1998
e) 3 nuorisotyöntekijää
 - 11.a) Viron kielen ja kulttuurin kurssi
b) Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi
c) ENAK
d) Virossa, elokuu 1998
e) 3 nuorisotyöntekijää
 - 12.a) Seminaari Virossa teemana "Nuorten opintotuki" ja tutustumiskäynti Suomeen
b) OPM
c) Opetusministeriö
d) Virossa, huhtikuu 1998, 2 päivää ja Suomessa vuonna 1998
e) 2 asiantuntijaa Suomesta seminaariin ja 2 asiantuntijaa Virosta tutustumismatkalle Suomeen
 - 13.a) Seminaari aiheena "Nuorisotiedotus ja -neuvonta"
b) Allianssi
c) ENAK
d) Virossa, huhtikuu 1998
e) 2 asiantuntijaa Suomesta
 - 14.a) Tutustuminen Suomen leirikeskusjärjestelmään
b) OPM, KUPO, NY
c) ENAK
d) Suomessa, kesäkuu 1998
e) 10–15 leirikeskusten johtajaa ja ohjaajaa
 15. Itämeren nuorisoministerikonferenssi Ruotsissa
Osapuolet tukevat Baltic Sea Conference on Youth Co-operationin aloitetta nuorisoministerikonferenssin järjestämiseksi Ruotsissa 5.–6.6.1998.
 16. Pärnun maakunnan ja Länsi-Suomen läänin Pohjanmaan alueen yhteistyö
Pärnun maakunnan ja Länsi-Suomen läänin Pohjanmaan alueen kansainvälistä vertailevaa nuorisotutkimusprojektia jatketaan (vuoteen 1999). Nuorten yrittäjäprojekti Pärnun maakunnassa saatetaan pöytäkirjaan sisältyvänä yhteistyöhankkeena päätökseen vuonna 1998. Tuetaan alueiden välisen yhteistyön 10-vuotisseminaarin järjestelyjä.
- Ohjelmien taloudesta sovittiin seuraavaa:
- lähettävä osapuoli vastaa matkakustannuksista
 - vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
 - yksittäisten ohjelmien kohdalla voidaan sopia edellä sovitusta poikkeavasta menettelystä
- Tämä muistio toimitetaan suomalais-virolaisen kulttuurin ja opetuksen sekakomitean käyttöön.
- Työryhmän seuraava kokous pidetään Helsingissä joulukuussa 1998.
- Liite
- Työryhmän kokoukseen 30.12.1997 osallistuivat:
- Suomalainen osapuoli:
- nuorisoyksikön johtaja, neuvotteleva virkamies Olli Saarela, opetusministeriö, kulttuuripolitiikan osaston nuorisoyksikkö
kulttuuriasianneuvos Ulla Helsingius, opetusministeriö, kulttuuripolitiikan osaston nuorisoyksikkö
kulttuurisihteeri Kimmo Aaltonen, opetusministeriö, kulttuuripolitiikan osaston nuorisoyksikkö
- Virolainen osapuoli:
- osastopäällikkö Toivo Sikk, opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
erityisasiantuntija Tiina Mander, opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimisto
erityisasiantuntija Kati Ardel, opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimisto
johtaja Mart Meier, Viron Nuorison Kehittämiskeskus, ENAK

Protokoll

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 5. koosolek Tallinn, 30.12.1997

30.12.1997 toimus Tallinnas Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 5. koosolek. Töörühm moodustati 1.–2.04.1993 Soome Haridusministeeriumi ja Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ühisel nõupidamisel Tallinnas. Töörühma koosolekul osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Koosolekul käsitletud teemad:

- a) rahvuslik ja rahvusvaheline noorsoopoliitika arenemine
- b) tegevust puudutav seadusandlus
- c) hinnangud 1997. aasta noorsootöölasele koostööle
- d) 1998. aasta koostööplaan

1998. aasta koostööprogrammi otsustati võtta järgmised üritused, mida iseloomustatakse järgnevalt:

- a) ürituse liik, b) Soome-poolne vastutaja, c) Eesti-poolne vastutaja, d) koht ja aeg, e) osalejad

1. a) Vene-Eesti-Soome ekspertide kohtumine teemal „Õpilaste huvitegevus koolis ja peale kooli”
b) Haridusministeeriumi (OPM) kultuuripoliitika osakonna (KUPO) noorsootalitus (NY)
c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d) Eesti, 3 päeva, mai 1998 (nädal 19)
e) 3 osalejat igast riigist

Koostööpartner Venemaal on Venemaa Föderaalne Noorsookomitee

2. a) Tööhõiveprojekt Eesti-Soome-Itaalia 1998–2000, seminar „Tööpadade süsteem” ja tööpadade mudeli edasiarendamine Eesti oludesse
b) OPM, KUPO, NY, Helsingi linna tööhõivetalitus Zappa
c) Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d) Eesti, Tallinn ja Rapla, 3 päeva, aastal 1998
e) 3 eksperti Soomest

Koostööpartneriteks Itaalias on Regione Campania/Settore Istruzione e Cultura ja Commune di Cava

3. a) Saksamaa-Soome-Eesti seminar teemal „Võitlemine noorte kuritegevusega”
b) OPM, KUPO, NY
c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d) Eesti, 5 päeva, september 1998 (nädal 36 või 37)
e) 5 osalejat igast riigist

Koostööpartneriks Saksamaal on perekonna-, vanurite-, nais- ja noorsooministeerium.

4. a) Noorsootöö struktuur ja erinoorsootöö Suurbritannias, Eestis ja Soomes
b) OPM, KUPO, NY
c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d) Suurbritannia, London, 1 nädal, aastal 1998
e) 4 osalejat igast riigist

Koostööpartneriks Suurbritannias on Youth Exchange Centre

5. a) Rahvusvaheline noorte töölaager Egiptuses
b) OPM, KUPO, NY
c) Noorte Euroopa büroo
d) Egiptus, augusti I pool 1998
e) Soomest Egiptusesse sõitvas rühmas (10) on 5 kohta Eesti noortele. Koostööpartneriks Egiptuses on noorsoo- ja spordiministeerium

6. a) Läänide ja maakondade ülesanded ja roll koostöös noorsootöö valdkonnas
b) OPM, KUPO, NY
c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d) Eesti, 2 päeva, august-september 1998
e) 10 osalejat Soomest (osavõtumaksuga) ja 15 Eestist

7. Klooga-Ahtela laagrikeskuskoostöö

Klooga ja Ahtela laagrikeskuste koostöö jätkamine aastani 2000, vastavalt varasematele kokkulepetele, varem kinnitatud töörühma juhtimisel. Koostööpartnerid on Soome ja Eesti haridusministeeriumid, Eesti Noorsoo Algatuskeskus ja Turu linn. Klooga Noortelaagri ümberehitamise 1. etapp saab läbi ja laager võetakse kasutusele 1998. a. suvel. Laager õnnistatakse sisse 1998. a. suvel. Laagri ümberehituse 2. etapiga alustatakse planeerimistasandil.

8. a) Rahvuslike noorsoopoliitiliste uuringute seminar (Euroopa Nõukogu)
b) OPM, KUPO, NY
c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d) Tallinn, 10.02.1998
e) 1 ekspert Soomest
 9. a) Seikluskasvatuse arendamine Eestis
b) KOTA (Turu)
c) Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d) Seminar ja laagrid, ajad ja kohad lepatakse kokku hiljem
e) 3 eksperti Soomest
 - 10.a) Soome keele ja kultuuri rahvusvaheline kursus
b) OPM, KUPO, NY ja Jyväskylä Suveülikool
c) Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d) Jyväskylä, 20.07.–08.08.1998
e) 3 noorsootöötajat
 - 11.a) Eesti keele ja kultuuri kursus
b) Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi
c) Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d) Eesti, august 1998
e) 3 noorsootöötajat
 - 12.a) Seminar „Noorte õppetoetused” Eestis ja tutvumisvisiit Soome
b) OPM
c) Haridusministeerium
d) Eesti, 2 päeva, aprill 1998 ja Soome, 1998
e) 2 eksperti Soomest seminarile ja 2 eksperti Eestist visiidile Soome
 - 13.a) Seminar „Noorte teavitamine ja nõustamine”
b) Allianssi
c) Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d) Eesti, aprill 1998
e) 2 eksperti Soomest
 - 14.a) Tutvumine Soome noortelaagrite süsteemiga
b) OPM, KUPO, NY
c) Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d) Soome, juuni 1998
e) 10–15 noortelaagrite juhatajat ja juhendajat
 15. Läänemere noorsooaldkonna eest vastutavate ministrite konverents Rootsis
Osapooled toetavad Baltic Sea Conference on Youth Co-operationin algatust korraldada noorsooaldkonna eest vastutavate ministrite konverents Rootsis 5.–6.06.1998.
 16. Pärnu maakonna ja Pohjanmaa (Lääne-Soome lääni regioon) vaheline koostöö
Pärnu maakonna ja Pohjanmaa (Lääne-Soome lääni regioon) vahelist rahvusvahelist noorsooringute projekti jätkatakse (aastani 1999). Koostööprotokollis olnud Pärnumaa noorte ettevõtlusprojekt viiakse lõpuni 1998. aastal. Toetatakse piirkondade vahelise koostöö 10. aastapäeva juubeliseminari korraldamist.
- Koostööprotokoll rahalistes kulutustes lepitati kokku alljärgnevalt:
- saatja vastutab sõidukulude katmise eest
 - vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude eest
 - erijuhtumite korral võib kokku leppida ülalnimetatust erinevates toimumisviisides
- Käesolev protokoll edastatakse Eesti-Soome hariduse ja kultuuri segakomiteele.
- Töörühma järgmine koosolek toimub Helsingis detsembris 1998.
- Lisa
- Töörühma koosolekul 30.12.1997 osalesid:
- Soome poolelt:
- Olli Saarela, Haridusministeeriumi kultuuripoliitika osakonna noorsootalituse juhataja
Ulla Helsingius, Haridusministeeriumi kultuuripoliitika osakonna noorsootalituse kultuurinõunik
Kimmo Aaltonen, Haridusministeeriumi kultuuripoliitika osakonna noorsootalituse kultuurisekretär
- Eesti poolelt:
- Toivo Sikk, Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakonna juhataja
Tiina Mander, Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakonna peaekspert
Kati Ardel, Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakonna peaekspert
Mart Meier, Eesti Noorsoo Algatuskeskuse direktor

Muistio

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 6.kokouksesta Helsinki, 1.–2.12.1998

Helsingissä pidettiin 1.–2.12.1998 Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 6. kokous.

Työryhmä on perustettu Suomen opetusministeriön ja Viron kulttuuri- ja opetusministeriön edustajien neuvottelussa 1.–2.4.1993 Tallinnassa. Työryhmän kokouksen osallistujat käyvät selville muistion liitteestä.

Kokouksen asialista oli

- a) kansallinen ja kansainvälinen nuorisopolitiikan kehitys
- b) lainsäädäntötyö toimialalla
- c) arvio yhteistyöstä vuonna 1998 nuorisotoimen alalla
- d) vuoden 1999 yhteistyösuunnitelma

Vuoden 1999 yhteistyösuunnitelmaan päätettiin ottaa seuraavat tapahtumat, joista kuvataan

- a) ohjelmatyypit, b) toteuttava taho Suomessa, c) toteuttava taho Virossa, d) paikka ja aika, e) osallistujat
1. a) Venäjä-Viro-Suomi -asiantuntijatapaaminen aiheena "Euroopan alueiden yhteistyö – Suomenlahti".
b) Opetusministeriö (OPM), kulttuuripoliittikan osaston (KUPO) nuorisoyksikkö (NY)
c) Opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d) Suomessa 3 päivää, toukokuu 1999
e) 3 osallistujaa kustakin maasta

(Yhteistyökumppani Venäjällä on Venäjän federaation nuorisokomitea)

2. a) Nuorisotoimen rakenteet, nuorisokeskukset ja erityisnuorisotyö Iso-Britanniassa, Virossa ja Suomessa
b) OPM, KUPO, NY
c) Opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d) Iso-Britanniassa (Lontoo), viikko vuonna 1999
e) 3 osallistujaa kustakin maasta

Yhteistyökumppani Iso-Britanniassa Youth Exchange Centre (hanke siirtynyt vuodelta 1998)

3. a) Nuorten kansainvälinen työleiri Egyptissä
b) OPM, KUPO, NY
c) Nuorten Eurooppa toimisto
d) Egypti, elokuu-luolisko 1998
e) Suomesta Egyptiin matkustavaan ryhmään (10) varataan virolaisille nuorille 5 paikkaa

Yhteistyökumppani Egyptissä on nuoriso- ja urheiluministeriö

4. a) Läänien ja maakuntien tehtävät ja rooli nuorisotoimen kahdenvälisessä yhteistyössä
b) OPM, KUPO, NY
c) Opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
d) Virossa, 27.2–1.3.1999, 3 päivää
e) 12 henkilöä Suomesta (osanottomaksulla) ja 15 Virosta

Mahdollisuuksien mukaan tuetaan läänien ja maakuntien yhteistyöprojekteja.

5. a) Seikkailukasvatuksen kehittäminen Virossa
b) KOTA (Turku), Lastensuojelun Keskusliitto ja Pienperheyhdistys
c) ENAK ja Lastekaitse Liit
d.1) Seminaari Virossa, 2x3 päivää
d.2) Ammattikurssi Suomessa, Turussa (1999–2000)
d.3) Koulutusmateriaali (KOTA)
e.1) 2 asiantuntijaa Suomesta, 14 seikkailukasvatusohjaajaa Virosta
e.2) 1–2 osanottajaa Virosta
6. a) Suomen kielen ja kulttuurin kansainvälinen kurssi
b) OPM, KUPO, NY ja Jyväskylän kesäyliopisto
c) ENAK
d) Jyväskylä, heinä-elokuu 1999
e) 3 nuorisotyöntekijää
7. a) Viron kielen ja kulttuurin kurssi
b) Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi
c) ENAK
d) Virossa, elokuu 1999
e) 3 nuorisotyöntekijää (+ kolme maksavaa osanottajaa)
8. a) Seminaari aiheena "Nuorisotiedotus ja -neuvonta"
b) Kompassi
c) ENAK/Opetusministeriö

- d) Virossa, maaliskuu 1999
 - e) 2 asiantuntijaa Suomesta
 - 9. a) Tutustuminen Viron leirikeskusjärjestelmään
 - b) OPM, KUPO, NY
 - c) ENAK/Opetusministeriö
 - d) Virossa 4 päivää , kesäkuu 1999
 - e) 12 henkilöä (valtakunnallisten leirikeskusten edustajat, urheiluopistojen edustajat)
 - 10.a) Viron leirikeskusneuvoston ja -johtajien seminaari Muoniossa
 - b) OPM/NY ja Nuorisokeskus Piispala
 - c) Opetusministeriö/ENAK
 - d) Suomessa, Muoniossa 4 päivää, 5.–10.4.1999
 - e) 30 osanottajaa Virossa ja nuorisokeskusten edustajat Suomesta
 - 11.a) Pohjoismaiden nuorison taidetapahtuma Porvoossa
 - b) Etelä-Suomen lääninhallitus
 - c) Opetusministeriö
 - d) Suomessa 7 päivää, Porvoo 11.–18.8.1999
 - e) 3 henkilöä
 - 12.a) Viron koululaisten opintotukijärjestelmän kehittäminen
 - b) OPM
 - c) Opetusministeriö
 - d) Suomessa 2 päivää, tammikuu 1999
 - e) 2 henkilöä Virossa
 - 13.a) Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen Virossa ja yhteistyö Suomen työpajojen kanssa
 - b) OPM ja Suomen Työpajayhdistys
 - c) Opetusministeriö/ENAK ja nuorten työpajat (Kuressaare, Pärnu, Narva, Tallinna)
 - d) Suomessa, 2 päivää, helmikuu 1999
 - e) 6 henkilöä Virossa
 - 14.a) Viron laulu- ja tanssijuhlat
 - b) OPM, KUPO, NY
 - c) Opetusministeriö
 - d) Tallinnassa, heinäkuu 1999
 - e) 3 asiantuntijaa Suomesta
 - 15. Kloogan ja Ahtelan leirikeskusten yhteistyön jatkaminen vuoteen 2000 sovitun ohjelman mukaisesti asetetun työryhmän johdolla. Yhteistyökumppaneina ovat opetusministeriöt, ENAK ja Turun kaupunki. Keskuksen toiminta käynnistyy kesällä 1999. Toinen rakennusvaihe saatetaan päätökseen ja käynnistetään. 3. rakennusvaiheeseen liittyvä vanhan huvilarakennuksen kunnostus keskuksen majoitustiloiksi.
- Lisäksi osapuolet seuraavat ja tarvittaessa tukevat seuraavia käynnissä olevia hankkeita:
- 1. Viro-Suomi-Italia nuorten työpajaprojekti 1998–2000.
 - 2. Viron nuorisopolitiikan maatutkintaprojekti
 - 3. Itämeren nuorisoyhteistyötä
- Ohjelmien taloudesta sovittiin seuraavaa:
- lähettävä osapuoli vastaa matkakustannuksista
 - vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
 - yksittäisten ohjelmien kohdalla voidaan sopia edellä sovitusta poikkeavasta menettelystä
- Tämä muistio esiteltiin yhteisessä tapaamisessa 2.12.1998 Viron opetusministeri Mait Klaassenille ja Suomen kulttuuriministeri Suvi-Anne Siimekselle.
- Tämä muistio toimitetaan suomalais-virolaisen kulttuurin ja opetuksen sekakomitean käyttöön.
- Työryhmän seuraava kokous pidetään Tallinassa joulukuussa 1999.
- Liite
- Työryhmän kokoukseen 1.–2.12.1998 osallistuivat:
- Suomalainen osapuoli:
- nuorisoyksikön johtaja, neuvotteleva virkamies Olli Saarela, opetusministeriö, kulttuuripolitiikan osaston nuorisoyksikkö
 - kulttuuriasiainneuvos Ulla Helsingius, opetusministeriö, kulttuuripolitiikan osaston nuorisoyksikkö
 - kulttuuris sihteeri Kimmo Aaltonen, opetusministeriö, kulttuuripolitiikan osaston nuorisoyksikkö
- Virolainen osapuoli:
- osastopäällikkö Toivo Sikk, opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto
 - erityisasiantuntija Kadi Bruus, opetusministeriö, nuoriso- ja harrastustoimintaosasto

Protokoll

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 6. koosolek Helsingi, 1.–2.12.1998

1.–2.12.1998 toimus Helsingis Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 6. koosolek. Töörühm moodustati 1.–2.04.1993 Soome Haridusministeeriumi ja Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ühisel nõupidamisel Tallinnas. Töörühma koosolekul osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Koosolekul käsitletud teemad:

- a) rahvuslik ja rahvusvaheline noorsoopoliitika arenemine
- b) tegevust puudutav seadusandlus
- c) hinnangud 1998. aasta noorsootöölasele koostööle
- d) 1999. aasta koostööplaan

1999. aasta koostööprogrammi otsustati võtta järgmised üritused, mida iseloomustatakse järgnevalt:

a) ürituse liik, b) Soome-poolne vastutaja, c) Eesti-poolne vastutaja, d) koht ja aeg, e) osalejad

1. a) Vene-Eesti-Soome ekspertide kohtumine teemal „Euroopa koostöö – Soome laht”
b) Haridusministeeriumi (OPM) kultuuripoliitika osakonna (KUPO) noorsootalitus (NY)
c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d) Soome, 3 päeva, mai 1999
e) 3 osalejat igast riigist
(Koostööpartner Venemaal on Venemaa Föderaalne noorsookomitee)
2. a) Noorsootöö struktuur, noortekeskused ja erinoorsootöö Suurbritannias, Eestis ja Soomes
b) OPM, KUPO, NY
c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d) Suurbritannia, London, 1 nädal aastal 1999
e) 3 osalejat igast riigist

Koostööpartneriks Suurbritannias on Youth Exchange Centre (projekt üle toodud aastast 1998)

3. a) Rahvusvaheline noorte töölaager Egiptuses
b) OPM, KUPO, NY
c) Noorte Euroopa büroo
d) Egiptus, augusti I pool 1998
e) Soomest Egiptusesse sõitvas rühmas (10) on 5 kohta Eesti noortele.

Koostööpartneriks Egiptuses on noorsoo- ja spordiministeerium

4. a) Läänide ja maakondade ülesanded ja roll koostöös noorsootöö valdkonnas
b) OPM, KUPO, NY
c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d) Eesti, 3 päeva, 27.02–1.03.1999
e) 12 osalejat Soomest (osavõtumaksuga) ja 15 Eestist

Vastavalt võimalustele toetatakse läänide ja maakondade koostööprojekte.

5. a) Seikluskasvatuse arendamine Eestis
b) KOTA (Turu), Lastekaitse Liit ja Väikeperede Ühendus
c) Eesti Noorsoo Algatuskeskus ja Lastekaitse Liit
d.1) Seminar Eestis, 2 x 3 päeva
d.2) Kursus Soomes, Turus (1999–2000)
d.3) Kooolitusmaterjal (KOTA)
e.1) 2 eksperti Soomest, 14 seikluskasvatuse juhendajat Eestist
e.2) 1–2 osalejat Eestist
6. a) Soome keele ja kultuuri rahvusvaheline kursus
b) OPM, KUPO, NY ja Jyväskylä Suveülikool
c) Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d) Jyväskylä, juuli-august 1999
e) 3 noorsootöötajat
7. a) Eesti keele ja kultuuri kursus
b) Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi
c) Eesti Noorsoo Algatuskeskus
d) Eesti, august 1999
e) 3 noorsootöötajat (+ 3 maksvat osalejat)

8. a) Seminar teemal „Noorte teavitamine ja nõustamine”
 - b) Kompassi
 - c) Eesti Noorsoo Algatuskeskus, Haridusministeerium
 - d) Eesti, märts 1999
 - e) 2 osalejat Soomest
9. a) Tutvumine Eesti noortelaagrite süsteemiga
 - b) OPM, KUPO, NY
 - c) Eesti Noorsoo Algatuskeskus, Haridusministeerium
 - d) Eesti, 4 päeva, juuni 1999
 - e) 12 osalejat (üleriigiliste noortelaagrite esindajad, spordikoolide esindajad)
- 10.a) Eesti noortelaagrite nõukogu ja juhatajate seminar Muonios
 - b) OPM/NY ja Noortekeskus Piispala
 - c) Haridusministeerium, Eesti Noorsoo Algatuskeskus
 - d) Soome, Muonio, 4 päeva, 5.–10.04.1999
 - e) 30 osalejat Eestist ja noortekeskuste esindajad Soomest
- 11.a) Põhjamaade noorte kunstüritus Porvoos
 - b) Lõuna-Soome Läänivalitsus
 - c) Haridusministeerium
 - d) Soome, Porvoo, 7 päeva, 11.–18.08.1999
 - e) 3 osalejat
- 12.a) Eesti kooliõpilaste õppetoetuste süsteemi arendamine
 - b) OPM
 - c) Haridusministeerium
 - d) Soome, 2 päeva, jaanuar 1999
 - e) 2 osalejat Eestist
- 13.a) Noorte tööhõivealase töö arendamine Eestis ja koostöö Soome tööpada-dega
 - b) OPM, Soome Tööpadade Liit
 - c) Haridusministeerium, Eesti Noorsoo Algatuskeskus, noorte tööpajad (Kuressaare, Pärnu, Narva, Tallinn)
 - d) Soome, 2 päeva, veebruar 1999
 - e) 6 osalejat Eestist
- 14.a) Eesti laulu- ja tantsupidu
 - b) OPM, KUPO, NY
 - c) Haridusministeerium
 - d) Tallinn, juuli 1999
 - e) 3 eksperti Soomest
15. Klooga ja Ahtela laagrikeskuste koostöö jätkamine aastani 2000, vastavalt varasematele kokkulepetele, varem kinnitatud tööühma juhtimisel. Koostööpartnerid on Haridusministeeriumid, Eesti Noorsoo Algatuskeskus ja Turu linn. Laagris alustatakse tegevusega 1999. a. suvel. Ümberehituse 2. etapp lõpeb ning alustatakse 3. etapiga, alustades vana suvila ümberehitamist laagri majutusruumideks.

Osapooled jälgivad ning vajadusel ka toetavad järgmisi projekte:

1. Eesti-Soome-Itaalia noorte tööhõivealane projekt 1998–2000
2. Eesti noorsoopoliitika ülevaate koostamine
3. Läänemeremaade noorsookoostöö

Koostööprotokolli rahalistes kulutustes lepiti kokku alljärgnevalt:

- saatja vastutab sõidukulude katmise eest
- vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude eest
- erijuhtumite korral võib kokku leppida ülalnimetatust erinevates toimumisviisides

Käesolevat protokolli esitleti Eesti haridusminister Mait Klaassenile ja Soome kultuuriminister Suvi-Anne Siimesile 2. detsembril 1998 toimunud kohtumise käigus.

Käesolev protokoll edastatakse Eesti-Soome hariduse ja kultuuri segakomiteele.

Tööühma järgmine koosolek toimub Tallinnas detsembris 1999.

Lisa

Tööühma koosolekul 1.–2.12.1998 osalesid:

Soome poolelt:

Olli Saarela, Haridusministeeriumi kultuuripoliitika osakonna noorsootalituse juhataja

Ulla Helsingius, Haridusministeeriumi kultuuripoliitika osakonna noorsootalituse kultuurinõunik

Kimmo Aaltonen, Haridusministeeriumi kultuuripoliitika osakonna noorsootalituse kultuurisekretär

Eesti poolelt:

Toivo Sikk, Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakonna juhataja

Kadi Bruus, Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakonna peaekspert

Muistio

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 7. kokouksesta Tallinna, 16.–17.12.1999

Tallinnassa pidettiin 16.–17.12.1999 Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 7. kokous.

Työryhmä on perustettu Suomen opetusministeriön ja Viron kulttuuri- ja opetusministeriön edustajien neuvottelussa 1.–2.4.1993 Tallinnassa. Työryhmän kokouksen osallistujat käyvät selville muistion liitteestä.

Kokouksen asialista oli

- a) kansallinen ja kansainvälinen nuorisopolitiikan kehitys
- b) lainsäädäntötyö toimialalla
- c) arvio yhteistyöstä vuonna 1999 nuorisotoimen alalla
- d) vuoden 2000 yhteistyösuunnitelma

Vuoden 2000 yhteistyösuunnitelmaan päätettiin ottaa seuraavat tapahtumat, joista kuvataan

- a) ohjelmatyypit
- b) toteuttava taho Suomessa
- c) toteuttava taho Virossa
- d) paikka ja aika
- e) osallistujat

1. a) Venäjä-Viro-Suomi -asiantuntijatapaaminen teemana Suomenlahden pienet joet ja nuorten huumeongelmat
- b) Opetusministeriö (OPM), nuorisoyksikkö (NY)
- c) Opetusministeriö, nuoriso- ja harrastusosasto
- d) Venäjällä 3 päivää, toukokuu 2000
- e) 3 osallistujaa kustakin maasta

(Yhteistyökumppani Venäjällä on Venäjän federaation nuorisopolitiikan komitea)

2. a) Venäjä-Viro-Suomi -ympäristöleiri
 - b) Luontoliitto ry ja Koulun Kerhokeskus ry
 - c) Opetusministeriö, nuoriso- ja harrastusosasto/Viron nuorisotyökeskus
 - d) Virossa, Kloogan leirikeskus, 5 päivää, 7.–12.8.2000
 - e) 8–10 osallistujaa kustakin maasta
3. a) Nuoriso- ja leirikeskusten turvallisuuskoulutus
 - b) OutWardBound ry
 - c) Viron nuorisotyökeskus/leirikeskukset Virossa
 - d) Suomessa, Nuorisokeskus Hyvärilä, huhtikuu, 4 päivää
 - e) 10 osanottajaa Virosta, 10 osanottajaa Suomesta
4. a) Nuorisoleirien ja leirikoulujen järjestäminen Virossa
 - b) Valtakunnallinen Nuorisokeskusyhdistys ry
 - c) Viron nuorisotyökeskus
 - d) Virossa, elokuu, 4 päivää
 - e) 10 osanottajaa Suomesta (osanottomaksulla), 10 Virosta
5. a) Virolaisen nuorisotyöntekijän seikkailuohjaajakoulutus Suomessa
 - b) Suomen Seikkailukoulutuksen Tuki KOTA ry.
 - c) Viron Nuorisotyökeskus
 - d) Suomessa, Turku, koulutus alkoi 1.8.1999, päättyi 15.6.2000 (rahoitus hoidettu vuoden 1999 määrärahoista)
 - e) 1 henkilö Virosta
6. a) Nuorisotiedotustoiminnan kehittäminen Virossa ja Suomessa
 - b) Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry.
 - c) Viron opetusministeriön nuoriso- ja harrastusosasto/Viron nuorisotyökeskus
 - d) Virossa seminaari ja asiantuntijavierailu Suomeen
 - e) 2 asiantuntijaa Virosta ja 2 Suomesta
7. a) Suomen kielen ja kulttuurin kansainvälinen kurssi
 - b) OPM, NY ja Jyväskylän kesäyliopisto
 - c) Opetusministeriön nuoriso- ja harrastusosasto
 - d) Jyväskylä, heinä-elokuu 2000
 - e) 3 nuorisotyöntekijää Virosta

8. a) Viron kielen ja kulttuurin kurssi
b) Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi
c) Opetusministeriön nuoriso- ja harrastusosasto
d) Virossa, Tartto, elokuu 2000
e) 3 nuorisotyöntekijää (+ kolme maksavaa osanottajaa)
9. a) Viron ja Suomen tanssi- ja laulupidot 17.–18.6.2000
b) OPM, NY
c) Opetusministeriön nuoriso- ja harrastusosasto
d) Tallinassa, 17.6.2000, Helsingissä 18.6.2000
e) 3 asiantuntijaa Suomesta ja 3 asiantuntijaa Virosta
10. Kloogan ja Ahtelan leirikeskusten yhteistyön jatkaminen vuoteen 2000 sovitun ohjelman mukaisesti asetetun työryhmän johdolla. Yhteistyökumppaneina ovat opetusministeriöt, Viron nuorisotyökeskus ja Turun kaupunki. Keskusten toiminta käynnistyy kesällä 2000. Toinen rakennusvaihe saatetaan päätökseen ja käynnistetään 3. rakennusvaihe, joka käsittää huoltorakennuksen rakentamisen sekä vanhan huvilarakennuksen kunnostamisen keskuksen majoitustiloiksi.
11. Suomen ja Viron läänien yhteistyö nuorisotoimen alueella
Suomen ja Viron opetusministeriöt toteavat maitten väliset läänien yhteistyösuunnitelmat ja tukevat niiden toteuttamista tarvittaessa. Lääninhallitukset raportoivat opetusministeriöitään yhteistyön toteutumisesta.
- Yhteistyöläänit ovat vuonna 2000 seuraavat:

Suomi:

Etelä-Suomen lääni

Länsi-Suomen lääni

Itä-Suomen lääni

Lapin lääni

Viro:

Harjun lääni, Raplan lääni, Tallinna

Pärnun lääni, Tarton lääni

Järvamaan lääni, Itä-Virumaan lääni, Länsi-Virumaan lääni

Hiidenmaan lääni

Virolainen osapuoli avustaa Oulun läänin nuorisotoimea löytämään yhteistyöläänin Virosta.

Ohjelmien taloudesta sovittiin seuraavaa:

- lähettävä osapuoli vastaa matkakustannuksista
- vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
- yksittäisten ohjelmien kohdalla voidaan sopia edellä sovitusta poikkeavasta menettelystä

Viron opetusministeri Tõnis Lukas osallistui työryhmän kokoukseen 16.12.1999.

Tämä muistio toimitetaan suomalais-virolaisen kulttuurin ja opetuksen sekakomitean käyttöön.
Työryhmän seuraava kokous pidetään Helsingissä joulukuussa 2000.

Liite

Työryhmän kokoukseen 16.–17.12.1999 osallistuivat:

Suomalainen osapuoli:

nuorisoyksikön johtaja, neuvotteleva virkamies Olli Saarela, opetusministeriö, kulttuuripolitiikan osaston nuorisoyksikkö
kulttuuriasiainneuvos Ulla Helsingius, opetusministeriö, kulttuuripolitiikan osaston nuorisoyksikkö
kulttuurisihteeri Kimmo Aaltonen, opetusministeriö, kulttuuripolitiikan osaston nuorisoyksikkö

Virolainen osapuoli:

apulaiskansliapäällikkö Madis Lepajõe (16.12.)

osastopäällikkö Toivo Sikk, opetusministeriö, nuoriso- ja harrastusosasto
Nuorisotyön Keskusten johtaja Toomas Ponkin, Viron Nuorisotyökeskus

Protokoll

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 7. koosolek Tallinn, 16.–17.12.1999

16.–17.12.1999 toimus Tallinnas Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 7. koosolek. Töörühm moodustati 1.–2.04.1993 Soome Haridusministeeriumi ja Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ühisel nõupidamisel Tallinnas. Töörühma koosolekul osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Koosolekul käsitletud teemad:

- rahvuslik ja rahvusvaheline noorsoopoliitika arenemine
- tegevust puudutav seadusandlus
- hinnangud 1999. aasta noorsootöölasele koostööle
- 2000. aasta koostööplaani

2000. aasta koostööprogrammi otsustati võtta järgmised üritused, mida iseloomustatakse järgnevalt

- a) ürituse liik
 - b) Soome-poolne vastutaja
 - c) Eesti-poolne vastutaja
 - d) koht ja aeg
 - e) osalejad
1. a) Vene-Eesti-Soome ekspertide kohtumine teemal „Soome lahe väikesed jõed ja noorte narkoprobleemid”
- b) Haridusministeeriumi (OPM) noorsootalitus (NY)
 - c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
 - d) Venemaa, 3 päeva, mai 2000
 - e) 3 osalejat igast riigist
- (Koostööpartner Venemaal on Vene Föderatsiooni Noorsookomitee)
2. a) Vene-Eesti-Soome noorte keskkonna teemaline laager
- b) Loodusliit, Koolide vaba-aja ringide keskus
 - c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond, Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Eesti, 5 päeva, 7.–12.08.2000
 - e) 8–10 osalejat igast riigist
3. a) Noortelaagrite turvalisust puudutav koolitus
- b) OutWardBound
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus, Noortelaagrid
 - d) Soome, Hyvärilä Noorsookeskus, 4 päeva, aprill 2000
 - e) 10 osalejat Eestist, 10 osalejat Soomest
4. a) Noortelaagrite korraldamine Eestis
- b) Riiklike Noorsookeskuste Ühendus
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Eesti, 4 päeva, august 2000
 - e) 10 osalejat Soomest (osavõtumaksuga), 10 osalejat Eestist
5. a) Eesti noorsootöötaja seikluskasvatuse alane koolitus Soomes
- b) Soome Seikluskasvatuse Keskus KOTA
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Soome, Turu, koolitus algas 1.08.1999 ja lõppeb 15.06.2000 (rahastamine toimub 1999. a. sihtotstarbelisest toetusest)
 - e) 1 isik Eestist
6. a) Noorsooteavitamise arendamine Eestis ja Soomes
- b) Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi
 - c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond, Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Seminar Eestis ja ekspertvisiit Soome
 - e) 2 eksperti Eestist ja 2 Soomest
7. a) Soome keele ja kultuuri rahvusvaheline kursus
- b) OPM, NY ja Jyväskylä Suveülikool
 - c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
 - d) Jyväskylä, juuli-august 2000
 - e) 3 noorsootöötajat Eestist

8. a) Eesti keele ja kultuuri kursus
b) Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi
c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d) Eesti, Tartu, august 2000
e) 3 noorsootöötajat (+3 noorsootöötajat omal kulul)
9. a) Eesti-Soome Ühislaulu- ja Tantsupidu 17.–18.06.1999
b) OPM, NY
c) Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond
d) Tallinn 17.06.2000, Helsingi 18.06.2000
e) 3 eksperti Soomest ja 3 eksperti Eestist
10. Klooga ja Ahtela laagrikeskuste koostöö jätkamine aastani 2000, vastavalt varasematele kokkulepetele, varem kinnitatud töörühma juhtimisel. Koostööpartnerid on Haridusministeeriumid, Eesti Noorsootöö Keskus ja Turu linn. Laagri tegevus algab 2000. aasta suvel. Teine ehitusjärg lõpetatakse ja alustatakse kolmanda ehitusjärguga, mis hõlmab endas hooldushoone rajamist ja vana suvila ümberehitamist keskuse majutuskohaks.
11. Soome ja Eesti maakondade noorsoo-alane koostöö
Soome ja Eesti Haridusministeeriumid konstateerivad maade vahelised maakondade koostööplaanid ja toetavad vajadusel nende läbiviimist. Maavalitused informeerivad ministeeriume koostöö edenemisest.
Koostööd tegevad maakonnad on 2000. a. järgnevad:

Soome:	Eesti
Lõuna-Soome lään	Harju Maavalitsus, Rapla Maavalitsus, Tallinn
Lääne-Soome lään	Pärnu Maavalitsus, Tartu Maavalitsus
Ida-Soome lään	Järva Maavalitsus, Ida-Viru Maavalitsus, Lääne-Viru Maavalitsus
Lapi lään	Hiiu Maavalitsus

Eesti osapool aitab Oulu lääni Noorsooteenistusel leida koostöö maakond Eestist.

Koostööprotokolli rahalistes kulutustes lepiti kokku alljärgnevalt:

- saatja vastutab sõidukulude katmise eest
- vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude eest
- erijuhtumite korral võib kokku leppida ülalnimetatust erinevates toimumisviisides

Eesti haridusminister Tõnis Lukas osales 16.12.1999 töörühma koosolekul.

Käesolev protokoll edastatakse Eesti-Soome hariduse ja kultuuri segakomiteele.
Töörühma järgmine koosolek toimub Helsingis detsembris 2000.

Lisa

Töörühma koosolekul 16.–17.12.1999 osalesid:

Soome poolelt:

Olli Saarela, Haridusministeeriumi kultuuripoliitika osakonna noorsootalituse juhataja
Ulla Helsingius, Haridusministeeriumi kultuuripoliitika osakonna noorsootalituse kultuurinõunik
Kimmo Aaltonen, Haridusministeeriumi kultuuripoliitika osakonna noorsootalituse kultuurisekretär

Eesti poolelt:

Madis Lepajõe, Haridusministeeriumi asekanstler (16.12.)
Toivo Sikk, Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakonna juhataja
Toomas Ponkin, Eesti Noorsootöö Keskuse direktor

Muistio

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 8. kokouksesta Tallinna, 12.–13.12.2000

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 8. kokous pidettiin Tallinnassa 12.–13.12.2000. Työryhmä on perustettu Suomen opetusministeriön ja Viron kulttuuri- ja opetusministeriön edustajien neuvottelussa 1.–2.4.1993 Tallinnassa. Työryhmän kokouksen osallistujat ilmenevät muistion liitteestä.

Kokouksen asialista oli

- a) kansallinen ja kansainvälinen nuorisopolitiikan kehitys
- b) lainsäädäntötyö ja organisaatiouudistukset toimialalla
- c) arvio nuorisotoimen yhteistyöstä vuonna 2000
- d) vuoden 2001 yhteistyösuunnitelma

Vuoden 2001 yhteistyösuunnitelmaan päätettiin ottaa seuraavat tapahtumat, joista kuvataan

- a) yhteistyöhanke
- b) toteuttava taho Suomessa
- c) toteuttava taho Virossa
- d) paikka ja aika
- e) osallistujat
- f) mahdolliset kolmannet yhteistyötahot

1. a) Suomi-Viro-Venäjä asiantuntijatapaaminen aiheina "Nuoret ja huumeet".
b) Opetusministeriö (OPM), Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto, Nuorisoyksikkö (NY)
c) Opetusministeriö, Nuoriso-osasto
d) Suomessa, 20.–23.5.2001 (siirtynyt vuodesta 2000)
e) 5 osallistujaa kustakin maasta
f) Venäjän federaation opetusministeriö, Nuoriso-osasto
2. a) Suomi-Viro-Venäjä nuorten ympäristöleiri "Suomenlahden pienet joet"
b) Luontoliitto ry
c) Opetusministeriö, Nuoriso-osasto
d) Suomessa, elokuu 2001
e) 10 osallistujaa (1 ohjaaja + 9, 14–16 v.) kustakin maasta
f) Venäjän federaation opetusministeriö, Nuoriso-osasto
3. a) Seminaari ja harjoittelu työpajojen johtajille aiheena "Nuorten työpajat"
b) Valtakunnallinen työpajajhdistys ry
c) Opetusministeriö, Nuoriso-osasto, Viron nuorisotyökeskus
d) Suomessa, huhtikuu 2001
e) 6 osallistujaa Virossa
4. a) Seminaari aiheena "Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen ja demokratian kehitys"
b) OPM, NY
c) Opetusministeriö, Nuoriso-osasto
d) Suomessa, 11.9.2001
e) 15 osallistujaa Virossa
5. a) Opintomatka aiheena "Nuorisotyön merkitys, rakenteet ja järjestelyt"
b) OPM, NY
c) Opetusministeriö, Nuoriso-osasto
d) Suomessa 2 päivää, toukokuu 2001
e) 8–10 osallistujaa Virossa
6. a) Seminaari nuorten tiedotuspisteiden edustajille aiheena "Millaista tietoa nuoret tarvitsevat ja miten se menee perille"
b) Allianssi ry
c) Opetusministeriö, Nuoriso-osasto, Viron nuorisotyökeskus
d) Virossa, 21.–23.3.2001
e) 10 osallistujaa Suomesta (osanottomaksulla)
7. a) "Viron maatutkinta – uudet rakenteet ja mahdollisuudet Viron nuorisotyössä" -seminaari
b) OPM, NY
c) Opetusministeriö, Nuoriso-osasto, Viron nuorisotyökeskus
d) Virossa, 20.–21.2.2001
e) 10 osallistujaa Virossa ja 15 Suomesta

8. a) Seminaari aiheena "EU:n rahoitusmahdollisuudet nuorisotyössä"
b) OPM, NY
c) Opetusministeriö, Nuoriso-osasto
d) Virossa, 19.4.2001
e) 20 osallistujaa Virossa ja 2 luennoitsijaa Suomesta
9. a) Seminaari aiheena "Leirien kansainväliset vaatimukset – leiriohjaajien rooli, velvollisuudet ja vastuu"
b) Suomen nuorisokeskushdistys
c) Viron nuorisotyökeskus/Leirikeskukset
d) Suomessa kesällä 2001
e) 7 osallistujaa kustakin maasta
- 10.a) Suomen kielen ja kulttuurin kansainvälinen kurssi
b) Jyväskylän kesäyliopisto
c) Opetusministeriö, Nuoriso-osasto
d) Suomessa Jyväskylässä 9.–28.7.2001
e) 3 nuorisotyöntekijää Virossa
- 11.a) Viron kielen ja kulttuurin kurssi
b) Allianssi ry
c) Opetusministeriö, Nuoriso-osasto
d) Virossa Tartossa, 30.7.–10.8.2001
e) 3 nuorisotyöntekijää Suomesta
- 12.a) Avartti – Nuoret sen tekevät -toimintaohjelma
b) Avartti-toimisto
c) Opetusministeriö, Nuoriso-osasto, Viron nuorisotyökeskus
d) Virossa, 1–2 päivää, helmikuu 2001
e) 4 asiantuntijaa Suomesta
- 13.a) Suomalais-saksalainen vapaaehtoistyöseminaari
b) Allianssi ry, Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO
c) Opetusministeriö, Nuoriso-osasto, Viron nuorisotyökeskus
d) Suomessa, 10.–11.5.2001
e) 2–3 edustajaa Virossa (kielitaito:englanti)
- 14.a) Nuorten laivaretki Turku-Ahtela-Lohesalu (Klooga)-Ahtela ja nuorten leirit Ahtelassa ja Kloogassa
b) Turun kaupungin nuorisosiainkeskus/Ahtelan leirikeskus
c) Viron nuorisotyökeskus/ Kloogan leirikeskus
d) Suomessa ja Virossa 4.–10.6.2001
e) 15–20 osallistujaa kummastakin maasta
15. Kloogan ja Ahtelan nuorisokeskusten yhteistyön jatkaminen vuoteen 2001 sovitun ohjelman mukaisesti yhteisesti asetetun työryhmän johdolla. Vuoden aikana harkitaan ohjelman mahdollinen jatkaminen. Yhteistyöosapuolina ovat opetusministeriöt, Turun kaupunki ja Viron nuorisotyökeskus. Vanhan huvilarakennuksen kunnostaminen majoitustiloiksi saatetaan päätökseen ja keskuksen toimintaa Viron nuorisotyön kurssikeskuksena ja nuorten suomalais-virolaisena kulttuurikeskuksena laajennetaan. Majoitustilat vihitään käyttöön kesäkuussa 2001.

Ohjelmien taloudesta sovittiin seuraavaa:

- lähettävä osapuoli vastaa matkakustannuksista
- vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
- yksittäisten ohjelmien kohdalla voidaan sopia edellä sanotusta poikkeavasta menettelystä.

Tämä muistio toimitetaan suomalais-virolaisen kulttuurin ja opetuksen sekakomitean käyttöön.

Työryhmän seuraava kokous pidetään joulukuussa 2001 Helsingissä.

Liite

Työryhmän kokoukseen 12.–13.12.2000 osallistuivat:

Suomalainen osapuoli:

Nuorisoyksikön päällikkö, neuvotteleva virkamies Olli Saarela, Opetusministeriö

Kulttuuriasiainneuvos Ulla Helsingius, Opetusministeriö, Nuorisoyksikkö

Kulttuurisihteeri Kimmo Aaltonen, Opetusministeriö, Nuorisoyksikkö

Virolainen osapuoli:

Osastopäällikkö Toivo Sikk, Opetusministeriö, Nuoriso-osasto

Johtaja Toomas Ponkin, Viron nuorisotyökeskus

Neuvos Kadi Bruus, Opetusministeriö, Nuoriso-osasto

Protokoll

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 8. koosolek Tallinn, 12.–13.12.2000

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 8. koosolek toimus Tallinnas 12.–13.12.2000. Töörühm moodustati 1.–12.04.1993 Soome Haridusministeeriumi ja Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ühisel nõupidamisel Tallinnas. Töörühma koosolekul osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Koosolekul käsitletud teemad:

- a) rahvuslik ja rahvusvaheline noorsoopoliitika arenemine
- b) tegevust puudutav seadusandlus ning organisatsioonimuutused
- c) hinnangud 2000. aasta noorsootöölasele koostööle
- d) 2001. aasta koostööplaan

2001. aasta koostööprogrammi otsustati võtta järgmised üritused, mida iseloomustatakse järgnevalt:

- a) ürituse liik
- b) Soome-poolne vastutaja
- c) Eesti-poolne vastutaja
- d) koht ja aeg
- e) osalejad
- f) võimalikud koostööpartnerid

1. a) Soome-Eesti-Vene ekspertide kohtumine teemal „Noored ja narkootikumid”
b) Haridusministeeriumi (OPM) kultuuri-, spordi- ja noorsoopoliitika osakond, noorsootalitus (NY)
c) Haridusministeeriumi noorteosakond
d) Soome, 20.–23.05.2001 (viidud üle aastast 2000)
e) 5 osalejat igast riigist
f) Vene Föderatsiooni Haridusministeeriumi noorteosakond
2. a) Soome-Eesti-Vene noorte keskkonnateemaline laager „Soome lahe väikesed jõed”
b) Loodusliit
c) Haridusministeeriumi noorteosakond
d) Soomes, august 2001
e) 10 osalejat (1 juhendaja + 9 noort vanuses 14–16) igast riigist
f) Vene Föderatsiooni Haridusministeeriumi noorteosakond
3. a) Seminar ja praktika tööpädade juhtidele teemal „Noorte tööpajad”
b) Soome Tööpadade Liit
c) Haridusministeeriumi noorteosakond, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, aprill 2001
e) 6 osalejat Eestist
4. a) Seminar teemal „Noorte ühiskondlik osalus ja demokraatia areng”
b) OPM, NY
c) Haridusministeeriumi noorteosakond
d) Soome, 11.09.2001
e) 15 osalejat Eestist
5. a) Öppereis teemal „Noorsootöö tähendus, struktuur ja korraldus”
b) OPM, NY
c) Haridusministeeriumi noorteosakond
d) Soome, 2 päeva, mai 2001
e) 8–10 osalejat Eestist
6. a) Seminar noorte infopunktide esindajatele teemal „Millist teavet noored vajavad ja kuidas see kohale jõuab”
b) Allianssi
c) Haridusministeeriumi noorteosakond, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti, 21.–23.03.2001
e) 10 osalejat Soomest (osavõtumaksuga)
7. a) Seminar „Eesti noorsoouuring – Eesti noorsootöö uued struktuurid ja võimalused”
b) OPM, NY
c) Haridusministeeriumi noorteosakond, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti, 20.–21.02.2001
e) 10 osalejat Eestist ja 15 Soomest

8. a) Seminar teemal „Euroopa Liidu poolt pakutavad võimalused noorsootöö rahastamiseks”
b) OPM, NY
c) Haridusministeeriumi noorteosakond
d) Eesti, 19.04.2001
e) 20 osalejat Eestist ja 2 esinejat Soomest
9. a) Seminar teemal „Laagrite rahvusvahelised nõudmised – juhendajate roll, kohustused ja vastutus”
b) Soome Riiklike Noorsootöökeskuste Ühendus
c) Eesti Noorsootöö Keskus, laagrikeskused
d) Soomes, suvi 2001
e) 7 osalejat mõlemast riigist
- 10.a) Soome keele ja kultuuri rahvusvaheline kursus
b) Jyväskylä Suveülikool
c) Haridusministeeriumi noorteosakond
d) Soome, Jyväskylä, 9.–28.07.2001
e) 3 noorsootöötajat Eestist
- 11.a) Eesti keele ja kultuuri kursus
b) Allianssi
c) Haridusministeeriumi noorteosakond
d) Eesti, Tartu, 30.07.–10.08.2001
e) 3 noorsootöötajat Soomest
- 12.a) Award programmi tegevuskava
b) Soome Award (Avartti)
c) Haridusministeeriumi noorteosakond, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti, 1–2 päeva, veebruar 2001
e) 4 eksperti Soomest
- 13.a) Soome-Saksa vabatahtliku töö alane seminar
b) Allianssi, CIMO
c) Haridusministeeriumi noorteosakond, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, 10.–11.05.2001
e) 2–3 osalejat Eestist (töökeeleks inglise keel)
- 14.a) Noorte laevareis Turu-Ahtela-Lohusalu (Klooga)-Ahtela ja noortelaagrid Ahtelas ja Kloogal
b) Turu linna noorsookeskus, Ahtela laagrikeskus
c) Eesti Noorsootöö Keskus, Klooga noortelaager
d) Soome ja Eesti, 4.-10.06.2001
e) 15–20 osalejat mõlemast riigist
15. Klooga ja Ahtela laagrikeskuste koostöö jätkamine aastani 2001 vastavalt varasematele kokkulepetele, varem kinnitatud tööühma juhtimisel. Aasta jooksul arutatakse programmi jätkamist. Koostööpartnerid on haridusministeeriumid, Turu linn ja Eesti Noorsootöö Keskus. Vana suvila ümberehitamine majutuskohaks viiakse teoks ja laiendatakse laagri tegevusala Eesti noorsootöö koolituskeskuse ja Soome-Eesti kultuurikeskusena. Majutusruumid võetakse kasutusele juunis 2001.

Koostööprotokolli rahalistes kulutustes lepiti kokku alljärgnevalt:

- saatja vastutab sõidukulude katmise eest
- vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude eest
- erijuhtumite korral võib kokku leppida ülalnimetatust erinevates toimeviisides

Käesolev protokoll edastatakse Eesti-Soome hariduse ja kultuuri segakomiteele.

Tööühma järgmine koosolek toimub Helsingis detsembris 2001.

Lisa

Tööühma koosolekul 12.–13. detsembril 2000 osalesid:

Soome poolelt:

Olli Saarela, Haridusministeeriumi noorsootalituse juhataja

Ulla Helsingius, Haridusministeeriumi noorsootalituse kultuurinõunik

Kimmo Aaltonen, Haridusministeeriumi noorsootalituse kultuurisekretär

Eesti poolelt:

Toivo Sikk, Haridusministeeriumi noorteosakonna juhataja

Toomas Ponkin, Eesti Noorsootöö Keskuse direktor

Kadi Bruus, Haridusministeeriumi noorteosakonna nõunik

Muistio

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 9. kokouksesta Helsinki, 20.–21.11.2001

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 9. kokous pidettiin Helsingissä, 20.–21.11.2001. Työryhmä on perustettu Suomen opetusministeriön ja Viron kulttuuri- ja opetusministeriön edustajien neuvottelussa 1.–2.4.1993 Tallinnassa. Työryhmän kokouksen osanottajat ilmenevät muistion liitteestä.

Kokouksen asialistalla oli:

- a) arvio kansallisesta ja kansainvälisestä nuorisopolitiikasta
- b) lainsäädäntötyö ja organisaatiouudistukset toimialalla
- c) arvio nuorisotoimen yhteistyöstä 2001
- d) vuoden 2002 yhteistyösuunnitelma

Vuoden 2002 yhteistyöohjelmaan päätettiin ottaa seuraavat tapahtumat, joista kuvataan

- a) yhteistyöhanke
 - b) toteuttava taho Suomessa
 - c) toteuttava taho Virossa
 - d) paikka ja aika
 - e) osallistujat
 - f) mahdolliset kolmannet osapuolet
1. a) Suomi-Viro-Venäjä asiantuntijatapaaminen teemana "Ennaltaehkäisevän huumetyön menetelmät"
 - b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö
 - c) Viron nuorisotyökeskus
 - d) Viro, Kloogan nuorisokeskus, 16.–17.4. 2002
 - e) 5 osanottajaa kustakin maasta
 - f) Venäjän liittovaltion opetusministeriön nuoris-osasto
 2. a) Seminaari "Suomen ja Viron nuorisotyön tulevaisuus"
 - b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö
 - c) Viron nuorisotyökeskus
 - d) Suomessa, 17.–18.9.2002
 - e) 10 osanottajaa Suomesta ja Virossa
 3. a) Nuorisotutkimusyhteistyö: Nuoret ja EU, Nuorisobarometrit
 - b) Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto
 - c) Opetusministeriö, Viron nuorisotutkimusinstituutti
 - d) Viro 2002–2003
 - e) Ohjausryhmä: 4 Suomen edustajaa ja 5 Viron edustajaa
 4. a) Koulutuspäivä "EU:n rakennerahasto-ohjelmat nuorisotyön alueella"
 - b) Opetusministeriö
 - c) Viron nuorisotyökeskus
 - d) Virossa, 6.3.2002
 - e) 2 kouluttajaa Suomesta, 15 osanottajaa Virossa
 5. a) Seminaari "Erityisnuorisotyö Virossa ja Suomessa"
 - b) Opetusministeriö
 - c) Viron nuorisotyökeskus
 - d) Suomessa, 8.–9.10.2002
 - e) 10 osanottajaa Virossa
 6. a) Opintomatka: "Nuorisotyöttömyyden tutkimus ja toimenpiteet työttömyyden alentamiseksi"
 - b) Valtakunnallinen työpajayhdistys, Nuorisotutkimusverkosto
 - c) Opetusministeriö, Viron nuorisotyökeskus
 - d) Suomessa, 2 päivää, keuhällä 2002
 - e) 2 tutkijaa Virossa
 7. a) Suomen kielen ja kulttuurin kansainvälinen kurssi
 - b) Opetusministeriö, Jyväskylän kesäyliopisto
 - c) Viron nuorisotyökeskus
 - d) Jyväskylä, heinäkuu 2002
 - e) 3 osanottajaa Virossa

8. a) Viron kielen ja kulttuurin kurssi
b) Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Tartto, elokuu 2002
e) 3 osanottajaa Suomesta
9. a) Kansainvälinen Euroopan Award-kokous (Avartti)
b) Opetusministeriö
c) Opetusministeriö, Viron nuorisotyökeskus
d) Helsinki, 3.–6.10.2002
e) 2 osanottajaa Virossa
- 10.a) Award-toimintaohjelman koulutusyhteistyö/seminaari
b) Opetusministeriö, Nuori Kulttuuri -toimisto
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Virossa, 7.5.2002
e) 2 kouluttajaa Suomesta, 15 osanottajaa Virossa
- 11.a) Nuorisotyökoulutusyhteistyö; seminaari, opettaja- ja oppilasvaihto
b) Kanneljärven opisto
c) Viljandin kulttuurikolledz, Tallinnan pedagoginen seminaari
d) Kanneljärvi, Tallinna, Viljandi, maaliskuu-joulukuu 2002
e) Opettajat (5+5 ja 1+1), opiskelijat (4+4)
- 12.a) "Suomi-päivän" valmistelu Teeviit messuille 2003
b) Opetusministeriö
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Virossa ja Suomessa vuonna 2002
e) Työryhmä: 2–3 jäsentä Suomesta ja Virossa
- 13.a) Nuorten laivaretki Ahtela-Klooga-Ahtela
b) Turun kaupungin nuorisosiainkeskus
c) Viron nuorisotyökeskus
d) 11.–19.6.2002 Ahtela-Klooga-Ahtela
e) 10 nuorta ja 2–3 ohjaajaa Suomesta
- 14.a) Nuorisotiedotusseminaari
b) Nuorisotiedotuskeskus Kompassi/Helsingin nuorisosiainkeskus
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Viro, Kloogan nuorisokeskus, kevät 2002
e) 15 osanottajaa Suomesta (osanottomaksulla) ja 15 osanottajaa Virossa

Lisäksi osapuolet tukevat Suomen läänien ja Viron maakuntien sopimusperusteista nuorisotoimen yhteistyötä.

Läänien välinen nuorisotoimen yhteistyö pyritään käynnistämään Oulun lääninhallituksen ja Viljandin maakunnan välillä. Osapuolet tukevat Kloogan nuorisokeskuksen edelleen kehittämistä Viron nuorisotyön koulutuskeskuksena sekä lasten ja nuorten virolais-suomalaisena kulttuurikeskuksena.

Vuoden 2002 painopisteinä ovat koulutusohjelman kehittäminen sekä lisämajoitustilojen rakentaminen.

Kehittäminen tapahtuu yhteisen työryhmän johdolla.

Ohjelmien taloudesta sovittiin seuraavaa:

- lähettävä osapuoli vastaa matkakustannuksista
- vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
- yksittäisten ohjelmien kohdalla voidaan sopia myös poikkeavasta menettelystä.
- Tämä muistio toimitetaan suomalais-virolaisen kulttuurin ja opetuksen sekakomitean käyttöön.

Työryhmän seuraava kokous pidetään joulukuussa 2002 Tartossa.

Liite

Suomalainen osapuoli:

Olli Saarela, Opetusministeriön nuorisoyksikön päällikkö

Kimmo Aaltonen, Kulttuurisihteerin, Opetusministeriön nuorisoyksikkö

Virolainen osapuoli:

Madis Lepajõe, Opetusministeriön apulaiskansliapäällikkö

Anu Paidre, Opetusministeriön nuorisopoliittinen neuvonantaja

Toomas Ponkin, Viron nuorisotyökeskuksen johtaja

Epp Adler, Viron nuorisotyökeskuksen asiantuntija

Tulikki Klarika Sander

Protokoll

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 9. koosolek Helsingi, 20.–21.11.2001

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 9. koosolek toimus Helsingis 20.-21.11.2001. Töörühm moodustati 1.–2.04.1993 Soome Haridusministeeriumi ja Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ühisel nõupidamisel Tallinnas. Töörühma koosolekul osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Koosolekul käsitletud teemad:

- a) hinnang rahvuslikule ja rahvusvahelisele noorsoopoliitikale
- b) tegevust puudutav seadusandlus ning organisatsioonimuutused
- c) hinnangud 2001. aasta noorsootöölasele koostööle
- d) 2002. aasta koostööplaan

2002. aasta koostööprogrammi otsustati võtta järgmised üritused, mida iseloomustatakse järgnevalt:

- a) ürituse liik
 - b) Soome-poolne vastutaja
 - c) Eesti-poolne vastutaja
 - d) koht ja aeg
 - e) osalejad
 - f) võimalikud koostööpartnerid
1. a) Soome-Eesti-Vene ekspertkohtumine teemal „Ennetava narkotöö meetodid”
 - b) Haridusministeeriumi noorsootalitus
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Eesti, Klooga Noortelaager, 16.–17.04.2002
 - e) 5 osalejat igast riigist
 - f) Vene Föderatsiooni Haridusministeeriumi noorteosakond
 2. a) Seminar „Soome ja Eesti noorsootöö tulevik”
 - b) Haridusministeeriumi noorsootalitus
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Soome, 17.–18.09.2002
 - e) 10 osalejat Soomest ja Eestist
 3. a) Koostöö noorsoouuringute alal: Noored ja Euroopa Liit, Noorsoobaromeetrid
 - b) Haridusministeerium, Noorsoouurijate Võrgustik
 - c) Haridusministeerium, Eesti Noorsoo Instituut
 - d) Eesti, 2002–2003
 - e) Juhtrühm: 4 esindajat Soomest ja 5 esindajat Eestist
 4. a) Koolituspäev: „Noorsootöö ja Euroopa Liidu struktuurifondid”
 - b) Haridusministeerium
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Eesti, 6.03.2002
 - e) 2 koolitajat Soomest, 15 osalejat Eestist
 5. a) Seminar „Erinoorsootöö Eestis ja Soomes”
 - b) Haridusministeerium
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Soome, 8.–9.10.2002
 - e) 10 osalejat Eestist
 6. a) Öppereis: „Noorte töötuse uurimine ja meetmed töötuse vähendamiseks”
 - b) Soome Tööpadade Liit, Noorsoouurijate Võrgustik
 - c) Haridusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Soome, 2 päeva, kevad 2002
 - e) 2 uurijat Eestist
 7. a) Soome keele ja kultuuri rahvusvaheline kursus
 - b) Haridusministeerium, Jyväskylä Suveülikool
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Jyväskylä, juuli 2002
 - e) 3 osalejat Eestist

8. a) Eesti keele ja kultuuri kursus
b) Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Tartu, august 2002
e) 3 osalejat Soomest
9. a) Rahvusvaheline Euroopa Award programmi koosolek
b) Haridusministeerium
c) Haridusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Helsingi, 3.–6.10.2002
e) 2 osalejat Eestist
- 10.a) Award programmi koolituskoostöö/seminar
b) Haridusministeerium, Noor Kultuur kontor
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti, 7.05.2002
e) 2 koolitajat Soomest, 15 osalejat Eestist
- 11.a) Noorsootöökoolitusala koostöö; seminar, õppejõudude ja üliõpilaste vahetus
b) Kanneljärvi kool
c) Viljandi kultuurikolledž, Tallinna Pedagoogiline Seminar
d) Kanneljärvi, Tallinn, Viljandi, märts-detsember 2002
e) Õppejõud (5+5 ja 1+1), üliõpilased (4+4)
- 12.a) „Soome päeva” ettevalmistamine infomessi Teeviit 2003 jaoks
b) Haridusministeerium
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti ja Soome, 2002
e) Töörühm: 2-3 liiget Soomest ja Eestist
- 13.a) Noorte laevareis Ahtela-Klooga-Ahtela
b) Turu linna noorsookeskus
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) 11.–19.06.2002, Ahtela-Klooga-Ahtela
e) 10 noort ja 2–3 juhendajat Soomest
- 14.a) Noorteinfo seminar
b) Noorteinfo keskus Kompassi, Helsingi linna noorsookeskus
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti, Klooga Noortelaager, kevad 2002
e) 15 osalejat Soomest (osavõtumaksuga) ja 15 osalejat Eestist

Osapooled toetavad ka Soome läänide ja Eesti maakondade lepingujärgset noorsootööalast koostööd.

Püütakse alustada maakondadevahelist noorsootööalast koostööd Oulu läänivalitsuse ja Viljandi maakonna vahel.

Osapooled toetavad Klooga Noortelaagri edasiarendamist Eesti noorsootöö koolituskeskuse ning laste ja noorte Soome-Eesti kultuurikeskusena. 2002. aastal rõhutakse koolitusprogrammide arendamisele ja lisamajutuskohtade ehitamisele. Arendustegevust juhib ühine töörühm.

Koostööprotokolli rahalistes kulutustes lepiti kokku alljärgnevalt:

- saatja vastutab sõidukulude katmise eest
- vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude eest
- erijuhtumite korral võib kokku leppida ülalnimetatust erinevates toimumisviisides

Käesolev protokoll edastatakse Eesti-Soome hariduse ja kultuuri segakomiteele.

Töörühma järgmine koosolek toimub Tartus detsembris 2002.

Lisa

Töörühma koosolekul osalesid:

Soome poolelt:

Olli Saarela, Haridusministeeriumi noorsootalituse juhataja

Kimmo Aaltonen, Haridusministeeriumi noorsootalituse kultuurisekretär

Eesti poolelt:

Madis Lepajõe, Haridusministeeriumi asekancler

Anu Paidre, Haridusministeeriumi noorsoopoliitika nõunik

Toomas Ponkin, Eesti Noorsootöö Keskuse direktor

Epp Adler, Eesti Noorsootöö Keskuse ekspert

Tõlk: Klarika Sander

Muistio

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 10. kokouksesta Tallinna, 10.–11.12.2002

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 10. kokous pidettiin Tallinnassa, 10.–11.12.2002. Työryhmä on perustettu Suomen opetusministeriön ja Viron kulttuuri- ja opetusministeriön edustajien neuvottelussa 1.–2.4.1993 Tallinnassa. Työryhmän kokouksen osanottajat ilmenevät muistion liitteestä.

Kokouksen asialistalla oli:

- a) arvio kansallisesta ja kansainvälisestä nuorisopolitiikasta
- b) lainsäädäntötyö ja organisaatiouudistukset toimialalla
- c) arvio nuorisotoimen yhteistyöstä 2002
- d) vuoden 2003 yhteistyösuunnitelma

Vuoden 2003 yhteistyöohjelmaan päätettiin ottaa seuraavat tapahtumat, joista kuvataan

- a) yhteistyöhanke
 - b) toteuttava taho Suomessa
 - c) toteuttava taho Virossa
 - d) paikka ja aika
 - e) osallistujat
 - f) mahdolliset kolmannet osapuolet
1. a) Suomi-Viro-Venäjä asiantuntijatapaaminen teemana "Erityisnuorisotyö ja ennaltaehkäisevä päihde- ja huumetyö"
 - b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö
 - c) Viron nuorisotyökeskus
 - d) Suomessa toukokuu 2003
 - e) 5 osanottajaa kustakin maasta
 - f) Venäjän federaation opetusministeriön nuoriso-osasto
 2. a) Nuorten ekologinen leiri "Suomenlahti" (Suomi-Venäjä-Viro)
 - b) Luontoliitto ry
 - c) Viron Nuorisotyökeskus/Noorte Lootuskaitse
 - d) Pietarin alueella kesällä 2003
 - e) 10 nuorta kustakin maasta
 - f) Järjestäjänä Pietarin kaupungin nuorisopoliittinen komitea/International Youth Service
 3. a) Seminaari "Suomen ja Viron nuorisotyön tulevaisuus"
 - b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö
 - c) Viron nuorisotyökeskus
 - d) Suomessa maaliskuu 2003
 - e) 10 osanottajaa Suomesta ja Virolta
 4. a) Nuorisotutkimusyhteistyö: Nuoret ja EU, Nuorisobarometrit
 - b) Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto
 - c) Opetusministeriö, Viron nuorisoinstituutti
 - d) Ohjausryhmän kokoukset Suomessa (1) ja Virossa (1)
 - e) Ohjausryhmän kokoonpano: Suomi 4 ja Viro 5
 5. a) Teeviit 2003 Suomen päivä
 - b) Opetusministeriö
 - c) Viron nuorisotyökeskus
 - d) Virossa 4.–5.joulukuuta 2003
 - e) 15 osallistujaa Suomesta
 - f) Suomen Viro-instituutti
 6. a) Suomen kielen ja kulttuurin kansainvälinen kurssi
 - b) Opetusministeriö, Jyväskylän kesäyliopisto
 - c) Viron nuorisotyökeskus
 - d) Jyväskylä, heinäkuu 2003
 - e) 3 osanottajaa Virolta
 7. a) Viron kielen ja kulttuurin kurssi
 - b) Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry
 - c) Viron nuorisotyökeskus
 - d) Tartto, elokuu 2003
 - e) 3 osanottajaa Suomesta

8. a) Award-toimintaohjelman koulutusyhteistyö
b) Opetusministeriö, Nuori Kulttuuri-toimisto
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Virossa
e) 2 kouluttajaa Suomesta, 15 osanottajaa Virossa
9. a) Nuorisotyökoulutusyhteistyö; seminaari, opettaja- ja oppilasvaihto
b) Kanneljärven opisto
c) Viljandin kulttuurikolledz, Tallinnan pedagoginen seminaari
d) Kanneljärvi, Tallinna, Viljandi
e) Opettajat (5+5 ja 1+1), opiskelijat (4+4)
- 10.a) Nuorisotiedotusseminaari
b) Nuorisotiedotuskeskus Kompassi/ Helsingin nuorisosiainkeskus
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Helsinki
e) 10 osanottajaa Virossa ja 10 Suomesta
- 11.a) Viron nuorisoleirien johtajien vierailu Suomeen
b) Suomen Nuorisokeskukset ry
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Suomi, maaliskuu 2003
e) 15 osanottajaa Virossa

Lisäksi osapuolet tukevat Suomen läänien ja Viron maakuntien sopimuspohjaista nuorisotoimen yhteistyötä.

Osapuolet tukevat Kloogan nuorisokeskuksen edelleen kehittämistä Viron nuorisotyön koulutuskeskuksena sekä lasten ja nuorten virolais-suomalaisena kulttuurikeskuksena. Vuoden 2003 painopisteinä lisämajoitustilojen rakentaminen sekä toiminnan sisällöllinen kehittäminen.

Ohjelmien taloudesta sovittiin seuraavaa:

- lähetävä osapuoli vastaa matkakustannuksista
- vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
- yksittäisten ohjelmien kohdalla voidaan sopia myös poikkeavasta menettelystä.

Tämä muistio toimitetaan suomalais-virolaisen kulttuurin ja opetuksen sekakomitean käyttöön.

Työryhmän seuraava kokous pidetään joulukuussa 2003 Helsingissä.

Suomalainen osapuoli
Olli Saarela
Nuorisoyksikön päällikkö
Opetusministeriö

Virolainen osapuoli
Madis Lepajõe
apulaiskansliapäällikkö
Opetusministeriö

Liite

Suomalainen osapuoli:

Olli Saarela, Opetusministeriön nuorisoyksikön päällikkö
Kimmo Aaltonen, Kulttuuriasianneuvos, Opetusministeriön nuorisoyksikkö

Virolainen osapuoli:

Madis Lepajõe, Opetusministeriönapulaiskansliapäällikkö
Piret Talur, Opetusministeriön nuorisoyksikön johtaja
Toomas Ponkin, Viron nuorisotyökeskuksen johtaja
Epp Adler, Viron nuorisotyökeskuksen asiantuntija

Protokoll

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 10. koosolek Tallinn, 10.–11.12.2002

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 10. koosolek toimus Tallinnas 10.–11.12.2002. Töörühm moodustati 1.–2.04.1993 Soome Haridusministeeriumi ja Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ühisel nõupidamisel Tallinnas. Töörühma koosolekul osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Koosolekul käsitletud teemad:

- a) hinnang rahvuslikule ja rahvusvahelisele noorsoopoliitikale
- b) tegevust puudutav seadusandlus ning organisatsioonimuutused
- c) hinnangud 2002. aasta noorsootöölasele koostööle
- d) 2003. aasta koostööplaan

2003. aasta koostööprogrammi otsustati võtta järgmised üritused, mida iseloomustatakse järgnevalt:

- a) ürituse liik
 - b) Soome-poolne vastutaja
 - c) Eesti-poolne vastutaja
 - d) koht ja aeg
 - e) osalejad
 - f) võimalikud koostööpartnerid
1. a) Soome-Eesti-Vene ekspertkohtumine teemal „Erinoorsootöö ja uimasti- ja narkoennetustöö”
 - b) Haridusministeeriumi noorsootalitus
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Soome, mai 2003
 - e) 5 osalejat igast riigist
 - f) Vene Föderatsiooni Haridusministeeriumi noorteosakond
 2. a) Ökoloogiline noortelaager „Soome laht” (Soome-Venemaa-Eesti)
 - b) Loodusliit
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus, Noorte Looduskaitseliit
 - d) Peterburi piirkond, suvi 2003
 - e) 10 noort igast riigist
 - f) Korraldajaks Peterburi Noorsoopoliitika Komitee/ International Youth Service
 3. a) Seminar „Soome ja Eesti noorsootöö tulevik”
 - b) Haridusministeeriumi noorsootalitus
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Soome, märts 2003
 - e) 10 osalejat Soomest ja Eestist
 4. a) Koostöö noorsoouuringute alal: Noored ja Euroopa Liit, Noorsoobaromeetrid
 - b) Haridusministeerium, Noorsoouurijate Võrgustik
 - c) Haridusministeerium, Eesti Noorsoo Instituut
 - d) Juhtrühma koosolekud Soomes (1) ja Eestis (1)
 - e) Juhtrühm: 4 esindajat Soomest ja 5 esindajat Eestist
 5. a) Teeviit 2003 Soome päev
 - b) Haridusministeerium
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Eesti 4.–5.12.2003
 - e) 15 osalejat Soomest
 - f) Soome Instituut Eestis
 6. a) Soome keele ja kultuuri rahvusvaheline kursus
 - b) Haridusministeerium, Jyväskylä Suveülikool
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Jyväskylä, juuli 2003
 - e) 3 osalejat Eestist
 7. a) Eesti keele ja kultuuri kursus
 - b) Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi
 - c) Eesti Noorsootöö Keskus
 - d) Tartu, august 2003
 - e) 3 osalejat Soomest

8. a) Award programmi koolituskoostöö
 b) Haridusministeerium, Noor Kultuur kontor
 c) Eesti Noorsootöö Keskus
 d) Eesti
 e) 2 koolitajat Soomest, 15 osalejat Eestist
9. a) Noorsootöökoolitusala koostöö; seminar, õppejõudude ja üliõpilaste vahetus
 b) Kanneljärvi kool
 c) Viljandi kultuurikolledž, Tallinna Pedagoogiline Seminar
 d) Kanneljärvi, Tallinn, Viljandi
 e) Õppejõud (5+5 ja 1+1), üliõpilased (4+4)
- 10.a) Noorteinfo seminar
 b) Noorteinfokeskus Kompassi/ Helsingi linna noorsookeskus
 c) Eesti Noorsootöö Keskus
 d) Helsingi
 e) 10 osalejat Eestist ja 10 osalejat Soomest
- 11.a) Eesti noortelaagrite juhatajate visiit Soome
 b) Soome Noorsookeskused
 c) Eesti Noorsootöö Keskus
 d) Soome, märts 2003
 e) 15 osalejat Eestist

Osapooled toetavad ka Soome läänide ja Eesti maakondade lepingujärgset noorsootöölalast koostööd.

Osapooled toetavad Klooga Noortelaagri edasiarendamist Eesti noorsootöö koolituskeskuse ning laste ja noorte Soome- Eesti kultuurikeskuse. 2003. aastal rõhutakse lisamajutuskohtade ehitamisele ja tegevuse sisulisele arendamisele.

Koostööprotokolli rahalistes kulutustes lepiti kokku alljärgnevalt:

- saatja vastutab sõidukulude katmise eest
- vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude eest
- erijuhtumite korral võib kokku leppida üldnimetatust erinevates toimumisviisides

Käesolev protokoll edastatakse Eesti-Soome hariduse ja kultuuri segakomiteele.

Töörühma järgmine koosolek toimub Helsingis detsembris 2003.

Soome osapool	Eesti osapool
Olli Saarela	Madis Lepajõe
Noorsootalituse juhataja	Asekantsler
Haridusministeerium	Haridusministeerium

Lisa

Soome osapool:

Olli Saarela, Haridusministeeriumi noorsootalituse juhataja
 Kimmo Aaltonen, Haridusministeeriumi noorsootalituse kultuurinõunik

Eesti osapool:

Madis Lepajõe, Haridusministeeriumi asekantsler
 Piret Talur, Haridusministeeriumi noortetalituse juhataja
 Toomas Ponkin, Eesti Noorsootöö Keskuse direktor
 Epp Adler, Eesti Noorsootöö Keskuse ekspert

Muistio

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 11. kokouksesta Helsingissä 8.–9.1.2004

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 11. kokous pidettiin Helsingissä 8.–9.1.2004. Työryhmä on perustettu Suomen opetusministeriön ja Viron kulttuuri- ja opetusministeriön edustajien neuvottelussa 1.–2.4.1993 Tallinnassa. Työryhmän kokouksen osanottajat ilmenevät muistion liitteestä.

Kokouksen asialistalla oli:

- a) arvio kansallisesta ja kansainvälisestä nuorisopolitiikasta
- b) arvio nuorisotoimen yhteistyöstä 2003
- c) vuoden 2004 yhteistyösuunnitelma

Vuoden 2004 yhteistyöohjelmaan päätettiin ottaa seuraavat tapahtumat, joista kuvataan

- a) yhteistyöhanke
- b) toteuttava taho Suomessa
- c) toteuttava taho Virossa
- d) paikka ja aika
- e) osallistujat
- f) mahdolliset kolmannet osapuolet

Vuoden 2004 yhteistyöhankkeet:

1. a) Asiantuntijatapaaminen teemana "Ennaltaehkäisevä päihde- ja huumetyö" (Suomi-Viro-Venäjä)
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Suomessa 30.8.–1.9.
e) 5 osanottajaa kustakin maasta
f) Venäjän federaation opetusministeriön nuoris-osasto
2. a) Nuorten ekologinen leiri "Suomenlahti" (Suomi-Viro-Venäjä)
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö, Nuorisokeskus Anjala tai Ahtela
c) Viron Nuorisotyökeskus
d) Suomessa, 5 päivää kesällä
e) 9 nuorta ja 1 ohjaaja kustakin maasta, (16–18-vuotiaat nuoret, työkielenä englanti)
f) Venäjän federaation opetusministeriön nuoris-osasto/Pietarin nuorisopoliittinen komitea
3. a) Nuorten työpajayhteistyö: Valtakunnalliset työpajapäivät ja työpajavierailut
b) Valtakunnallinen työpajayhdistys/Nuorten työpajat
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Suomessa Lahdessa 24.–25.3. ja 5 päivää eri työpajoissa
e) 6 osanottajaa Virola
f) 6 osanottajaa Suomesta
4. a) Nuorisotutkimusyhteistyö: Nuoret ja EU, Nuorisobarometrit
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö, Nuorisotutkimusverkosto
c) Opetus- ja tiedeministeriö, Viron nuorisoinstituutti
d) Seminaari Tallinnassa, 2 päivää huhti-toukokuussa, Ohjausryhmän kokoukset Suomessa (1) ja Virossa (1)
e) Seminaariin 5 osanottajaa Suomesta, 5 Virola, Ohjausryhmään 4 osanottajaa Suomesta, 4 Virola
5. a) Nuorisotiedotus- ja neuvontapalveluseminaari
b) Kanneljärven opisto
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Lohjalla 3.–4.2.
e) 10 osanottajaa Virola, 10 Suomesta (suomalaiset osanottomaksulla)
6. a) Nuorisojärjestöjen seminaari- ja koulutusyhteistyö
b) Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry
c) Viron Nuorisojärjestöjen Liitto
d) Virossa, 3 päivää huhtikuussa/Suomessa, 3 päivää lokakuussa
f) 15 osanottajaa Suomesta, 15 Virola
7. a) The International Award Programme -toimintaohjelman kouluttajien koulutus
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö, Nuori Kulttuuri -toimisto
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Virossa, 3 päivää keväällä
e) 2 kouluttajaa Suomesta, 10 osanottajaa Virola

8. a) "Monikulttuurinen nuorisotyö" -seminaari
 - b) Kanneljärven opisto
 - c) Tallinnan pedagoginen seminaari/Viljandin kulttuuriakatemia
 - d) Virossa, 3 päivää keväällä
 - e) 2 opettajaa ja 6 opiskelijaa kustakin oppilaitoksesta
9. a) Yhteistyö Kloogarannan nuorisokeskuksen kehittämiseksi kansainväliseksi ja virolais-suomalaiseksi lasten ja nuorten kulttuurikeskukseksi
 - b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö ja Turun kaupungin nuorisosiainkeskus
 - c) Opetus- ja tiedeministeriö, Viron nuorisotyökeskus
 - d) Kloogarannan nuorisokeskuksessa, 2 päivää kesäkuussa
 - e) Ministerien tapaaminen, ohjausryhmän kokous (2 edustajaa Suomesta, 2 Virosta)
- 10.a) Partiolaisten suurleiri
 - b) Suomen Partiolaiset ry
 - c) MTÜ Eesti Gaidide Liit
 - d) Suomessa 28.7.–5.8.
 - e) 15 osanottajaa Virosta
- 11.a) Neuvottelut vuoden 2005 nuorisotoimen yhteistyöohjelmasta
 - b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö
 - c) Opetus- ja tiedeministeriö
 - d) Virossa, 2 päivää joulukuussa
 - e) 6 edustajaa Suomesta, 6 Virosta

Lisäksi osapuolet tukevat Suomen läänien ja Viron maakuntien sopimus pohjaista nuorisotoimen yhteistyötä sekä Suomi-päivien järjestämistä Narvassa kesäkuussa.

Hankkeiden kustannuksista sovittiin seuraavaa:

- lähettävä osapuoli vastaa matkakustannuksista
- vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
- yksittäisten hankkeiden kohdalla voidaan sopia myös poikkeavasta menettelystä.

Suomalainen osapuoli

Olli Saarela
Nuorisoyksikön päällikkö
Opetusministeriö

Virolainen osapuoli

Madis Lepajõe
Apulaiskansliapäällikkö
Opetus- ja tiedeministeriö

Liite

Suomalainen osapuoli:

Olli Saarela, Opetusministeriön nuorisoyksikön päällikkö
Kimmo Aaltonen, Kulttuuriasiainneuvos, Opetusministeriön nuorisoyksikkö
Seija Astala, Kulttuuriasiainneuvos, Opetusministeriön nuorisoyksikkö
Pia Tasanko, Kansainvälisen vaihdon sihteeri, Opetusministeriön nuorisoyksikkö

Virolainen osapuoli:

Madis Lepajõe, Opetus- ja tiedeministeriön apulaiskansliapäällikkö
Piret Talur, Opetus- ja tiedeministeriön nuorisoyksikön johtaja
Toomas Ponkin, Viron nuorisotyökeskuksen johtaja
Katre Merimäe, Viron nuorisotyökeskuksen asiantuntija

Tulki: Petteri Aarnos

Protokoll

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 11. koosolek Helsingi, 8.–9.01.2004

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 11. koosolek toimus Helsingis 8.–9.01.2004.

Töörühm moodustati 1.–2.04.1993 Soome Haridusministeeriumi ja Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ühisel nõupidamisel Tallinnas. Töörühma koosolekul osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Koosolekul käsitletud teemad:

- a) hinnang rahvuslikule ja rahvusvahelisele noorsoopoliitikale
- b) hinnangud 2003. aasta noorsootöölasele koostööle
- c) 2004. aasta koostööplaan

2004. aasta koostööprogrammi otsustati võtta järgmised üritused, mida iseloomustatakse järgnevalt:

- a) ürituse liik
- b) Soome-poolne vastutaja
- c) Eesti-poolne vastutaja
- d) koht ja aeg
- e) osalejad
- f) võimalikud koostööpartnerid

2004. a. koostööprogrammi üritused:

1. a) Soome-Eesti-Vene ekspertkohtumine teemal „Uimasti- ja narkoennetustöö”
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, 30.08.–1.09.2004
e) 5 osalejat igast riigist
f) Vene Föderatsiooni Haridusministeeriumi noorteosakond
2. a) Ökoloogiline noortelaager „Soome laht” (Soome-Venemaa-Eesti)
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus, Anjala või Ahtela noortekeskus
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, 5 päeva, suvi
e) 9 noort ja 1 juhendajat igast riigist (16–18-aastased noored, töökeeleks inglise keel)
f) Vene Föderatsiooni Haridusministeeriumi noorteosakond, Peterburi Noorsoopoliitika Komitee
3. a) Koostöö noorte tööhõive valdkonnas: Riiklikud tööpajapäevad ja tööpade külastused
b) Soome Tööpadade Liit, Noorte tööpajad
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, Lahti 24.–25.03.2004 ja 5 päeva erinevates tööpades
e) 6 osalejat Eestist
4. a) Koostöö noorsoouuringute alal: Noored ja Euroopa Liit, Noorsoobaromeetrid
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus, Noorsoouurijate Võrgustik
c) Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Noorsoo Instituut
d) Seminar Tallinnas, 2 päeva, aprill-mai, Juhtrühma koosolekud Soomes (1) ja Eestis (1)
e) Seminar: 5 osalejat Soomest, 5 Eestist, Juhtrühm: 4 esindajat Soomest ja 4 esindajat Eestist
5. a) Seminar: Noorteinfo ja nõuandeteenus
b) Kanneljärvi kool
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Lohja, 3.–4.02.2004
e) 10 osalejat Eestist, 10 Soomest (osavõtumaks soomlastele)
6. a) Noorteühenduste koostöö seminaride ja koolituse alal
b) Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi
c) Eesti Noorteühenduste Liit
d) Eesti, 3 päeva, aprill / Soome, 3 päeva, oktoober
f) 15 osalejat Soomest, 15 Eestist
7. a) The International Award Programme -programmi koolitajate koolitus
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus, Noor Kultuur kontor
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti, 3 päeva, kevad 2004
e) 2 koolitajat Soomest, 10 osalejat Eestist

8. a) Seminar: „Multikultuurne noorsootöö”
 b) Kanneljärvi kool
 c) Tallinna Pedagoogiline Seminar / Viljandi Kultuuriakadeemia
 d) Eesti, 3 päeva, kevad 2004
 e) 2 õppejõudu ja 6 üliõpilast igast õppeasutusest
9. a) Koostöö Kloogaranna Noortelaagri edasiarendamiseks rahvusvaheliseks ja Eesti-Soome laste ja noorte laagrikeskuseks
 b) Haridusministeeriumi noorsootalitus ja Turu linna noorsookeskus
 c) Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus
 d) Kloogaranna Noortelaager, 2 päeva, juuni 2004
 e) Ministritevaheline kohtumine, juhtrühma koosolek (2 osalejat Soomest, 2 Eestist)
- 10.a) Skautide ja gaidide suurlaager
 b) Soome Skaudid
 c) MTÜ Eesti Gaidide Liit
 d) Soome, 28.07.–5.08.2004
 e) 15 osalejat Eestist
- 11.a) Läbirääkimised 2005. a. noorsootöölase koostööprogrammi osas
 b) Haridusministeeriumi noorsootalitus
 c) Haridus- ja Teadusministeerium
 d) Eesti, 2 päeva, detsember 2004
 e) 6 osalejat Soomest, 6 Eestist

Osapooled toetavad ka Soome läänide ja Eesti maakondade lepingujärgset noorsootöölase koostööd ning Soome päevade korraldamist Narvas juunis.

Ürituste kulude osas lepiti kokku järgnevas:

- saatja vastutab sõidukulude katmise eest
- vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude eest
- erijuhtumite korral võib kokku leppida ülalnimetatust erinevates toimumisviisides

Soome osapool	Eesti osapool
Olli Saarela	Madis Lepajõe
Noorsootalituse juhataja	Asekantsler
Haridusministeerium	Haridus- ja Teadusministeerium

Lisa

Soome osapool:

Olli Saarela, Haridusministeeriumi noorsootalituse juhataja
 Kimmo Aaltonen, Haridusministeeriumi noorsootalituse kultuurinõunik
 Seija Astala, Haridusministeeriumi noorsootalituse kultuurinõunik
 Pia Tasanko, Haridusministeeriumi noorsootalituse rahvusvahelise vahetuse sekretär

Eesti osapool:

Madis Lepajõe, Haridus- ja Teadusministeeriumi asekantsler
 Piret Talur, Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakonna juhataja
 Toomas Ponkin, Eesti Noorsootöö Keskuse direktor
 Katre Merimäe, Eesti Noorsootöö Keskuse ekspert

Tõlk: Petteri Aarnos

Muistio

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 12. kokouksesta Tallinna 21.–22.12.2004

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 12. kokous pidettiin Tallinnassa 21–22.12.2004. Työryhmä on perustettu Suomen opetusministeriön ja Viron kulttuuri- ja opetusministeriön edustajien neuvottelussa 1.–2.4.1993 Tallinnassa. Työryhmän kokouksen osanottajat ilmenevät muistion liitteestä.

Kokouksen asialistalla oli:

- a) arvio kansallisesta ja kansainvälisestä nuorisopolitiikasta
- b) arvio nuorisotoimen yhteistyöstä 2004
- c) vuoden 2005 yhteistyösuunnitelma

Arvio yhteistyöstä

Suomen ja Viron nuorisoyhteistyö on kehittynyt voimakkaasti ja myönteisesti Viron uuden itsenäistymisen ajan vuodesta 1991 lähtien. Suomen liittyminen vuonna 1995 Euroopan unionin jäseneksi ja Viron EU-jäsenyys vuonna 2004 ovat monipuolistaneet maittemme välistä yhteistyötä. EU:n laajentumisen vaikutukset näkyvät monenkeskisen nuorisoyhteistyön toimintaympäristön muutoksina. Nyt on aika arvioida myös kahdenvälisen yhteistyömme tähänastisia tuloksia ja edessä olevia haasteita.

Nuorisotyön ja -politiikan asiantuntijayhteistyö on kehittänyt nuorisotyötä merkittävästi kummassakin maassa. Keskeisiä alueita ovat olleet lainsäädäntötyö, EU:n nuoriso-ohjelmien hyödyntäminen, nuorten työpajayhteistyö, leiri- ja kurssikeskusyhteistyö, kulttuurin ja kielen kurssit nuorisotyöntekijöille, NextStep- ja Teeviit-messut, nuorisojärjestöjen yhteistyön tukeminen, läänien yhteistyö, kansainvälinen Avartti-toimintaohjelma (The International Award Programme), nuorisotutkimusyhteistyö, nuorisotyöstä kiinnostuneiden kansanedustajien tapaamiset sekä Kloogarannan leiri- ja kurssikeskuksen kehittäminen lasten ja nuorten suomalais-virolaiseksi kulttuurikeskukseksi. Kolmikantayhteistyönä Venäjän, Viron ja Suomen kesken on kehitetty säännölliset ennalta ehkäisevän päihde- ja huumetyön asiantuntijaseminaarit Suomenlahden piiriin. Vastaavasti on viritetty kolmikantaperiaatteella nuorten ekologista Suomenlahti-yhteistyötä.

Yhteistyötä on arvioitu säännöllisesti Suomen kulttuuriministerin ja Viron opetus- ja tiedeministerin tapaamisissa.

Yhteistyön painopisteet ovat kahdenvälisessä toiminnassa, yhteisissä EU:n nuorisopolitiikkaa koskevissa linjauksissa sekä Itämeri-politiikassa ja kolmikantayhteistyössä Venäjän kanssa.

EU:n jäsenenä sekä Suomi että Viro ovat sitoutuneet EU:n nuorisopoliittisten tavoitteiden toimeenpanoon. Nuorten osallistumista, nuorisotiedotusta, nuorisotutkimusta ja vapaaehtoistyötä koskevien yhteisten tavoitteiden kansallisessa toimeenpanossa samoin kuin uusien prioriteettialueiden tunnistamisessa Suomen ja Viron kahdenvälisiä suhteita voidaan käyttää hyväksi. Uuden nuorisotoimintaohjelman "Youth in Action" 2007–2013 valmistelu on käynnistynyt. Kantojen koordinoinnilla voidaan edistää Suomen ja Viron nuorisopoliittisia intressejä EU-yhteistyössä. Itämeren alueen nuorisoyhteistyön evaluointi syksyllä 2004 osoitti, että Itämeren maat kokevat alueellisen yhteistyön tärkeäksi. Yhteistyörakenteen samoin kuin toiminnan sisältöjen kehittäminen konkreettisiksi hankkeiksi vaatii yhteisiä ponnistuksia. Suomi ja Viro voivat tarjota tähän kahdenvälisessä yhteistyössä sovellettuja malleja ja hyviä käytäntöjä.

Vuoden 2005 hankkeet:

Vuoden 2005 yhteistyöohjelmaan päätettiin ottaa seuraavat tapahtumat, joista kuvataan

- a) yhteistyöhanke
- b) toteuttava taho Suomessa
- c) toteuttava taho Virossa
- d) paikka ja aika
- e) osallistujat
- f) mahdolliset kolmannet osapuolet

a. Suomen opetusministeriön nuorisoyksikön ja Viron opetus- ja tiedeministeriön nuoriso-osaston sekä Viron nuorisotyökeskuksen väliset yhteistyöhankkeet:

1. a) Suomi-Viro-Venäjä asiantuntijatapaaminen teemana "Ennaltaehkäisevä päihde- ja huumetyö"
- b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö
- c) Viron nuorisotyökeskus
- d) Virossa 3 päivää, kesäkuun 2. viikko
- e) 5 osanottajaa kustakin maasta
- f) Venäjän federaation opetus- ja tiedeministeriön nuoriso-osasto

2. a) Nuorisotutkimusyhteistyö: Nuoret Virossa ja Suomessa; Nuorten liikkumista koskeva yhteinen toimintaohjelma
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö, Nuorisotutkimusverkosto
c) Opetusministeriö, Viron nuorisoinstituutti
d) Työkokoukset Virossa (2) ja Suomessa (2).
e) Työryhmä 3+3
3. a) Seminaari teemana Kloogarannan kehittäminen kansainväliseksi ja virolais-suomalaiseksi lasten ja nuorten kulttuurikeskukseksi: rakentaminen, toiminnan arviointi ja tulevaisuus.
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö, Turun kaupungin nuorisosiainkeskus
c) Opetus- ja tiedeministeriö, Viron nuorisotyökeskus
d) Kloogarannan nuorisokeskuksessa, 2 päivää kesäkuussa
e) Osanottajat 5+5
4. a) Yhteistyöseminaari " Suomen läänit ja Viron maakunnat – nuorisotoimen yhteistyö nyt ja tulevaisuudessa"
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö, läänien nuorisotoimi
c) Opetus- ja tiedeministeriö, Viron nuorisotyökeskus
d) Suomessa 2 päivää
e) 10 osanottajaa Viron maakunnista ja 10 Suomen lääneistä ja 2 hallinnon edustajaa kummastakin maasta
5. a) Suomen ja Viron nuorisoyhteistyön perinnetaapaaminen
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö, Allianssin Senioriklubi , Nuoperi-projekti
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Virossa keväällä 2 päivää
e) 15 edustajaa Suomesta ja Virossa
6. a) Neuvottelut vuoden 2006 nuorisotoimen yhteistyöohjelmasta
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö
c) Opetus- ja tiedeministeriö
d) Suomessa, 2 päivää joulukuussa
e) 4 edustajaa Suomesta, 4 Virossa

b. Osapuolten tukema muu yhteistyö

1. a) Nuorten ekologinen leiri "Suomenlahti" (Suomi-Venäjä-Viro)
b) Luonto-Liitto ry
c) Viron Nuorisotyökeskus
d) Suomessa
e) 9 nuorta ja 1 ohjaaja kustakin maasta
f) Venäjän federaation opetus- ja tiedeministeriön nuorisotoimisto, Pietarin nuorisopolitiittinen komitea
2. a) Nuorten työllisyysseminaari Virossa
b) Valtakunnallinen työpajayhdistys, Nuorten työpajat
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Virossa 2 päivää
e) 2 edustajaa Suomesta
3. a) Nuorisotiedotus- ja neuvontapalveluseminaari
b) Nuorisotiedotuskeskukset
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Seminaari Virossa 2 päivää
e) 10 edustajaa Virossa, 10 Suomesta
4. a) Nuorisoyhteistyön seminaari- ja koulutusyhteistyö
b) Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry
c) Viron Nuorisoyhteistyön Liitto ja Viron nuorisotyökeskus
d) Suomessa 2 päivää
e) 15 edustajaa Suomesta, 15 Virossa
5. a) Award-toimintaohjelman koulutusyhteistyö; kouluttajakoulutus
b) Avartti-toimisto
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Suomessa 2 päivää ja Virossa 2 päivää
e) 5 +5 kouluttajaa
6. a) Nuorisotyön teemaseminaari
b) Kanneljärven opisto
c) Tallinnan pedagoginen seminaari, Viljandin kulttuuriakatemia, Narva Kolledz
d) Suomessa, 3 päivää
e) 2 opettajaa ja 2 opiskelijaa kustakin oppilaitoksesta

7. a) Nuorisopoliittinen yhteistyö: Viron nuorisopoliitiikan neuvosto ja Suomen nuorisosiain neuvottelukunta
b) Nuorisosiain neuvottelukunta (Nuora), Opetusministeriö
c) Viron nuorisopoliitiikan neuvosto (NPN), Opetus- ja tiedeministeriö, Viron nuorisotyökeskus
d) Suomessa 2 päivää
e) NPN:n ja Nuoran:n edustajat

Lisäksi osapuolet tukevat Suomen läänien ja Viron maakuntien sopimusperusteista nuorisotoimen yhteistyötä.

Hankkeiden kustannuksista sovittiin seuraavaa:

- lähettävä osapuoli vastaa matkakustannuksista
- vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
- yksittäisten hankkeiden kohdalla voidaan sopia myös poikkeavasta menettelystä.

Suomalainen osapuoli

Olli Saarela
Nuorisoyksikön päällikkö
Opetusministeriö

Virolainen osapuoli

Madis Lepajõe
Apulaiskansliapäällikkö
Opetus- ja tiedeministeriö

Liite

Suomalainen osapuoli:

Olli Saarela, Opetusministeriön nuorisoyksikön päällikkö
Kimmo Aaltonen, Kulttuuriasiainneuvos, Opetusministeriön nuorisoyksikkö
Seija Astala, Kulttuuriasiainneuvos, Opetusministeriön nuorisoyksikkö

Virolainen osapuoli:

Madis Lepajõe, Opetus- ja tiedeministeriön apulaiskansliapäällikkö
Anne Kivimäe, Opetus- ja tiedeministeriön nuorisosiain osaston johtaja
Toomas Ponkin, Viron nuorisotyökeskuksen johtaja
Katre Merimäe, Viron nuorisotyökeskuksen asiantuntija

Tulkki: Petteri Aarnos

Protokoll

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 12. koosolek Tallinn, 21.–22.12.2004

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 12. koosolek toimus Tallinnas 21.–22.12.2004. Töörühm moodustati 1.–2.04.1993 Soome Haridusministeeriumi ja Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ühisel nõupidamisel Tallinnas. Töörühma koosolekul osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Koosolekul käsitletud teemad:

- a) hinnang rahvuslikule ja rahvusvahelisele noorsoopoliitikale
- b) hinnangud 2004. aasta noorsootöölasele koostööle
- c) 2005. aasta koostööplaan

Hinnang koostööle

Soome ja Eesti noorsoolane koostöö on arenenud kiiresti ja positiivses suunas alates Eesti taasiseseisvumisest 1991. aastal. Soome astumine Euroopa Liitu 1995. aastal ja Eesti astumine Euroopa Liidu liikmeks 2004. aastal on mitmekesistanud riikidevahelist koostööd. Euroopa Liidu laienemise mõjud on näha mitmepoolse noorsootöölase koostöö tegevuskeskkonna muutustena. On aeg hinnata ka kahepoolse koostöö seniseid tulemusi ja ees seisvaid väljakutseid.

Noorsootöö- ja noortepoliitikaalne ekspertidevaheline koostöö on märgatavalt aidanud kaasa noorsootöö arengule mõlemas riigis. Keskseteks valdkondadeks on olnud seadusandlus, Euroopa Liidu noorteprogrammid, koostöö noorte tööhõive valdkonnas, laagri- ja koolituskeskuste koostöö, kultuuri- ja keelekursused noorsootöötajatele, messid Next Step ja Teeviit, noorteühenduste koostöö toetamine, koostöö maakondade vahel, rahvusvaheline Award programm, koostöö noorsoouuringute vallas, noorsootööst huvitatud rahvasaadikute kohtumised ja Kloogaranna Noortelaagri väljaarendamine Soome-Eesti laste ja noorte kultuurikeskuseks. Kolmepoolse koostööna Venemaa, Eesti ja Soome vahel on välja töötatud regulaarsed uimasti- ja narkoennetustöö ekspertseminarid Soome lahe piirkonnas. Vastavalt on toetatud kolmepoolse koostöö põhimõttel noorte keskkonnaalast koostööd Soome lahe teemal.

Koostööle on antud regulaarselt hinnanguid Soome kultuuriministri ja Eesti haridus- ja teadusministri kohtumistel.

Koostöö rõhuasetused on kahepoolsel tegevusel, ühisel Euroopa Liidu noortepoliitika liinil ja Läänemere poliitikal ning kolmepoolsel koostööl Venemaaga.

Nii Eesti kui Soome on Euroopa Liidu liikmena sidunud ennast Euroopa Liidu noorsoopoliitiliste eesmärkide täidesaatmisega. Noorte osalust, noorte teavitamist, noorsoouuringuid ja vabatahtlikku tööd puudutavate ühiste eesmärkide rahvuslikul tasandil täideviimisel, nagu ka uute prioriteetide asetamisel, võivad Eesti ja Soome omavahelisi suhteid ära kasutada. Uue noorsooprogrammi „Youth in Action 2007–2013” ettevalmistamine on alanud. Seisukohtade kooskõlastamise abil on võimalik kaitsta Soome ja Eesti noortepoliitikat puudutavaid huve koostöös Euroopa Liiduga. Läänemere regiooni noorsookoostöö hindamine 2004. a. sügisel näitas, et Läänemere maad peavad piirkondlikku koostööd oluliseks. Koostöö ülesehituse ja tegevuse arendamine konkreetseteks üritusteks vajab ühiseid pingutusi. Soome ja Eesti võivad pakkuda selleks omavahelises koostöös kasutatud meetodeid ja praktikat.

2005. a. üritused:

2005. aasta koostööprogrammi otsustati võtta järgmised üritused, mida iseloomustatakse järgnevalt

- a) ürituse liik
- b) Soome-poolne vastutaja
- c) Eesti-poolne vastutaja
- d) koht ja aeg
- e) osalejad
- f) võimalikud koostööpartnerid

A. Soome Haridusministeeriumi noorsootalituse ja Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakonna ning Eesti Noorsootöö Keskuse vahelised koostööprogrammi üritused:

1. a) Soome-Eesti-Vene ekspertkohtumine teemal „Uimasti- ja narkoennetustöö”
- b) Haridusministeeriumi noorsootalitus
- c) Eesti Noorsootöö Keskus
- d) Eesti, 3 päeva, juuni 2. nädal
- e) 5 osalejat igast riigist
- f) Vene Föderatsiooni Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakond

2. a) Noorsoouuringute alane koostöö: Noored Eestis ja Soomes; Noorte liikumist puudutav ühine tegevuskava
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus, Noorsoouurijate Võrgustik
c) Haridusministeerium, Eesti Noorsoo Instituut
d) Töökoosolekud Eestis (2) ja Soomes (2)
e) Töörühm 3+3
3. a) Seminar: Kloogaranna noortelaagri edasiarendamine rahvusvaheliseks ning Eesti-Soome laste ja noorte laagrikeskuseks – ehitamine, tegevuse hindamine, tulevik
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus ja Turu linna noorsookeskus
c) Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Kloogaranna Noortelaager, 2 päeva, juuni
e) osalejad 5+5
4. a) Koostööseminar: „Eesti maakondade ja Soome läänide koostöö noortevaldkonnas hetkel ja tulevikus”
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus, läänide noorsooteenistused
c) Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, 2 päeva
e) 10 osalejat Eesti maakondadest ja 10 Soome läänidest ja 2+2 haldusüksustest
5. a) Soome ja Eesti noortevaldkonna senior koostööpartnerite kokkutulek
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus, Allianssi Seniorklubi, projekt „Nuoperi”
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti, 2 päeva, kevad
e) 15 osalejat Soomest ja Eestist
6. a) Läbirääkimised 2006. a. noorsooaldkonna koostööprogrammi osas
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus
c) Haridus- ja Teadusministeerium
d) Soome, 2 päeva, detsember
e) 4 osalejat Soomest, 4 Eestist

B. Osapoolte poolt toetatav muu koostöö

1. a) Ökoloogiline noortelaager „Soome laht” (Soome-Venemaa-Eesti)
b) Loodusliit
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome
e) 9 noort ja 1 juhendaja igast riigist
f) Vene Föderatsiooni Haridusministeeriumi noorteosakond, Peterburi Noorsoopoliitika Komitee
2. a) Noorte tööhõiveseminar Eestis
b) Soome Tööpadade Liit, Noorte tööpajad
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti, 2 päeva
e) 2 osalejat Soomest
3. a) Seminar: Noorteinfo ja nõuandeteenus
b) Noorte infokeskused
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti, 2 päeva
e) 10 osalejat Eestist, 10 Soomest
4. a) Noorteühenduste koostöö seminaride ja koolituste alal
b) Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi
c) Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, 2 päeva
f) 15 osalejat Soomest, 15 Eestist
5. a) Award programmi koolitusala koostöö; koolitajate koolitus
b) Soome Award (Avartti) kontor
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, 2 päeva; Eesti, 2 päeva
e) 5 +5 koolitajat
6. a) Noorsootöö erialaseminar
b) Kanneljärvi kool
c) Tallinna Pedagoogiline Seminar, Viljandi Kultuuriakadeemia, Narva Kolledž
d) Soome, 3 päeva
e) 2 õppejõudu ja 2 üliõpilast igast õppeasutusest

7. a) Noortepoliitikaalne koostöö: Eesti Noortepoliitika Nõukogu ja Soome Noortevaldkonna Nõukogu
b) Noortevaldkonna Nõukogu (Nuora), Haridusministeerium
c) Eesti Noortepoliitika Nõukogu (Npn), Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, 2 päeva
e) Npn-i ja Nuora esindajad

Osapooled toetavad ka Soome läänide ja Eesti maakondade lepingujärgset noorsootööalast koostööd.

Ürituste kulude osas lepitakse kokku järgnevas:

- saatja vastutab sõidukulude katmise eest
- vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude eest
- erijuhtumite korral võib kokku leppida ülalnimetatust erinevates toimumisviisides

Soome osapool

Eesti osapool

Olli Saarela
Noorsootalituse juhataja
Haridusministeerium

Madis Lepajõe
Asekantsler
Haridus- ja Teadusministeerium

Lisa

Soome osapool:

Olli Saarela, Haridusministeeriumi noorsootalituse juhataja
Kimmo Aaltonen, Haridusministeeriumi noorsootalituse kultuurinõunik
Seija Astala, Haridusministeeriumi noorsootalituse kultuurinõunik

Eesti osapool:

Madis Lepajõe, Haridus- ja Teadusministeeriumi asekantsler
Anne Kivimäe, Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakonna juhataja
Toomas Ponkin, Eesti Noorsootöö Keskuse direktor
Katre Merimäe, Eesti Noorsootöö Keskuse ekspert

Tõlk: Petteri Aarnos

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 13. kokouksesta Helsinki 10.–11.1.2006

Suomen ja Viron nuorisotoimen työryhmän 13. kokous pidettiin Helsingissä 10.–11.1.2006. Työryhmä on perustettu Suomen opetusministeriön ja Viron kulttuuri- ja opetusministeriön edustajien neuvottelussa 1.–2.4.1993 Tallinnassa. Työryhmän kokouksen osanottajat ilmenevät muistion liitteestä.

Kokouksen asialistalla oli:

- a) arvio kansallisesta ja kansainvälisestä nuorisopolitiikasta
- b) arvio nuorisotoimen yhteistyöstä 2005
- c) vuoden 2006 yhteistyösuunnitelma

Arvio yhteistyöstä

Suomen ja Viron nuorisoyhteistyö on kehittynyt myönteisesti Viron uuden itsenäistymisen aikana. Suomen liittyminen vuonna 1995 Euroopan unionin jäseneksi ja Viron EU-jäsenyys vuonna 2004 ovat monipuolistaneet maittemme välistä yhteistyötä. EU:n laajentumisen vaikutukset näkyvät monenkeskisen nuorisoyhteistyön toimintaympäristön muutoksina.

Vuoden 2005 keväällä Suomen hallitus antoi esityksen uudeksi nuorisolaiksi, jonka eduskunta hyväksyi joulukuussa.

Virossa valmisteltiin Nuorisopolitiikan ja nuorisotyön strategia 2006–2013, joka tulee Viron hallituksen käsittelyyn vuonna 2006. Molemmissa asiakirjoissa on olennaista horisontaalinen nuorisopolitiittinen näkökulma nuorten kasvu- ja elinolojen parantamiseksi ja edellytysten luominen nuorten kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi ja nuorten sosiaalisiksi vahvistamiseksi.

Nuorisotyön ja -politiikan asiantuntijayhteistyö on kehittänyt nuorisotyötä merkittävästi kummassakin maassa.

Keskeisiä alueita ovat olleet lainsäädäntötyö, EU:n nuoriso-ohjelmien hyödyntäminen, nuorten työpajayhteistyö, leiri- ja kurssikeskisyhteistyö, kulttuurin ja kielen kurssit nuorisotyöntekijöille, NextStep- ja Teeviit-messut, nuorisojärjestöjen yhteistyön tukeminen, läänien yhteistyö, kansainvälinen Avartti-toimintaohjelma (The International Award Programme), nuorisotutkimusyhteistyö, eduskunnan ja ministeriöiden nuorisopolitiittisten asiantuntijoiden tapaamiset sekä Kloogarannan leiri- ja kurssikeskuksen kehittäminen lasten ja nuorten kansainväliseksi keskuksiksi. Kolmikantayhteistyönä Venäjän, Viron ja Suomen kesken on kehitetty säännölliset ennalta ehkäisevän päihde- ja huumetyön asiantuntijaseminaarit. Vastaavasti on tuettu kolmikantaperiaatteella nuorten ekologista Suomenlahti-yhteistyötä.

Yhteistyötä on arvioitu säännöllisesti Suomen kulttuuriministerin ja Viron opetus- ja tiedeministerin tapaamisissa.

Yhteistyön painopisteet ovat kahdenvälisessä toiminnassa, yhteisissä EU:n nuorisopolitiikkaa koskevissa linjauksissa sekä Itämeri-politiikassa.

EU:n jäsenenä sekä Suomi että Viro ovat sitoutuneet EU:n nuorisopolitiittisten tavoitteiden toimeenpanoon. Nuorten osallistumista, nuorisotiedotusta, nuorisotutkimusta ja vapaaehtoistyötä koskevien yhteisten tavoitteiden kansallisessa toimeenpanossa Suomen ja Viron kahdenvälisiä suhteita voidaan käyttää hyväksi. EU:n uuden toimintaohjelman "Youth in Action 2007–2013" valmistelussa Suomen ja Viron välinen epävirallinen yhteistyö ja kantojen koordinointi on edistänyt Suomen ja Viron nuorisopolitiittisten intressien huomioon ottamista ja yhteisten tavoitteiden saavuttamista. Itämeren alueen nuorisoyhteistyön arviointi syksyllä 2004 osoitti, että Itämeren maat kokevat alueellisen yhteistyön tärkeäksi. Kahdenvälisen yhteistyön antamia mahdollisuuksia tulisi entistä tehokkaammin käyttää Itämeriyhteistyön elvyttämiseksi.

Vuoden 2006 hankkeet:

Vuoden 2006 yhteistyöohjelmaan päätettiin ottaa seuraavat tapahtumat, joista kuvataan

- a) yhteistyöhankkeet, b) toteuttava taho Suomessa, c) toteuttava taho Virossa, d) paikka ja aika, e) osallistujat, f) mahdolliset kolmannet osapuolet

a. Suomen opetusministeriön nuorisoyksikön ja Viron opetus- ja tiedeministeriön nuoriso-osaston sekä Viron nuorisotyökeskuksen väliset yhteistyöhankkeet:

1. a) Suomen uuden nuorisolain esittely
- b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö
- c) Opetus- ja tiedeministeriö, ENTK
- d) Suomessa 1 päivä, toukokuu
- e) Virossa 10 edustajaa (ministeriö, ENTK, Riigikogu)

2. a) Nuorisotutkimusyhteistyö: yhteiset tutkimushankkeet ja seminaari
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö, Nuorisotutkimusverkosto
c) Opetusministeriö, ENTK, Viron nuorisoinstituutti
d) Seminaarit Suomessa (Suomi-Ranska-Ruotsi-Viro, 17.–20.5., Gustavelund) sekä tutkimusyhteistyökokous Virossa (1)
e) Seminaari ja tutkimusyhteistyökokous 3 osallistujaa Suomesta, 3 osallistujaa Virossa
3. a) Seminaari teemana Kloogarannan kehittäminen kansainväliseksi ja virolais-suomalaiseksi lasten ja nuorten keskuksiksi
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö, Turun kaupungin nuorisosiainkeskus
c) Opetus- ja tiedeministeriö, Viron nuorisotyökeskus
d) Kloogarannan nuorisokeskuksessa, 2 päivää keväällä
e) Osanottajat 5 osallistujaa Suomesta, 5 osanottajaa Virossa
4. a) Yhteistyöseminaari "Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut"
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö, Nuorten tieto- ja neuvontapalvelukeskus, Oulu
c) Opetus- ja tiedeministeriö, Viron nuorisotyökeskus
d) Virossa 3 päivää, Kloogaranna huhtikuu (4.–6.4. tai 11.–13.4.)
e) 15 osanottajaa Viron maakunnista ja 15 Suomen lääneistä ja 2+2 hallinnosta
5. a) Yhteistyöseminaari "Nuorten osallistumisen tukeminen lääneissä ja maakunnissa"
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö/Turun kaupungin nuorisosiainkeskus
c) Opetus- ja tiedeministeriö/ENTK
d) Suomessa 2 päivää
e) Virossa 10 maakunnan edustajaa ja 1 ministeriön edustaja; Suomesta 10 lääninhallitusten edustajaa ja 1 ministeriöstä
6. a) Suomi-Viro-Venäjä asiantuntijatapaaminen teemana "Ennaltaehkäisevä päihde- ja huumetyö"
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Suomessa 2 päivää, syyskuu
e) 5 osanottajaa kustakin maasta
f) Venäjän federaation opetus- ja tiedeministeriön nuorisosiainosasto
7. a) Neuvottelut vuoden 2007 nuorisotoimen yhteistyöohjelmasta
b) Opetusministeriön nuorisoyksikkö
c) Opetus- ja tiedeministeriö
d) Virossa, 3 päivää tammikuu 2007
e) 4 edustajaa Suomesta, 4 Virossa

b. Osapuolten tukema muu yhteistyö

1. a) Nuorten ekologinen yhteistyö "Suomenlahden alueen uhanalaiset eläimet"
b) Nuoret eläinsuojelijat
c) Viron Nuorisotyökeskus/Nuoret eläinsuojelijat
d) Virossa tai Suomessa 3–5 päivää
e) 5–7 osallistujaa kummastakin maasta
2. a) Nuorten työpajapäivät Oulussa 5.–6.4.
b) Valtakunnallinen työpajayhdistys, Nuorten työpajat
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Suomessa 3 päivää
e) 5 edustajaa Virossa
3. a) Nuorisjärjestöjen tapaaminen
b) Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry
c) Viron Nuorisjärjestöjen Liitto ja Viron nuorisotyökeskus
d) Virossa 2 päivää
e) 15 edustajaa Suomesta, 15 Virossa
4. a) Award-toimintaohjelman koulutusyhteistyö; kouluttajakoulutus
b) Avartti-toimisto
c) Viron nuorisotyökeskus
d) Suomessa 2 päivää ja Virossa 2 päivää
e) 5 kouluttajaa Suomesta ja 5 kouluttajaa Virossa
5. a) Nuorisotyön ammattikäytäntöjen kehittäminen ja työssä oppiminen
b) Kanneljärven opisto, Mikkelin ammattikorkeakoulu
c) Tallinnan pedagoginen seminaari, Viljandin kulttuuriakatemia, Narva Kolledz
d) Virossa, 3 päivää
e) 2 opettajaa, 2 opiskelijaa ja 2 työnantajaa Suomesta ja Virossa

6. a) Viron nuorisopolitiikan neuvoston ja Suomen nuorisoasiain neuvottelukunnan tapaaminen
- b) Nuorisoasiain neuvottelukunta (Nuora), Opetusministeriö
- c) Viron nuorisopolitiikan neuvosto (NPN), Opetus- ja tiedeministeriö, Viron nuorisotyökeskus
- d) Virossa 2 päivää, syksy
- e) NPN:n ja Nuora:n edustajat

Lisäksi osapuolet tukevat Suomen läänien ja Viron maakuntien sopimusperusteista nuorisotoimen yhteistyötä.

Hankkeiden kustannuksista sovittiin seuraavaa:

- lähettävä osapuoli vastaa matkakustannuksista
- vastaanottava osapuoli vastaa oleskelu- ja ohjelmakustannuksista
- yksittäisten hankkeiden kohdalla voidaan sopia myös poikkeavasta menettelystä.

Suomalainen osapuoli

Olli Saarela
Nuorisoyksikön päällikkö
Opetusministeriö

Virolainen osapuoli

Madis Lepajõe
Apulaiskansliapäällikkö
Opetus- ja tiedeministeriö

Liite

Suomalainen osapuoli:

Olli Saarela, Opetusministeriön nuorisoyksikön päällikkö
Kimmo Aaltonen, Kulttuuriasiainneuvos, Opetusministeriön nuorisoyksikkö
Seija Astala, Kulttuuriasiainneuvos, Opetusministeriön nuorisoyksikkö
Janne Torvinen, Osastosihteeri, Opetusministeriön nuorisoyksikkö

Virolainen osapuoli:

Madis Lepajõe, Opetus- ja tiedeministeriön apulaiskansliapäällikkö
Anne Kivimäe, Opetus- ja tiedeministeriön nuoriso-osaston johtaja
Toomas Ponkin, Viron nuorisotyökeskuksen johtaja
Katre Merimäe, Viron nuorisotyökeskuksen asiantuntija

Tulkki: Petteri Aarnos

Protokoll

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 13. koosolek Helsingi, 10.–11.01.2006

Soome ja Eesti noorsootöölase töörühma 13. koosolek toimus Helsingis 10.–11.01.2006. Töörühm moodustati 1.–2.04.1993 Soome Haridusministeeriumi ja Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ühisel nõupidamisel Tallinnas. Töörühma koosolekul osalejate nimekiri on lisatud protokollile.

Koosolekul käsitletud teemad:

- a) hinnang rahvuslikule ja rahvusvahelisele noorsoopoliitikale
- b) hinnangud 2005. aasta noorsootöölasele koostööle
- c) 2006. aasta koostööplaan

Hinnang koostööle

Soome ja Eesti noorsootöölase koostöö on Eesti taasiseseisvusajal arenenud positiivses suunas. Soome astumine Euroopa Liitu 1995. aastal ja Eesti astumine Euroopa Liidu liikmeks 2004. aastal on mitmekesistanud riikidevahelist koostööd. Euroopa Liidu laienemise mõjud on näha mitmepoolse noorsootöölase koostöö tegevuskeskkonna muutustena.

2005. a. kevadel esitas Soome valitsus uue noorteseaduse eelnõu, mille parlament detsembris vastu võttis. Eestis koostati noorsootöö strateegia aastateks 2006–2013, mis tuleb valitsuses arutamisele aastal 2006. Mõlemas dokumendis on keskseks mõisteks horisontaalne noorsoopoliitiline vaatenurk, mis aitaks parandada noorte kasu- ja elutingimusi ning luua eeldusi noorte kasvamiseks iseseisvateks ja aktiivseteks kodanikeks.

Noorsootöö- ja noortepoliitikaalane ekspertidevaheline koostöö on märgatavalt aidanud kaasa noorsootöö arengule mõlemas riigis. Keskseteks valdkondadeks on olnud seadusandlus, Euroopa Liidu noorteprogrammid, koostöö noorte tööhõive valdkonnas, laagri- ja koolituskeskuste koostöö, kultuuri- ja keelekursused noorsootöötajatele, messid Next Step ja Teeviit, noorteühenduste koostöö toetamine, koostöö maakondade vahel, rahvusvaheline Award programm, koostöö noorsoouuringute vallas, parlamentide ja ministeeriumite noorsoopoliitika ekspertide kohtumised ja Kloogaranna Noortelaagri väljaarendamine laste ja noorte rahvusvaheliseks kesksuseks. Kolmepoolse koostööna Venemaa, Eesti ja Soome vahel on välja töötatud regulaarsed uimasti- ja narkoennetustöö ekspertseminarid. Vastavalt on toetatud kolmepoolse koostöö põhimõttel noorte keskkonnaalast koostööd Soome lahe teemal.

Koostööle on antud regulaarselt hinnanguid Soome kultuuriministri ja Eesti haridus- ja teadusministri kohtumistel.

Koostöö rõhuasetused on kahepoolisel tegevusel, ühisel Euroopa Liidu noortepoliitika liinil ning Läänemere poliitikal.

Nii Eesti kui Soome on Euroopa Liidu liikmetena sidunud ennast Euroopa Liidu noorsoopoliitiliste eesmärkide täidesaatmisega. Noorte osalust, noorte teavitamist, noorsoouuringuid ja vabatahtlikku tööd puudutavate ühiste eesmärkide rahvuslikul tasandil täideviimisel võivad Eesti ja Soome omavahelisi suhteid ära kasutada. Euroopa Liidu uue noorsooprogrammi „Youth in Action 2007-2013” ettevalmistamisel on Soome ja Eesti mitteametlik omavaheline koostöö ja seisukohtade kooskõlastamine aidanud kaasa Soome ja Eesti noortepoliitika huvide arvesse võtmisele ja koostöö eesmärkide saavutamisele. Hinnang Läänemeremaade noorsookoostööle 2004. a. sügisel näitas, et Läänemeremaad peavad regionaalset koostööd oluliseks. Võimalusi, mida annab kahepoolne koostöö, tuleks tõhusamalt kasutada ära Läänemeremaade vahelise koostöö elavdamiseks.

2006. a. üritused:

2006. aasta koostööprogrammi otsustati võtta järgmised üritused, mida iseloomustatakse järgnevalt

- a) ürituse liik, b) Soome-poolne vastutaja, c) Eesti-poolne vastutaja, d) koht ja aeg, e) osalejad, f) võimalikud koostööpartnerid

A. Soome Haridusministeeriumi noorsootalituse ja Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakonna ning Eesti Noorsootöö Keskuse vahelised koostööprogrammi üritused:

1. a) Soome uue noorteseaduse esitlus
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus
c) Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, 1 päev, mai
e) 10 osalejat Eestist (ministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus, Riigikogu)
2. a) Noorsoouuringute alane koostöö: ühised uurimisprojektid ja seminar
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus, Noorsoouurijate Võrgustik
c) Haridusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus, Eesti Noorsoo Instituut
d) Seminarid Soomes (Soome-Prantsusmaa-Rootsi-Eesti), Gustavelund, 17.–20.05. ja uurimiskoostööalane koosolek Eestis (1)
e) Seminar ja uurimiskoostööalane koosolek 3 osalejat Soomest, 3 osalejat Eestist

3. a) Seminar teemal Kloogaranna Noortelaagri edasiarendamine rahvusvaheliseks ning Eesti-Soome laste- ja noortekeskuseks
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus, Turu linna noorsookeskus
c) Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Kloogaranna Noortelaager, 2 päeva, kevad
e) 5 osalejat Soomest, 5 osalejat Eestist
4. a) Koostööseminar „Noorte info- ja nõuandeteenused”
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus, Noorte info- ja nõustamiskeskus, Oulu
c) Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti, Kloogaranna Noortelaager, 3 päeva, aprill (4.–6.04. või 11.–13.04.)
e) 15 osalejat Eesti maakondadest ja 15 Soome läänidest, 2+2 haldusüksustest
5. a) Koostööseminar „Noorte osaluse toetamine maakondades ja läänides”
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus / Turu linna noorsookeskus
c) Haridus- ja Teadusministeerium / Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, 2 päeva
e) Eestist 10 maakondade esindajat ja 1 ministeeriumi esindaja; Soomest 10 läänivalitsuste esindajat ja 1 ministeeriumi esindaja
6. a) Soome-Eesti-Vene ekspertkohtumine teemal „Uimasti- ja narkoennetustöö”
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, 2 päeva, september
e) 5 osalejat igast riigist
f) Vene Föderatsiooni Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakond
7. a) Läbirääkimised 2007. a. noorsoovaldkonna koostööprogrammi osas
b) Haridusministeeriumi noorsootalitus
c) Haridus- ja Teadusministeerium
d) Eesti, 3 päeva, jaanuar 2007
e) 4 osalejat Soomest, 4 Eestist

B. Osapoolte poolt toetatav muu koostöö

1. a) Noorte ökoloogialane koostöö „Soome lahe ala ohustatud loomaliigid”
b) noored loomakaitsjad
c) Eesti Noorsootöö Keskus / noored loomakaitsjad
d) Eesti või Soome, 3–5 päeva
e) 5–7 osalejat mõlemast riigist
2. a) Noorte tööhõivepäevad Oulus 5.–6.04.
b) Soome Tööpadade Liit, Noorte tööpajad
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, 3 päeva
e) 5 osalejat Eestist
3. a) Noorteühenduste kohtumine
b) Soome Noorte Koostööorganisatsioon Allianssi
c) Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti, 2 päeva
f) 15 osalejat Soomest, 15 Eestist
4. a) Award programmi koolituslane koostöö; koolitajate koolitus
b) Soome Award (Avartti) kontor
c) Eesti Noorsootöö Keskus
d) Soome, 2 päeva; Eesti, 2 päeva
e) 5 koolitajat Soomest ja 5 koolitajat Eestist
5. a) Noorsootöö eriala õppepraktika arendamine
b) Kanneljärvi kool, Mikkeli Kutsekõrgkool
c) Tallinna Pedagoogiline Seminar, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia ja TÜ Narva Kolledž
d) Eesti, 3 päeva
e) 2 õppejõudu, 2 üliõpilast ja 2 tööandjat Soomest ja Eestist
6. a) Eesti Noortepoliitika Nõukogu ja Soome Noortevaldkonna Nõukogu kohtumine
b) Soome Noortevaldkonna Nõukogu (Nuora), Haridusministeerium
c) Eesti Noortepoliitika Nõukogu (NPN), Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus
d) Eesti, 2 päeva, sügis
e) NPN-i ja Nuora esindajad

Osapooled toetavad ka Soome läänide ja Eesti maakondade lepingujärgset noorsootööalast koostööd.

Ürituste kulude osas lepitakse kokku järgnevas:

- saatja vastutab sõidukulude katmise eest
- vastuvõtja vastutab elamise ja programmiga seotud kulude eest
- erijuhtumite korral võib kokku leppida ülalnimetatust erinevates toimumisviisides

Soome osapool

Eesti osapool

Olli Saarela
Noorsootalituse juhataja
Haridusministeerium

Madis Lepajõe
Asekantsler
Haridus- ja Teadusministeerium

Lisa

Soome osapool:

Olli Saarela, Haridusministeeriumi noorsootalituse juhataja
Kimmo Aaltonen, Haridusministeeriumi noorsootalituse kultuurinõunik
Seija Astala, Haridusministeeriumi noorsootalituse kultuurinõunik
Janne Torvinen, Haridusministeeriumi noorsootalituse osakonnasekretär

Eesti osapool:

Madis Lepajõe, Haridus- ja Teadusministeeriumi asekantsler
Anne Kivimäe, Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakonna juhataja
Toomas Ponkin, Eesti Noorsootöö Keskuse direktor
Katre Merimäe, Eesti Noorsootöö Keskuse ekspert

Tõlk: Petteri Aarnos

Opetusministeriön julkaisuja -sarjassa vuonna 2007 ilmestyneet

- 1 Ammattikorkeakoulujen verkostohankkeet
- 2 Bibliometristen aineistojen käytettävyys yliopistojen julkaisujen laadun ja tuottavuuden arvioinnissa

* Ei painettu, vain verkossa

** Maksuton julkaisu, tilaukset opetusministeriö, EU-rakennerahastot, puhelin (09) 160 77263

Julkaisut sähköisenä osoitteessa *www.minedu.fi/julkaisut*

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Julkaisumyynti / Bokförsäljning:

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet

PL 4 / PB 4 (Vuorikatu 3 / Berggatan 3)

00014 Helsingin yliopisto

puhelin / telefon (09) 7010 2363

faksi / fax (09) 7010 2374

books@yliopistopaino.fi

www.yliopistopaino.fi

ISBN 978-952-485-288-3 (nid.)

ISBN 978-952-485-289-0 (PDF)

ISSN 1458-8110